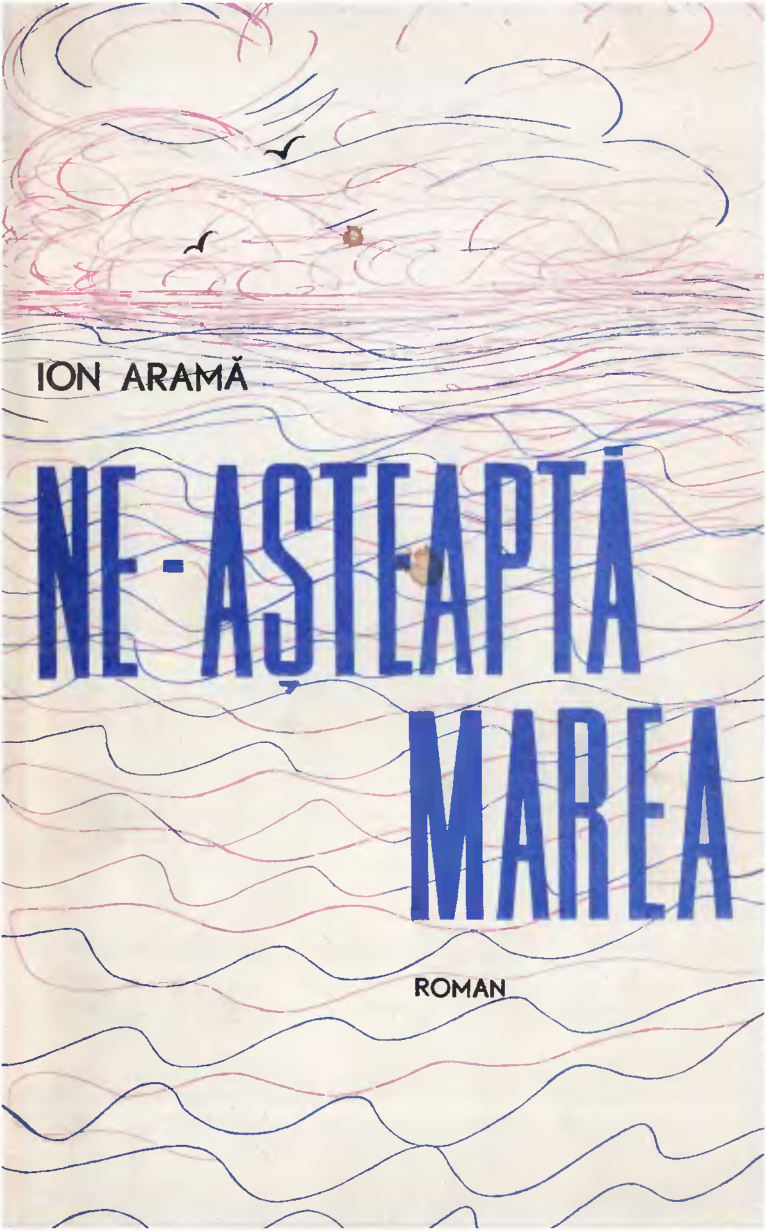

ION ARAMĂ

NE-AȘTEAPTĂ MAREA

ROMAN

NE-AŞTEAPTĂ MAREA

ION ARAMĂ

NE-AŞTEAPTĂ MAREA

ROMAN

EDITURA MILITARĂ

Partea întîi

MARINAR DE USCAT

I

Mustaţa deasă nu izbutea să-i ascundă zîmbetul :

— Vai de tine, ai obosit ! Măi Muntene, tu mai bine te năşteai fată. Ce-s mofturile astea ? Ştii doar că ostaşul e dator să suporte cu tărie...

— Lăsaţi, tovarăşe caporal, discursuri de-astea am mai auzit eu. După masă mă duc la infirmerie să-mi dea două zile scutire. N-am venit în armată să mă spetesc, iar alţii să ia grade...

Caporalul Barbu făcu ochii mari şi deschise gura, dar de furie nu putu articula nici o vorbă. Ostaşii din jur, pe care discuţiile dintre Costel Munteanu şi comandantul grupei îi amuzau de obicei, începură să sape cu zor, prefăcîndu-se că n-au auzit nimic. De data asta, parcă mai mult ca oricînd, Munteanu întrecuse măsura. Cu o săptămînă în urmă, Barbu Gheorghe fusese avansat la gradul de caporal, însuşi comandantul şcolii de echipaje vorbise despre rîvna lui în instruirea grupei. Asta se petrecuse într-o dimineaţă de noiembrie, rece şi posomorîtă, dar vestea turnase căldură în inimile celor din grupa a doua : comandantul lor era avansat, deci grupa mergea bine, mai bine decît celelalte ; şi uite că, acum, unul dintre ei îndrăznea să reproşeze caporalului un succes la care contribuiseră cu toţii !

— Nu-ţi permit să vorbeşti aşa, soldat Munteanu, spuse caporalul după ce-şi înghiţi, de bine de rău, mînia. Deocamdată, te pedepsesc cu mustrare în faţa frontului, după regulament, şi află că o să raportez mai departe !

Obrajii frumoşi, puţin palizi, ai lui Costel Munteanu deveniră purpurii. Roşeaţa se întinse repede pe fruntea înaltă, pe urechi şi pe ceafa subţire, tunsă mărunt. El roşea uşor ; cînd simţea că-i ard urechile, ştia că se înroşeşte la faţă şi asta îl făcea să se împurpureze şi mai tare. „Nici de data asta n-am ştiut să mă stăpînesc, îşi zise, furios pe el însuşi. Pînă la urmă tot el a ieşit deasupra, şi asta numai pentru că nu-mi ţin gura !“ Izbucnirea faţă de caporal, în loc să-l răcorească, îi spori amărăciunea ; ştia că zile-n şir va purta povara acestor cuvinte, iar cu Barbu nu se aflase nici mai înainte în termeni prea amicali. Începu să sape cu o pornire sălbatică, simţind cum i se zdruncină mîinile din umeri ; pe coada lustruită a lopeţii se prelinseră în cîteva rînduri picături de sudoare, mijlocul îi înţepenise ca după o trîntă zdravănă, dar el săpa mereu, căutînd să nu se gîndească la nimic altceva decît la groapa individuală de pe linia de tragere a viitorului poligon...

— I-ai tras-o, Muntene, chicoti soldatul Holban, după ce caporalul se îndepărtă puţin. Bine i-ai spus, că doar...

— Bine pe naiba, se auzi glasul soldatului Stere din partea cealaltă. L-ai jignit, Muntene, iar caporalul Barbu nu-i omul care să rabde asta. Să ştii că în armată gradele nu se dau pe ochi frumoşi. Nu sîntem noi în măsură să discutăm dacă l-a avansat pe drept sau pe nedrept...

Faţa mică, foarte mobilă, a lui Holban încremeni deodată : înţelegea că discuţia alunecă pe o pantă periculoasă şi lui nu-i plăceau complicaţiile.

— Asta mă gîndesc şi eu, zise. Armata-i armată, iar ordinele nu se discută...

— Mai tăceţi din gură, frate, icni Costel Munteanu fără să-şi întrerupă lucrul. M-am săturat să aud toată ziua mustrări şi observaţii...

Lovi strîmb cu lopata şi o trîmbă de ţărînă îi sări drept în obraz. Ţărînă uscată, fină, ca un ciment gălbui, desprinsă din pămîntul arid şi frămîntat al acestor meleaguri fără pomi, fără umbră, cu umezeală puţină. „Aici iarba creşte gata veştedă, obişnuia să spună caporalul Barbu, care ducea dorul cîmpiei lui olteneşti. Parcă-i pe altă lume, zău aşa !“ Într-adevăr, peisajul avea ceva neobişnuit : cît vedeai cu ochii, văi şi coline, albii de ape secate cu mii de ani în urmă, plante ciudate, cenuşii şi cu frunze înguste, unele purtînd fructe ca nişte nuci ţepoase care la cea mai mică atingere săreau în sus şi te împroşcau cu o licoare amară — iar peste toate acestea, un vînt subţire şi tăios, care începea din zori şi nu înceta decît spre seară, învîrtejind în voie praful ca pudra, gata să ţi-l strecoare în nas, în ochi sau pe sub gulerul bluzei.

— Ajunge, măi, că-i groapă individuală, nu fîntînă, strigă în derîdere Holban, lungindu-se confortabil, atît cît se poate vorbi de confort într-o groapă de doi metri, scobită ca o albie-n pămînt. Hai, fă-i proba. A mea e tocmai bună, tranzistoru-mi mai lipseşte !

Abia acum se opri Costel să-şi privească opera. Adăpostul lui era ceva mai adînc decît al celorlalţi, cu marginile bine conturate, iar parapetul de pămînt din faţă, bătătorit temeinic, părea făcut să reziste unui veritabil asediu. În dreapta şi-n stînga se aliniau gropile săpate de colegii lui din grupă ; departe, în faţa lor, lîngă o movilă, alţi ostaşi săpaseră şanţuri adînci, în care să se adăpostească mînuitorii ţintelor pe timpul tragerii ; cu fiecare oră, poligonul prindea contururi tot mai precise. Caporalul Barbu trecu pe la fiecare, încercînd parapetul, măsurînd din ochi dimensiunile gropii şi — i se părea lui Costel — căutînd cusururi. Ajunse lîngă el şi examină îndelung săpătura ; îi plăcea fiindcă era lucrată după toate regulile artei, dar Costel înţelese în felul lui : „Bine că n-are de ce să se lege !"

— Pe un rînd adunarea ! strigă Barbu în cele din urmă, şi cei opt soldaţi se aliniară în faţa lui.

Cît timp lucraseră, încordaţi, zorind să termine la vreme, se încălziseră bine. Acum însă, stînd drepţi în bătaia vîntului, simţiră frigul trecîndu-le degete reci pe spinările umede. Un vîrtej iscat în preajmă îi lovi deodată cu ţărînă şi pleavă de iarbă arsă ; praful fin le izbi nările, le acoperi buzele cu un gust sălciu, le împăienjeni pentru o clipă ochii. Panglica de la bereta caporalului plezni scurt ca un bici şi i se lipi de faţă, de-a latul obrazului, el o îndepărtă cu un gest nerăbdător şi-şi îndesă mai bine bereta pe cap, să nu i-o zboare vîntul. Ceilalţi făcură la fel, deşi se comandase alinierea, dar caporalul nu le zise nimica. „Măcar după berete să ne numim marinari", îşi spuse amărît Costel Munteanu, trecîndu-şi degetele peste panglica de mătase neagră.

— Aţi lucrat bine şi repede, spuse Barbu cu glasul întretăiat de rafalele vîntului. Cel mai bine — aici vorba i se poticni o clipă — cel mai bine a lucrat soldatul Munteanu. Eu, băieţi, sînt om drept, pentru lucruri bune nu mă sfiesc să laud pe cineva. Dar ce laude merită un ostaş care are ieşiri ca Munteanu ? Pedeapsa pe care i-am dat-o să fie un avertisment pentru toţi. Disciplina trebuie menţinută în toate împrejurările, iar purtarea lui Munteanu e departe de a fi...

Costel ţintuia cu privirea o tufă de bozie strivită pe jumătate sub bocancii prăfuiţi ai caporalului. Simţea alături, în stînga, umărul lui Holban. Fără să-l vadă, îşi închipui zîmbetul lui, zîmbetul de satisfacţie al celui care a fost cicălit de atîtea ori, iar de data asta are prilejul să se amuze pe cheltuiala altuia.

— Ce ai de spus, soldat Munteanu ? întrebă în cele din urmă Barbu.

Costel făcu o jumătate de pas înainte. Rămase nemişcat, privind la bozia strivită :

— Tovarăşe caporal, eu... De fapt m-aţi înţeles greşit.

— Auziţi-l, tovarăşi. Nici măcar acum, în faţa tuturor, n-are curaj să-şi recunoască vina. Te pomeneşti că sîntem noi, ceilalţi, de vină. Nu l-am înţeles. Ce să-i faci ? Istoria e plină de genii neînţelese...

O undă de voioşie străbătu frontul. Caporalul zîmbi şi el, satisfăcut, apoi privi iarăşi întrebător spre vinovat. Dar Costel Munteanu tăcea. Tăceau cu toţii şi-n jur se auzea doar foşnetul ierburilor răsfirate de vînt.

— E grav, soldat Munteanu, reluă comandantul grupei după o clipă. N-aveai dreptul să te porţi aşa. Dacă acum, într-o treabă măruntă, mă înfrunţi, atunci ce te-ai face pe front, omule ? Am eu curaj să te trimit într-o misiune primejdioasă ? Te pomeneşti că şi-atunci dai fuga la infirmerie, după scutire ?

— Pe front e altceva, îndrăzni Costel.

— Da' de unde ! Pe front sau la cîmpul de instrucţie disciplina e una singură. Şi să vă intre bine în cap, tuturora : eu n-o să tolerez niciodată încălcarea ei !

Dădu să mai spună ceva, păru că se răzgîndeşte, se uită la ceas şi comandă cu glas răsunător :

— Liber, zece minute. Rupeţi rîndurile !

„Parcă comandă o divizie, gîndi Costel Munteanu. Se grozăveşte ca totdeauna ; peste un ceas te trezeşti cu locotenentul major că vine şi-l laudă, că de, a făcut treabă bună !... Iar eu o să scriu Graţielei, să-i povestesc iarăşi că s-a vorbit despre mine în faţa frontului — ceea ce într-un fel e adevărat — şi că-mi prieşte de minune viaţa de oştean. Halal viaţă! Dacă mai durează două săptămîni aşa, ajung la pepeni!"

— Dă-mi un foc, Muntene!

— Poftiţi, tovarăşe caporal.

— Las' că aprind de la ţigară. A naibii, nu trage deloc. Mulţam. Ce zici, bate „Steaua" duminică?

— N-aş crede. Lipseşte unul din atacanţi...

Erau cam de aceeaşi statură: înalţi amîndoi, cu umeri largi pe care bluzele de marinar stăteau întinse, numai că Munteanu era mai subţirel, avea o talie elegantă, de gimnast, pe cînd caporalul Barbu era ceea ce numim de obicei un tînăr solid.

— Hei, Muntene! În orice colectiv de oameni e cam tot aşa, ca la fotbal: dacă unul lipseşte, sau nu-i în formă, suferă toată echipa.

„Am zece minute liber şi nici acum nu scap de morală şi de teorie. Ce mai vrea de la mine?"

— Aşa o fi, tovarăşe caporal, dar pe soldat nu-l înţelege nimeni, asta-i. Soldatul e robot. Execută. El n-are griji. N-are necazuri. Îmi vine cîteodată să...

— Muntene, strigă Stere de undeva din preajmă, iar te ia gura pe dinainte?

— Lasă-l, spuse cu linişte caporalul. Zii mai departe, Muntene. Urmează, că-i interesant. Ce fel de griji ai? Ce necazuri? N-ai ce mînca diseară? Ai bocancii amîndoi pe-un picior? Nu dormi de ajuns?

— Nu-i asta, spuse repede Costel. Oare viaţa unui om se rezumă la mîncare, haine, somn? Necazuri sufleteşti, tovarăşe caporal...

Barbu trase adînc din ţigară. Tuşi, se uită înapoi fără rost şi-l apucă pe Costel de braţ:

— Pe astea ţi le faci singur, Muntene. Cine te pune să te iei la harţă cu toată lumea? Nu ştiu ce-i cu tine, n-ai spirit milităresc, îţi place să comentezi ordinele... Trebuie să te schimbi, omule. Fii mai stăpînit, iar cînd ai ceva de zis, gîndeşte întîi, nu te repezi. Calmul e o însuşire de mare preţ...

— Calmul! De unde să iau calmul, tovarăşe caporal? Nu ştie nimeni ce-i în sufletul meu...

— Cum o cheamă ?

— Ce-aţi spus ?

— Cum o cheamă, am spus. Fac prinsoare c-am ghicit pricina. Ai necazuri sentimentale, soldat Munteanu ! Zi că nu-i aşa !

Costel Munteanu şovăi o clipă. I se părea suspectă grija pe care i-o arăta, aşa, deodată, caporalul. Doar acum un sfert de oră discutaseră pe un ton cu totul diferit ; să fi uitat Barbu atît de repede ?

— Nu mai sta la gînduri, spuse caporalul bătîndu-l pe umăr. De ce te-nchizi în tine ? Spune, descarcă-ţi sufletul, şi dacă-mi stă-n putere, te ajut. Hai, deschide-ţi inima ca în faţa unui prieten.

— Prieten... murmură Costel.

— Ei da, prieten. Ce, te gîndeşti la mustrarea de adineauri, în faţa grupei ? Cred că dacă judeci la rece, îmi dai dreptate. Trebuia să iau o măsură, armata-i armată, nu ne jucăm. Dar ce-a fost a trecut ; acuma spune ce te frămîntă.

— O să-ncerc, spuse Costel strivind capătul de ţigară cu talpa bocancului.

Avea şi el o fată, pe Graţiela. La vîrsta asta în viaţa fiecăruia dintre noi intervine o Graţiela care nu ne lasă să dormim. Numai că soldatul Munteanu avea o situaţie deosebită, sau cel puţin aşa susţinea el. Ceva grav şi care nu mai suferea amînare. Ceva care-l frămînta, îl făcea să fie repezit, nervos, să-i sară ţandăra din te miri ce. Pe fată o cunoscuse cu un an în urmă. Era frumoasă, înaltă, cu sprîncene negre şi ochi de un albastru intens, cum e cerul de primăvară. Aproape că nu pricepea cum o asemenea perlă de fată, vorba cîntecului, s-a legat sufleteşte de un ins ca el — nici impunător ca statură, nici filozof, nici priceput în arta de a spune vorbe dulci. Ce importanţă are că Graţiela e coafeză ? E drept că unii privesc această meserie cu un zîmbet ironic, dar sînt gata s-arăt bărbaţi în toată firea care-şi cîştigă pîinea punînd părul femeilor pe bigudiuri, ba mai iau şi premii la concursuri internaţionale ! Coafura este aproape o artă, dacă stai să judeci. Dar să trecem şi peste asta ; Graţiela putea fi taxatoare de troleibuz, studentă sau operator chimist ; credeţi că lucrurile ar fi arătat altfel ? Cînd o cunoscuse nici nu ştia cu ce se ocupă, şi mare caraghios ar fi acela care s-ar uita după o fată numai după ce i-ar afla profesiunea de bază!

A intrat în vorbă cu ea într-o dimineaţă ploioasă, cînd autobuzul întîrzia, iar el se adăpostise pe pragul unui magazin de fierărie.

— Veniţi aici, că nu plouă, o invită.

— Mulţumesc, n-o să mă topească...

— Hai, duduie Graţiela, că altfel ies şi eu în ploaie!

O undă de rîs îi învioră privirile pe cînd ea i se alătura pe pragul de piatră albă:

— De unde ştii cum mă cheamă, seniore?

— Tot cartierul vă cunoaşte, o asigură el. Dar ce zic eu? Tot Galaţiul. Ar trebui să mergeţi la un concurs de frumuseţe. Într-un cuvînt, sînteţi o personalitate. N-aţi încercat să jucaţi teatru?

Ea se îmbujoră puţin sub ploaia de complimente.

— Ba da, de cînd mă tot cheamă la brigada artistică, mărturisi. Dar mi-e ruşine. N-aş putea să scot o vorbă cînd stau atîţia ochi aţintiţi spre mine. Şi-apoi mă descurc destul de bine şi fără asta! Toate artistele vin la mine să le aranjez cînd au spectacol. Sînt coafeză, explică ea pîndindu-i cu coada ochiului reacţia şi adăugă repede: e o meserie uşoară, interesantă şi avantajoasă. Dar dumneata?

— Ah, eu sînt un om oarecare. N-am de-a face cu artistele... Am şi-un nume banal, fără nici o rezonanţă: Costel Munteanu.

— Vai, dar e foarte frumos, spuse ea ca să-i facă plăcere. Sună bine, Costel Munteanu, Costel...

Se priviră şi roşiră amîndoi. Sosirea autobuzului întrerupse la timp discuţia. El o ajută, cavalereşte, să urce scara înaltă a maşinii, fiindcă o incomoda fusta strîmtă care se ghicea cu un deget sau două mai scurtă decît „fîş-fîşul" bleumarin, atît de modern în toamna aceea. Cînd fata păşi pe scară, Costel plecă privirea şi o clipă îi zări genunchiul alb, rotund. Urcă în urma ei şi-i atinse umărul, într-o mîngîiere fricoasă şi ascunsă, abia mărturisită, invitînd-o să treacă înaintea lui. Stătură de vorbă şi amîndurora le păru rău cînd ea trebui să coboare...

Se întîlniră pe urmă zilnic. Dimineaţa apăreau în staţie mai devreme cu cinci minute, ca din întîmplare. La a treia întîlnire el îi vorbi despre un film care făcuse multă vîlvă şi-o întrebă, adunîndu-şi tot curajul :

— Nu vrei să-l vedem împreună ? Cunosc pe cineva care ne-ar procura bilete...

Ea acceptă oarecum cu nepăsare, şi Costel se temu o clipă că Graţiela era prea deprinsă cu atenţiile băieţilor ca să i se pară importantă o simplă invitaţie la cinema, dar privindu-i ochii albaştri, plini de zîmbet, se mustră singur pentru gîndul urît şi înţelese că nici ei nu-i displăcea să fie mai multă vreme împreună, mai mult decît îngăduia drumul spre serviciu. Văzură filmul şi-n ziua următoare se plimbară prin parc, apoi începură să-şi petreacă împreună serile : la cinema, la o reuniune, o plimbare cu barca pe Dunăre, un meci de volei...

Seara, la despărţire, o conducea pînă-n poarta casei ei, pe-o stradă liniştită. Casa, după cîte-şi dădea seama Costel, avea forma literei „L“. În camera de la faţă, în stînga, locuia un croitor bătrîn şi cam surd, care stătea seara pe banca din faţa porţii şi ţinea inutil între dinţi o jumătate de trabuc stins. Bătrînul socotea foarte firească venirea lor ; nu-i privea cu curiozitate ci, dimpotrivă, îşi scotea şapca şi-i saluta ca pe-o familie oarecare, întoarsă din peregrinări tinereşti prin oraşul al cărui zgomot abia răzbătea prin frunzişul teilor. O dată lipsi de la postul lui, şi Costel îndrăzni mai mult decît să strîngă în tăcere degetele Graţielei. Era o seară întunecoasă, şi parcă răspunzînd unei dorinţe tainice, lampa cu neon din preajmă se defectase, bîzîia înciudat şi abia licărea violet în răstimpuri. Costel micşoră pasul, privind ca un hoţ în dreapta şi-n stînga, apoi încercui cu braţul mijlocul fetei care se opri, întorcîndu-se spre el. Cu cealaltă mînă, el îi cuprinse umărul plinuţ şi feţele lor se apropiau tot mai mult. Deşi Graţielei nici prin gînd nu-i trecea să-l îndepărteze, el o strîngea înfrigurat şi sărutarea care urmă, prelungă, ca totdeauna primul sărut, îi făcu să-şi piardă răsuflarea.

— Ai grijă să nu-mi şifonezi taiorul, şopti ea desprinzîndu-se din îmbrăţişare.

Cuvintele acestea îl loviră dureros pe îndrăgostitul nostru. Nu-i spuse nimic, fu însă dezamăgit să constate că Graţiela era cam superficială ; cu timpul impresia aceasta se accentuă. Bunăoară, din discuţii descoperi că ei nu-i plăcea să citească, iar el, cititor pasionat, socotea asta drept un defect capital. În altă împrejurare, veni vorba despre şcoală. Ea mărturisi că n-are decît opt clase, fiindcă o bună prietenă de la salonul de coafură a îndemnat-o să întrerupă şcoala şi să se califice. I-a urmat sfatul şi n-are motive să regrete.

— Ar trebui să te înscrii la seral, să dai mai departe, o sfătui Costel.

Graţiela îl privi cu mirare, răscolind cu piciorul frunzele uscate de pe marginea aleii :

— Ce să caut la seral ? Dacă vrei să ştii, cu opt clase ale mele cîştig de două ori mai bine decît o funcţionară cu liceul terminat.

— Oricum, gîndeşte-te la viitor. Acum, cît eşti tînără...

— Ce vorbeşti, seniore ! spuse ea cu ironie. Eşti un mare înţelept, dar te rog să mă crezi că nu mă îngrijorează viitorul. Ai cumva impresia că-n anul două mii femeile vor umbla tunse chilug ? De coafori va fi nevoie totdeauna...

Costel nu mai insistă, dar îi păru rău că discuţia se termină astfel. Ar fi vrut să se dea exemplu pe el, care era în clasa a unsprezecea la fără frecvenţă, dar îşi dădu seama că n-are rost să facă asemenea destăinuiri. De altfel, se mai găsiseră vreo doi inşi care rîdeau de el văzîndu-l cu cartea-n mînă. Costel Munteanu locuia în cartierul Ţiglina, într-un apartament spaţios pe care tatăl lui, comandant de cursă lungă, îl obţinuse cu vreun an în urmă. Acolo veneau seara doi colegi de echipă de la şantierul naval, Stancu şi Antohi, cu o sticlă de coniac, şi ascultau muzică la magnetofon. Odată, văzură cărţi şi caiete răvăşite pe masa din sufragerie ; era în preajma sesiunii de primăvară şi Costel dădea asaltul obişnuit unei asemenea împrejurări.

— Uite la ăsta, vrea să se facă profesor ! constată Antohi, un băiat zdravăn şi mereu voios, cu trei ani mai mare decît Costel.

— Aş ! Face pe nebunul ! anunţă nepăsător celălalt prieten, Stancu.

— Mai bine-ai învăţa englezeşte, mă ! spuse Antohi, împingînd cu dispreţ manualele. Să ne spui şi nouă ce zic în cîntec alde Beatles...

Costel tăcea şi se simţi deodată ruşinat pentru cărţile şi caietele de pe masă. Le strînse repede, ca un vinovat. Cei doi îşi continuau dialogul :

— Vrea s-ajungă departe.

— Te pomeneşti că se face inginer.

— Ca stagiarul de la noi. Ieri, la chenzină, am luat cît leafa lui pe toată luna.

— Şi a chelit cu nasu-n cărţi, săracul.

— Aşa să te văd şi pe tine, Costele. Nu cumva ai şi uitat şeptica ?

Costel nu replică la înţepăturile lor. În locul caietelor apărură repede păhărele pentru coniac şi pe un scaun fu instalat magnetofonul.

— Facem o foiţă, băieţi ? întrebă Antohi scoţînd cărţile de joc din buzunar. Uite, eu port biblioteca cu mine...

— Trăieşte-ţi viaţa, fiule, spuse Stancu sfătos. Cu vîrsta asta nu te mai întîlneşti. Iar cartea las-o pînă cînd ajungi la pensie. Atunci o să ai destul timp.

...Şi-acum iată că şi Graţiela îi spunea cam tot aşa : nu cartea e totul, se poate trăi şi fără bătaie de cap, fără emoţia examenelor, fără diploma care de fapt nu-ţi aduce avantaje prea grozave. „Poate că au dreptate, îşi spuse. Oricum, de şcoală nu mă las. I-am promis tatii, şi n-aş vrea să-l mîhnesc..."

— De ce taci ? întrebă Graţiela. Te-a supărat povestea cu anul două mii ? Am glumit. Ştii, sînt oameni care privesc cu dispreţ meseria asta, dar mie-mi place. Doar nu fur de la nimeni nimica. Ţie nu-ţi place munca ta ?

— Ba da, fireşte că-mi place... Singur mi-am ales-o. Cînd a auzit că vreau să mă las de şcoală, tata era să mă bată. I-am explicat că doresc să-mi cîştig singur existenţa, că trebuie să-mi fac un rost în viaţă... „Bine, dar şcoala ?" „O să dau la seral. Îţi promit".

— Şi nu te-ai ţinut de cuvînt ?

— M-am ţinut, dar numai în parte. Nu merg la seral, învăţ singur, acasă. Sînt la fără frecvenţă.

— Eu, una, n-aş putea, mărturisi Graţiela. Înţeleg să stai în bancă şi să asculţi explicaţiile, dar să înveţi singur, fără profesor...

— Se poate, dacă te concentrezi.

— În locul tău, m-aş lăsa de sportul ăsta. Mai bine vezi un film sau mergi la o reuniune. Trăieşte-ţi viaţa, dragă !

„Parcă s-au vorbit cu toţii, îşi zise Costel luînd braţul Graţielei. Toţi mă sfătuiesc să-mi trăiesc viaţa. Ia te uită !..."

După cîteva zile, ieşind de la cinematograf, Costel îi spuse Graţielei, luînd-o mai pe departe :

— Ce faci mîine ?

— Eu, ce să fac ? Dimineaţa sînt la lucru. După masă... De ce, ai vreun plan ?

— Tocmai că n-am. Mîine n-o să ne putem vedea. Se apropie examenul şi am consultaţii la şcoală. S-ar putea să ies tîrziu, nu ştiu precis la ce oră se termină, aşa că...

— Înţeleg, spuse ea. Cum vrei tu. Şi-aşa aveam de aranjat cîte ceva pe-acasă...

A doua zi, Costel se duse la şcoală şi, cînd ieşi, după încordarea orelor de curs, socoti că nu strică să dea o raită cu colegii pe bulevard. Era o seară plăcută, fără pic de vînt, doar puţin cam frig — ca de obicei în aprilie — şi strada gemea de lume. În colţ, în faţa parfumeriei, o zări deodată pe Graţiela, în mijlocul unui grup vesel de băieţi şi fete. Ar fi exagerat să spunem — cum obişnuiesc unii romancieri în asemenea împrejurări — că eroul nostru simţi ca un fier roşu sfredelindu-i inima ; în orice caz el privi lucrurile cu destulă ciudă : „Trădătoarea ! Eu îmi zdrobesc mintea să pricep cum e cu logaritmii, iar dumneaei nici că-i pasă. Să vezi ce-i fac mîine !"

În dimineaţa următoare o întîmpină încruntat, în staţia de autobuz :

— Nu-mi place să fiu tras în piept, să ştii.

— Ce vrei să spui ? întrebă ea înţepat.

— Te faci că plouă ? Sau crezi că nu te-am văzut aseară ? Dacă ţi-ai găsit alt prieten, spune. Eu unul nu te oblig să...

— A, despre asta e vorba ? rîse Graţiela. Mi-am găsit mai mulţi. Şi prieteni, şi prietene. Nu i-am văzut de mult, şi fiindcă ne-am întîlnit...

Nepăsarea ei îl îndîrji pe Costel :

— Nici măcar nu-ţi ceri scuze...

— Pentru ce? Pentru că ai avut tu consultaţie? Ai fi vrut să mă închid în casă sau să te aştept la poarta şcolii? Pretenţios mai eşti, seniore!

Veni autobuzul şi nu mai vorbiră despre asta. În sinea lui însă, Costel se jură că nu mai calcă pe la consultaţii. Începuse s-o iubească pe Graţiela şi se temea grozav să n-o piardă. „Las'că mă descurc eu cu cartea", hotărî el. Seara, cînd ea era în tura de după-amiază, începea cu o oră înainte să se învîrtească prin faţa salonului de coafură. Mai văzuse şi alţi băieţi care aşteptau fetele să iasă de la lucru; încet-încet începu să le cunoască pe colegele Graţielei şi-şi dădu seama că era cea mai frumoasă dintre ele, deci nu i-ar fi greu unuia din tinerii care fumau ţigară după ţigară, uitîndu-se nerăbdători la ceas, să observe superioritatea Graţielei şi să ia măsurile cuvenite. O întîmpina deci la ieşire, o lua de braţ aruncînd priviri triumfătoare în jur şi pornea cu ea spre casă, de obicei pe jos, fiindcă autobuzul era aglomerat — cel puţin acesta era argumentul faţă de părinţii ei — şi fiindcă găsiseră un drum simpatic, pe străzi mai puţin umblate şi mai întunecoase, unde se simţeau în largul lor. Îşi făgăduiră dragoste veşnică şi începură să facă planuri de viitor, deşi nici unul dintre ei nu îndrăznea încă să rostească cuvîntul „căsătorie"...

Trecură aşa luni de zile, timp în care trăiră o fericire deplină şi aproape inconştientă; Costel lăsă baltă manualele şi renunţă treptat la „ceaiurile" pe care le organiza acasă cu Antohi şi Stancu, în compania cîtorva fete drăguţe. În şantier, nimeni nu băgă de seamă vreo schimbare; numai cînd Costel, făcînd o sudură la cîrma unui şlep, risipi o jumătate de electrod pe jos, în picături rubinii, secretarul U.T.C. îi strigă să fie mai atent, ori poate o fi îndrăgostit? La adunarea următoare, potrivindu-şi mai bine ochelarii pe nasul pistruiat, secretarul făcu aluzie la unii tineri muncitori care s-au lăsat pradă influenţelor moralei burgheze şi dispreţuiesc cartea, petrecîndu-şi timpul liber la bar sau la reuniuni unde se dansează twist.

Costel asculta numai pe jumătate, socotind în gînd cine mai era înscris la cuvînt, ca să ştie cît durează adunarea. Avea întîlnire...

Îl mai criticară în cîteva rînduri, apoi cineva aduse vestea că Costel Munteanu nu se prezentase la sesiunea de examene și fusese exmatriculat. Lui însă nu-i păsa de nimica ; se apucase să-și trăiască viața și ideea asta o folosea drept cuirasă împotriva criticii. Mateescu, meșterul sudor, căruia i-l încredințase comandantul Munteanu în primele zile ale vieții lui de muncitor, nu zise nimic o vreme ; îl observa în tăcere, spunîndu-și că-s fumuri ale tinereții, lesne trecătoare. Dar Costel venea tot mai des obosit și fără tragere de inimă ; era neatent, trebuia să umble altul după el ; și într-o bună zi nu veni de loc la lucru. Atunci meșterul se duse la U.T.C. să se intereseze de soarta băiatului ; veni de acolo îmbufnat și a doua zi îl chemă pe Costel în biroul cu pereții de sticlă dintr-un colț al halei.

— Ai mai venit și tu la serviciu, domnu' ?

Costel tăcea cu ochii-n jos.

— Probabil că ți-ai luat o vacanță, erai surmenat, săracuțul...

Costel, nimic. Ce să răspundă ?

— Ascultă, băiatule, bagă-ți mințile-n cap. Aud că stai prin baruri pîn-la miezul nopții. Frumos din partea ta. Ți s-au aprins călcîiele după fete, o ții numai în petreceri...

— Uite, meștere, taie-mi ziua de ieri și gata. De timpul meu liber nu te lega. Fac ce vreau, și nu dau socoteală...

Se întrerupse, fiindcă mustața meșterului se zbîrlise într-un chip îngrijorător.

— I-auzi, domnu' ! strigă Mateescu de zornăiră geamurile. Timpul lui liber. Timpul liber e dat omului pentru odihnă, pentru citit, nu pentru chiolhanuri, auzi ? Că-mi vii la lucru cu capul cît banița și-ți tremură aparatu-n mînă, nici de asta să nu mă leg ?

— O să caut să...

— Caută, pînă nu-i prea tîrziu. Și mai lasă-le-ncolo de fete !

— Cu fetele e altceva, țipă Costel. E viața mea particulară și...

— Ei, las-că vine el taică-tău și ți-o arăta el viață particulară. Fugi la lucru, că n-am vreme de pierdut cu tine. Iar dacă se mai întîmplă...

Se pare că amenințările meșterului nu avură prea mare ecou. E drept că nu mai lipsi de la lucru, și se străduia să lucreze mai cu grijă, dar cu „viața particulară“ făcea ce știa el. Mergea la plajă împreună cu Grațiela, peste Dunăre, și lenevea la soare cu capul proptit în pumni, urmărind-o cum joacă volei, sau lungit alături de ea, cu mintea trează numai pe jumătate, privea pierdut lumina ochilor albaştri. Iar cînd veni toamna şi comandantul Munteanu se întoarse dintr-o călătorie îndelungată, era prea tîrziu : cu gîndul la ochii albaştri, Costel pierduse un an de şcoală şi fusese sancţionat cu mustrare în organizaţie. Comandantul Munteanu află de aceste isprăvi încă înainte de a da ochii cu băiatul şi iată cum : cargoul său acostă în port pe la zece dimineaţa, şi comandantul ştiind că fiul lui e la lucru, se dusese direct în şantier. Maistrul tocmai calcula munca echipei la noul cargou mineralier a cărui construcţie se apropia de sfîrşit ; îl zări de departe din biroul cu pereţii de sticlă, şi-i ieşi bucuros în întîmpinare, deşi nu se simţea prea la-ndemînă gîndindu-se la veştile pe care trebuia să i le dea. Îl pofti în birou, îi oferi un scaun şi începură să vorbească lucruri indiferente ; fiecăruia îi era greu să înceapă discuţia care-l interesa mai mult.

— Ei, cum a fost călătoria ? întrebă Mateescu.

— Am avut o mare admirabilă, răspunse comandantul Munteanu, căutîndu-şi băiatul cu privirile. Nici o furtună în toată cursa. Numai la ieşirea din Marea Roşie ne-a zgîlţîit niţel... Dar tu cum te mai împaci ? Merge treaba ?

— Merge, cum să nu, spuse evaziv meşterul. Mă pregătesc să ies la pensie, mai am un an şi vreo două luni...

— Ce să-i faci, îmbătrînim, constată Munteanu scoţînd o cutie de ţigări. Uite, le-am adus din Indonezia, special pentru tine...

— Mulţumesc, spuse bătrînul şi aprinse îndatoritor un chibrit. Cum trece vremea ! Parcă mai ieri fumam pe ascuns, cînd Petrea ne ţinea de rău. Grozav se mai temea omul ăla de incendii. Îl mai ţii minte ?

Comandantul Munteanu îşi drese glasul şi spuse neted ;

— Uite bătrîne, să nu ne mai ascundem după deget. Spune-mi unde e băiatul. I s-a întîmplat ceva ?

— Ce să i se-ntîmple ? se miră de formă Mateescu. E sănătos, voinic...

— Unde-i ? Vreau să-l văd, neruşinatul. A uitat să scrie sau ce-i cu el ? Cheamă-l încoa' !

Mateescu se foi pe scaun, mută creionul de pe o hîrtie pe alta şi-şi îndreptă privirea undeva spre interiorul halei, unde sclipeau albastru aparatele de sudură :

— De fapt nu cred că-i pe aici. Mi se pare că azi e vineri, nu ?

— Da, vineri, şi ce-i cu asta ? Unde-i băiatul, Mateescule, vreau să ştiu numaidecît.

— O fi acasă, doamne, spuse posomorît bătrînul. Joia sînt reuniuni, cred c-a stat mai tîrziu şi... n-a venit la lucru.

— Interesant, spuse Munteanu şi începu să ciugulească nişte scame inexistente de pe mîneca vestonului. Şi... face des chestia asta ?

Mateescu îl privi deodată drept în ochi :

— Destul de des. Ce să mai ocolim ? O să-ţi spun cîteva lucruri cam neplăcute. Ca părinte, trebuie să iei măsuri. Costel nu mai e băiatul bun de altădată... I-am întrebat pe prietenii lui. Nu ştiu nici ei prea multe. Zic că ar fi avînd vreo fată care-i mănîncă timpul şi banii. L-am chemat eu, l-am judecat... degeaba. Face tot ce ştie el. Cu şcoala a lăsat-o baltă. L-au pedepsit şi la U.T.C.... Cred că dumneata, ca părinte...

Ca părinte, comandantul Munteanu plecă spre casă, hotărît să-i tragă o bătaie zdravănă fiului său, dar cînd ajunse şi dădu ochi cu el, îşi reprimă pornirea iniţială. Costel se maturizase mult în ultimele luni, începuse să se bărbierească, arăta ca un bărbat în toată firea. Cînd tatăl intră, descuind fără zgomot broasca, îl găsi în faţa oglinzii de pe hol. Purta un costum elegant, gri închis, pe care nu i-l mai văzuse niciodată, şi era tuns după ultima modă. Văzîndu-şi tatăl, Costel sări să-l îmbrăţişeze, dar comandantul Munteanu rămase nemişcat în uşă şi-l măsură cu o privire îngheţată.

— Ai venit ? întrebă Costel dezorientat. Ce e, ce s-a întîmplat ?

— Asta voiam să te întreb şi eu, spuse tatăl aspru, şi Costel înţelese că a bătut ceasul socotelilor. Te deranjez ? Mi se pare că voiai să pleci...

— Cum vorbeşti, tată ! Hai înăuntru, nu plec nicăieri !

Luă geamantanul şi intră în sufragerie. Tatăl său îl urmă şi refuză scaunul pe care i-l oferise.

— Stai tu jos, băiete ! Stai jos şi spune ce te-a apucat. Aud că în lipsa mea ai făcut tot felul de prostii.

— Care prostii ! murmură Costel ferindu-şi privirea. Am pierdut examenul, asta-i toată chestia.

Stătea cam pe marginea scaunului, cu coatele sprijinite pe masă, şi-şi proteja manşetele albe ale cămăşii, cu butoni enormi, dăruiţi de Graţiela.

— Arăţi ca un artist de cinema, observă tatăl încruntat. Pari foarte mulţumit de tine, deşi nu prea ai motive. Despre sancţiune de ce nu-mi spui nimic ?

— Ai şi aflat !

— Veştile proaste umblă repede. Am avut multă încredere în tine şi poate n-ar fi trebuit. Mă gîndeam că eşti mare de-acum, că eşti în măsură să te organizezi, să te conduci şi singur. Ce e cu tine, băiete ? În ce mocirlă ai intrat ?

— E adevărat că am cam scrîntit-o, spuse Costel. Să vezi cum a fost...

Analiză lucrurile cum nu făcuse niciodată pînă atunci. Povesti despre prietenii care rîdeau cînd îl vedeau cu cartea-n mînă, despre inginerul stagiar care cîştigă mai puţin decît ei, sudorii de la nave ; aminti despre Graţiela care-i o fată frumoasă şi cumsecade, că-şi petrece timpul împreună cu ea de teamă să n-o piardă... Comandantul Munteanu ascultă în tăcere istoria aceasta neplăcută, plimbîndu-se prin casă, în jurul geamantanului care rămăsese acolo, în mijloc, unde-l lăsase Costel la început.

— Stăm prost, băiatule, spuse el în cele din urmă oprindu-se din plimbare. Nimeni nu zice s-o faci pe sfîntul. Am trecut şi eu prin vîrsta asta, caut să te înţeleg, dar cum de ţi-ai pierdut capul într-atîta, încît pentru o fată să ajungi un om de nimic ?

— Dar o iubesc, tată. Poate că iubirea e de vină...

— Nu-i adevărat, iubirea ar trebui să te înalţe, să-ţi dea avînt, să te îndemne la fapte mari. Aşa înţeleg eu. Dar la tine e tocmai pe dos. Iubirea te dezarmează... Nu, nu se poate. E împotriva raţiunii. În numele iubirii s-au creat capodopere, s-au făcut descoperiri. Nu iubirea în sine, ci iubita mai degrabă e de vină. Te-a dus pe un drum greşit. Te-a depărtat de carte, spunîndu-ţi poveşti despre cîştigul ei obţinut uşor. Ce leafă are iubita asta a ta ?

— Nu ştiu, n-am întrebat-o...

— Îndrăgostitule cu capu-n nori ! Are, în orice caz, mai puţin decît o funcţionară. Cîştigă mai bine, dar din bacşişuri, nu uita ! Şi o să vină vremea cînd oamenii n-au să mai dea bacşişuri, fiind siguri că şi fără asta vor fi serviţi corect. Şi-atunci, unde-i superioritatea de care vorbeşte ea? Ce face, dacă n-a învăţat carte?

— Poate că ai dreptate, dar eu de ea nu mă despart. Şi nu permit nimănui să-mi dicteze în chestiuni personale...

— Ce vorbeşti? strigă comandantul Munteanu. Dac-ai fi cu doi-trei ani mai mic, aş scoate cureaua şi te-aş învăţa minte, dar eşti un om în toată firea, bărbat în lege; tineri de vîrsta ta fac de cart la timonă nopţi de-a rîndul şi ţin în mînă un vapor de o sută de milioane. Pe cînd tu? Ii dai zor cu iubirea ta, parcă ar vrea să ţi-o smulgă cineva. Iubeşte-o sănătos, dar fii demn de sentimentul ăsta, rămîi om şi nu un neisprăvit care nu vede mai departe de lungul nasului!

Costel rămase descumpănit. Se aşteptase ca tatăl să-i interzică relaţiile cu Graţiela; atunci cel puţin ar fi putut să sară-n sus, să se opună, s-o facă pe nedreptăţitul, abătînd oarecum discuţia de la partea cea mai neplăcută a lucrurilor, dar aşa... n-avea încotro.

— Recunosc că am greşit, zise el cu urechile arzînd. Dumneata tată, ai mai multă experienţă... Te-aş ruga să mă ierţi şi să mă crezi că de-acum încolo... Ah, ce orb am fost! M-am certat cu mulţi oameni pentru toate astea, le-am răspuns jignitor, le-am întors spatele, dar greşeala e greşeală...

— Destul cu văicărelile, îl întrerupse tatăl aşezîndu-se, în sfîrşit, pe scaun în faţa lui. Trebuie să vedem ce-i de făcut. E uşor s-o scrînteşti, mai greu e s-o dregi după aia. Uite, Costel, eram planificat în concediu luna asta. Voiam să merg undeva la munte. Renunţ. Rămîn aici cu tine, să te ajut. Să pui mîna pe carte, să te duci punctual la lucru, iar dacă ţii la fată, treaba ta. Nu te obligă nimeni să termini cu ea, dar nu te lăsa tras înapoi. Trage-o tu înainte, dacă eşti în stare...

— Înţeleg, spuse Costel încet. Îţi mulţumesc că eşti aşa de bun cu mine...

— Lasă asta, şi bagă bine-n cap ce-ţi spun. N-aş vrea să-mi stric degeaba concediul, iar tu să-ţi vezi de distracţii...

— Nici gînd, strigă Costel. Îţi promit să mă schimb...

— Şi caută să schimbi şi pe alţii, adăugă tatăl lui. Spre binele tuturora...

Costel avea un fond sufletesc bun, şi tatăl său avea încredere în acest fond. Într-adevăr, băiatul porni bine intenţionat să-şi îndrepte greşelile. Redeveni, la şantier, omul punctual şi harnic dinainte ; puse mîna pe carte şi-şi făcu un program straşnic, pe ore şi minute, unde erau prevăzute ore de lectură, meditaţii particulare la matematici şi gramatică, şiruri de cuvinte englezeşti, pe care să le înveţe pe de rost... Şi fiindcă găsi bun sfatul tatălui său : „schimbă şi pe alţii“, hotărî să vorbească serios cu Graţiela. Într-o seară, se întîlniră ca de obicei. Ea singură îi oferi prilejul pentru discuţie, refuzînd să meargă la cinema şi propunînd, fiindcă era o seară rece dar liniştită, să facă amîndoi o plimbare prin grădina mare. Parcul, către care se îndreptau tot mai rar paşii vizitatorilor, suferea din plin sub ofensiva toamnei. Copacii, pe jumătate desfrunziţi, îşi înălţau spre cer ramurile negre parcă cerînd protecţia cerului înroşit în amurg. Porniră pe o alee mai puţin umblată şi frunzele foşneau uşor sub paşii lor îngemănaţi. Merseră cîtva timp în tăcere, ţinîndu-se de mînă, arareori schimbînd cîteva cuvinte fără importanţă. Prezenţa toamnei îi apăsa fără să ştie limpede de ce.

— Eşti cam tăcut astăzi, observă ea într-un răstimp. Costel ridică din umeri.

— Ţi se pare. Sînt doar obosit. Am lucrat mult azi, la serviciu, iar după masă am învăţat pe brînci.

— Zău ! Iar începi cu toceala ?

— Graţiela, tocmai voiam să discut cu tine despre asta. Cred că trebuie să-ţi revizuieşti puţin concepţiile...

— Vai ! Ce oficial eşti, seniore ! rîse ea. Parc-ai vorbi de la tribună... Şi în ce sens să-mi revizuiesc concepţiile ?

El tăcu o clipă, adunîndu-şi gîndurile. Nu ştia cum să înceapă ; ştia că nu-i uşor s-o convingă, iar rîsul ei ironic era prea puţin încurajator. Totuşi îşi luă inima-n dinţi şi, căutînd să nu privească spre Graţiela, debită repede frazele, ca pe o lecţie învăţată pe dinafară :

— Şcoala e necesară fiecăruia dintre noi. Trebuie să citim, să învăţăm cît mai mult. Singurul tău argument e că şi fără carte cîştigi destul de bine. Asta-i adevărat, însă nu poţi fi sigură că totdeauna se vor petrece lucrurile aşa. Şi ospătarii cîştigă bine, dar salariul lor, ca şi al tău...

Graţiela îşi desprinse braţul de al lui şi se opri în loc, roşie de supărare :

— Costel ! Ţi se pare că meseria mea e înjositoare ? Atunci de ce n-ai spus pînă acum ? Era mai simplu să ne despărţim. Şi nici acuma nu-i tîrziu. Sigur, un intelectual de talia ta...

— Nu fi rea, Graţiela, spuse el apucînd-o de mînă. Şi nu înţelege greşit ce-ţi spun. Orice muncă e la fel de onorabilă, cînd îţi cîştigi pîinea în mod cinstit.

— Şi crezi că eu fac ceva necinstit ?

— N-o lua aşa. Tu, pentru munca ta, primeşti un salariu. Pe deasupra, încasezi bacşişuri de la clienţi...

— Nu oblig pe nimeni, ripostă ea. Bacşişul, cum îl numeşti tu, este o mică atenţie pentru că lucrez bine şi lumea e mulţumită...

— Da, dar oamenii plătesc tarife legale...

— Ia n-o mai face pe inspectorul financiar ! Îşi scutură mîna prinsă-n mîna lui. Dă-mi drumul, te rog !

— Nu, nu se poate. Trebuie să asculţi pînă la capăt. Voiam să spun că, învăţînd, vei putea ajunge într-o muncă unde nu mai depinzi de bunăvoinţa unuia şi-a altuia...

— Eşti un închipuit. Ce-mi dai tu mie lecţii ? De azi încolo s-a terminat cu prietenia noastră. Adio !

— Graţiela, nu te supăra. Discutăm doar, şi n-are rost să...

— Am terminat, gata, repetă ea cu ochii înotînd în lacrimi. Lasă-mă să plec, şi nu te ţine după mine, auzi ?

Îşi smulse mîna şi porni repede pe alee. Paşii ei răsunau apăsat, a ciudă, şi frunzele trosneau amarnic, răscolite. Costel porni în urma ei, o strigă :

— Nu m-ai înţeles, Graţiela. Stai cel puţin să ne lămurim...

Ea nu răspunse. Grăbi doar pasul şi, auzind în urmă paşii lui stăruitori, îi aruncă peste umăr, fără să se oprească :

— Şi mai spuneai că mă iubeşti ! Mincinosule !

Porni în fugă spre ieşirea din parc. Costel, încă sigur de dreptatea lui, îşi spuse că n-are rost să mai insiste. „O să-şi dea seama că greşeşte. Se-ntoarce ea, cît de curînd !“

Dar nu mai avu vreme să constate asta. Cînd ajunse acasă, comandantul Munteanu era în sufragerie, îmbrăcat ca de oraş. Se vedea că nu mai avusese vreme să se dezbrace ; stătea la masă şi scrumiera mare de alabastru era plină cu capete de ţigări.

— Hai băiete, unde umbli ? A venit o veste importantă : mîine dimineaţă trebuie să te prezinţi la comisariat !

La început, Costel aproape nu înţelese despre ce este vorba. Văzu un plic, pe masă : un plic simplu, alb, cu ştampile violete în colţuri. Îl luă, scoase din el hîrtia oficială, o citi dintr-o privire, apoi o împături şi-o puse la loc cu mare grijă.

— Asta o să te trezească la realitate, spuse rece comandantul Munteanu.

A doua zi dimineaţa, Costel se prezentă la comisariat, gîndindu-se cum va pleda cazul lui special : este în curs de terminare a liceului, vrea să intre la facultate, trebuie să i se amîne încorporarea. Tatăl său refuzase să intervină. „Acum sau la anul, armata trebuie făcută. Cum o să te amîne, odată ce ai rămas repetent ? Mai bine fă-o, să scapi de grijă, iar după aceea ai o viaţă întreagă înainte, dacă vrei să realizezi ceva !“ Cît despre pledoaria lui, pregătită de-a lungul nopţii nedormite, n-avu în faţa cui s-o expună. Curtea comisariatului era plină de o mulţime pestriţă, tineri de vîrsta lui, toţi gălăgioşi şi grozăvindu-se în faţa celor cîtorva ostaşi, care la rîndul lor îi priveau cam cu dispreţ : nişte civili neinstruiţi ! Încercă să intre-n vorbă cu unul şi cu altul, dar fiecare vorbea despre el însuşi, încerca să povestească ceva, se întrerupea ca să dea fuga la gard spre stradă, acolo unde trebuia să apară comisia. Peste toată zarva începu deodată să cînte un megafon — o sîrbă aprigă, tocmai potrivită cu atmosfera. Cîţiva flăcăi chiuiră ascuţit, alţii schiţară doi-trei paşi de dans în jurul valizelor vopsite verde închis...

Sosi comisia : un grup de ofiţeri vîrstnici, cu mişcări grave, potolite, şi simpla lor prezenţă restabili ordinea în curtea largă a comisariatului. Toţi civilii veseli din curte se adunară în tăcere în jurul treptelor de piatră, aşteptînd — nu ştiau nici ei ce anume. După vreo zece minute plutonierul apăru în ușă, desfăcu cu importanță un dosar negru și începu să strige numele...

La vizita medicală președintele comisiei îl bătu pe umăr admirativ, și Costel află că era „apt serviciului militar". Peste cîteva zile avea să primească ordinul de chemare, iar pînă atunci urma să-și lichideze problemele de la locul de muncă, să-și ia salariul pe luna în curs și... să se pregătească de plecare.

— Încotro ?

— La marină, spuse colonelul, șeful comisariatului. Îți place la marină ?

Nu trebui să se gîndească prea mult ca să dea răspunsul. Văzu valurile albastre, un marinar la prova, cu chitara pe-nserat, un catarg zărindu-se în depărtare și luă poziția de drepți, așa dezbrăcat cum era :

— Îmi place, să trăiți !

Oamenii în halate albe rîseră și plutonierul rosti indiferent :

— Următorul !

Pînă la plecare, Costel încercă zadarnic să vorbească Grațielei. Ea ieșea de la salonul de coafură însoțită totdeauna de o colegă, și nu-i răspundea la salut. După două asemenea încercări el se supără și hotărî să n-o mai aștepte ; în schimb patrula ore în șir pe strada ei, sperînd că o va întîlni ca din întîmplare și-i va spune noutatea aceasta care, firește, o va face să-i treacă supărarea. Dar ca un făcut, Grațiela nu apăru de loc pe stradă, și Costel plecă spre Mangalia, lăsînd lucrurile încurcate. Începuse să-l chinuie gelozia, se întreba cine-i va lua locul în inima ei ; Grațiela e frumoasă și cunoaște atîta lume, iar el, departe...

Ajuns la unitate îi scrise o scrisoare lungă și încîlcită, în care încerca să-i explice cum stau lucrurile, dar ea nu-i răspunse. A doua scrisoare rămase tot așa, fără răspuns, și acum frămîntarea soldatului Munteanu luase proporții. Față de Grațiela căuta să pară optimist, se lăuda că-i marinar pe vas și că nu-i exclus să ancoreze într-o bună zi în mijlocul Dunării. Cînd scria asta, își arunca privirea spre golful cu ape albastre, spre catargul navelor pe puntea cărora nu pusese încă piciorul, dar cum era să-i spună Graţielei că el abia se instruieşte la şcoala de echipaje, că ştie pe de rost regulamentul de front şi a ieşit primul pe pluton la mersul tîrîş pe sub sîrma ghimpată ?

— Ce să-ţi fac, Muntene, spuse caporalul Barbu după ce ascultă mărturisirea lui Costel. Crezi că eşti singurul ostaş care-a lăsat o iubită acasă ? Unii au nevastă, ba şi copii. Dar asta nu-nseamnă că nu se pot încadra în regulile militare. Armata-i armată şi trebuie făcută.

— Bine, dar situaţia mea...

Caporalul Barbu zîmbi, mîngîindu-şi mustaţa :

— Situaţia ta ! Fiecare se crede o excepţie.

— Nu înţelegeţi că o iubesc ? Că între noi a intervenit o ruptură şi că, în lipsa mea, ea ar putea găsi...

— Dacă te iubeşte, nu găseşte pe nimeni, îl întrerupse Barbu. Iar dacă îşi găseşte, înseamnă că a fost o legătură trecătoare, pe care nu trebuie s-o regreţi prea mult.

— Oricum, eu n-am de unde să ştiu asta, spuse Costel simţind că se aprinde iarăşi. Nu înţelegeţi că ne-am despărţit certaţi ? Aş avea nevoie să merg acolo, să lămuresc lucrurile. O permisie, ceva...

— Ha, ha ! Permisie ! Asta-i bună ! Ai venit de-o lună şi ceva, Muntene, abia ai învăţat să saluţi şi să ţii automatu-n mînă. Permisie, ehei ! Se dă numai în cazuri deosebite, dacă comandantul apreciază că...

— O să muncesc din răsputeri, o să fiu primul în toate, stărui Costel simţind că-şi pierde tot mai mult nădejdea.

— Dacă numai aşa, pentru permisie, ai de gînd să munceşti, e grav, ripostă caporalul. Crezi că oamenii pe care-i vezi aici, în jurul tău, se gîndesc la recompensă ? Muncesc fiindcă aşa trebuie, fiindcă asta e menirea lor în armată. Şi-acuma hai, că au trecut zece minute...

Grupa se adună din nou, în suflarea ascuţită a vîntului.

— Vom face un exerciţiu cu tema : „Grupa de puşcaşi în apărare“, anunţă caporalul deschizînd regulamentul.

Costel Munteanu asculta numai pe jumătate, gîndindu-se că totuşi trebuie găsită o soluţie. O visa pe Graţiela în fiecare noapte, şi, cel mai adesea, ea îi apărea în vise cu ochii plini de lacrimi, în lumina scăzută din parc : „Şi mai spuneai că mă iubeşti !“

II

Tunul, frumos vopsit într-o culoare cenuşie, aceeaşi culoare pe care o au cele de pe nave, îi atrăgea mereu privirea. Era o piesă de 45 milimetri, perfect întreţinută, căreia nu-i lipsea nici cel mai mic şurub. Îl îndrăgise din primele zile şi ar fi vrut să mînuiască şi el o asemenea armă. Poate o rămăşiţă a jocurilor cu pistoale din copilărie, poate dorinţa de a face ceva deosebit... E ceva, să faci o simplă mişcare, iar din asta, un trăsnet să zguduie cerul şi pămîntul...

— Neapărat la artilerie ? întrebase cu un zîmbet şeful de stat major al şcolii de echipaje, un ofiţer înalt şi palid, cu buze subţiri.

— Da, tovarăşe maior. Dacă se poate...

— N-am nimic împotrivă. Deşi, dacă ai lucrat în construcţiile navale, ar fi trebuit să te dau la mecanici...

— Vreau să mă fac tunar, stăruise Costel.

— Bine. Locotenent major Andrei, scrie-l la dumneata. Să sperăm că n-o să vă pară rău, nici dumitale nici lui...

Într-adevăr, lui unul n-avea de ce să-i pară rău. Îi plăceau lecţiile de balistică, iar locotenentul major Andrei era un comandant bun şi înţelegător... Dădu tîrcoale tunului şi se opri în stînga, la postul ochitorului. Învîrti încet manivelele. Zumzăind din angrenajele bine unse, tunul începu să se rotească lin. În aparatele de ochire se ivi acoperişul unei clădiri, apoi antena de televizor, scăldată într-o lumină plăcută...

— Foc !

Îşi imagină proiectilul lung, izbit de forţa uriaşă a pulberii aprinse instantaneu, năpustindu-se cu sute de metri pe secundă spre ţintă. Cînd declanşă percutorul, avu o mică tresărire de spaimă : dacă printr-o întîmplare absurdă tunul e încărcat ? Dar nu, în locul bubuiturii se auzi ţăcănitul sec, urmat de sunetul arcului încă în vibraţie. Spaima aceasta de-o clipă îl încercase şi altădată, în anumite împrejurări. Odată, iarna trecută, traversase prin faţa unui autobuz care era în plină viteză ; maşina frînase brusc şi şoferul, pe jumătate ieşit pe geam, îl înjurase cum îi venea la gură. Îi răspunsese şi Costel, înfuriat brusc, dar mai mult speriat de perspectiva la care nu se gîndise : dacă tocmai atunci frîna autobuzului n-ar fi funcționat ? Altă dată — în ziua în care primiseră locuință la etajul trei — ieșise pe balcon și se gîndise, un moment, că mica încăpere de beton s-ar putea prăbuși de la această înălțime, și atunci... n-ar mai fi fost acum soldatul Munteanu, de care să se agațe fiecare ! Într-adevăr, în ultima vreme avea necazuri tot mai dese. Nu mai departe, în urmă cu cîteva zile : locotenentul major Andrei, om cumsecade îndeobște, spusese ceva despre unii care, sub pretextul că nu vor să se spetească în folosul altora, își economisesc energia într-un chip care nu le face cinste. Firește că pentru el vorbise ; repetase expresia lui. Deci prieten, prieten, dar caporalul nu scăpase prilejul să-l facă de ocară, relatînd comandantului de pluton discuția. Și să mai ai încredere în oameni ! Cum de fusese atît de naiv, încît să-și închipuie că Barbu va uita jignirea și va deveni deodată un prieten dispus să-i asculte necazurile sentimentale ?! Cu siguranță că, ascultîndu-l, rîsese în taină de el, iar pe urmă, în loc să se arate mai înțelegător, continua „să-i frece ridichea“, cum spune o vorbă adînc înrădăcinată în vocabularul ostășesc...

— Muntene !

Tresări și se feri instinctiv. L-a văzut cineva, aici la tun, stînd degeaba, cînd ceilalți sînt la program administrativ ! Întoarse iute capul și văzu fața mică, ascuțită, cu ochii negri licărind mereu veseli, a soldatului Holban. Vecinul său de grupă fusese socotit încă din primele zile „o podoabă“, altă vorbă ostășească, definind o anumită categorie de oameni care iau totul în ușor, ți se strecoară printre degete, nu săvîrșesc abateri mari, dar sînt gata oricînd să-și agonisească cinci minute libere în plus fără să dea impresia că trag chiulul, care sînt primii la o plimbare în oraș după țigări și biscuiți pentru cantină, dar știu să dispară cînd e vorba de amenajarea răzoarelor de flori. Acum, soldatul Holban rîdea la el pe tăcute, arătîndu-i din ochi geamantanul.

— Ce-i cu tine, Holbane ?

— Ce să fie ! O-ntind acasă. Pentru trei zile. E o chestie, nu ?

— Cum ai reușit ?

— Telegrama. E maică-mea bolnavă şi gata. Să vezi ce chef îi trag !

Costel făcu ochii mari. El, care n-avea mamă, nu putea înţelege bucuria celuilalt : cum adică, ţi-e mama bolnavă şi tu te gîndeşti că ai prilej să-i tragi un chef ? Dădu glas unei bănuieli :

— Înseamnă că nu-i bolnavă cu adevărat !

— Ce vorbeşti ! Crezi că-n chestii d-astea merge cu vrăjeala ? Telegrama e certificată de sfat. Mama se află în spital, te pomeneşti că se şi curăţă...

— Şi-o spui cu atîta nepăsare ! Tu n-ai inimă, Holbane ?

— De fapt e mamă vitregă, îl lămuri Holban, punînd jos geamantanul. Îmi duc şi hainele cu ocazia asta, adăugă el. Părinţii mei s-au despărţit de cîţiva ani şi tata a luat-o pe asta. O babă afurisită. Ce-o fi găsit la ea ? De fapt, nu-l judec eu. Dacă i-a plăcut babacului, n-am treabă. Numai că pe mine mă asuprea al dracului. Şi-atunci m-am dus tocmai la Ploieşti, la şcoala tehnică, ţi-am mai spus eu. Cînd am terminat-o, ziceau să stau la ei. Ce, eram prost ? Mă duceam numai duminica, în chip de musafir. Mă purtam frumos şi-şi închipuia bătrînul că ne-am împăcat. D-aia mi-a dat telegramă, crede că-mi pare rău după ea. Hei, dar tu mă ţii de vorbă şi pierd trenul. Să trăieşti, am plecat !

— Petrecere frumoasă, îi ură Costel strîngîndu-i mîna. Te invidiez, să ştii !

— Cred şi eu, rîse Holban. Numai de-ar scăpa baba, să mă mai cheme şi altă dată, adăugă el depărtîndu-se în grabă.

Tunul nu mai avea nici un haz acum. „Auzi, soldat Munteanu, cum dă norocul peste unii ! Mie cine să mi se îmbolnăvească ? Tata a luat-o din loc spre Brazilia, o fi ajuns pe ocean, iar mama, săraca, nu mai are nevoie de doctor. Şi ce bine mi-ar fi prins o telegramă de-asta !..." Oftă adînc, punînd husa peste aparatele de ochire. Colo, în curte, nu se mai auzeau loviturile în saltele, semn că programul de curăţenie era pe sfîrşite. Porni agale spre club, tocmai la timp ca să se întîlnească-n uşă cu caporalul Barbu.

— Unde umbli, Muntene ?

— Am fost la croitorie, să-mi aranjez bluza, că mi-e prea lungă.

— Hm! Am fost şi eu pe-acolo, dar nu te-am văzut. Ţi-ai scuturat cazarmamentul?

— Oho, de cînd! L-am şi pus la loc...

— Asta-i adevărat, murmură caporalul. Am controlat şi eu în dormitor. Oricum, să ştii de la mine că soldatul n-are voie să umble fără treabă. Aici nu-i casă de odihnă. Eşti marinar, mîine-poimîine te ambarci, şi pe vapor se munceşte, nu glumă.

— Pe vapor! oftă Costel. Prefer să lucrez acolo zi şi noapte, decît să bat talpa prin prăfăria asta.

— Ce, tot nu te-ai împăcat cu instrucţia de front?

Costel ridică din umeri:

— Mă-mpac eu pînă la urmă, dar merge greu.

— Trebuie să meargă, rosti cu energie caporalul. La armată nu faci ce-ţi place, ci mai ales ce trebuie. Hai, jucăm un şah?

Clubul subunităţii era o cameră mică, la etaj, amenajată pentru tot felul de activităţi. Una dintre mesele de şah era liberă; un ostaş tocmai învîrtea pe deasupra ei cîteva piese, rezolvînd o problemă. Cînd Barbu se opri lîngă el, ostaşul se dădu la o parte şi luă poziţia de drepţi:

— Poftiţi, tovarăşe caporal!

— Ia repaus, băiete, spuse mărinimos comandantul grupei a doua. Acuma sîntem în timpul liber. Ne dai voie să facem o partidă? Se întoarse spre Costel: Uite ce este, unii au obiceiul să se lase învinşi doar aşa ca să facă plăcere superiorului. Te rog să joci cinstit, nu te uita că sînt caporal.

„Oare vorbeşte serios? se întrebă Costel aşezînd piesele. Se crede chiar aşa de mare, cu gradul lui de caporal? Ciudaţi mai sînt oamenii..."

Dar Barbu nu era un om ciudat. Credea în ierarhia militară şi-şi dădea seama că oamenii primesc grade în raport cu priceperea şi destoinicia lor. Numai că, avînd imaginaţia cam săracă, nu izbutea totdeauna să-l vadă, prin haina militară, pe cel care poartă această haină. El considera că armata înseamnă în primul rînd să te mişti energic şi să vorbeşti răspicat; aşa deprinsese de la caporalul care-l comandase în anul întîi şi căuta să se poarte aidoma, ca să dea pildă bună urmaşului său la comanda grupei. Încă de cînd era recrut, ofiţerii remarcaseră glasul răsunător cu care-şi dădea comanda, la orele de instrucţie individuală : „Soldat... drepţi ! soldat la dreap-ta ! Stînga'mp'jur !“ Executa mişcările fără greşeală, era totdeauna îmbrăcat impecabil, şi şeful de stat major, inspectînd subunităţile, exclamase : „Ăsta-i bun de instructor. Să-l avem în vedere !“ Un ofiţer subaltern ţinuse minte aceste cuvinte şi la momentul potrivit soldatul Barbu fusese trimis la cursul de gradaţi. Apoi a auzit de-atîtea ori cuvintele : „Dac-ar fi toţi gradaţii ca el !“ şi asta-l făcea să fie şi mai milităros, şi mai ţeapăn, cînd stătea „drepţi“ în faţa unui superior, şi mai exigent cu ostaşii din grupă. Tot i se părea că unii dintre ei, „deştepţii“, încearcă să tragă chiulul şi rîd de el pe ascuns. Nu cruţa pe nimeni şi în primul rînd nu se cruţa pe sine ; cînd ordona grupei să meargă în pas alergător, tropăia şi el alături de ceilalţi şi nu ordona oprirea decît cînd se simţea el însuşi obosit. Pe Costel îl privise de la început cu neîncredere ; era prea sensibil, riposta cu uşurinţă cînd nu-i convenea ceva, şi caporalul, convins că toate acestea dăunează disciplinei, nu întîrzia să-l pună la punct.

Fără s-o facă intenţionat, Costel pierdu într-adevăr partida, atrăgîndu-şi ironia suporterilor, care socoteau că ultimele mutări fuseseră greşite şi situaţia se putea salva : încercară să refacă poziţiile pe tablă, se ciorovăiră, jucară din nou finalul — ei între ei — încît Costel se simţi inutil şi dădu să plece. Caporalul îl opri cu un gest, fără să ridice privirea de pe tabla de şah :

— În seara asta eşti de planton schimbul doi. Urmezi după Caramete.

— Ştiu. Am fost şi la raport. Cu toate că...

— Ce, ai ceva împotrivă ?

— Mi-a venit rîndul prea repede.

— Ai uitat, pesemne, că data trecută te-ai prezentat neregulamentar şi ţi-am dat un schimb peste rînd.

— Aveţi dreptate, murmură Costel.

— Deci fii atent, să nu se mai întîmple. Voi, ăştia deştepţii, sînteţi totdeauna gata să daţi pe alături.

— Nu-nţeleg.

— Atunci spune îndatoririle plantonului.

— Mare lucru ! zise cu dispreţ soldatul Munteanu. Să nu stea jos, să nu fumeze, să nu doarmă, să-i învelească pe cei care dorm rău, să vegheze la liniştea dormitorului.

— Ajunge, m-am lămurit. Nu uita, schimbul doi !

Schimbul doi după miezul nopții. „Cartul cîinelui", cum îl numeau corăbierii de odinioară. Schimbu-ntîi e ușor, abia se culcă oamenii, vecinii de pat mai pălăvrăgesc prin colțuri, unii chicotesc pe înfundate, altul țipă că vrea să doarmă, sergentul de serviciu aude gălăgie, intră, amenință că scoală tot dormitorul și că repetă programul cu echipare, apel, dezechipare ; într-un tîrziu zarva se potolește, abia se mai aud niște șoapte înăbușite, apoi tăcere ; te mai plimbi de cîteva ori prin dormitor, ieși pe sală să aliniezi bocancii așezați în rafturi, lîngă ușă, iar cînd te uiți la ceas, vezi că a mai rămas un sfert de oră ! Ultimul schimb e cel mai dulce, că te scapă de programul de dimineață ; c-o oră înainte de deșteptare trezești bucătarii, apoi pe sergentul de serviciu... Dar schimbul doi ! Abia ai apucat să dormi o oră și ceva — de grijă adormi greu, visezi că te-ai sculat și-ți faci serviciul și ai adormit din nou, iar ofițerul de serviciu te-a prins „la orizontal" și te zgîlțîie : „Sus, băiete, că-i rîndul tău !" Deschizi ochii și tragi o-njurătură. E colegul din primul schimb, te-a trezit cu cinci minute prea devreme, ai vrea să-l pocnești, dar vezi că pică de somn, și-n pat e cald și bine, iar cînd scoți un picior afară, ai impresia că l-ai înmuiat într-o găleată cu apă. Vîntul zgîlțîie fereastra și totuși trebuie să te scoli, îi invidiezi cumplit pe cei care sforăie în dreapta și-n stînga ta, îți vine s-o dai dracului de treabă, mai închizi ochii o clipă stîrnind protestele schimbului precedent — a și început să se dezbrace și vine-n izmene lîngă tine, amenințînd că-l trezește pe sergent dacă nu te scoli chiar în clipa asta — iar în cele din urmă cobori din pat dîrdîind și-ncepi să te îmbraci pe pipăite...

În noaptea aceea, Costel Munteanu nu fu scutit de nici una din aceste neplăceri. Soldatul Caramete îl trezi cu cinci minute înainte, conform tradiției, rupîndu-i visul la jumătate și azvîrlind pătura de pe el ; trebui să se scoale, făgăduindu-și o răzbunare fioroasă împotriva ostașului care acum își așeza voios hainele. După o clipă uită de răzbunare, se îmbrăcă repede și-și începu serviciul. Ieși întîi pe sală să numere bocancii, reveni să controleze dacă geamurile sînt bine închise, apoi se învîrti prin dormitor, căutînd pe vreunul să-l învelească, așa cum cere regulamentul, dar era o noapte rece, oamenii își țineau cu nădejde păturile în jurul trupului...

Pe urmă se rezemă de ușă și începu să se gîndească la Holban: „Acum trebuie să fi ajuns acasă, a naibii combinație, cum de n-am și eu norocul ăla, să primesc o telegramă de zece vorbe și să apar seara în fața Grațielei... Ar uita de supărare și de tot, după atîtea săptămîni, și ar da fuga să mă îmbrățișeze... Dar asta nu se poate fără telegramă!" Își aminti, cuvînt cu cuvînt, toată discuția de atunci, din parc; se gîndise de zeci de ori la asta, de zeci de ori se întrebase: cine era vinovat? Grațiela, care nu voia să înțeleagă un adevăr evident, sau el care pusese problema într-un mod nedelicat, jignind-o? În fond de ce trebuia să se simtă ea jignită? O îndemnase să învețe, asta înseamnă că el îi purta de grijă, deci o iubea. Nimeni n-ar trebui să se simtă jignit cînd altul îi dă un îndemn spre mai bine, spre perfecționarea propriei persoane... Da, acesta era argumentul principal! Bucuros de descoperirea lui, își dădu seama că acum era prea tîrziu pentru a-i prezenta această latură a lucrurilor; pierduse cel mai bun prilej numai din cauza defectului său de a vorbi fără să chibzuiască prea mult. De cîte ori, reînviind o scenă la care-am luat parte, nu ne vedem limpede propriile greșeli, de cîte ori aflăm prea tîrziu ce trebuia spus sau făcut într-o anumită împrejurare! Ieși pe sală să fumeze o țigară. Se opri în fața oglinzii mari, de un stat de om, în care ostașii erau datori să-și verifice ținuta înainte de a coborî la adunare. Fumă în fața oglinzii, grozăvindu-se singur, zîmbi ironic, privind cam dintr-o parte, și dincolo de suprafața sticlei, un om aidoma lui îi repeta mișcările. Își făcu cu ochiul și descoperi că-i ședea bine în uniformă de marinar, dar se întristă iarăși: aici sînt cîteva sute de inși care poartă aceeași uniformă și le stă tuturor la fel de bine! Numai acolo, pe bulevard, în fața coaforului din centru, s-ar bucura de admirația unei persoane pe care-o știa bine. Dar asta, numai dacă... Nu, nu se poate! Și de ce nu? Mîndria e una, iar situația concretă cu totul altceva. O încercare n-are de ce să strice. Să vedem ce-o ieși!

Zvîrli țigara pe dușumea, o strivi cu călcîiul și o împinse gospodărește sub raftul bocancilor, să nu sară-n ochi dimineața, la inspecție. Pe urmă se mai strîmbă odată în oglindă, ca să-şi dea curaj, şi dădu fuga-n dormitor după hîrtie şi stilou.

În scrisorile precedente, rămase fără răspuns, o ţinuse la curent pe Graţiela, în linii mari, cu viaţa lui de ostaş. Trebuia să înfrumuseţeze lucrurile pe ici pe colo, doar nu era să-i spună de cîte ori primeşte mustrări în faţa frontului sau servicii peste rînd, pentru tot felul de mici abateri : că a ripostat tăios la inspecţie, cînd i-au găsit o pată de noroi pe haine, că a vorbit neîntrebat în front, că s-a certat cu caporalul Barbu... În scrisori făcea mai mult lirică decît epică. Îi spunea Graţielei că se gîndeşte mereu la ea, că incidentul acela nu poate să curme aşa, în chip absurd, o prietenie frumoasă ca a lor ; încerca să-i argumenteze că are o părere foarte bună despre ea, şi n-a vrut s-o jignească, îi mărturisea dragostea lui şi o ruga să nu mai fie supărată...

De data asta, în introducerea scrisorii explică pe larg ideea cea mare, pe care abia o descoperise : „Te-a supărat îndemnul meu spre învăţătură ? Dar nu-ţi dai seama că el are un izvor cu totul nobil ? Am pornit de la dragostea pe care ţi-o port, de la grija ca tu să fii fericită...“ O pagină suplimentară în scrisoare prezenta episodul telegramei, povestit fără ostentaţie, dar destul de concludent : era de ajuns o telegramă — fireşte certificată de medic — pentru ca un ostaş, fie el şi anul întîi, să plece acasă într-o permisie de cîteva zile. Ce mult ar preţui acum cîteva zile ! scria Costel mai departe. Un an întreg trecuse pe nesimţite, şi tot ce-a rămas nediscutat între ei de-a lungul acestui an s-ar limpezi în aceste cîteva zile de permisie. Un an întreg nu îndrăznise să vorbească despre un subiect foarte important, care va dovedi dragostea lui puternică pentru Graţiela şi-l va absolvi de teama, mereu prezentă într-un ungher al sufletului său, că ar putea să piardă prietenia ei.

Ah ! De-ar avea acum numai cîteva ore din anul acela de fericire aproape inconştientă, ar şti ce are de făcut ! Şi continua pe acelaşi ton, de destăinuire, de rugăminte, de tristeţe ascunsă, pentru a încheia cu concluzia : numai o telegramă i-ar putea ajuta să fie împreună pentru cîteva zile şi le-ar readuce amîndurora împăcarea pe care el o doreşte din toată inima, fiindcă se gîndeşte la Graţiela şi ziua şi noaptea etc...

— Ce faci dumneata aici ?

Sări ca ars. Ofiţerul de serviciu, un căpitan din administraţie, cunoscut în şcoală drept un cusurgiu fără pereche, se oprise pe nesimţite în spatele lui. Costel lăsă stiloul pe rastelul bocancilor, numai scrisoarea o ascunse cum putu în buzunar, încercînd să ia în acelaşi timp poziţia de drepţi în faţa ofiţerului :

— Raportez că scriam adresa pe un plic...

— Aha ! Şi d-aia erai aşa de concentrat, că nu m-ai auzit urcînd scara ? Frumos serviciu, n-am ce zice ! Nici raportul nu l-ai dat...

— Tovarăşe căpitan, în timpul serviciului meu...

— Lasă, e prea tîrziu acum. Cine ţi-e comandant ?

— Tovarăşul locotenent major Andrei.

Ofiţerul mişcă încet capul de la dreapta la stînga, de parcă nu-i venea să creadă :

— Andrei ? Ştiam că el îşi instruieşte bine oamenii. O să-l întreb dacă te-a învăţat cum să te porţi în serviciu.

— Iertaţi-mă, tovarăşe căpitan. Dînsul n-are nici o vină. Mi-a spus de mai multe ori că în planton... Ştiam că nu trebuie să... Numai eu sînt vinovat...

— Bine, bine. Altădată să-ţi faci serviciul cum scrie la carte, e clar ?

— Am înţeles...

Căpitanul plecă, străduindu-se să nu bocăne pe scări cu cizmele lui bine lustruite. Costel îl petrecu cu privirea, apoi se întoarse şi lovi cu pumnul în perete, de necaz. Ce ghinion afurisit ! Dacă termina scrisoarea cu două minute mai devreme, nu se-ntîmpla nimica. Mîine să-l vezi în faţa frontului. Îi era ruşine de Andrei în primul rînd. Se legase sufleteşte de el şi-acum... îi pricinuia neplăceri. De ce e rînduiala asta, comandantul să tragă ponoase de pe urma subordonaţilor ? Să răspundă fiecare de faptele lui. Pedepsiţi-mă, eu sînt cel care a greşit, dar comandantul n-are nici un amestec. Ce, dacă am scris eu o scrisoare în planton, înseamnă că nu m-a instruit el bine ?

Ora care-i rămăsese se scurse cumplit de greu, o oră a regretelor şi a hotărîrii : „De mîine mă schimb, că nu mai merge !“

III

La salonul de coafură, în acelaşi schimb cu Graţiela lucra prietena şi confidenta ei Marga, o femeie de douăzeci şi şase de ani, frumoasă, cam grăsuţă, cu părul oxigenat şi avînd o pasiune majoră : moda, îndreptată spre un scop înalt : să placă bărbaţilor. Marga fusese aceea care-o îndemnase să lase şcoala, cînd se putea trăi aşa lesne cu o meserie frumoasă şi uşoară ; pe ea se străduia Graţiela s-o imite în anumite gesturi, intonaţii ale glasului, fel de a se îmbrăca, dar nu numai atît : cu pornirea binecunoscută a fetelor aflate la prima dragoste, de a împărtăşi neapărat cuiva descoperirile treptate ale sentimentului cel nou, o ţinea la curent cu tot ce se petrecea între ea şi Costel. A doua zi după despărţirea lor, fiind în tura de dimineaţă, la o oră cînd nu multor femei le vine ideea să-şi aranjeze coafura, cele două prietene se aşezară la sfat tainic în jurul măsuţei de manichiură. Graţiela relată, vorbă cu vorbă, discuţia din parc.

— ...Aşa că i-am spus „adio“ şi l-am lăsat singur, încheie ea.

— Bine i-ai făcut, dragă. Nici nu merita să te porţi altfel cu el. Bărbaţii sînt totdeauna grosolani şi obraznici !

Graţiela nu împărtăşea întru totul această caracterizare colectivă, în care prietena ei îl includea şi pe Costel, dar tonul nepăsător cu care rostise cuvîntul „bărbaţii“ o făcu să se simtă mai puternică : Marga o socotea egala ei, de vreme ce-i vorbea în astfel ; Costel devenea deci un personaj oarecare, mai depărtat, un ins din mulţime.

— Totuşi acuma parcă-mi pare rău... mărturisi ea. Ţin la el şi n-aş vrea să-l pierd.

— Fii serioasă, dragă ! o dojeni Marga cotrobăind prin sertăraş după flaconul cu ojă. Lasă-l niţel să fiarbă singur, să regrete, să aibă remuşcări. Asta o să-i mărească sentimentul. Fă o experienţă, ascultă-mă pe mine, arată-i că ai ambiţie şi că-ţi aperi demnitatea. Aşa, o să te respecte şi mai mult. Se întrerupse şi sări la geam. Prin vitrina înaltă se vedea trecînd o femeie elegantă, cam trecută, cu un mantou alb, larg, mai scurt decît fusta. Marga o urmări cu privirea, apoi se întoarse spre prietena ei : Ai mai fost pe la „Romarta“ ? Am auzit că au adus o stofă grecească, o nebunie, dragă. Merg după-amiază, să-mi iau și eu de-un pardesiu...

Cum Grațiela nu-și arătă în nici un fel interesul pentru stofa grecească, discuția reveni asupra lui Costel :

— Eu nu zic, e băiat simpatic, dragă, și respectuos. L-am văzut că-ți sărută mîna de fiecare dată cînd vine să te ia de-aici. Și prin oraș nu umblă cu alte persoane. Înseamnă că te iubește. Tot el vine după tine, să n-ai nici o grijă. Fii bună și dă-mi pensula ta de unghii. A mea văd că e uzată și s-a îmbîcsit. Mersi. Fă-te că nu-l vezi vreo două zile și să-mi zici ce vrei dacă...

Grațiela o asculta ca un școlar sîrguincios. Cu mama ei nici nu i-ar fi trecut prin cap să discute asemenea probleme, socotind că n-o va înțelege. Mama ei, „coana Lenuța“ cum o numeau vecinele, era o femeie blajină și simplă. Venise de la țară imediat după război, pe timpul foametei, și se angajase la o filatură. Locuia tot aici, găzduită de o bătrînă care avea două odăițe în fundul curții. Cîtva timp după venirea ei, se întoarse de pe front Ion Țuțuianu, fiul proprietarilor, un bărbat frumos, de vreo douăzeci și cinci de ani, care în viața obișnuită era funcționar la societatea de tramvaie. Se împrieteniră repede, și după o jumătate de an, coana Lenuța își luă locul în camerele mari, din centrul clădirii, cu ferestre înalte și mobile vechi. Trăiau cum nu se poate mai bine, fiindcă amîndoi erau oameni pașnici și ea, crescută în vechea mentalitate țărănească, socotea că-i datorează veșnică recunoștință acestui bărbat frumos, care o luase fără zestre și o făcuse cucoană. Nu-l contrazicea niciodată, era modestă și nu știa decît drumul de acasă la piață și înapoi. Grațiela se născu doi ani mai tîrziu, în ’48, și Ion Țuțuianu o cam alinta, uitîndu-se urît ori de cîte ori mama încerca să fie energică cu ea. Fata crescu vegheată și îngrijită ca un odor scump de care nimeni n-avea voie să se atingă. Uneori trăgea chiulul de la școală și tatăl ei rîdea în loc s-o certe, îi cumpăra tot ce-i plăcea și o numea „păpușă mică“. Terminînd școala elementară, „păpușa mică“ hotărî că a învățat destul și pierdu examenul de admitere în liceu. Se lăsase convinsă de Marga să intre la coafor, unde-i muncă delicată și ai de-a face cu lume bună. Tatăl, pus în fața faptului împlinit, trebui să cadă de acord cu hotărîrea aceasta, iar mama nu îndrăzni să obiecteze. Împărţindu-şi viaţa între piaţă şi gospodărie, pentru care avea un cult deosebit, „coana Lenuţa" rămînea încet în urmă, înţelegea tot mai puţin mersul lumii şi nu deschidea o carte cu anii, fiindcă la timpul potrivit n-avusese cine să-i deştepte dragostea pentru citit. Avea deci într-un fel dreptate Graţiela s-o considere drept o persoană cu orizont îngust şi nu o dată îi dăduse răspunsul acela dureros, cu care atîţia copii, ridicaţi prin truda părinţilor, îşi arată dispreţul faţă de înapoierea lor : „Ce ştii dumneata !" Aşa încît orientarea Graţielei prin încîlceala aceasta de oameni şi evenimente care se cheamă viaţă se baza pe propriul ei bun-simţ şi mai ales pe experienţa Margăi, femeie cu biografie bogată, de două ori căsătorită şi divorţată, care avea doi amanţi deodată şi izbutea să-l convingă pe fiecare în parte că el este primul om din viaţa ei pe care-l iubeşte cu adevărat.

— Să fii atentă la plecare, o sfătui Marga. Mergi înainte, nu-i da atenţie, orice ţi-ar zice el. Dar nu, mai bine viu şi eu cu tine. Tu eşti prostuţă, şi ar putea să te înduplece...

Ieşiră împreună de la lucru. După cum prevăzuse Marga, Costel aştepta nerăbdător în stradă. Marga şopti prietenei ei să fie tare şi trecură amîndouă rîzînd şi vorbind nepăsătoare. Costel rămase nedumerit în mijlocul trotuarului, repetînd în gînd fraza pe care şi-o pregătise : „Nu mai fi supărată, că nu e timp. Plec la armată !"

În ziua următoare, Marga hotărî că politica aceasta trebuie continuată şi Graţiela, văzîndu-l pe Costel tot acolo, pe trotuar, îi dădu dreptate, mîndră în sinea ei că a stîrnit o asemenea pasiune şi că există pe lume un om care suferă din dragoste pentru ea. Jocul începuse să-i facă plăcere şi fu foarte contrariată cînd el luă sfîrşit pe neaşteptate.

— Ce-o fi cu el ? o întrebă pe Marga, în prima zi cînd n-o mai aşteptă nimeni. Ori şi-a găsit pe altcineva ?

— Fii serioasă, dragă, răspunse Marga cu expresia ei favorită pe care-o folosea ca să-i sporească aerul de distincţie şi înţelepciune. Aşa uşor se renunţă la o relaţie ? O fi aglomerat la serviciu şi n-a putut să vină. Mîine să-l vezi cum apare...

Nu apăru nici mîine. Graţiela fu de-a dreptul neliniştită, dar prietena ei îi spuse că el, fiind băiat discret, poate se jenează, e vorba de-o împăcare şi de scuze, deci garantat o aşteaptă undeva, la colţ, în drumul spre casă. Fata plecă tremurînd de speranţă şi îngrijorare, dar Costel nu era nicăieri. Ajunsă acasă trînti uşile ca o vijelie şi începu să arunce lucrurile încoace şi încolo. Maică-sa, încercînd să afle pricina supărării, o întrebă ceva fără importanţă la care ea răspunse bufnind monosilabic.

— Dar ce te-a găsit, fată? întrebă cam răstit coana Lenuţa, sperînd că printr-o atitudine mai energică poate limpezi lucrurile.

— Lasă-mă-n pace şi nu te amesteca în viaţa mea! ţipă Graţiela şi, intrînd în camera ei, plînse cu hohote.

A treia zi, după ce privi zadarnic de-a lungul şi de-a latul străzii, Graţiela o apucă de braţ pe Marga şi-i spuse cu hotărîre:

— Hai la el acasă. Trebuie să fie bolnav.

— Nu mai ai pic de răbdare! o mustră prietena ei. Ai să strici totul cu graba ta!

Totuşi, fiind curioasă din fire, Marga consimţi s-o întovărăşească acasă la Costel, „numai spre a o ajuta să găsească blocul". Urcară într-un suflet cele trei etaje şi, ajungînd în dreptul uşii, se opriră o clipă să-şi potolească bătăile inimii.

— Dacă-i înăuntru cu cineva? întrebă Marga în şoaptă.

— Costel? se miră Graţiela. Cu cine să fie?

— Naivă mai eşti, dragă! Hai, sună!

Muşcîndu-şi buzele de încordare, Graţiela apăsă pe buton. Dinăuntru se auzi bîzîitul soneriei, apoi o uşă se trînti şi se auziră paşi în hol. Cînd broasca uşii clănţăni, ea făcu un pas înainte, într-un avînt care fu curmat la jumătate de apariţia comandantului Munteanu. Intimidată, Graţiela abia izbuti să îngîne:

— Bună ziua. Costel este... acasă?

— Nu, dar cine sînteţi dumneavoastră?

— O... prietenă. Aveam ceva să-i comunic. Mă cheamă Graţiela.

— A, Graţiela? spuse Munteanu tatăl. Poftiţi în casă.

Ea îşi privi întrebător prietena, care spuse repede:

— Nu, că ne grăbim. După masă avem şedinţă.

— Cum doriţi... Cît despre Costel, a plecat în armată.

— În armată ! murmură Graţiela pierdută cu desăvîrşire. Unde anume ?

— Adresa n-o cunosc nici eu. Aştept să-mi scrie. Poate vă scrie şi dumneavoastră. Dacă nu, mai reveniţi peste cîteva zile.

— Mulţumesc, atît voiam să aflu, şopti. Se întoarse apoi brusc şi porni pe scări, fără să se mai uite înapoi. Marga o urma cu destulă greutate, datorită tocurilor cui care făceau un zgomot cumplit pe trepte. Nu se opriră decît în stradă, în faţa blocului, unde cîţiva copii se jucau cu bile. Graţiela îi privi cîteva clipe, dar nu izbutea să-i vadă distinct, din pricina lacrimilor. Marga îi respectă amărăciunea, tăcea şi ca să-şi facă de lucru cotrobăia prin poşetă. În cele din urmă, văzînd-o într-o stare de tristeţe mai accentuată decît ar fi fost cazul, după părerea ei, interveni :

— Ia nu te mai frămînta atîta, dragă, doar nu s-a dus la capătul lumii. O să-ţi scrie de urgenţă, să vezi tu. Domnul care a deschis uşa era taică-său, nu ?

— Sigur că da. E ofiţer de marină...

— Ai auzit ce-a spus ?

— Cînd ?

— Cînd a aflat cine eşti.

— Ce-a spus ? întrebă Graţiela devenind atentă.

— A spus : „A, Graţiela ?"

— Şi ce-i cu asta ?

— Uite ce-i. Înseamnă că iubitul tău l-a pus la curent cu relaţiile voastre şi bătrînul i-a vîrît în cap chestia cu învăţătura. E clar ca bună ziua, ce mai vrei ?

Starea de spirit a Graţielei suferi o transformare bruscă, de la tristeţe la mînie :

— Aşa ? Frumos, foarte frumos. Atunci să-ndrăznească să-mi scrie neruşinatul. O să-i răspund după cum merită.

— Ce să-i răspunzi ? Procedează mai departe cum ţi-am spus eu. Nu-i scrie de loc cîteva săptămîni. Fierbe-l, lasă-l să se frămînte !

— Şi dacă se supără de tot ? Dacă găseşte pe acolo alta...

— Fii serioasă, dragă. Crezi că de asta-i arde lui ? Acolo-i armată, şi la armată nu-i timp de aventuri. Nu văd oraşul cu lunile băieţii. Ce, nu ştiu eu ? O să se gîndească numai la tine, şi cînd o fi la o adică, faci ce vrei din el. Eu, în locul tău, i-aş trimite scrisorile înapoi nedesfăcute.

— Să-mi scrie mai întîi, suspină Graţiela.

Costel îi scrise, dar ea nu trimise scrisorile înapoi. Le desfăcu şi le citi cu lăcomie, picurînd lacrimi pe paginile scrise mărunt, ba le arăta şi Margăi, care-o sfătui să fie tare şi să nu răspundă deocamdată.

Aşa merseră lucrurile pînă la scrisoarea în care Costel amintea de telegrama lui Holban.

IV

Vestea ţîşni într-o dimineaţă în dormitorul cufundat în ultimele minute ale somnului. Dragomir, sergentul de serviciu, aprinse lumina şi fluieră ascuţit cu sifleea marinărească pe care-o purta legată de gît ca pe-un medalion :

— Deşteptarea ! Astăzi ieşim în larg ! Vom face un marş de aclimatizare !

Costel Munteanu sări din pat cu o vioiciune care nu-i era caracteristică. Avea, în sfîrşit, să calce pe puntea unei nave de luptă, ba mai mult, să călătorească în largul mării ! De cîte ori nu visase această călătorie acolo, pe puntea încă nefinisată a cargourilor aflate în construcţie ! De cîte ori, pe cînd suda o bară de metal în preajma catargului, nu se închipuise plutind în larg, sau luptîndu-se cu furtuna ! „Marşul de aclimatizare" îşi propunea un scop mult mai modest : cîteva ore în larg, timp în care ostaşul, în chip de simplu pasager, putea să contemple în voie întinderea albastră, să umble de colo-colo pe punte, să vadă la locul lor, în plină funcţiune, mecanismele gemene cu cele din sălile de specialitate ale şcolii, dar mai ales să-şi încerce rezistenţa în faţa temutei şi atît de puţin cunoscutei maladii — răul de mare — despre care toată lumea vorbea, dar nimeni nu-ţi putea spune ceva precis...

— Acu să vă văd, bobocilor, se grozăvea prin dormitor sergentul Dragomir, îndreptîndu-şi tacticos banderola. Urgentaţi programul, că navele nu v-aşteaptă pe voi anume. Cine-ntîrzie, ne face cu mîna de pe chei !

Dar şi fără îndemnurile lui, ostaşii zoreau cît puteau ; nu era om pe care gîndul plecării să-l lase nepăsător.

— Să vedem cine dă la peşte ! mai spuse Dragomir.

— Păi n-am ştiut, să ne facem undiţe, zise un recrut, în hohotele de rîs ale tuturor.

— Tu ştii, măi, ce-nseamnă să dai la peşte ? îl lămuri cu nesfîrşită milă vecinul lui, gesticulînd cu un ciorap pe care tocmai se pregătea să-l încalţe. Înseamnă să-ţi vină rău, să te răsteşti la bocanci, cum se spune.

— Eu rezist, răsună un glas dintr-un colţ al dormitorului. Am fost şi cu avionul, dar n-am avut nimica.

— Ce vorbeşti ? Crezi că se potriveşte una cu alta ? rîse sergentul Dragomir, care părea că distinge fiecare cuvînt din larma veselă care umplea încăperea.

— Nu descuraja oamenii, Dragomire, strigă Barbu de la uşă. Parcă tu, la prima ieşire, erai mai grozav ?

— Hai, gata ! schimbă vorba sergentul uitîndu-se la ceas. Peste o juma' de minut dau adunarea !

Mai era vreme să îndrepţi o cută a cearşafului, să pui la loc peria de ghete sau să înclini perna la linie cu ale celorlalţi. Dragomir inspectă cu o privire rapidă dormitorul, apoi duse fluierul la gură...

Pasul : cadenţa, saltul ritmic şi simultan al sutelor de berete negre, înaintarea precisă a sutelor de trupuri legate printr-o reţea nevăzută, a cărei geometrie n-o poate nimeni tulbura. Pasul formaţiei are o anumită personalitate, asemenea unei fiinţe vii.

Pasul avîntat al dimineţii, cînd plutonul merge cîntînd spre cîmpul de instrucţie.

Pasul apăsat, plin de răspundere şi semeţie — defilarea prin faţa comandantului.

Pasul greu, cînd cadenţa devine un pic confuză : ostaşii se întorc dintr-un marş lung...

În dimineaţa aceea, pe şoseaua care duce în port, răsună cea mai grăbită dintre cadenţele ostăşeşti. Nu comandase nimeni „pasul mai viu !“ Dar nimeni nu ordonă nici încetinirea marşului. Oamenii se grăbeau şi graba aceasta le părea tuturor foarte firească. Dar goana paşilor de-a lungul ţărmului era nimic pe lîngă goana privirilor, căci pe cheiul lat cît două şosele alăturate aveai la ce te uita !

În partea stîngă, pe mal, se aflau clădiri cu cele mai diferite întrebuinţări : magazii de materiale, birouri, un atelier de reparaţii, o mică centrală electrică. O vitrină uriaşă, fixată pe nişte stîlpi în intervalul dintre două clădiri, găzduia fotografii din viaţa echipajelor. Dar nu partea stîngă a şoselei le atrăgea privirile, ci partea dreaptă. Marginea din dreapta cheiului era însăşi apa golfului. Acolo, pe luciul albastru, pluteau navele de luptă. Privirea întîlnea mai întîi pavilioanele ridicate la pupa, abia ondulate de adierea brizei, apoi schelele înguste, sclipitor de curate, care duceau spre punţi. Iar dincolo de punţi — o lume nouă : tunuri cu ţevile lungi lucind în soare, vinciuri uriaşe, catarge zvelte cu tot felul de anexe al căror rost aveau să-l afle mai apoi, flotoare de dragaj ca nişte torpile scurte... Undeva în interior vuiau motoarele pregătite pentru marş : ceaţa diafană a dimineţii căpătase o culoare uşor albastră, de la fumul de motorină care plutea deasupra bazinului. Şi prin ceaţa albăstruie, siluetele de oţel păreau mai masive, puţin ireale parcă...

La o comandă, coloana se opri, apoi întreg frontul se întoarse cu faţa spre nave ; sute de ochi cercetători priveau spre şefii de cart bronzaţi, care-şi făceau de lucru în preajma schelei încercînd să pară nepăsători. Comandantul şcolii de echipaje, căpitanul de rangul doi Lungu, un bărbat înalt, cu tîmple argintii, cu ochii căprui care se mişcau ageri sub streaşina sprîncenelor stufoase, vorbi ostaşilor. Glasul lui căpăta o rezonanţă specială aici, în zgomotul înfundat dar persistent al motoarelor :

— Veţi păşi astăzi pe puntea navelor de luptă. Despre nave vi s-a vorbit, le-aţi văzut în fotografii, cu mecanismele de la bordul lor aţi făcut cunoştinţă la orele de specialitate. Aici însă, le veţi vedea în acţiune. Fiţi cu băgare de seamă, respectaţi întocmai ordinele şi sfaturile ce vi se dau. Comandanţii de subunităţi să ia comanda. Începeţi ambarcarea în ordinea stabilită !

Ostaşii se puseră în mişcare. Tropăind într-o cadenţă multiplă, şirurile negre se scurgeau pe schele, inundau punţile navelor, se răspîndeau de-a lungul balustradelor ; între timp ceaţa subţire se risipise de-a binelea şi portul fu năpădit de-o lumină strălucitoare, neobişnuită pentru o dimineaţă de noiembrie, parcă toamna închisese un ciob al verii duse şi-l arăta din cînd în cînd, ca să nu-i uite de tot înfăţişarea.

Costel trecu schela avînd grijă să respecte regula reamintită în şoaptă, din om în om : „Cînd intri la bord, salută pavilionul !“ Cu sufletul plin de un simţămînt nou, nedesluşit, salută şi el mătasea tricoloră care unduia abia simţit ; atinse puntea navei şi-şi auzi paşii distinct, răsunători pe plăcile de oţel. Acum, cînd se afla la bord, dragorul 42 i se părea mai mare, mai masiv ; şi totuşi nu semăna de loc cu navele uriaşe, largi şi încăpătoare, la care lucra în şantierul naval. Merse înainte, spre prova, se poticni de un capac de alamă, rotund ca o monedă uriaşă, răsărit la două degete mai sus decît puntea, lovi cu umărul suportul metalic al flotoarelor de dragaj, pe urmă cavaletul bărcii de salvare fu cît pe ce să-i smulgă bereta de pe cap — şi soldatul de marină Costel Munteanu află un adevăr mare şi simplu, anume că alfabetul marinăresc are la începutul său o literă neaşteptată : întîi şi-ntîi înveţi să umbli pe navă, şi abia mai apoi poţi să afli rostul tunului, al timonei, să visezi furtuna şi bravura în faţa ei...

— Cum te simţi, frăţioare ? îl întrebă protector un caporal necunoscut, cu faţa lată şi zîmbitoare, ale cărui haine, ceva mai decolorate decît ale lui, arătau că este marinar ambarcat.

— Nu-i aşa de simplu pe cît credeam, mărturisi Costel. Eu sînt constructor naval, dar ce văd aici nu se potriveşte cu cargourile de patru mii. Spaţiu mai redus, mecanisme mai multe... Cred că nici n-aş încăpea să trec prin tambuchiul de colo...

Arătă către o deschizătură pătrată din punte, prin care tocmai se strecura un motorist. Caporalul rîse şi strigă spre omul ieşit de sub punte :

— Gata şobolanii ?

— Caporal Geană, ce vorbă-i asta ? strigă de sus, de la comandă, un ofiţer tînăr şi spătos. V-am spus o dată...

— Am înţeles, tovarăşe comandant ! spuse caporalul cu zîmbetul pierit de pe faţă, apoi se întoarse spre Costel : Noi aşa-i poreclim pe motorişti, dar comandantului nu-i place...

Costel ridică sprîncenele a mirare : acela să fie comandantul navei ? Se aştepta să vadă un om îmbătrînit pe mare, cu faţa brăzdată şi tîmplele argintii...

— Şi la ce specialitate eşti ? întrebă caporalul, încă înciudat că fusese mustrat în faţa unui „boboc".

— La artilerie.

— Oho, tunari de-ai noştri ! De ce nu spui, frăţioare ! Ai urechi bune ? Că pe la noi, pe-aici, bubuie cam tare uneori. Ce-am păţit eu pînă m-am deprins...

— Te cam lauzi, Geană, se auzi din spate glasul locotenentului major Andrei. Caporalul se întoarse fîstîcit, şi ofiţerul urmă : Văd că v-aţi şi împrietenit. Dînsul e soldatul Munteanu, care scrie scrisori în timpul plantonului.

Costel simţi că-i dogoresc urechile. Aşadar, pînă la urmă ofiţerul de serviciu tot îi spusese ! Încercă să se scuze, dar nu mai avu vreme : de sus, de la comandă, un glas puternic, încă mai întărit de pîlnia de alarmă a megafonului, ordonă :

— La posturile de manevră !

Caporalul ceru din ochi permisiunea lui Andrei şi fugi spre schelă. Mai trecură vreo trei marinari, punîndu-şi din mers mănuşile de protecţie, din pînză cenuşie, cu un singur deget.

— Tovarăşe locotenent major, cu scrisoarea aceea...

— Lasă, c-o să vorbim mai tîrziu. Acuma hai la prova, să vezi cum se virează ancora.

— Văd că aveţi cunoştinţe aici pe navă, spuse Costel.

— Nu ştiai ? Eu sînt d-ai casei, cum se zice. La şcoala de echipaje sînt numai detaşat, să vă instruiesc pe voi. Pe urmă, ne ambarcăm cu toţii...

— Adică o să fiu şi eu pe nava asta ?

— Sigur că da. Se numeşte dragorul 42 şi anul trecut, la toate tragerile de artilerie a primit numai „foarte bine".

Costel uită cu totul de scrisoare şi începu să privească lucrurile cu alţi ochi : Poate tunul de colo, căruia-i trăsese un cot zdravăn, era tocmai piesa la care va fi repartizat el, iar prin tambuchiul de care rîsese adineauri va trebui să treacă nu o dată !

Pe puntea înaltă de la prova — teuga în limbaj marinăresc — activitatea era în toi. Cabestanul ancorei duduia potolit, trăgînd din adîncuri lanţul greu ; cînd urcară pe teugă un ostaş care stătea lîngă balustradă striga spre comandă :

— Ancora se smulge !

— Bine !

De la comandă se auzi un semnal ca un claxon gros, căruia îi răspunse îndată altul ; sub punte, spre pupa, motoarele îşi iuţiră deodată pulsaţia. O zmucitură moale şi nava porni să lunece repede pe apa lină a golfului. Costel simţi că puntea se înclină spre dreapta şi văzu că dragorul 42 descrie o curbă elegantă, pe care un vehicul terestru n-o putea realiza nici în vis. O adiere rece, umedă îi mîngîie deodată faţa. Ridică privirile. Cheiul rămăsese în urmă, iar în prova, spre farul de la ieşire, se zăreau catargele navelor care plecaseră înainte. La comandă răsună iarăşi claxonul gros care dădea comanda la maşini ; motoarele duduiră şi mai spornic, la prova apa începu să forfotească, spintecată de înaintarea rapidă a masei de oţel, şi tînărul ostaş simţi bucuria năvalnică umplîndu-i pieptul : începuse călătoria ! Spre larg, pe apele de un albastru intens ! Spre întîmplări noi, nemaiauzite, spre ineditul călătoriei pe mare, ba poate chiar şi o furtună, care va dovedi limpede deosebirea dintre marinărie şi pasul de defilare, bătut pe pămîntul galben din curtea şcolii de echipaje ! Spre fapte noi, care să arate că oamenii nepricepuţi la mersul tîrîş pot deveni lupi de mare desăvîrşiţi !

— Cum ţi se pare, Muntene ?

Glasul lui Andrei îl făcu să tresară.

— Mi se pare minunat, tovarăşe locotenent major. Ieşirea este o mare bucurie pentru mine...

— Mi-ai făcut şi tu o „bucurie" azi, Muntene. Mi-a povestit căpitanul isprava ta de acum cîteva nopţi. Ştii bine că nu-s omul pedepselor, dar de data asta n-am ce să-ţi fac. Cînd ne întoarcem la unitate, ai să-ţi iei răsplata. Dar pînă atunci spune-mi, de ce ai încălcat regulile ? Aveai ceva urgent de scris acasă ? Ceva care nu suferea amînare ?

Costel plecă fruntea. Ar fi putut să-l mintă, să-i spună că aşa e, avea de scris ceva urgent, îşi amintise abia atunci... dar cîte motive nu se pot invoca ! Îşi dădu seama însă că minciuna nu-i aduce nici un folos ; abaterea era abatere, iar ca să minţi un om cumsecade ar fi fost un lucru de două ori urît.

— N-am... n-a fost nimic urgent. Mă plictiseam, acolo, singur, trei ore... Ceilalţi oameni... Am greşit, ce mai !

— Dacă-ţi vezi singur greşeala, înseamnă că nu trebuie să mai insist. Trebuia însă să te gîndeşti înainte de a o săvîrşi. Cel puţin, bine că n-ai încercat să mă minţi. Nu pot să sufăr minciuna. Asta te micşorează în propriii tăi ochi, şi pe deasupra, cred că ştii : o minciună generează alta. Dacă mi-ai fi înşirat cine ştie ce poveste, ar fi trebuit pe urmă să continui, să inventezi răspunsul la chestiunea aceea urgentă şi aşa mai departe. Şeful de echipaj de pe nava noastră, maistrul principal Delcea, are-o vorbă : soldatul umblă totdeauna cu cioara vopsită. Eu nu împărtăşesc acest punct de vedere, dar uneori sînt nevoit să mă îndoiesc de vorbele oamenilor. Mi-au trecut prin mînă şapte contingente, Muntene ; şi fiecare rînd avea podoabele lui...

— Mă socotiţi „podoabă“ ? se întristă Costel.

— Nu. Şi nici nu-mi place vorba asta. Însă trebuie să recunoşti că eşti printre cei care-mi dau de furcă. Dar ţine minte : cum îţi aşterni, aşa dormi. Cu cît înţelegi asta mai curînd, cu atît e mai bine. Cît despre scrierea corespondenţei în timpul plantonului...

— N-o să se mai repete, spuse cu hotărîre Costel. Vă dau cuvîntul meu.

— Te cred. Şi-acuma hai, să-ţi arăt nava noastră. În curînd o să fie şi a ta.

Costel îl urmă, încă încruntat, dar Andrei ştiu să-i spulbere supărarea printr-o glumă :

— Vechii marinari aveau un proverb : fără căpitan pleacă vaporul, dar fără bucătar nu pleacă ! Începem deci cu bucătăria. Uite-l şi pe fruntaşul Samson, bucătarul.

— Bucătar şef, tovarăşe locotenent major, zise Samson umflîndu-se în pene. Nu m-arată faţa ?

Avea într-adevăr faţă de bucătar şef, rotundă ca o lună plină şi bătînd puţin în trandafiriu. „De la dogoarea plitei, probabil“ gîndi Costel şi-i întinse mîna :

— Soldat Munteanu.

— Încîntat de cunoştinţă, chicoti Samson. Tovarăşe soldat, nu doreşti o porţie din specialitatea casei ? Cabestan prăjit, cu garnitură de sarturi...

— Mîncaţi-le dumneavoastră, dacă aveţi dinţi buni, răspunse Costel spre veselia ofiţerului.

Bucătarul ridică din umeri, jignit, şi se repezi să învîrtească cu polonicul în oala cea mare de pe plită. Era mînios fiindcă gluma tradiţională — să oferi unui „boboc“ mîncăruri închipuite, formate din denumirile unor piese de la bordul navei — n-avusese succes, de vreme ce „bobocul“ îndrăznise să afle dinainte ce este cabestanul şi cum arată sarturile. Îl mai deranja pe bucătar şi faptul că un ostaş din anul întîi îşi permite să-l înfrunte, ba chiar să-l ia la vale de faţă cu martori ; socotea că asta dăunează prestigiului său şi nădăjduia că va avea odată şi odată prilejul să i-o plătească. Nici Andrei, nici proaspătul marinar n-aveau de unde să bănuiască ce gînduri mocnesc sub tichia albă a bucătarului de pe dragorul 42. Porniră mai departe, la tunul prova, unde un caporal se lansase într-o discuţie cu cei noi, despre ochirea pe mare agitată. Geană, noul cunoscut al lui Costel, se afla şi el acolo, ascultînd cu un zîmbet enigmatic cuvintele celuilalt caporal.

— Să mergem mai departe, Muntene, spuse Andrei după cîteva clipe. Deocamdată, discuţiile de aici sînt pur teoretice. Caporalii pe care-i vezi sînt într-o întrecere înverşunată, amîndoi comandă tunuri de acelaşi calibru şi nu izbutesc de loc să se distanţeze între ei. Anul trecut, la tragerea de concurs, erau amîndoi ochitori şi au lovit ţinta din primele proiectile...

Costel nu mai află alte amănunte ; ajunseseră la staţia radio, o cabină îngustă, plină de aparate. Uşa staţiei era deschisă şi radiotelegrafistul, văzîndu-l pe Andrei, făcu o mişcare ca şi cum ar fi vrut s-o închidă.

— Lasă, e prea tîrziu acum, a surîs ofiţerul. Parcă erai mai disciplinat, Drăgane !

— E cald tare aici, tovarăşe locotenent major, spuse radistul stînjenit.

— Uite, ţi-am adus un musafir, ostaş de anul întîi. Vrea să afle cum e cu staţia de radio...

Radistul dădu mîna cu Costel şi-i făcu un semn circular, adică „Uită-te cît vrei, asta-i tot ce e de văzut“. Cum Costel se apropiase şi mai mult, radiotelegrafistul socoti că n-ar fi rău să-i facă o mică demonstraţie. El răsuci un comutator şi duse microfonul la gură :

— Albatros unu, sînt Albatros doi, control radio...

Costel îl urmărea neîncrezător ; socotea că adevăratul radiotelegrafist trebuie să bată-n manipulator : „ti-ti-ti..." După cîteva clipe, difuzorul de deasupra aparatului din mijloc hîrîi supărat :

— Albatros doi, de ce nu respecţi disciplina radio ? Am ordonat să nu se vorbească decît la nevoie. Te-a găsit controlul, la distanţa asta ? Să nu se mai repete !

— Am înţeles, spuse tărăgănat radiotelegrafistul, apoi zîmbi către Andrei, care stătea deoparte, lîngă balustradă :

— E comandantul divizionului. Nu mă aşteptam să fie el în legătură...

— Te-ai schimbat faţă de cum te ştiam eu, Drăgane, spuse ofiţerul îngîndurat. Hai, Muntene, să-ţi arăt magazia de dragaj...

Costel îl urmă din ce în ce mai tulburat. În cîteva minute aflase atîtea lucruri deosebit de interesante despre viaţa de pe navă ; aici pînă şi abaterile aveau ceva aparte... O rafală de vînt mai puternică lovi nava dintr-un bord. Puntea se înclină deodată, Costel căută zadarnic un punct de sprijin şi veni grămadă peste locotenentul major Andrei, care era la un pas înaintea lui.

— Mă scuzaţi...

— Aşa-i pe navă, zise Andrei. Pînă te obişnuieşti. Asta-i vremea cea mai obişnuită pe mare ; nici bună nici rea...

Ridică ochii spre cer. Sus, deasupra catargului, se învălătuceau nori albi, voluminoşi, ca nişte caiere rotunde, iar între rotocoalele de vată cerul albastru avea o culoare intensă, parcă nenaturală. Marea, oglindind jocul de culori de sus, se împestriţase cu pete de nuanţe diferite, ca şi cum mai multe fluvii — unul violet, altul verde-albăstrui, altul cenuşiu ca oţelul — se uniseră în jurul navelor care punctau depărtarea. Puntea se clătină din nou, şi mai adînc ; urcă o clipă, ca şi cum nava ar fi vrut să se înalţe vertical, apoi coborî brusc, într-o alunecare lină dar vertiginoasă, aţintind abisul de ape. Costel se simţi deodată uşor, inima îi urcase în chip ciudat undeva, spre gît, îşi încleştă mîinile de balustradă şi-n minte îi fulgeră iarăşi spaima aceea cumplită, de-o clipă, rezumată în întrebarea : „Dacă se răstoarnă ?" Alături locotenentul major Andrei îşi aprindea calm o ţigară, stînd cu picioarele mult depărtate, ca să-şi ţină echilibrul ; la tunul din pupa, caporalul Geană ştergea nişte piese cu o cîrpă moale şi noul marinar îşi dădu seama că totul e normal şi că spaima lui fusese, ca totdeauna, zadarnică.

— Te-ai speriat? întrebă Andrei cu un zîmbet.

— Puţin...

Un val explodă pe neaşteptate în babord şi-i udă pe amîndoi.

— Asta da, botezul mării! strigă ofiţerul scuturîndu-şi stropii de pe mîneca vestonului.

Dar vremea era, în general, frumoasă; aşa o scrise şi ofiţerul de cart în jurnalul de bord, şi nici unul dintre noii marinari nu încercă să spună că lucrurile stau altfel. Unii erau, ce e drept, mai palizi ca de obicei, dar înghiţeau aerul cu gura larg deschisă şi apoi rîdeau strîmb, încurajîndu-se reciproc şi făcînd-o pe vitejii. Fiecare dintre noii lupi de mare ar fi dorit ca această călătorie să se prelungească mai mult decît era programat.

Şi totuşi cu cîtă uşurare trecură schela, după ce nava reveni la cheu! Simţind iarăşi pămîntul solid sub picioare, ei păşeau apăsat, îşi legănau cu semeţie umerii, iar cîntecul pe care-l începură-n front, în drum spre unitate, avea în el o energie aspră:

Hai marinari, ne-aşteaptă marea,
Ne cheamă iar pe-ntinsul zării largi,
Să stăm ne-nvinşi de strajă la hotare,
Spre liniştea patriei dragi!

V

Nu încape nici o îndoială, Graţiela îl iubea pe Costel! Socotea cearta lor drept o simplă neînţelegere, dintre acelea care-ntunecă destul de des cerul îndrăgostiţilor. Scrisorile de la el avură darul să-i alunge, treptat, supărarea. Cînd compari lucrurile, ai două căi, îi scria Costel: să arăţi superioritatea unuia sau inferioritatea celuilalt. Aparent obţii acelaşi rezultat — diferenţa dintre ele; dar după cum foloseşti una sau cealaltă dintre căi, poţi fi înţeles mai bine sau mai rău, poţi jigni sau impulsiona, poţi dezarma sau înverşuna pe cineva. Costel alesese calea cea mai proastă ; în loc să-i arate avantajele învăţăturii, încercase s-o convingă de dezavantajele meseriei ei actuale. Explicîndu-se însă pe larg, pe file întregi de scrisoare, Costel izbutise s-o convingă şi tăcerea ei se datora acum numai influenţei pe care Marga continua s-o aibă asupra modului ei de a gîndi. Cam aşa stăteau lucrurile, cînd Graţiela primi scrisoarea lui Costel referitoare la telegramă...

Era într-o luni. Marga, din lipsă de ocupaţie, ştergea praful de pe casca transparentă, oprindu-se din cînd în cînd să cerceteze, cu vădită curiozitate, ţinuta trecătoarelor de pe bulevard. Aşa cum un cercetător caută să ţină pasul cu tot ce-i nou în specialitatea lui, Marga urmărea evoluţia îmbrăcăminţii feminine şi căuta să fie la curent cu moda, solicitînd în acest scop atît salariul ei, cît şi veniturile celor doi iubiţi care acceptaseră de mult ideea că o femeie dacă-i bine îmbrăcată cîştigă în frumuseţe. Graţiela se apropie de ea tocmai cînd Marga urmărea, visătoare, plutirea prin faţa vitrinei a unei haine de blană roşcată.

— Iar mi-a scris...

— Ce vorbeşti ! se miră Marga fără a-şi întoarce privirea. Iar după ce blana roşcată dispăru din raza-i vizuală, se îndreptă curioasă spre tînăra ei protejată : Ia să vedem dragă, ce mai spune ?

Graţiela îi citi scrisoarea în şoaptă, dînd tonului de obicei misterios al scrisorilor lui Costel un aer şi mai misterios. La fel de misterios, după terminarea lecturii, Marga chibzui cîteva clipe, ţinînd arătătorul pe buze şi privind vag în tavan. Analiza scrisorii dură cîteva clipe doar ; ca o maşină electronică funcţionînd impecabil, mintea bine rînduită a Margăi alese soluţia cea mai bună. Luă arătătorul de pe buze şi împunse cu el umărul drept al Graţielei :

— Ştii ce ? Mărită-te cu el !

Fata rămase cu gura căscată, fiindcă acesta era ultimul sfat la care se aştepta atunci. Dar Marga n-o lăsă să-şi revină din uimire, nici să protesteze, nici să pună zece întrebări deodată, ci îi prezentă argumentele care făceau sfatul ei tocmai potrivit :

— Mai întîi, eşti sigură că te iubeşte. Toate poveştile cu învăţătura şi meseria sînt nişte aiureli ; bărbaţii au totdeauna obiceiul să-şi complice existenţa : se duc la meci, citesc ziarele, se ceartă pentru alţii, aşa, de principiu... Tu nu pune la inimă nimic din tot ce ţi-a zis. Nu vezi că şi lui îi pare rău ? Ei, şi dacă te măriţi, e altă socoteală. Poţi să trăieşti altfel, eşti cucoană la casa ta, ai rostul tău... Nu-ţi ţine nimeni cont...

— Cum, să plec de la mama ?

— Fii serioasă, dragă ! o întrerupse Marga nerăbdătoare. Nu despre asta e vorba. Vreau să zic că dacă eşti măritată, altfel te distrezi. Nu-ţi dai seama ? Doi ani, cît face el armata, tu trăieşti cum îţi place. Părinţii nu mai pot să-ţi calculeze timpul, să te ducă de mînă la cinema şi aşa mai departe. Pleci cînd vrei, unde vrei, doar eşti femeie căsătorită...

— Bine, dar eu n-am intenţia să...

— Lasă dragă, n-o mai face pe mironosiţa. Aşa spune fiecare, pînă cunoaşte ce-nseamnă viaţa. Pe urmă-i pare rău de timpul care-a trecut înainte, regretă că nu s-a deşteptat mai devreme. Ce ştii tu din plăcerile vieţii ? Ai cunoscut un băiat şi te-ai sărutat de trei ori cu el, în parc. Altfel, orice pas cu mămica şi tăticu. Eşti mare, ai optsprezece ani, mîine-poimîine faci douăzeci, iar cînd ai ajuns la treizeci, începi să-ţi smulgi firele cărunte... Viaţa-i scurtă, trebuie s-o trăieşti la maximum.

Graţiela asculta ca vrăjită. De fapt tot ce spunea prietena ei era adevărat. Costel fusese primul băiat cunoscut mai îndeaproape, primul băiat care o sărutase. Tatăl ei o ţinuse cam din scurt în această privinţă, avea concepţiile lui despre conduita unei fete cuminţi, era singurul domeniu în care se purta cu severitate. O dată căsătorită... Graţiela nu-şi prea imagina ce va face o dată căsătorită, însă îşi dădea seama că e cu totul altfel, mai multă libertate, mai puţină supraveghere din partea părinţilor ; pe de altă parte, în favoarea proiectului cu căsătoria, într-un colţ al minţii ei sălăşluia teama ancestrală, transmisă prin instinct la marea majoritate a fetelor din toată lumea, de a nu rămîne nemăritate.

— Tu ştii la ce vîrstă se căsătoresc fetele în ziua de azi ? turuia mai departe Marga. La paisprezece ani încep să umble cu băieţii, pe la şaisprezece se întîmplă ştii tu ce, şi pe urmă — căsătoria, altfel intră băiatul la puşcărie...

De ce să nu fii în pas cu vremea? Cînd ai trecut de douăzeci de ani încep să-ţi facă curte tomnaticii. Nu zic că-i rău, fiindcă ăştia au bani mulţi, dar tot mai bine e să ai lîngă tine un om tînăr, să-ţi fie drag să ieşi cu el în lume...

După vreun ceas, Graţiela era aşa de hotărîtă, încît începu să-i fie teamă că Costel n-o s-o mai vrea, începu să-şi facă griji cu privire la consimţămîntul părinţilor şi să se întrebe cum va arăta în chip de soţie, cu verighetă în deget. O dată luată hotărîrea, trebuia să treacă la fapte. Mai întîi Costel trebuia adus aici, dar pentru asta e necesară o telegramă anumită, certificată de doctor.

— Am un unchi medic la policlinică, îi spuse ea Margăi. Dacă-l rog pe el...

— Aşa, dragă! se bucură Marga. Fă tot posibilul. I s-o fi urît, săracul, închis în cazarmă...

— E marinar pe vapor, preciză cu mîndrie Graţiela.

— Cu atît mai mult. Pe vapor e şi mai închis. I-o fi şi lui dor de-o mîngîiere, de-o vorbă bună... Dar să fii atentă. Nu-l lăsa din primul moment, că se obrăzniceşte şi pe urmă te poate crede neserioasă...

Sfatul celor două prietene ar mai fi durat multă vreme, dacă responsabila n-ar fi aruncat în treacăt:

— Marga, mai ai mult acolo? Hai că mai sînt şi alte treburi de făcut. Iar tu, Graţiela, ajută-mă să fac lista de materiale. Se apropie Anul nou şi o să consumăm soluţie cu kilogramele....

La prînz Graţiela mîncă în fugă şi alergă la unchiul ei, „unchiu' doctor" cum îi spunea de cînd era mică. Îl găsi acasă, pe-o stradă scurtă din preajma pieţei, unde mergea din cînd în cînd cu părinţii ei, în vizită. Graţiela intră ca o vijelie, dar se opri intimidată, văzînd tratatul gros, cu scoarţe de piele, care rămăsese deschis pe masa din mijlocul încăperii.

— Te-am deranjat, unchiu' doctor? întrebă ea sărutîndu-l uşor pe obraz deasupra bărbii cărunte. Am venit să mă salvezi.

— Aşa, aşa, vii numai cînd ai nevoie de mine, spuse bătrînul. Înseamnă că tot mai sînt bun de ceva pe lumea asta. Şi mai înseamnă că pot să-mi văd nepoatele...

— Nu te supăra, am fost foarte, foarte ocupată. Judecă şi dumneata. Mă mărit!

Ochelarii de pe nasul doctorului făcură un salt comic şi el îi prinse din zbor :

— Felicitările mele. Deşi... Cîţi ani ai tu acum ?

— Am împlinit optsprezece, unchiule. Şi băiatul, viitorul (avu o şovăire rostind aceste vorbe), viitorul meu soţ, douăzeci.

— Cam tinerei, amîndoi, spuse doctorul clătinînd din cap. Şi spune, cu ce te pot ajuta ?

Graţiela se aşeză pe scaun, luă un cuţit de tăiat hîrtie de pe masă şi începu să-şi deseneze în palmă linii bizare.

— Ştii, băiatul a fost luat militar în toamna asta...

— Şi cum te mai măriţi cu el ? După ce termină armata, poate...

— Nu, unchiule. Tocmai pentru asta am venit : să mă ajuţi...

VI

Caporalul Barbu se ridică de pe pătura cenuşie care căptuşea groapa individuală, îşi îndreptă centura cu un gest iute, ca să nu-l vadă cineva cu ţinuta în dezordine, şi zise :

— Muntene, mi-a plăcut. Măcar de-am avea mulţi ochitori ca tine-n grupă ! Dacă şi la tragere merge tot aşa, înseamnă că am făcut lucru de mîna-ntîi.

Stingherit puţin de lauda aceasta, Costel se prefăcu că-şi potriveşte mai bine automatul. Colo, la ţinte, o ceaţă uşoară estompa punctul negru asupra căruia zeci de ochi priveau cu încordare prin crestătura înălţătoarelor. Găsi de cuviinţă că e momentul să se odihnească puţin, de vreme ce caporalul îi lăudase priceperea. Privi spre dreapta — Holban, lungit în groapa vecină, se străduia să ţină arma nemişcată, aţintită asupra aceluiaşi punct negru care le ocupa gîndurile în ultima vreme.

— Cum merge, bătrîne ?

— Merge pe naiba, spuse Holban. Ţie-ţi convine, că te-a evidenţiat. Eu unul n-am să izbutesc niciodată, n-am talent de ochitor şi gata. Mai bine mă pui să dansez juma' de oră „Pinguin“, decît să...

— Nu mai ține cu „Pinguinul", rîse Costel, cred că ai țopăit destul în permisie...

— Oho ! Pentru tot plutonul la un loc, dacă nu-i cu supărare. Cînd m-am suit în tren, zău c-aş fi vrut s-o iau de la capăt. Am petrecut a-ntîia, iar bătrîna a ieşit din spital tocmai cînd s-a terminat permisia. M-a condus şi la gară, iar eu i-am pupat mîna. Cînd a văzut una ca asta, taică-meu a încremenit. A fost ceva ca-n filme, ce să-ți povestesc !

— Cam multă vorbă la grupa a doua, se auzi glasul locotenentului major Andrei. Caporal Barbu, unde eşti ?

Caporalul sări dintr-o groapă, tocmai de la flancul stîng.

— Ordonați !

— Ia vezi, cu ce se ocupă oamenii dumitale ? În loc să se antreneze, stau de poveşti...

— Am înțeles, răcni caporalul şi se îndreptă în fugă spre cei doi. Ce-i asta, Holbane ? Şi tu, Muntene ? Ați făcut mare ispravă de v-ați pus la taifas ? Aveți amîndoi cîte-un serviciu peste rînd. Şi antrenați-vă, nu vă jucați. Las' că vă văd eu la tragere !

La tragere ! Amenințarea aceasta era prezentă pretutindeni, de cîteva zile încoace. Antrenamente, lecții de teorie, amărăciunea primei nereuşite, bucuria năvalnică a clipei cînd, în sfîrşit, simți că „i-ai prins clenciul", că linia dreaptă care uneşte înălțătorul, cătarea şi punctul negru e lucrul cel mai simplu din lume — toate treceau fulgerător, într-un galop fără nume ; erau zile în care n-aveai timp să răsufli, nu-ți venea a crede cînd suna adunarea pentru masă, pe urmă iarăşi pregătire şi pregătire... Cînd să te mai gîndeşti la ale tale, să te-aduni doi-trei inşi într-un colț din curtea cazărmii sau în dormitor, în patul unuia, să stai de vorbă despre fete, despre scrisori, să treci fotografii din mînă-n mînă ? Dacă prindeai două minute libere, te pomeneai cu sergentul de serviciu întrebînd : „Al cui e automatul cu seria..." şi făcea dinadins o pauză, în care toți erau ochi şi urechi, nu pentru că se simțeau cu musca pe căciulă, dar oricum, se întrebau de n-a rămas vreun colțişor neşters ca lumea, un pic de praf strecurat cu viclenie între patul de lemn şi apărătoarea metalică, o pată negricioasă pe țeavă, de la o picătură de sudoare din care vărsai destulă la cîmpul de instrucție... Cînd se afla al cui e automatul cu pricina, tăbărau cu toţii pe vinovat: „Aşa ţi-l îngrijeşti, aşa îl ai. La trageri să te vedem!“ şi cu toate că unii nu pricepeau bine dacă firul de praf de pe partea lemnoasă are vreun rol la tragere, îi vedeai lustruind dumnezeieşte arma şi prezentîndu-se apoi la control. Era un control nemaipomenit; întîi o lua comandantul de grupă, o sucea pe toate părţile, o apropia de ochi lăsînd impresia că a descoperit ceva acolo, iar în cele din urmă bombănea: „Parcă-i mai curată decît adineauri, hai să vedem ce spune sergentul de serviciu“. Ceremonia începea iarăşi, sergentul lua arma, o întorcea pe toate părţile, se uita prin ţeavă ca printr-un ochean, spre soare, şi-n toată vremea asta ostaşul stătea nemişcat, abia îndrăznind să clipească, şi răsufla uşurat numai după ce auzea fraza rostită dinadins cu nepăsare: „Ei, vezi că se poate? De ce n-ai făcut aşa de la început?“ Dar asta nu era tot. Vinovatul era amintit şi-n adunarea grupei U.T.C., iar dacă povestea se repeta, atunci avea prilejul să ajungă în faţa comitetului organizaţiei U.T.C. unde tovarăşi de-ai lui, oameni cu care fuma sau spunea snoave în pauze, stăteau acum pe scaune, răsfoiau carneţele şi-l întrebau cu gravitate ce are de gînd...

În această atmosferă, plină de evenimente felurite, ziua tragerii se apropia netulburată, cu paşi iuţi, iar caporalii nu uitau să amintească, de cîte ori aveau prilejul:

— Cum! Acum ţi-ai găsit să iei scutire, cînd mai avem cinci zile pînă la trageri?

— Învoire, spui? Ai uitat că mai sînt trei zile?

„Aşadar, mîine!“ şopti Costel lipindu-şi iar obrazul de patul neted al automatului. O pală de vînt îi zvîrli în faţă cîteva fire de ţărînă. Înjură şi se frecă la ochi, apoi se apucă iarăşi să ţintească punctul negru de pe panou, pînă simţi că-i dau lacrimile de încordare, iar automatul începu să-i tremure în mînă.

Seara, în dormitor, toată lumea vorbea despre trageri. Se dădeau ultimele sfaturi, punctate cu glume şi înţepături pentru cei care se arătaseră mai slăbuţi la luarea liniei de ochire; unii se lăudau că vor trage toate gloanţele în cercul zece, alţii făceau socoteala dintr-a cui grupă fac parte ochitorii mai buni... Peste larma de glasuri se înălţă apoi ordinul autoritar al sergentului de serviciu:

— Gata cu vorbăria! Dormiţi! Mîine dimineaţă nu vreau să spună vreunul că-i obosit şi de-aia n-a tras bine!

O undă de teamă îngheţă rîsetele prin colţuri. Deşi era vorba despre tragerea de iniţiere, un simplu antrenament în vederea tragerii de calificare propriu-zise, ostaşii de anul întîi îi dădeau mare importanţă şi orice nereuşită ar fi părut o catastrofă în mijlocul elanului general. Costel adormi o dată cu ceilalţi, şi ultimul său gînd, înaintea somnului, fu de fapt o imagine: punctul negru de pe panou, peste care se suprapunea încet vîrful ascuţit al cătării.

. . . .

— Ce facem, tovarăşe căpitan de rangul doi?

Căpitanul de rangul doi Lungu îl privi o clipă drept în ochi, mişcînd uşor sprînceana dreaptă, un tic rămas de pe front care îl trăda în clipele de încordare. Îşi contemplă noroiul proaspăt de pe pantofi şi nu răspunse. Secretarul de partid îi respectă tăcerea. Nu era uşor să iei o hotărîre în împrejurarea de faţă. Noaptea, cerul se înnegurase treptat, iar în zorii zilei, deasupra golfului şi a cîmpiei căzuse o ceaţă grea şi rece, aproape o ploaie care plutea, încălcînd parcă legile gravităţii, la un metru deasupra pămîntului. Şoseaua se acoperise cu mîzgă subţire şi lipicioasă, de o uniformitate aproape neverosimilă, cîmpul devenise o suprafaţă nesigură, care fugea de sub tălpi; stropi microscopici de apă se agăţau pe haine, pe sprîncene, pe calota bine întinsă a beretelor, strălucind stins în lumina săracă de decembrie. Departe, spre mare, se auzea sunetul profund, sîcîitor, tînguitor, al farului de ceaţă... Şi totuşi programul era program. Şcoala de echipaje pornise, cu comandanţii în frunte, cu purtătorii de panouri în urmă, spre poligon. „Pînă ajungem noi se mai ridică ceaţa“, spuneau cu fals optimism gradaţii. „Numai să răsară soarele...“ Dar soarele părea că încalcă şi el legile ştiute. Nimeni nu-l văzu răsărind, îi ghiceau prezenţa doar după lumina aceea tulbure, de sticlă foarte murdară, care punea strălucire numai pe stropii agăţaţi de vîrful buruienilor.

— Şi parcă la război, tot vreme cu soare ai? zise Lungu într-un tîrziu. Eram pe valea Tisei, într-o dimineaţă, cam tot pe vremea asta, în ’44. Se lăsase o ceaţă de nu-ţi vedeai mîna. Hitleriştii contraatacau cu tancurile, prin ceaţă;

le ghiceam apropierea numai după zgomot. Abia la cincizeci de metri te trezeai cu matahala năvălind peste tine... A fost o luptă grozavă în ziua aceea. Ceața nu ne-a împiedicat să ne facem datoria...

— Atunci, sînteți de părere să încercăm? făcu bucuros secretarul comitetului de partid. Oricum, oamenii se antrenează, se deprind cu armele, cu zgomotul...

— Dar... rezultatul? întrebă cu îngrijorare șeful statului major. În preajma lor doi ostași fixau în țăruși panoul de onoare unde urmau să fie trecuți fruntașii la tragere. Șeful de stat major privi atent panoul, proaspăt vopsit, pe care scria: „Cinste fruntașilor la trageri!“ și se întoarse iarăși spre comandant: Țintele abia se văd, tovarășe căpitan de rangul doi. Ne pomenim cu un rezultat să ni se ducă vestea. Mai bine să amînăm ședința. Condiții meteo nefavorabile...

— Ei, nu numai rezultatul contează, spuse domol secretarul. Ostașii sînt entuziasmați, s-au pregătit atîta timp. O amînare i-ar dezamăgi pe toți.

Comandantul școlii privi îndelung valurile de ceață care se alungau deasupra poligonului, apoi se uită la ceas:

— Mai tîrziu o să înceapă vîntul și mai împrăștie ceața. Și oricum, chiar dacă rezultatul n-o să fie prea grozav...

— Tocmai condițiile grele au să-i îndîrjească, adăugă secretarul. Eu am încredere...

— Atunci să începem, hotărî Lungu.

Șeful de stat major se strădui să-și ascundă îndoiala. Duse mîna la cascheta.

— Am înțeles! Comandanții de subunități, la mine! Divizionul unu, pregătirea pentru tragere!

Un murmur prelung străbătu frontul oamenilor în așteptare. Un front negru și drept, al cărui capăt abia se zărea prin ceață...

Costel Munteanu n-avea de unde ști scurta dezbatere care precedase ordinul. El se simți îndreptățit să înjure în șoaptă ceața, așa cum o înjurau în aceeași clipă zeci de oameni din jurul lui, simțindu-se parcă jefuiți de un drept al lor: să tragă, să arate ce pot! Holban mesteca încet un fir de iarbă. Părea nepăsător, dar și pe fața lui se citea încordarea, cînd îi spuse la ureche:

— Dacă nu se limpezește, risipim gloanțele de pomană. Ție ți-e frică?

— De ce? Nu mă sperii de-o împuşcătură. Atunci, la început, am stat chiar în rîndu-ntîi...

Atunci, la tragerea demonstrativă, în primele zile de armată. Era o dimineaţă plină de soare, şi plutoanele se scurgeau spre poligon într-o cadenţă aproximativă, cîntînd o melodie tot aşa aproximativă, pe care numai faptul că era cîntată în cor o făcea să sune plăcut. Pe lîngă coloană trecuseră autocamioane cu ostaşi înarmaţi şi cu steguleţe roşii pe laturi, semn că transportau muniţie. Cînd au ajuns în poligon totul era pregătit. Şine de fier, scînduri, grămezi de pămînt şi de pietriş, iar în dreptul fiecărui obiect, gropile regulamentare de tragere. Şeful de stat major, mişcîndu-şi cu zgîrcenie buzele subţiri, ţinu o scurtă cuvîntare despre eficacitatea armamentului din înzestrarea armatei, apoi dădu semnalul de începere. Răsunară primele împuşcături şi noii ostaşi asistau curioşi la această experienţă cu totul inedită. Şinele de fier se perforau ca hîrtia sub şfichiul glonţului ; în grămezile de pămînt, plumbii se înfigeau cu sunet mat ; scîndurile groase vibrau găurite şi ele ; mitralierele de calibru mare hohoteau scurt, grenadele stîrneau ecouri vaste, înălţînd stîlpi de pămînt şi foc — aerul vuia şi bubuia, iar pocnetul armelor, la început neplăcut, începuse să-i încînte pe băieţii în uniformă, care pînă mai ieri se jucau pe după ziduri cu arme de construcţie proprie, închipuindu-se viteji de-ai lui Winnetou...

Astăzi însă, prin ceaţă, armele trosneau moale, scurt, înăbuşit. Ecoul nu mai întorcea detunăturile ; nu se auzea nici bîzîitul ascuţit al gloanţelor ricoşate. Primul pluton termină tragerea şi în gropile săpate nu de mult se aşternură alte siluete...

— Ţineţi-vă bine, băieţi, spuse caporalul Barbu care, în calitate de gradat şi „om vechi", dăduse o raită pe la plutonul care trăsese primul. Cei de la unu au cinci de „foarte bine", zece de „bine", iar restul, satisfăcător. Vreo trei inşi nici n-au nimerit panoul decît cu un cartuş. Aveţi grijă, să nu mă faceţi de ruşine...

— Parcă-i după noi, tovarăşe caporal? spuse Holban amărît. Dumneavoastră nu vedeţi ce vreme tîmpită? Pe ceaţa asta nici n-ar fi trebuit să...

— Ascultă, soldat, nu cumva ai de gînd să comentezi ordinul? Comandantul ştie ce face, d-aia-i comandant. Să tragi bine, că dacă nu... Ai auzit doar : cinci inşi au luat „foarte bine“, sau pentru ăia n-a fost ceaţă ?

Locotenentul major Andrei, care se apropiase, surprinse ultimele cuvinte ale caporalului. Sprîncenele lui blonde păreau cărunte sub povara pulberii fine, strălucitoare, care venea de pretutindeni.

— Tovarăşi, fiţi atenţi, spuse el. Ceaţa vine-n valuri... Pîndiţi momentul cînd se limpezeşte un pic locul, ochiţi şi trageţi fără teamă. Nu vă pripiţi, vreme e destulă. Dar cînd aţi prins ţinta, daţi-i tare. Ăsta-i tot secretul, aşa au făcut cei care au tras foarte bine...

Asemenea sfaturi dădeau toţi comandanţii în dimineaţa aceea ; se plimbau de colo colo, frămîntaţi, măsurau în răstimpuri feţele încruntate ale ostaşilor şi fiecare se străduia să-şi ascundă emoţia. E uşor să dai sfaturi, dar mai greu să le urmezi. Te pierzi cu totul cînd te trezeşti în groapă, cu cartuşele-n încărcător ; ţinta îţi joacă mereu în faţa ochilor, mîna îţi amorţeşte tocmai cînd crezi că ai ochit bine ; eşti gata să apeşi pe trăgaci şi-ţi vine să strănuţi sau te mănîncă nasul, şi pînă la urmă te înfurii, tragi la nimereală, ca în aceeaşi clipă să-ţi pară rău pentru cartuşul trimis „acasă, după pachet“...

Costel nu se pierdu cu firea. E drept că, în clipele cînd se întindea în groapă, cu automatul sprijinit de parapet — printr-o coincidenţă, nimerise chiar în adăpostul săpat de el, construcţie solidă, în care puteai pune bază cînd fixai arma — simţi emoţia stăpînindu-i fiecare fibră a corpului, dar cînd lipi obrazul de patul rece al automatului, întreaga energie păru că i se-adună în ochi, în ochiul drept, în ochiul acela puţin mijit, care căuta să unească într-o singură linie crestătura înălţătorului, ţelul îngust din capătul ţevii şi punctul negru, rotund de pe panou, încă nelimpede în valul de ceaţă care se destrăma treptat...

— Ochiţi calm ! Nu vă grăbiţi ! Fixaţi bine arma în umăr ! se auzi din spate vocea lui Andrei, o voce plăcută, caldă, sunînd ca un sfat şi ca o poruncă, vocea care-l făcu să se încordeze şi mai mult, să concentreze un surplus de energie, a cărei sursă n-o lămurise pîn-acum, tinzînd către unicul scop, unica realitate a acelor clipe.

În dreapta trozni scurt arma lui Holban. În stînga răsună altă împuşcătură. Pe urmă două, aproape simultan.

— Ăştia le-au scăpat, spuse cineva necunoscut în spate. S-au speriat unul de altul...

Nu, n-o să se sperie. De ce s-ar speria? Calm, cu răbdare... Ceaţa se risipea tot mai mult. Încă o împuşcătură în dreapta.

— Soldatul Holban, terminat tragerea!

— Te-ai cam grăbit, spuse vocea aceea necunoscută.

O pală de vînt îi răcori fruntea. Ceaţa se rostogoli deodată spre stînga, ţinta deveni mai neagră şi Costel apăsă uşor pe trăgaci. Răsunară focuri de-a lungul întregii linii. Zeci de automate se întreceau parcă cu timpul... În mai puţin de un minut, toată seria termină cartuşele. Un soldat adună într-o beretă tuburile trase, apoi caporalul Barbu trecu pe la fiecare, să se încredinţeze că armele sînt descărcate. După aceea, trompeta vesti încetarea şi se auzi ordinul lui Andrei:

— Drepţi! La ţinte, marş!

Suta de metri care-i despărţea de ţinte fu parcursă mai întîi la pas, în cadenţă, dar fără voie paşii deveneau tot mai repezi, împinşi de nerăbdare şi curiozitate. La fiecare serie care trăgea, însuşi comandantul şcolii mergea să verifice ţintele, să încerce direct satisfacţia succesului, fiindcă una e să ţi se raporteze „plutonul cutare a îndeplinit condiţia de tragere cu calificativul bine", şi alta este să vezi cu proprii tăi ochi siluetele de carton străpunse de gloanţe. Căpitanul de rangul doi Lungu era un militar prin vocaţie şi-i plăcea tot ce ţinea de meseria armelor. Luptase ca voluntar pe frontul antihitlerist, avansase pînă la gradul de sergent, iar după război urmase o şcoală de ofiţeri. Mai apoi, la cursurile de perfecţionare şi la academie, îşi dezvoltase pasiunea pentru arta militară; servise în artileria de coastă, în infanteria marină şi acum comanda şcoala de echipaje, locul unde se formau ostaşii pentru navele de luptă. Lungu ştia că perioada de pregătire la ţărm are o mare influenţă asupra activităţii viitoare a ostaşilor şi se străduia să imprime întregului personal al şcolii grija deosebită pentru instruirea tinerilor militari. Preocupat ca totdeauna de rezultatele subordonaţilor săi vremelnici, comandantul făcu de zeci de ori în ziua aceea drumul de o sută de metri pînă la ţinte...

Pe Costel nu-l mai interesa nimic pe lumea asta, în afara foii mari de carton, acoperită de cercuri concentrice. Acolo, printre găurile gloanţelor mai vechi, astupate cu buline de hîrtie albă, descoperi şi urmele proaspete ale tragerii de acum : cele trei cartuşe loviseră cu mare precizie, două în cercul negru din mijloc, unul în marginea lui, şi fără voie ostaşul strînse mai tare pumnul pe ţeava netedă a automatului...

— Bravo, tovarăşe, spuse comandantul şcolii al cărui ochi experimentat văzuse încă de departe semnele preciziei.

— Tovarăşe căpitan de rangul doi, sînt soldatul Munteanu.

— Te felicit, soldat Munteanu. Aşa să tragi totdeauna. Se întoarse către Andrei, care-l urma cu carneţelul în mînă : 30 de puncte, calificativul „foarte bine“ ! Aţi văzut că se poate trage şi pe o vreme ca asta ? Să mergem mai departe...

Mai departe, avu mai puţine bucurii. Holban lovise în marginea panoului de două ori şi o dată în cercul trei ; ceilalţi cam tot aşa : mai prin colţuri, mai în cercurile mărginaşe... Andrei privea cu ciudă isprava subordonaţilor săi.

— Se putea trage şi mai bine, constată Lungu după ce văzu toate ţintele. Dar oamenii au fost emoţionaţi, i-a speriat ceaţa. De ce unii au ochit corect ? Asta trebuie să explicăm tuturor : pe lîngă pregătire, trebuie şi voinţă. Să-i dăm exemplu pe bunii trăgători şi să-i recompensăm...

Cînd porniră spre cazarmă, ceaţa se risipea. Cerul îşi mai păstra culoarea aceea cenuşie, dar soarele învingea treptat pulberea tulbure şi udă din văzduh.

— Al dracului, ne-a făcut figura, bombăni Holban. Nu putea să fie aşa şi azi-dimineaţă ? Aş fi tras la milimetru, zău.

— Vorba, se răsti caporalul Barbu privindu-l peste umăr. Ai prins glas acuma, la sfîrşit ? Acolo să te fi arătat viteaz, în poligon ! Uite Munteanu, dacă a fost atent...

Ceilalţi din front tăcură şi merseră mai departe, în cadenţa aceea neschimbată şi paşii lor sunau vesel pe asfaltul care se usca treptat. Nu mai vorbiră între ei pînă la unitate ; acolo se dădu liber de la front şi grupele porniră spre atelierele de curăţarea armamentului. Fiind în centrul atenţiei generale, pentru prima oară în sens pozitiv, Costel se simţea în al nouălea cer. Orice victorie, atunci cînd îţi este recunoscută public, în mod făţiş, ia proporţii, te face mai puternic, mai sigur pe tine. Iar mirarea celor care nu te credeau apt pentru asemenea victorie te face să doreşti altele, cu care să-i uimeşti şi mai mult.

— Bravo ţie, Muntene, spuse cu invidie şi admiraţie Holban, lustruindu-şi alene automatul. Uite-l măi, l-a lăudat comandatul ! Şi eu, care credeam că n-o să facă nici o ispravă !

— Nu eşti bun de proroc, Holbane, răsună glasul lui Stere din celălalt colţ. Ar trebui să te ocupi mai puţin de alţii şi să vezi încontro o iei tu...

— Cine vorbeşte ! bombăni Holban. Mare grozăvie, că te-au notat cu „bine“ ! Dacă nu nimereai un glonţ în cercul 9, n-ai mai fi avut nas să vorbeşti.

Stere, care plimba vergeaua prin ţeava automatului, se întrerupse o clipă din lucru şi se apropie de el :

— Eu cel puţin îmi recunosc greşelile, băiete. Adevărul e că Munteanu ne-a dat gata pe toţi. El a ridicat media grupei noastre, ştii bine doar că i-am întrecut pe cei de la a treia cu treizeci de puncte. Iar astea treizeci de puncte sînt gloanţele trase de el în cercul zece...

— Nu-i chiar aşa, băieţi, se apără Costel. Chiar de făceam eu şi o sută, tot degeaba, dacă n-aţi fi contribuit şi voi...

— Lasă modestia, zise caporalul Barbu din uşă. Te-a lăudat şi comandantul, ce mai vrei ? Am zis eu de ieri, de la antrenament : măcar de-am avea mulţi ochitori ca tine...

— O să ne antrenăm, spuse Stere. Să ne spună Munteanu cum reuşeşte el...

— Profesori găseşti pe toate drumurile, mormăi Holban. E uşor să dai lecţii la alţii, dar cu o armă ca a mea... Eu cred că-i dereglată, altfel vedeaţi voi...

Vechea poveste, să cauţi în altă parte scuze pentru propriile-ţi greşeli. Caporalul Barbu nu auzea pentru prima oară una ca asta. Dar ce-l supără mai mult, fu presupunerea lui Holban că automatul nu-i reglat bine.

— Cum, măi ? Toată vara am muncit la armele astea să le punem la punct, iar tu dai vina pe reglaj ?

— Se-ntîmplă, tovarăşe caporal. O izbitură, un şurub puţin slăbit...

— Eu nu ţi-am izbit-o în nici un caz, spuse caporalul cu înţeles.

— Nici eu ! strigă Stere. Acuzi pe alţii cînd în realitate...

— Soldatul Munteanu, la tovarăşul comandant ! strigă sergentul de serviciu în uşa atelierului, şi toţi lăsară lucrul pentru o clipă.

— Aha ! Îl cheamă să-l felicite, îşi dădu cineva cu părerea.

— Poate-l recompensează, zise altul.

— Ce, e glumă să iei „foarte bine" pe ceaţa asta ? Am auzit că la bunii trăgători li se dau permisii...

— Numai la permisii vă e gîndul, mormăi caporalul Barbu. Muntene, ţi-ai curăţat automatul ? Ia să-l văd !

Costel montă arma şi o prezentă caporalului, care-o examină cum ştia el.

— Bine, spuse în cele din urmă. Fugi la birou, şi ai grijă să te prezinţi regulamentar !

Costel strînse repede materialele de curăţenie, mai trase o dată cu cîrpa peste ţeava care strălucea şi alergă spre biroul lui Andrei, cu inima strînsă. Ce s-o fi întîmplat ? Nu-l chema să-l felicite, asta o făcuse la bilanţ, în faţa frontului, fiindcă pentru soldat adevărata felicitare e cea primită în auzul tuturor. Atunci ?...

Biroul comandantului era la parterul clădirii divizionului. În hol se opri o clipă, să-şi examineze ţinuta. Rîcîi cîţiva stropi de noroi de pe pantaloni, îşi îndreptă centura, potrivi sub guler cureaua automatului şi numai după toate aceste preparative, bătu la uşa vopsită în verde deschis.

— Intră !

Apăsă pe clanţă şi respiră adînc, ca şi cînd s-a fi pregătit să se arunce într-o apă rece. Mai fusese de cîteva ori în acest birou, dar de fiecare dată chemat să răspundă pentru cine ştie ce greşeală.

— Tovarăşe locotenent major, sînt soldatul Munteanu...

— Vino mai aproape, Muntene, spuse Andrei îndreptîndu-şi şuviţa de păr blond care-i cădea mereu pe frunte. Ce făceai cînd te-am chemat ?

— Curăţam armamentul.

— Şi l-ai curăţat bine ?

— Desigur, puteţi să controlaţi...

— Nu, nu-i nevoie. Cred că te trage inima să-l îngrijeşti, mai ales acum. Ţi-a adus o victorie astăzi, nu-i aşa ?

Costel surîse şi privi în jos, încurcat. Andrei se aplecă puţin, atingînd cu pieptul marginea biroului :

— Ascultă, Muntene, nu ştiam că ai o soră.

— N-am nici o soră, spuse mirat Costel.

— Da ? Atunci cine-i Graţiela ?

Întrebarea îl surprindea cu totul nepregătit ; într-un colţ al inimii lui simţi că-l cuprinde o panică fără nume, ca totdeauna în faţa întrebărilor neaşteptate.

— Cum să vă spun, tovarăşe locotenent major... să vă raportez, se corectă imediat. E o bună prietenă de-a mea. Logodnică. Mă căsătoresc cu ea cînd termin armata.

— Înţeleg, făcu Andrei. Ţi-a scris în ultima vreme ? Ai veşti de la ea ?

— Nu... nu mi-a scris. De fapt, pentru ce mă întrebaţi toate astea ?

„Te pomeneşti că prietenul Barbu m-a dat de gol. N-am ştiut să-mi ţin gura, i-am povestit tot, iar el — gata, să bată toba. Cine-o fi lăsat caporalii pe lume, dumnezeule ?“ Comandantul plutonului netezi cîteva hîrtii de pe masă, iar Costel îşi simţi palmele umede. Aştepta în poziţia de drepţi urmarea, neîndrăznind să facă nici o mişcare. Cureaua automatului îi apăsa umărul ca o povară grea, dar el nu-i schimbă poziţia. Aştepta, cu inima cît un purice...

— Uite, Muntene, trebuie să-ţi comunic o veste neplăcută. E o telegramă care a sosit azi dimineaţă, pe adresa ta. Curierul nu te-a găsit şi mi-a dat-o mie. Luă o hîrtie de pe masă şi o citi : „Vino urgent stop Graţiela grav bolnavă“. Asta-i tot !

Costel simţi o căldură mare cuprinzîndu-l. Asta era, telegrama ! Graţiela, draga de ea, nu-l uitase, ba îi trecuse supărarea, de vreme ce acceptase ideea lui, cu telegrama !

— Daţi-mi drumul pînă acasă, s-o văd. Numai pentru o zi...

— Nu fi îngrijorat, spuse Andrei. Poate nu-i ceva aşa de grav...

— Nu sînt îngrijorat, răspunse Costel şi tăcu, înciudat că spusese o prostie.

— Poate i s-a făcut dor de tine, surîse comandantul. Cu toate că, după cît se vede, telegrama e certificată de medic... Oricum, s-a nimerit bine cu tragerea asta. Ești printre primii, aş avea un argument în plus... Iar Grațiela ta n-o fi chiar bolnavă rău.

— Ştiu eu ? se îndoi Costel, răsucind telegrama în mîini. Odată ce poartă semnătura doctorului...

— Eh, semnătura !

— Tovarăşe locotenent major, vă rog totuşi să mă înţelegeţi, să mă ajutaţi...

Andrei scoase o ţigară, o rotunji între degete, scutură cîteva fire de tutun căzute pe birou, căută chibriturile printre hîrtiile de pe masă, în sfîrşit le găsi, aprinse ţigara şi trase tacticos, urmărind gînditor noruleţul albastru de fum. Iar în tot acest răstimp, Costel îşi suci mintea în fel şi chip, imagină o sută de fraze patetice, convingătoare, o pledoarie de mare maestru în favoarea cauzei lui. Simţea că-i tremură genunchii de încordare, ştiind că printre fumurile acelea de ţigară, comandantul său îi hotărăşte soarta.

— Ştii ce se-ntîmplă ? zise Andrei scuturînd scrumul. Formal, telegrama ta n-are nici un cusur, e certificată după toate regulile. Dar, tot după toate regulile, îmi pun şi eu întrebarea : am dreptul să-ţi dau drumul ? Ţi-e rudă apropiată ? Nu. Iar ordinele sînt clare...

— Tovarăşe locotenent major, eu n-am mamă...

— Ştiu.

— Tata e marinar, se află acum departe, în cursă...

— Ştiu şi asta.

— Ei bine, Graţiela e singura fiinţă apropiată. Nu mi-e nici soră, nici mătuşă, totuşi... mă tem să nu i se fi întîmplat ceva... În asemenea cazuri... Nici ea n-are pe nimeni, părinţii ei sînt la ţară, ea stă în gazdă la o bătrînă, o infirmă, poate că n-are nici cine să-i cumpere o doctorie, ceva... O situaţie disperată, eu unul nu îndrăzneam să... Cine ştie ?

Costel tăcu şi-şi schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul. Cureaua automatului scîrţîi uşor pe umăr şi el tresări. Îşi aruncă privirea spre lozinca atîrnată pe peretele din stînga : „Ostaşul este dator să fie sincer, cinstit..." Plecă repede ochii. Comandantul bătea cu cutia de chibrituri în masă : toc-toc... toc-toc... Pe urmă nu mai bătu.

— Eu am încredere în oameni, spuse. Tu, Muntene, ce-ai face în locul meu ?

Costel Munteanu nu răspunse. Nu-şi putea închipui cum i-ar sta în chip de comandant, avînd să judece sinceritatea unui soldat, fiindcă soldatul, cum spune şeful de echipaj de pe dragorul 42, umblă mereu cu cioara vopsită.

VII

Cine-ar crede că acum, în tren, privind îngîndurat spre bezna de dincolo de geamuri, soldatul Munteanu avea mustrări de conştiinţă, se înşeală. Nu la trecut se gîndea ostaşul, ci la viitor. Încerca să-şi închipuie revederea lui cu Graţiela, după tăcerea ei îndelungată şi după telegrama scurtă care valora cît zece scrisori ! În telegramă, Costel citise şi iertarea ei, şi speranţa că lucrurile se vor termina într-un chip fericit, după dorinţa tainică a amîndurora, pe care din mîndrie fiecare se ferea s-o împărtăşească celuilalt. Nu, Graţiela nu l-a uitat, iar supărarea ei n-avea de ce să dăinuie la nesfîrşit. Sigur că ea înţelesese în cele din urmă dorinţa lui nobilă de a o ridica... Telegrama spulberase şi cealaltă teamă, mereu prezentă undeva în conştiinţa lui, că Graţiela îşi va găsi alt prieten, cîtă vreme el era departe. Şi iată că peste cîteva ore, avea s-o revadă. Nici nu sperase ca lucrurile să meargă atît de uşor. Andrei intervenise la comandantul şcolii şi obţinuse permisia, pe care toţi o socoteau drept recompensă. Aproape că nu-i venise să creadă cînd comandantul de pluton îi întinsese zîmbind ordinul de serviciu : „Să fii atent cum te porţi pe acolo. Eventual, dacă-i nevoie, cumpără-i nişte portocale şi ceva flori. Ai bani ? Dacă nu, uite. Să nu te duci cu mîna goală..." Refuzase cu energie oferta, spunînd că are bani cît îi trebuie, că se gîndea şi el să-i ia portocale, este un cadou nelipsit cînd vizitezi un bolnav. Bine spusese cîndva Andrei că o minciună atrage alta după ea ! Dar principalul e că reuşise să-şi îndeplinească visul ; se îndrepta cu nouăzeci de kilometri pe oră spre casa dorită, spre fiinţa care-i stăpînea gîndurile... O va găsi acasă ? Poate-l aştepta la poartă, alături de bătrînul croitor care-şi fumează eternul trabuc... Ah, uitase că e frig afară şi că nici un croitor cu mintea-ntreagă nu se apucă să fumeze trabuc la poartă, cînd sînt cinci grade sub zero ! Poate o găseşte la salonul de coafură, în tura de după-amiază, dar trenul ajunge tîrziu, aproape de miezul nopţii, la ora cînd şi femeile de serviciu termină de spălat pe jos... Aşadar, va trebui să aştepte pînă mîine, să doarmă o noapte acasă, în apartamentul larg şi pustiu ! Să doarmă ? Oare va putea să doarmă ştiindu-se atît de aproape de ea ? Ştiind că două străzi mai încolo, în căsuţa ei albă, Graţiela se gîndeşte la el ?

Vecinii de compartiment erau nişte oameni morocănoşi ; călătoreau de două ceasuri dar nu schimbaseră o vorbă. Fusese şi o fată, dar coborîse la Cernavodă. Şi chiar dacă ar fi mers mai departe, acum îi era aproape indiferent, cînd ştia că se apropie revederea cu Graţiela. E drept, nu se putuse abţine să n-o privească, făcînd-o pe somnorosul, printre pleoapele întredeschise. Fata era bine legată. Pe sub puloverul gros, de sportivă, pieptul i se ghicea pietros, feciorelnic, atrăgător. Cînd s-a ridicat pe vîrfuri, să-şi ia geamantanul din plasă, a avut vreme să-i zărească dunga abia ghicită de sub genunchii plini. Geamantanul era cam greu, şi el sări în picioare să-i ajute, atingîndu-i în trecere mîna mică. „Mersi“ şopti fata întorcîndu-se să plece şi, din uşă, îi adresă un ultim zîmbet, timid şi puţin trist, un minuscul regret pentru despărţire... La staţia următoare se urcară doi oameni vîrstnici, cu fierăstraie şi securi uriaşe. Veneau din baltă, lucrau la defrişarea pădurilor din sălcii dintre Borcea şi Dunăre ; purtau cizme lungi de cauciuc, răsfrînte la mijlocul pulpei, şi vorbeau cu un accent neobişnuit, aspru :

— Ioa', găsit loc ?

— Găsit. Ai şi tu.

— Bun. Mi-i foa'...

— Ia di-aciia.

Mîncau pîine şi slănină şi în răstimpuri duceau la gură o sticlă de vin negru, întinzînd spre becul din plafon feţele nerase.

— Am mîncat ca la Paşti, spuse unul ştergîndu-şi briceagul de mînecă.

— O fimeie ne mai lipseşte, mormăi celălalt.

— N-am văzut fustă di trii luni, spuse primul cu un rîs aspru către soldat, apoi îi întinse sticla : Tragi o duşcă ?

— Nu, mulțumesc, spuse Costel imaginîndu-și gustul acrișor al vinului de culoarea motorinei. Sînt în misiune, n-am voie...

— Iaca-i bun, înălță din umeri omul, astupînd sticla cu un cocean. Pe urmă privi la celălalt și amîndoi se uitară spre vecinii care moțăiau tăcuți pe banchete. Ca la un semn, își băgară capul în sumanele de culoarea castanei și adormiră curînd ; le auzea respirația grea de oameni trudiți peste măsură...

Iar el rămăsese treaz, să descifreze numele gărilor prin care treceau și să-și înfrîneze nerăbdarea.

Schimbă trenul la Făurei. Coborînd, privi încoace și-ncolo pe peronul populat de oameni zgribuliți dar nerăbdători ca și el, și i se păru, absurd, că o zărește : o fată tot de statura ei, înaltă, cu părul negru împrăștiat în inele către umeri. Vru să se apropie de ea, deși își dădea seama că e imposibil s-o găsească aici, acum... Fata mergea încet spre capătul peronului și Costel o urmări cu privirea, încordat, dorind din toată inima să fie ea, dar fata, ajungînd la marginea planșeului de piatră, dincolo de care se întindea o masă de întuneric cu umbra nelămurită a podului profilîndu-se deasupra liniilor, se întoarse, și acum el nu mai regăsi în chipul ei nici o asemănare...

În trenul de Galați găsi loc într-un compartiment lîngă geam, față-n față cu o femeie în vîrstă, femeie de la țară, judecînd după broboada neagră imensă, cu două rînduri de ciucuri, și după cojocelul înflorat, fără mîneci, care-i strîngea bustul voluminos. De cum intră în compartiment, femeia îl cercetă cu insistență, și el se simțea puțin stingherit de ochii verzi spălăciți, înconjurați de riduri dese și fine ca pînza de păianjen, care-l cercetau fără nici o sfială. Încercă să evite această privire și se uită la celălalt pasager, un tăietor de lemne, probabil tot din echipa care venea din baltă. Era un om înalt și roșcovan, cu părul tuns mărunt ca recruții, cu o mustață țepoasă, nu prea îngrijită ; purta și el cizme de cauciuc cu marginile răsfrînte, pulover de lînă aspră și groasă, lucrat de mînă, iar deasupra, în plasa de bagaje, aruncase o raniță cenușie și un joagăr lung, cu dinții apărați de un fel de șipcă scobită. Terminînd acest examen, Costel își îndreptă iarăși privirea spre femeia din fața lui, care se aplecă să-l întrebe :

— La marină faceţi, maică ?

— La marină, da.

— Am şi eu un băiat militar, spuse ea îndreptîndu-şi sub broboadă o şuviţă de păr cenuşiu. Face la artilerie, e caporal. Îl cheamă Ştefan Gavrilă. Poate-ai auzit de el, adăugă ea cu o grabă plină de speranţă.

— Armata-i mare, măicuţă...

— Păi băiatul meu nu-i un ostaş de rînd, dragu' mamii. Chiar generalul i-a dat permisie, ca răsplată că s-a dovedit destoinic...

— Aşa ? Foarte frumos din partea lui, zise Costel cu falsă admiraţie, gîndindu-se că totuşi e ceva să-ţi dea permisie însuşi generalul, nu s-o smulgi tu singur, cu ajutorul unei telegrame mincinoase.

— Şi eu am făcut armata la artilerie, intră în vorbă tăietorul de lemne, care pînă atunci moţăise trudit, cu capul rezemat de suman. Asta a fost pe timpuri, hăt. Eu, flăcăule, am făcut şi războiul. M-au rănit de două ori, iar pentru asta am decoraţie. Mai am şi un ceas cu numele meu scris pe capac. Nu credeţi ? Îmi pare rău că nu-l am la mine, l-am dat feciorului meu să-i poarte noroc.

— Aveţi băiat bun ? întrebă femeia cu interes.

— D'apoi ! Cinci copii am, şi toţi mi-au adus bucurii. Doi îs însuraţi, oameni la casa lor. Altul e inginer la Vatra Dornei. Fata-i doctoriţă chiar în satul nostru. Sîntem din Neamţ, dinspre munte. Iar băiatul cel mic a terminat în primăvară şcoala şi-acuma e pe şantier, la hidrocentrală. L-au pozat şi la ziar, numai să vă arăt...

Scoase din buzunarul de la spate un portmoneu burduşit, cotrobăi îndelung printre bancnote, acte uzate şi alte hîrtii care, fără-ndoială, nu-i mai slujeau de mult la nimic, apoi dibui cu degetele lui groase o bucăţică de ziar împăturită. O scoase cu grijă de arheolog, o dezdoi şi o netezi cu podul palmei, apoi o arătă celorlalţi spre încredinţare. Din fotografie surîdea un tînăr cu bască, aşezat pe scara unei basculante. Costel îl privi cu indiferenţă ; era o figură ştearsă, un băieţandru oarecare, deprins să înjure la fiecare pas, care sîmbăta mergea probabil la bufet cu alţi şoferi de-ai lui, să bea ţuică stînd în picioare lîngă tejghea.

— Să vă trăiască, şopti femeia şi-i dădu înapoi hîrtia cu un gest plin de respect. E mare lucru să ai copii buni, cu care să te mîndreşti.

— Da, da, aprobă tatăl şoferului pozat la ziar, îndesînd portmoneul la loc în buzunar. Ştii că n-ai trăit degeaba. Că omu-i ca floarea : trăieşte, creşte şi se ofileşte. Dacă nu rămîne nimic în urma lui, la ce s-a mai trudit o viaţă-ntreagă ?

Tăcu şi-şi rezemă iarăşi obrazul de sumanul lui castaniu. Bătrîna tăcea şi ea, cu ochii duşi — se gîndea probabil la fiul ei, caporalul recompensat de general. Iar Costel, pe care-n ultima parte a discuţiei cei doi îl ignoraseră, rămase iarăşi singur, închis în sine, oarecum clătinat în dreptatea lui : oare comandantul Munteanu, călătorind în trenul acesta, cu oamenii aceştia, ar fi avut cu ce se mîndri ? Avea el un fiu pe care însuşi generalul îl cunoaşte, de vreme ce l-a recompensat ? Nu, n-avea. Avea comandantul Munteanu un băiat şofer, cu basc şi părul mare la ceafă, a cărui fotografie a apărut în ziarul judeţean ? Nu, nici asta. Avea un băiat marinar, nu-i destul ? Ah, marinar ! Ce fel de marinar ? Un marinar care merge în permisie cu ajutorul minciunii... Cum spunea tata ? „Nu iubirea în sine, ci mai degrabă iubita e de vină. Te-a dus pe un drum greşit..." Ce departe sînt cuvintele acestea ! Departe în timp, dar aşa de potrivite cu situaţia de acum ! Va să zică tot Graţiela e de vină. Pentru ea, toate aceste frămîntări, toate necazurile... Dar sînt oameni care-ar ucide pentru o femeie ! Dragostea, acest sentiment atotputernic !... Pe cînd el n-a făcut nici o crimă. Cine ce pierde dacă un soldat dă o fugă pînă acasă ? Mai răsuflă şi el, după două luni de instrucţie la cataramă, îşi mai îndulceşte privirile văzînd chipuri noi, oameni felurişi, în haine de tot felul, nu tot uniforme şi iar uniforme. Şi-apoi nu se duce degeaba ! Merge să se împace cu Graţiela, să alunge neliniştea care l-a stăpînit din prima zi de militărie ; fiindcă tocmai această nelinişte a fost cauza atîtor momente neplăcute ! Un ostaş cu sufletul împăcat munceşte mai cu spor... Parcă pîn-acuma nu muncise ! Tragerea a dovedit că, supărat, îngrijorat, gelos, neliniştit, invidios pe permisia altora, un ochitor bun rămîne un ochitor bun. Şi-atunci, unde-i marea binefacere pe care permisia o va aduce capacităţii de luptă a soldatului Munteanu ?

Hotărît, nu-i un argument serios. Caută altceva, băiete. Ce să caute ? Merge să se însoare cu Graţiela, şi asta îi va alunga teama că o poate pierde. Va fi mai potolit, mai serios, „om la casa lui“, cum spunea adineauri bătrînul de colea. E o problemă pe care n-o rezolvi de zece ori în viaţă, căsătoria... O să-i aducă liniştea... Liniştea ? Ha, ha ! Dacă acuma, cînd Graţiela îi e doar prietenă, gelozia îl roade încet dar sigur, ca un burghiu pătrunzînd imperceptibil în miezul oţelului — cum va fi după aceea ? Dacă acum recurge la telegramă ca s-o vadă, ce va face atunci, om căsătorit, la trei sute de kilometri departe de soţie ? O să stea cu gîndul numai la ea, o s-o dorească lîngă el dar nu se poate, o să se întrebe cum se poartă ea acolo, şi-atunci să vezi nopţi de frămîntări, de grijă, de nelinişte !...

Gîndind aşa, în ţăcănitul monoton al roţilor, Costel simţi că-l ajunge oboseala. Drumul pînă la poligon, în zorii zilei, încordarea din timpul tragerii, întoarcerea la unitate, goana către gară — prinsese trenul în ultima clipă — toate acestea începură să-i atîrne de pleoape, îngreunîndu-i-le. Aţipi într-o poziţie incomodă, cu capul rezemat în colţul de la fereastră, avînd drept pernă mantaua atîrnată în cuier. Începu să viseze o pădure mare, frumoasă, cu foşnet prelung printre crestele brazilor, rămăşiţă dintr-o excursie la munte, acum doi ani, a cărei imagine păruse pierdută în uitare. Pădurea din vis era plină de zgomote, tăietori de lemne loveau ritmic copacii şi strigau : „Băiatul meu e caporal !“ Pe urmă un general necunoscut, cu haine ciudate şi strălucitoare, dar cu chipul blond al locotenentului major Andrei, se apropie de el : „Ai o telegramă, du-te în permisie, că te-ai dovedit destoinic !“ El se urcă într-un brad, bradul începe să se clatine şi pădurea prinde să vuiască mereu mai tare, bradul se leagănă troznind... Costel deschise ochii, buimăcit. Vuietul din vis era zgomotul aspru, atît de caracteristic, al frînelor ; trenul trecea legănîndu-se peste macazuri şi-şi domolea, în scrîşnet de fier, goana prelungă.

— Am ajuns la Brăila ! strigă cineva pe culoar, trezindu-l de-a binelea. Mai avea o oră pînă acasă şi gîndul acesta îi alungă pe dată somnul. Trenul se opri şi Costel deschise fereastra. Un aer rece, curat, de iarnă, îl izbi în faţă. De afară năvăliră vuietele gării, strigăte nedesluşite, pocnetul bagajelor trîntite cu nerăbdare. Privi pe geam, cu indiferența tuturor călătorilor, nădăjduind totuși, în secret, că va zări o figură cunoscută. Mulți dintre tovarășii lui de muncă, de la șantier, erau din Brăila sau aveau rude aici... Dar nu, vedea numai fețe străine, care se îndreptau spre alte fețe străine, brusc înveselite; pentru oamenii aceia străini ceilalți oameni care-i așteptau în gară nu erau de loc străini. Ce ciudat! se miră Costel repetînd în minte acest raționament. Străinii nu sînt străini pentru toată lumea. Caporalul, fiul bătrînei, reprezenta pentru el un simplu nume, nu putea să și-l imagineze măcar, aflase de existența lui cu totul întîmplător, dar același caporal, fiul bătrînei, era firește cineva în satul lui, probabil știa să cînte frumos din gură și mergea seara pe uliță cîntînd, cu o ceată de tineri lîngă el, și a făcut asta pînă-n ziua plecării, fără să-i treacă prin cap că va deveni un ostaș atît de iscusit, încît însuși generalul...

Iarăși povestea cu permisia! Ce atîtea gînduri pentru o permisie? Depinde ce fel de permisie. Asta-i bună! Păi dacă toți ostașii ar fi atît de destoinici, generalul ar trebui să dea toată ziua permisii și iar permisii. „Or generalii mai au și alte treburi“, gîndi Costel înveselit. Și dacă toți flăcăii duși la oaste ar ajunge caporali, n-ar mai avea pe cine să comande... O permisie este o permisie, indiferent de mijloacele prin care-ai obținut-o! Principalul e că fiecare minut îl apropie tot mai mult de Grațiela, iar Grațiela a trecut peste supărarea cea veche și i-a înlesnit plecarea...

Ei, dar nu mai pornește trenul odată? Iată-l, în sfîrșit, urnindu-se. Un șuierat lung, defilarea înceată a peronului potolit deodată, și trenul se cufundă într-un tunel de întuneric. Tăietorul de lemne își adună tacticos bagajele, coborî cu grijă fierăstrăul mai lung decît el, mai aruncă o privire-n jur să se încredințeze că n-a uitat nimic și deschise ușa:

— Eu mă pregătesc să cobor. Schimb trenul la Barboși, așa că vă las singuri. Călătorie bună, iar dumitale, armată ușoară!

Mulțumiră, și omul ieși ferind joagărul. Pe urmă femeia își potrivi broboada pe cap și se rezemă de spătar, închizînd ochii, iar Costel începu să privească pe geam și nu mai schimbară nici o vorbă pînă la Galați.

În gară se întîmplă ceea ce el nici nu-ndrăznise să spere : pe peron, în timp ce grăbea spre ieşire, o zări pe Graţiela. Purta un batic albastru, legat ca un turban, care-i sublinia şi mai mult ovalul pur al feţei ; culoarea mătasei contrasta plăcut cu cea a obrajilor îmbujoraţi de frig. Îl strigă de departe şi el grăbi spre ea, îmbrîncind pe cineva, lăsîndu-se la rîndu-i îmbrîncit, fără să mai vadă nimic în jur. Se îmbrăţişară acolo, pe peron, încurcînd locul, dar nimeni nu se supără pentru atîta lucru ; oamenii treceau şi le zîmbeau în treacăt — un ostaş de marină şi o fată, îmbrăţişaţi într-o gară... Graţiela amuţise în braţele lui puternice şi-l săruta copilăreşte pe frunte, pe bărbie, unde nimerea. El o strînse încă o dată, mai tare, o ridică şi o învîrti, şi ea strigă ceva, fericită, apoi deveniră serioşi şi porniră ţinîndu-se de mînă, şcolăreşte, spre staţia de tramvai. Îşi recăpătară repede graiul pierdut în bucuria revederii şi începură să-şi pună întrebări, să se întrerupă la jumătatea frazei, să se privească lung, zîmbindu-şi, de parcă nu credeau în minunea de a fi iarăşi împreună, după două luni de despărţire.

— Cum ai ştiut să vii la gară ? întrebă Costel, strîngîndu-i mîna mică şi rece.

— Era trenul cel mai potrivit. M-am interesat la agenţie, am dat şi telefon la informaţii...

— Şi dacă nu reuşeam să-l prind ?

Graţiela se opri în loc şi-l privi drept în ochi :

— Te-aş fi aşteptat şi mîine, şi poimîine... Dar ştiam că ai să vii, am presimţit asta.

— N-a fost prea simplu să plec de acolo. Dar lasă, despre asta vorbim mai tîrziu. Spune-mi, ţi-a trecut supărarea ? De ce nu mi-ai răspuns la scrisori ?

— Am răspuns, zise ea rîzînd. Puţin dar bun. Cu telegrama...

Costel îi trecu mîna după umeri. Asta nu era tocmai regulamentar, îşi aminti chiar în aceeaşi clipă, dar Graţiela se lipi de el aşa de simplu, încît uită gîndul străin. Un ofiţer trecu pe lîngă ei şi Costel luă iute mîna de pe umerii fetei, ca să salute ; ofiţerul rîse la el întorcîndu-i salutul şi ostaşul nostru reveni la poziţia aceea, de loc ostăşească, cu mîna peste umerii fetei din dreapta lui.

— Totuşi, să mă laşi atîta vreme fără o veste... O mustră el.

— Costel, avem timp să vorbim despre toate. Principalul e că sîntem împreună, nu-i aşa ?

— Vorbeşte, Graţiela, povesteşte-mi despre tine. Cum o duci ? Ce-ai mai făcut de la plecarea mea ?

— Nimic important. Ca de obicei : lucrez, fac gospodărie... Ai mei au plecat la munte, acum vreo săptămînă, în concediu. Eu n-am reuşit, cu toate că aş fi vrut să merg cîteva zile... Aşa, am rămas responsabilă cu găinile, cu măturatul curţii... Evenimente nu prea sînt. Ah, da ! Pisica noastră are un pisic drăguţ de tot, cu o faţă inteligentă. Ştii cît de jucăuş e ? Moş Anghel, croitorul, s-a mutat la Giurgiu, la ginere-său. În locul lui a venit un inginer de la Combinat care nu poate suferi zgomotul şi are un „Renault“ vişiniu...

— E bătrîn ? întrebă Costel cu o involuntară undă de antipatie pentru noul ei vecin.

— Aş ! Nici treizeci de ani. Un tip foarte prezentabil şi studios. Jumătate din bagajele lui sînt cărţi...

— Cam multe ştii despre vecinul tău, murmură soldatul Munteanu, amintindu-şi că e soldat şi că fericirea lui va dura trei zile, iar după aceste trei zile Graţiela va rămîne acolo, în preajma inginerului. Cînd ai avut vreme să afli toate astea ?

— Ei, cînd ! A trebuit să-l ajut, cînd s-a mutat. A cerut o mătură, şi nu m-a răbdat inima să-l văd cum se chinuie. Nici nu ştia s-o ţină în mînă, zău ! Rîse fără să observe încruntarea lui Costel. Caraghioşi mai sînt bărbaţii cînd se apucă de gospodărie, dac-ai şti ! Are şi magnetofon, cu nişte benzi grozave. E un tip tare...

— Şi mie-mi plac tipii tari, însă tu văd că-i admiri la culme, zise el sarcastic.

— Nu te prosti, Costel. Nu cumva eşti gelos ? Nici n-au trecut zece minute de cînd ai sosit şi gata...

— Prea o iei în tragic, răspunse el mulţumit că ea îi observa în sfîrşit frămîntarea. Îmi pun şi eu întrebări, ca omul. Oricare altul în locul meu şi-ar pune. Acest inginer, cu dotarea lui tehnică, reprezintă o primejdie permanentă...

— Eşti copil, ridică din umeri Graţiela, privind spre capătul străzii de unde se apropia zgomotul familiar al autobuzului. Ai o părere greşită despre mine. Şi, în general, nu ştiu dacă merită să alergi două sute de kilometri cu trenul numai ca să te cerţi cu mine !

Mustrarea ei, în loc să-l întristeze, îl umplu de bucurie. Era dovada sigură că Graţiela ţinea la el, că e statornică în sentimentul ei, dincolo de mărunţişurile care interveneau la tot pasul. Că se certaseră destul de des şi înainte ? Aşa fac toţi îndrăgostiţii, ba după părerea multora, asemenea certuri întăresc dragostea, aduc după sine împăcări dulci şi dialoguri pline de tandreţe. Cea mai bună dovadă că se iubeau era prezenţa lui aici, pe care numai Graţiela o făcuse posibilă, şi de ce-ar mai fi făcut ea atîtea eforturi, dacă nu ţinea la el ? Dar îndrăgostiţii sînt totdeauna temători şi au această manie de a-şi răsuci cuţitul într-o rană făcută de ei înşişi.

— Iartă-mă, şopti Costel la urechea ei. Ţi-am spus toate astea numai pentru că te iubesc şi mi-e teamă să nu te pierd.

— Pînă una-alta, să nu pierdem maşina, rîse ea strîngîndu-l de mînă. Hai repede !

Urcară, şi-n înghesuială nu mai izbutiră decît să-şi zîmbească unul altuia şi să schimbe priviri încîntate. Autobuzul porni huruind şi trepidînd, iar lui Costel această muzică aspră îi făcea plăcere, pentru că ea reprezenta într-un fel casa, mediul familiar, viaţa veselă şi nepăsătoare care sfîrşise acum două luni într-un chip atît de brusc. Încercă să-şi închipuie că-i cel de acum cîteva luni, dinainte de armată, tînărul nepăsător care se întoarce acasă după o zi de hoinăreală, cu ultima cursă, frînt de oboseală, dar mulţumit de el însuşi şi socotind că lumea şi viaţa îi aparţin fără rezerve, dar nu izbutea de loc să ignoreze situaţia lui actuală, de soldat venit în permisie pentru trei zile. Simţea că cele două luni de armată îl schimbaseră întrucîtva, nu ştia precis cum anume, dar se gîndi că acum n-ar mai putea, de pildă, să moţăie pe scaunul din faţă, rezervat bătrînilor, sau, dimpotrivă, să călătorească pe scară, din plăcerea pur sportivă de a nu lua bilet...

Autobuzul se golea treptat. Găsiră prilejul să se apropie iarăşi unul de altul, să-şi atingă mîinile ca din întîmplare, pe bara rece de fier şi să schimbe o vorbă-două pe şoptite. Dar în jurul lor era lume, cei mai mulţi dintre pasageri erau din cartierul lor, îi cunoşteau din vedere, iar dintre femei multe fuseseră nu o dată clientele Graţielei. Îi stînjenea pe amîndoi prezenţa atîtor cunoscuţi şi ideea le veni amîndurora odată :

— Ninge afară, ce frumos ninge ! şopti Graţiela.

— Să coborîm, dacă vrei, murmură el.

— Haide !

Se apropiară de uşă, simţind aţintite asupra lor priviri curioase. La prima staţie coborîră — Costel înainte, s-o prindă în braţe şi s-o învîrtească, după obiceiul lui, înainte de a o depune uşurel pe stratul subţire de zăpadă. Maşina porni mai departe şi ei rămaseră singuri, pe strada pustie, ţinîndu-se de mînă ; în jurul lor zburau fluturii albi ai iernii.

— Asta-i ninsoare adevărată ! spuse ea cu entuziasm.

Un fulg i se prinse de genele lungi şi parcă atunci văzu într-adevăr Costel cît e de frumoasă. O trase spre el într-o îmbrăţişare prelungă, şi ninsoarea cădea, cădea mereu. Cu inima bătînd nebuneşte, Costel izbuti să-i spună între două sărutări :

— Ştii... de fapt eu vreau să ne căsătorim.

Ea tresări şi se îndepărtă puţin de el, ca să-l poată privi în ochi. Nedumerit de această reacţie, Costel îi dădu drumul, şi-acum erau unul lîngă altul, faţă-n faţă, sub hora tăcută a ninsorii.

— Nu te bucuri ? întrebă el abia mişcînd buzele. Nici nu te miri măcar ?

— De ce să mă mir ? spuse ea simplu. Mă aşteptam, odată şi-odată, la asta. Dacă mă bucur ? Cum să spun, Costel ? Mi se pare că ai greşit pe undeva. Zici „vreau să ne căsătorim", ca şi cînd asta ar depinde numai de tine. Oare părerea mea nu contează ?

— Şi care-i părerea ta ? întrebă el repede.

Graţiela izbucni în rîs şi făcu o piruetă, alintîndu-se şi totodată căutînd să cîştige timp de gîndire. Marga o instruise serios pentru întîlnirea aceasta, de care, spunea ea, va atîrna tot viitorul. Dar, cum se întîmplă în multe cazuri, ucenicul îşi depăşea învăţătorul, căci Graţielei, situaţia de fapt, pe care Marga n-avea cum s-o prevadă în amănunt, îi sugeră idei noi, argumente noi spre a-l pune pe jăratic pe tînărul candidat la însurătoare.

— Voi, băieţii, aveţi un mare cusur, zise ea bătătorind zăpada cu vîrful pantofului mic, ca de păpuşă. Vi se pare că faceţi un mare favor unei fete cerînd-o în căsătorie. Ah ! De ce n-ar avea şi fetele iniţiativa ? De ce n-au şi ele dreptul să deschidă discuţia despre asta ? De ce trebuie să aştepte pînă se hotărăsc băieţii ? Uite ce frumos ninge ! spuse ea întinzînd mîinile în lături, într-o atitudine plină de graţie. Pînă mîine o să se facă zăpadă mare, mare de tot. Şi tocmai bună de sanie... Ţie-ţi place să te plimbi cu sania ?

— Ascultă ! o întrerupse Costel nerăbdător. Mai durează mult joaca asta ? Te-am întrebat ceva, mi-ai răspuns în doi peri, pe urmă ai schimbat vorba... Iei totul în uşor, parc-ar fi o joacă de copii. Discutăm o problemă de viaţă, cea mai importantă problemă pe care-ar putea-o discuta doi inşi ca noi. Să ştii că nu mi-a fost uşor să iau această hotărîre. Am privit-o cu toată seriozitatea, cu toată răspunderea...

Se întrerupse, încurcat. Graţiela rîse din nou, făcu un cerc în zăpadă, murmură „ram-pam-pam, ram-pam-pam" şi-şi exprimă ciudata dorinţă de a valsa pe ninsoarea asta. Costel simţi că-şi pierde răbdarea ; o prinse de braţ, deasupra cotului, şi o întoarse spre el :

— Se poate discuta cu tine, omeneşte, două minute ?

— Da, desigur, spuse ea cu o gravitate exagerată, privindu-l pe sub gene şi adăugînd declamator : Ce doreşti, seniore ?

— Nu te înţeleg de loc, spuse el supărat de-a binelea. Am impresia că stau de vorbă cu o puştoaică fără minte. Cum poţi privi cu atîta uşurinţă...

Graţiela îi îndreptă centura bine strînsă peste mantaua lui de soldat, apoi îi apucă braţul :

— Foarte bine, hai să discutăm serios. Ţi-ai închipuit, poate, că m-ai dat gata cu marele tău sacrificiu — cererea în căsătorie. Sîntem oameni moderni, ce naiba ? Doar n-ai fi vrut să cad în genunchi, să mulţumesc cerului că mi-a adus, în fine, un mire. Am dreptul, cel puţin, să spun dacă accept sau nu. Îmi răpeşti acest drept ?

— Ce vorbă-i asta, Graţiela ? Tonul lui avea ceva resemnat. Nu te pot obliga... Faci cum crezi de cuviinţă...

— Ei bine, atunci dă-mi voie şi mie să mă gîndesc înainte de a-ţi răspunde.

— Spuneai că te-ai aşteptat să... te-ntreb dacă vrei să... Dacă te-ai aşteptat, ai avut vreme să te gîndeşti şi la răspuns.

— M-am gîndit, fireşte, dar n-am luat nici o hotărîre. Răspunsul meu depinde de anumite lucruri pe care aş vrea să le ştiu cu precizie.

— Întreabă-mă şi-ţi voi răspunde, capitulă el. Numai că n-o să stăm toată noaptea aici, la colţ de stradă. Hai să mergem...

— Încotro ? întrebă ea cu seninătate.

— La mine, spuse el bărbăteşte. Putem să stăm de vorbă cît vrei.

— La tine ? rîse Graţiela. Sigur, băieţii au din nou iniţiativa. Nu, drăguţule, de data asta e rîndul meu. Şi o să-ţi explic de ce. Mergem la mine, fiindcă tu n-ai mîncat în seara asta şi în casa voastră n-ai să găseşti nimic. Vreau s-o fac pe gospodina...

— De acord, spuse Costel simţind că încep să-i îngheţe picioarele. Atunci, s-o luăm din loc. Merg unde vrei tu.

— Da, dar cu o condiţie : să fii băiat cuminte...

— Nu m-am aşteptat la asta, fir'ar să fie ! izbucni Costel indignat. Parcă ai merge acasă cu un ins periculos, nu cu prietenul tău care te-a cerut în căsătorie. Ciudate mai sînteţi voi, fetele !

— Nu-i adevărat, zise ea luîndu-l de braţ şi pornind. Sîntem prudente.

— Ştiu, ştiu povestea. Printre voi circulă tot felul de legende : „Sedusă şi abandonată", „Nevasta numărul treisprezece" şi aşa mai departe... Drept cine mă iei ? Am aerul unui Don Juan gata să plece oricînd în lumea largă ? Ştii bine unde plec eu : unitatea militară numărul cutare. Şi mă mir ce mă opreşte să n-o întind înapoi chiar în secunda asta !

Simţi că braţul ei se trage deodată şi că Graţiela s-a depărtat de el. Îşi dădu seama că iarăşi îl luase gura pe dinainte şi rostise vorbe nepotrivite ; cusurul lui blestemat îl urmărea pînă şi aici, în această seară, în seara visată multe seri de-a rîndul, sub lumina albastră din dormitorul şcolii de echipaje...

— Graţiela !

Ea întoarse privirile în altă parte şi începu să fredoneze un cîntec :

„Tombe la neige,
Tu ne viendras pas ce soir"...

— Nu-i adevărat, strigă Costel. Ninge, dar am venit, sînt aici. Esenţialul e că te iubesc şi sîntem împreună. O să ne căsătorim şi o să fim fericiţi. De ce te-ai supărat pe mine ? Ai dreptate, am spus prostii, dar de ce te porţi aşa ? Am fost atît de trist, atît de singur acolo, şi-o să mă-ntorc, şi iarăşi o să fiu trist şi singur. Am şi eu inimă, deşi nu-s decît un biet soldat...

Ea se apleacă, adună o mînă de zăpadă şi i-o vîrî iute pe după ceafă, sub gulerul mantăii lui de „biet soldat" :

— Martirule ! Sărăcuţul de el !

Rîsul ei zglobiu răsună iarăşi pe strada pustie şi Costel Munteanu se simţi în al nouălea cer.

VIII

— E trecut de miezul nopţii, şopti Graţiela deschizînd uşurel poarta. Ce-ar zice vecinii dacă ne-ar vedea !

„Adică inginerul !" gîndi el posomorîndu-se o clipă. Îl stăpînea un tremur neobişnuit, mărunt şi abia simţit, ca o vibraţie a întregului corp. Peste cîteva clipe va fi în casă, singur cu Graţiela, şi nu-i era greu să prevadă ce se va întîmpla mai departe. Avea o oarecare experienţă în materie de dragoste ; cu doi ani în urmă, Antohi, prietenul şi colegul lui de echipă, „l-a dus la o fată". Aventura cea mare, pe care adolescentul de atunci o dorea cu voluptate, dar şi cu o firească teamă de necunoscut, s-a petrecut tot într-o seară de decembrie. Cumpărase, la sfatul lui Antohi, o sticlă de lichior, apoi merseseră pe nişte străzi necunoscute, urcaseră scara cu trepte de lemn ale unei case vechi şi Costel se trezise, aproape fără să ştie, într-o cămăruţă cochetă, la mansardă. O femeie de vreo treizeci de ani, albă la faţă, cu părul întunecos şi ochi frumoşi, negri, stătea rezemată de sobă şi asculta muzică la radio. Costel i-a sărutat mîna mirosind vag a colonie, iar prietenul lui a mîngîiat-o cu un gest foarte familiar pe obraz. Au vorbit de una de alta, Costel a scos la iveală lichiorul... „De ce v-aţi deranjat ?" protestase moale femeia, pregătind totuşi păhărele. Au băut cîte un păhărel de lichior lipicios de dulce, apoi prietenul s-a ridicat să plece „după ţigări“, conform înţelegerii. Rămas singur cu femeia, Costel s-a simţit grozav de stingherit. A încercat să discute despre un film nou, dar ea spunea că nu l-a văzut, şi cînd spunea asta, zîmbea într-un fel anume, dîndu-i impresia că se amuză pe seama lui. Asta l-a îndîrjit şi i-a dat curaj ; s-a apropiat de ea şi a mîngîiat-o uşor pe păr ; ea stătea la locul ei preferat, rezemată de sobă, zîmbind mereu. În cele din urmă, văzîndu-l aşa timid şi prostuţ, femeia l-a strîns în braţe, în braţele ei calde şi moi, şi au făcut dragoste toată noaptea, iar Costel îşi spunea că o va iubi totdeauna... Odată începutul făcut, Antohi devenise mai apropiat de el, îi încredinţa secrete amoroase şi venea la el acasă — pe atunci locuia în Bădălan, pe malul Dunării — cu două fete, pentru fiecare cîte una, dansau după magnetofon, micşorau colecţia de băuturi fine a comandantului Munteanu şi făceau dragoste, fiecare-n altă cameră... Pe urmă, cînd se mutaseră la bloc, în Ţiglina, apăruse şi Stancu, în loc de două fete veneau trei, deşi vecinii erau cam curioşi, deschideau întîmplător uşa cînd auzeau paşi şi vorbă pe scară. Totul dură pînă la cunoştinţa cu Graţiela ; atunci cei doi prieteni îl acuzară că duce o viaţă de călugăr şi că şi-a schimbat locul de petrecere...

Graţiela îl apucă de mînă, închise poarta şi-l trase pe aleea îngustă, asfaltată, către partea centrală a clădirii în formă de „L“. În camera din faţă, fosta locuinţă a croitorului, se vedea lumină prin storurile trase.

— Citeşte, şopti ea cu admiraţie. Toată noaptea citeşte...

— Interesant, spuse Costel mai puţin nepăsător decît ar fi dorit.

Nu mai fusese niciodată în casa ei, deşi încă demult, din serile de vară cînd o conducea pînă la poartă, ar fi dorit arzător o asemenea vizită. Din stradă, ea îi arătase odată : „Uite, acolo stăm noi, fereastra din dreapta e de la camera mea, o cămăruţă cît o cutie de chibrituri, plină cu păpuşi şi panglicuţe. Mi-e greu să mă despart de ele, cu toate că acuma nu mă mai tentează. Ce vrei ? În ele stă copilăria mea, şi am avut o copilărie frumoasă...“ Fata descuie uşa de la intrare, îl trase după ea şi aprinse lumina. Costel privi în jur. Se afla într-o cameră largă, cu aer bătrînesc : un bufet uriaş, cu vitrine şi oglinzi, se înălţa pînă-n tavan pe peretele din fund ; la mijloc era o masă mare, cu picioarele sculptate, deasupra căreia se întindea o faţă de masă vişinie, dintr-o stofă care se bănuia a fi moale şi grea. Scaunele tapisate, cu spătarul înalt şi sculptat, aşteptau parcă o adunare de cavaleri medievali, iar litografia înrămată de deasupra uşii din dreapta, reprezentînd o vînătoare cu călăreţi îndîrjiţi şi fiare cumplite, mărea impresia de mobilier adunat dintr-o locuinţă seniorială.

— Sufrageria a rămas aşa de la bunicu, spuse ea. Era un pasionat al cărţilor lui Walter Scott şi ne povestea că-n tinereţe a fost valetul unui baron din Transilvania...

— Parc-am fi la muzeu, bombăni Costel şi ea izbucni în rîs :

— Nu-ţi place, aşa-i ? Nici mie. De cînd o rog pe mama să renunţe la vechiturile astea, dar ce vrei ? Bătrînii au ciudăţeniile lor. Nu vrea să-l supere pe taică-meu, care ţine foarte mult la tradiţia familiei... Uite-i aici, cînd s-au căsătorit.

Luă de pe etajeră un album mare cît o valiză, legat în piele şi cu încuietori de metal. Răsfoi paginile de mucava groasă, cenuşie, şi-i arătă o fotografie înscrisă într-un oval cu marginile estompate. Costel o privi nerăbdător şi zări în treacăt un chip care amintea oarecum chipul surîzător şi viu din faţa lui, dar fireşte că acesta din urmă îl atrăgea mai mult, aşa că închise coperta grea a albumului, fără să-şi dea seama că a comis o impoliteţe şi întinse braţele spre Graţiela.

— Lasă-mă, spuse ea puţin contrariată de nepăsarea cu care el privise poza. Se depărtă puţin, puse albumul la loc, pe etajera de stejar şi spuse : Văd că nu-ţi place aici. Nu-i pentru oamenii moderni. Hai să-ţi arăt cămăruţa mea. Poţi să-ţi dezbraci mantaua, acolo am făcut focul devreme, ştiam că vii de la drum, îngheţat şi obosit...

Cuvintele ei îi merseră la inimă şi se miră singur prin cîte stări sufleteşti trecuse din clipa întîlnirii, cîte contraste, cîte lucruri neaşteptate îl puseră de-atîtea ori în cumpănă. Cu imaginaţia lui bogată, anticipase de-atîtea ori cererea în căsătorie ; socotea că ea va fi rostită într-un cadru solemn, într-o ambianţă potrivită, într-o clipă de maximă comuniune sufletească, la capătul unei declaraţii reciproce de dragoste puternică, de jurăminte şi făgăduieli date din adîncul inimii.

Ce departe de realitate fusese cînd gîndea așa ! O ceruse de nevastă pe Grațiela la un colț de stradă, pe ninsoare, fără pregătirea necesară, iar răspunsul, evaziv și oarecum ironic, îl dezorientase. Ironia dădea Grațielei o poziție de superioritate, al cărei sens nu-l înțelegea pe deplin. Trecuse de la dragostea duioasă la mirare și apoi la amărăciune, spulberată repede de invitația Grațielei la ea acasă, invitație făcută atît de firesc, încît lui i se strecură în suflet neîncredere : poate n-o cunoștea prea bine, poate ea era de fapt o ușuratică, poate nu era el primul băiat invitat acasă la ea, seara în lipsa părinților... De la neîncredere trecu iarăși la bucuria năvalnică stîrnită de vorbele ei : știam că vii de la drum, înghețat, obosit... Grija femeii pentru bărbatul pe care-l iubește, grija care trecea pe un plan secundar conveniențele... Puritatea aceasta ar fi putut fi întinată fie și măcar cu un gînd, cu o bănuială... Dar, Grațiela ținea la el, îl avea numai pe el, nu era o femeiușcă superficială și ironică !

— Ce-ai căzut pe gînduri ? Dezbracă-te, altfel cînd ieși afară iarăși, o să răcești...

Se supuse tonului ei de gospodină și — de ce nu ? de soție. Își desfăcu centura, apoi își scoase mantaua și Grațiela i-o luă s-o atîrne în cuierul cu coarne de cerb, aflat în colțul de după ușă.

— Îndrăznește, îl invită ea deschizînd ușa camerei din dreapta.

Camera Grațielei contrasta izbitor cu prima încăpere. Deși tot așa de înaltă, avea un aer primitor și intim, la care contribuiau deopotrivă perdelele de creton înflorat pe fond verde, cuvertura de pe studio în aceeași culoare, taburetul rotund din fața măsuței de toaletă, îmbrăcat și el în creton, covorul de lînă roșie ca focul, bibelourile de pe rama studioului, păpușa uriașă rezemată într-un colț, milieurile de dantelă împrăștiate peste tot. Ea privi cu drag în jur, pipăi soba de teracotă, se declară mulțumită, apoi își scoase paltonul și-l puse pe un umeraș în șifonier.

— Îți place ? întrebă netezindu-și rochia albastră. Tot ce vezi aici e cumpărat din salariul meu, îmi aparține. Așadar pot să mă mărit. Am zestre...

— Zestrea cea mai mare ești tu, zise el apropiindu-se s-o îmbrățișeze.

— Stai liniştit acolo, pe pat, îi porunci ea. Trebuie să ne ocupăm de lucruri mai concrete. Mă duc pînă la bucătărie. Dă drumul la radio şi scuză-mă zece minute...

Dispăru pe uşă, înainte ca el să protesteze. Costel clătină din cap, înciudat şi bucuros totodată ; cu o seară înainte, pe vremea asta, adormise cu gîndul la tragerile cu automatul şi nici nu-i trecuse prin minte că astăzi chiar va fi aici, în camera Graţielei ; sînt zile în care evenimentele se suprapun într-un ritm de necrezut, care dilată timpul şi-i schimbă radical valoarea ; în rarele clipe de răgaz ale unor asemenea zile, cînd te gîndeşti puţin, nu-ţi vine să crezi că s-au întîmplat atîtea... „Au trecut două ore de la stingere, îşi zise, nici măcar schimbu-ntîi de planton, iar eu mă aflu în preajma Graţielei..." Acest din urmă gînd îl făcu să sară-n sus, regretînd minutul cît stătuse liniştit pe studio. Porni iute spre bucătărie, fiindcă permisia lui dura numai trei zile, iar cele zece minute solicitate de fată însemnau o pierdere grozavă. Din sufragerie, o uşă în rînd cu vitrina cea mare dădea în bucătărie, o ghici fiindcă dintr-acolo se auzea zgomotul farfuriilor manevrate cu nerăbdare. Deschise uşa şi-o zări pe Graţiela în plină activitate.

— Nu poţi să ai răbdare un pic ? îl mustră ea. De ce n-ai stat acolo, cuminte, cum ne-a fost vorba ? Şi pentru că el dădea să se apropie, cotrobăi prin bufet şi scoase o sticlă : Uite, bea nişte coniac. Tata are totdeauna provizii...

Lui Costel îi străluciră ochii. Nu mai gustase o picătură de cînd plecase în armată, şi era ceva vreme de atunci ! Luă două păhărele din dulap, le umplu şi întinse unul Graţielei :

— Să bem pentru revederea noastră !

— Vai, ce onoare, rîse ea. Bine-ai venit, seniore !

— Nu, nu aşa. Bea tot paharul, altfel înseamnă că urarea n-a fost sinceră

Ea încercă să-i urmeze sfatul, dar după prima înghiţitură se înecă şi-i dădură lacrimile. Costel îşi turnă din nou şi ciocni :

— Acuma bem pentru viitorul nostru.

— Nu ! strigă ea întorcîndu-se spre aragaz. Viitorul fripturii noastre e-n primejdie. Mai bine ajută-mă să aşez masa. Uite, acolo sînt tacîmuri, dincoace şerveţele, solniţă...

Îl urmări cum cotrobăia neîndemînatic și zîmbi : Ce să-ți fac ! Așa-ți trebuie, dacă n-ai stat la locul tău...

Mai tîrziu, abia reuși să-și amintească ce anume mîncase. Era firesc, pentru că masa pe care Grațiela punea mare preț, în calitatea ei de gazdă, îl interesase mult mai puțin decît celelalte probleme, cu adevărat arzătoare... Mîncau amîndoi, încercînd să pară preocupați de asta, dar nu izbuteau ; din clipă-n clipă ridicau pe furiș ochii, privirile li se întîlneau și zîmbetul le lumina fețele.

— Hai, mănîncă, îl îndemnă ea cu gingășie, punîndu-i totul la-ndemînă. Cred că am greșit friptura, i-am pus prea multă sare...

— Nu-i adevărat, e minunată, spuse el. Nici nu m-așteptam să te pricepi așa de bine...

— Nu te așteptai ? Asta înseamnă că aveai o părere proastă despre mine, seniore. Orice fată care se respectă trebuie să...

— Lasă, Grațiela, m-ai înțeles greșit. Eu voiam să-ți fac un compliment...

— Mersi. Cel mai bun compliment e să mănînci tot. Așa dovedești că apreciezi talentul gazdei...

O ascultă și începu iarăși să mănînce, dar după cîteva clipe, lăsă furculița și puse mîna peste mîna Grațielei :

— Ce n-aș da să aflu la ce te gîndești în clipa asta !

— Nu trebuie să faci prea mari eforturi, ca să afli. Mă gîndesc că bărbații sînt foarte puternici, de vreme ce pot să bea cîteva păhărele de coniac fără să li se întîmple nimica. Pe mine m-a amețit de tot.

— Oho, eu am băut odată patru sute de grame...

— Ai talente ascunse, murmură ea. Nu cumva îți place băutura ?

— Oho, și încă cum ! începu el lăudăros, dar își dădu seama că vorbea prostii. De fapt, nu-mi place în chip deosebit, n-am „darul băuturii“ cum e o vorbă bătrînească... Își făcu de lucru cu o felie de pîine, apoi tresări fulgerat de un gînd : Ia stai, nu cumva te întrebi dacă viitorul tău soț e un bețiv ? De la două păhărele de coniac e greu să tragi concluzii...

Ea ridică din umeri :

— Nu m-am gîndit neapărat la asta. Sînt multe lucruri de discutat. Prin salonul nostru trec zilnic zeci de femei.

Unele, din plictiseală sau fiindcă n-au cui să se plîngă, încep vorba despre soţi, despre familie... Nu toate femeile sînt mulţumite de căsnicia lor. Mai alaltăieri spunea una : „Dragă, între logodnic şi soţ e mare deosebire. Logodnicul vine duminica la masă, aduce flori, e proaspăt ras şi pudrat. Zici că-i un om ideal, dar după căsătorie... atunci îşi dă arama pe faţă. Al meu îi trage cu paharul. De unde era să ştiu cînd m-am luat cu el ? Cum ia salariul, la bodegă cu colegii. Vine la miezul nopţii, cu buzunarul uşurat..." „O dată pe lună, nu-i mare lucru", mi-am dat eu cu părerea. „Ai dreptate duduie, şi aş fi fericită să fie numai o dată pe lună. Se duce mult mai des ; cînd n-are bani împrumută de la alţii şi tot se duce..."

— Prostii, spuse Costel frămîntînd nerăbdător un miez de pîine. Nu-s toţi oamenii pe acelaşi calapod.

— Da, nu sînt, confirmă Graţiela. Hai, mănîncă, trebuie să mănînci tot.

— Dac-aş şti că şi despre mine...

— Mănîncă, băiat neascultător, îl mustră ea dîndu-i farfuria mai aproape. La masă nu se discută chestiuni grave.

— Bine, uite că te-ascult, murmură el şi pînă la sfîrşitul mesei nu mai scoase un cuvînt.

— Sărut mîna pentru masă !

— Să creşti mare, rîse ea. Te-ai săturat ?

— Am mîncat ca la nuntă, se lăudă el ridicîndu-se. Sper că acuma putem sta de vorbă...

— Numai după ce spăl vasele şi rînduiesc pe aici. Du-te în casă, că termin repede şi vin şi eu.

— Stau cu tine, zise el hotărît. Îţi ajut să ştergi farfuriile...

— Eşti un băiat model, exclamă ea. Te porţi ca un logodnic...

— Dacă mai vorbeşti aşa, să ştii că mă supăr ! zise el şi-şi scoase o ţigară.

— Gata, nu mai spun. Şi dacă nu vrei să pleci singur, las farfuriile aşa pînă mîine. Eu îmi recunosc defectele, uite : nu-mi place să spăl vase !

— Cui naiba-i place ? spuse Costel. E o ocupaţie îngrozitoare. Hai în casă !

Ea adună farfuriile şi tacîmurile, le puse teanc pe bufet, le acoperi cu un prosop de pînză aspră, ţesută în casă, şi se spălă pe mîini. În acest timp, Costel se învîrtea prin bucătărie, fumînd şi privea cu interes cratiţele agăţate după mărime pe un fel de rastel de lemn fixat în perete. Scutură scrumul ţigării în chiuvetă şi citi inscripţia cusută pe pînza de deasupra aragazului :

„Soţul meu dacă nu rămîne acasă,
Uşor poate găsi un musafir la masă“.

— Nostimă chestia asta, spuse el. Oare înainte de căsătorie, fetele se gîndesc la o asemenea eventualitate ?

— Nici înainte, nici după, replică Graţiela. Inscripţia este un avertisment pentru soţi. Probabil că şi pe vremea cînd s-au scris acele versuri soţii aveau năravul să-ntîrzie la bodegă. Dar să mergem în casă, eu am terminat...

Intrînd în camera Graţielei, Costel simţi iarăşi cuprinzîndu-l vibraţia măruntă a emoţiei. Ea se aşeză pe pat, netezindu-şi cu grijă rochia. Îi făcu loc şi lui, azvîrlind mai departe pernuţa fantezie care trona în mijloc. El nu aşteptă a doua invitaţie, veni lîngă ea şi o cuprinse de umeri. Se sărutară prelung, apoi Costel o împinse uşor pe spate, tot aşa, îmbrăţişîndu-i umerii. Deodată, ea zvîcni în sus şi-i îndepărtă braţul :

— Era vorba că discutăm chestiuni grave, nu ?

— Ai dreptate, spuse el încercînd din nou s-o sărute.

— De ce nu eşti cuminte ? Stai frumos că mă supăr.

— Dar ce-ţi fac eu ? se miră Costel. Doar n-ai vrea să stau ca un călugăr venit în vizită la episcopie !

— Ba chiar aşa, spuse Graţiela apăsat, apoi întrebă deodată : De ce vrei să te însori cu mine ?

Costel tresări şi-i luă mîna în mîinile lui.

— Lasă-mă să mă gîndesc, ca să-ţi dau un răspuns limpede. Mîinile ei erau reci şi el simţea o adevărată voluptate să le împrumute din căldura lui. Mi-ai pus întrebarea, aşa pe neaşteptate...

— N-ai avut timp să te gîndeşti la asta pîn-acum ? întrebă ea. Parcă aşa mi-ai spus şi tu. Ori nu cumva ideea căsătoriei ţi-a venit abia atunci, în stradă ?

— Nu, Graţiela, nu mi-a venit abia atunci. O port în minte, în inimă, de luni de zile, dar n-am avut nici vremea, nici curajul să-ţi spun. Poate dacă nu intervenea armata, pîn-acum eram soţ şi soţie...

Ea rîse şi se îmbujoră uşor, dar insistă :

— Hai, răspunde la întrebare : de ce vrei să te-nsori cu mine ?

— Pentru că te iubesc, spuse el încet, ducîndu-i mîinile în dreptul inimii lui. Te iubesc mai mult decît pe mine însumi. Viaţa fără tine mi se pare imposibilă. Asta-i tot.

Graţiela îşi rezemă fruntea de umărul lui :

— Şi eu ţin la tine, ştii doar. Te iubesc, dar, ca să-ţi spun drept, mă gîndesc cu teamă la viitor.

— De ce ? tresări el, silind-o să ridice fruntea. De ce ţi-e teamă ? Crezi că m-aş purta urît cu tine ? Sau... te gîndeşti că mă apuc de băutură ?

— Nu, nici una nici alta. Dar adu-ţi aminte, Costel, ultima noastră discuţie, dinainte de plecare. Tu înveţi. O să dai mai departe, vrei s-ajungi inginer. Iar eu sînt o fată simplă, n-am şcoală, n-am cultură... O să mă dispreţuieşti cu timpul, o să mă socoteşti o proastă... Eu nu-ţi pot cere să renunţi la carte...

Costel tăcu, neştiind ce să răspundă. Poate, într-un fel, avea dreptate Graţiela. Modul ei de a privi viaţa, învăţătura, nu se potrivea cu părerile lui. Dar cine-o punea să gîndească astfel, să considere diferenţa de cultură dintre ea şi el ca pe ceva imposibil de remediat ?

— N-ai decît să înveţi şi tu, îi zise. O să stăm amîndoi cu cartea-n mînă, seara... O să ne ajutăm unul pe altul...

— E greu, murmură ea.

— Şi la urma urmei, asta nici n-are prea mare importanţă ! Nu-ţi pot cere să faci un lucru, dacă nu eşti convinsă de necesitatea lui. Nu te oblig să-nveţi ; ai s-o doreşti singură, de vreme ce de pe acum îţi pui problema asta...

— Dar dacă nu învăţ, n-ai să-mi reproşezi niciodată ? Peste ani şi ani, cînd dragostea devine obişnuinţă, cînd vei întîlni femei mai culte...

— Nu te gîndi la asta, Graţiela, te rog foarte mult.

— Ba da, mă gîndesc. Şi trebuie să răspunzi. De asta depinde răspunsul meu. Mă accepţi aşa cum sînt ? N-ai să-mi pui condiţii ?

— Deocamdată văd că tu pui condiţii, spuse el iritat. Cam prea multe calcule îţi faci, şi unde-i calcul nu e dragoste...

Graţiela îi răspunse cu cuvintele prietenei ei :

— Fiecare om trebuie să se gîndească bine înainte de a face un pas important, ca să nu regrete mai tîrziu. N-aş vrea să ne trezim cîndva pe scările tribunalului, la divorţ...

— Spui numai absurdităţi, Graţiela. Mi se pare că discuţia asta n-are nici un rost. Eu te iubesc şi te-am cerut în căsătorie. Dacă mă iubeşti şi tu, ai să accepţi. Ăsta-i lucrul cu adevărat principal. Celelalte sînt măruntişuri...

Şi-o apropie iarăşi, cu mîna stîngă ţinînd-o de mijloc, cu dreapta mîngîindu-i genunchii. Ea închise ochii, pe jumătate răpusă de fiori necunoscuţi pînă acum, şi mîna lui caldă luneca tot mai sus. Încercă să i-o îndepărteze, dar el era tot mai insistent... Graţiela sări deodată în picioare, smulgîndu-se brutal din îmbrăţişarea lui. El rămase la locul lui, pe pat, surprins şi tulburat ; fusese prea aproape de ceea ce credea el că-i aproape şi nu se aşteptase la rezistenţă. Stînd în picioare, în faţa lui, cu obrajii în flăcări şi cu ochii strălucind, Graţiela îi spuse :

— Ar trebui să-ţi fie ruşine. Pentru asta ai venit, ca să te culci cu mine ? Are dreptate cine spune că voi, bărbaţii, numai la asta vă gîndiţi, atîta vedeţi într-o femeie, iar restul — dragoste, sentiment, inimă, sînt doar nişte poveşti. Frumoasă purtare, ce să spun !

Costel ascultă aceste vorbe cu mînia crescînd în el ca un şuvoi fierbinte. În timp ce ea vorbea, prin mintea lui o mie de imagini se-nvălmăşeau, se învolburau, se suprapuneau dînd o rezultantă prea puţin măgulitoare pentru amîndoi : o vedea pe Graţiela ca pe-o femeie necunoscută, împotrivindu-se unui bărbat care-o doreşte cu brutalitate ; apăruse între ei o relaţie exclusiv corporală, care nu mai conţinea nimic din dialogul inteligent, plin de prudenţă, şiret, de la-nceput. Pentru o clipă simţi că o urăşte, ura în ea pe femeia care-l refuza, fiindcă i se părea că ceea ce dorise să obţină era dovada supremă a încrederii, era răsplata dragostei pe care nu i-o ascundea. Dar poate că totul nu fusese decît o simplă joacă, iar Graţiela se amuza ascultîndu-i declaraţiile de dragoste... Izbucni într-o năvală de vorbe aspre, amare, revărsînd în ele toată ciuda care-l apăsa :

— De ce m-ai chemat aici ? Vrei să te joci cu mine ? Uiţi prin cîte am trecut ca să ajung la tine ? Am venit să te cer de nevastă, să ne căsătorim, să trăim ca soţ şi soţie. Nici acum n-ai încredere în mine ? Îmi pui zeci de întrebări, pui condiţii, te tîrguieşti — pentru ce? Înseamnă că nu mă iubeşti. Sau poate ţi-a căzut drag vecinul, ţi-a sucit capul, şi ca să-l faci gelos, m-ai adus pe mine, în chip de manechin... Cum de nu mi-a trecut prin cap una ca asta? Inginer, magnetofon, maşină... contra unui soldat venit pentru trei zile în permisie. Soldat! Mai am şi îndrăzneala să te cer în căsătorie. Puţin îţi pasă că...

Se întrerupse, speriat: ghemuită pe taburetul ei înflorat, Graţiela plîngea, plîngea înăbuşit, şi lacrimi mari cădeau pe rochia albastră. El se ridică de pe pat, pradă unei nelinişti grozave. Nu ştia ce atitudine să ia, nu mai fusese niciodată în preajma unei fete care plînge, iar lacrimile acestea erau îndreptăţite, el fusese rău cu ea, de furie îi spusese lucruri care ştia că nu sînt adevărate; exagerase, făcînd-o pe victima, la cel dintîi gest de împotrivire al ei... Blestemîndu-şi în gînd defectul lui cel mare, acea nestăpînire care ieşea la iveală în momentele critice, se apropie de Graţiela şi începu să-i spună fraze trunchiate, cuvinte fără rost, izvorîte din panica lui:

— Graţiela, iubita mea! Nu mai plînge, am greşit, de fiecare dată... mi se întîmplă, ştiu, am fost rău, niciodată n-o să mai... crede-mă, îţi cer iertare, adu-ţi aminte cît de mult... în tren mi se părea că... eu, din toată inima...

O mîngîie pe păr şi ea se feri puţin, dar parcă fără să vrea, şi atunci prinse curaj, îngenunchie alături, o cuprinse de umeri, îi sărută obrajii uzi de lacrimi, vorbindu-i tot timpul, încercînd s-o liniştească, înşirînd frazele acelea fără legătură, pînă cînd ea îşi întoarse faţa spre el şi atunci o sărută, simţind că şi ea răspunde sărutului...

— Lasă-mă, protestă ea moale şi-şi şterse ochii cu dosul palmei, copilăreşte. Dacă ăsta-i începutul, ce va fi mai departe?

— N-o să se mai întîmple niciodată, îţi jur, dragostea mea! Hai, şterge-ţi lacrimile, şi să ştii că asta-i ultima ceartă din viaţa noastră!

Ea zîmbi cu zîmbetul acela unic care pecetluieşte împăcarea dintre doi îndrăgostiţi şi vru să-şi aducă un pahar cu apă.

— Nu, lasă-mă pe mine, spuse el silind-o să se aşeze. Îţi aduc numaidecît.

— Vezi să nu uiţi lumina aprinsă, îi strigă ea din urmă.

Costel cotrobăi prin bucătărie, găsi o farfurioară şi un pahar, îl umplu şi cînd reveni se opri în uşă, mut de admiraţie. Graţiela îşi scosese rochia şi îmbrăcase un capod larg şi scurt pînă mai sus de genunchi, azuriu cu buline albe, care-i contura linia rotundă, dulce a umerilor şi a pieptului, iar apoi cădea drept, dînd staturii puritate şi fineţe geometrică. Costel îi întinse paharul şi ea zîmbi văzînd cu cîtă pedanterie se pregătise el pentru această treabă atît de simplă. Abia gustă apa, puse paharul la loc şi-i mulţumi cu un nou zîmbet.

— Dă drumul la radio, zise. Şi acuma, vino lîngă mine.

Ea îl primi cu braţele întinse. Se sărutară îndelung, ca după o despărţire — căci despărţire fusese momentul acela atît de străin amîndurora, o despărţire sufletească în care spaţiul n-are nici un rol, iar valoarea timpului devine cu totul relativă. O muzică dulce, zeci de viori într-o melodie legănată, un tango argentinian străvechi se răspîndi prin încăpere, ameţindu-i.

— Costel, spuse ea în şoaptă, mă iubeşti cu adevărat?

— Da, da, da, te iubesc!

— Şi eu te iubesc, murmură ea. Şi aş vrea să-ţi spun că nu trebuie să mă forţezi, fiindcă nu se poate cu forţa. E un lucru pe care înţeleg să-l fac cu dragoste, şi numai pentru dragoste...

El îi îmbrăţişă coapsele, peste capodul lucios, iar ea întinse mîna parcă-n vis şi stinse lampa de la capătul studioului. În cameră rămăsese să lumineze doar beculeţul aparatului de radio. Tangoul acela continua să-i învăluie şi-i acoperi suspinul...

IX

În noaptea aceea, somnul nu li se lipi de pleoape. Vorbiră despre viitor, croiră planuri care par aşa uşor de-nfăptuit, cînd ea stă cu capul pe umărul tău şi tu o cuprinzi cu braţul, pe sub plapumă, privind în tavan de unde se reflectă pîlpîirea roşiatică a celor din urmă tăciuni! Noaptea trecu pe neştiute ; de afară începură să pătrundă zgomotele difuze ale dimineţii — huruitul voios al autobuzelor, tusea clară a oamenilor abia ieşiţi în aerul geros, un şuierat depărtat de sirenă — şi lucrurile din casă prindeau treptat contur ; în încăpere era cald şi bine, iar glasurile lor păreau puţin îngînate, semn că venea, în cele din urmă, somnul... Adormiră strîns îmbrăţişaţi.

Costel se deşteptă tîrziu, uimit că doarme pe lumină de zi, uimit că se află într-un pat moale, cu pernă de puf ; în prima clipă nu ştiu unde se găseşte pe urmă-şi aminti totul şi-l umplu o bucurie uriaşă, simţind alături respiraţia uşoară a Graţielei şi zărindu-i umărul rotund, pe jumătate ieşit de sub cămaşa de noapte subţire ca un văl. Unde-i clempănitul galenţilor, unde-i zarva dormitorului trezit de strigătul energic al trompetei ? Toate acestea i se păreau acum foarte departe, un fel de vis care-a trecut, pe cînd realitatea era aici, la un centimetru de el, era părul acesta negru revărsat peste albeaţa pernei, era căldura şoldului tare şi catifelat, era silueta întreagă a Graţielei, care pînă şi sub învelişul gros şi moale al plăpumii îşi păstra zvelteţea... Dar mai departe, colo pe etajeră, o beretă de marinar amintea că fericirea de acum este vremelnică ; abia se va deprinde cu ea şi va trebui să pună iarăşi pe cap lucrul acela negru, ale cărui litere luceau stins în lumina filtrată cu zgîrcenie printre storuri. Încercă să retrăiască, clipă cu clipă, tot ce se petrecuse cu o seară înainte ; apropierea fizică a Graţielei era o dovadă că totul se terminase cu bine şi că cearta lor, din care mai păstra şi acum un sentiment nelămurit de vinovăţie, trecuse ca un vis neplăcut. Oftă adînc la amintirea aceasta — şi Graţiela se trezi.

— Ce-i ? Cum m-am speriat ! spuse ea ridicînd capul şi privindu-l nesigură... Iubitule ! Se ghemui în braţele lui şi surîse, dezvinovăţindu-se : Ştii, n-am dormit niciodată cu cineva în pat. Poate doar cînd eram mică... Mă lua mama lîngă ea, şi era cald, tot ca acum, şi bine...

El îşi îngropă faţa în părul negru, lung, care răspîndea un parfum învăluitor, nedesluşit, de flori fără nume, şi Graţiela se alintă ca o pisică sub mîngîiere ; o sărută pe gît, acolo unde părul devenea un puf mătăsos şi ea se încordă, ferindu-se de acest fior nou, înţelegînd că abecedarul dragostei merge mai departe, că fiecare clipă alături de el îi va aduce noi voluptăţi necunoscute. Costel o îmbrăţişă strîns şi continuă să o sărute, simţind-o cum vibrează din fiecare fibră a trupului.

— Aş vrea să stau o veşnicie aşa cu tine, şopti ea.

— Eşti o comoară şi te iubesc mult de tot !

— Mi se pare că visez, spuse ea apoi, ţinînd capul pe braţul lui drept, întins pe pernă. Acuma înţeleg şi eu ce-nseamnă fericirea...

Costel surîse : „Cît e de naivă !“ dar trebui iarăşi să-şi schimbe părerea cum făcuse de-atîtea ori cînd se afla în preajma Graţielei, fiindcă ea întrebă cu luciditate şi calm :

— Cît e ceasul ? Trebuie să merg la serviciu...

Această revenire atît de bruscă la amănuntele prozaice ale vieţii de toate zilele îl izbi neplăcut, dar se feri s-o arate şi se întinse să ia ceasul de mînă, rămas de cu seară pe capacul studioului.

— E unu fără un sfert...

— Vai, Costel, la două începe schimbul nostru. Întoarce-te !

— Cum ?

— Faţa la perete, că vreau să mă dau jos din pat !

O ascultă. Simţi cum ea se depărtează, apoi coboară şi-ncepe să umble prin casă. Îi auzea paşii desculţi, foşnet uşor de îmbrăcăminte şi, cînd primi permisiunea s-o privească o văzu lîngă uşă purtînd iarăşi capodul azuriu cu buline albe şi avînd într-o mînă prosopul. Ea îi surîse şi ieşi. Costel înţelese că această zi, unică, irepetabilă, cea mai frumoasă zi din viaţa lui, se sfîrşea o dată cu pocnetul uşor al clanţei. Oftă şi coborî din pat, căutîndu-şi din ochi hainele de marinar.

...Mîncară în grabă cîte ceva şi ieşiră. Deşi era ziua-n amiaza mare, către prînz, Graţiela părea să nu ţină prea mult la părerea vecinilor.

— Nu-mi pasă de ei, zise. De-acuma eşti soţul meu, nu-i aşa ?

— Sigur că da, iubito, îi răspunse el, rămînînd un pas în urmă, pe aleea îngustă. Privi statura ei zveltă, graţioasă, atît cît se putea ghici sub paltonul verde-închis şi se simţi mîndru. Eşti nevasta mea, şopti. Cea mai frumoasă nevastă din lume.

Ea se întoarse spre el şi-l învălui în căldura ochilor albaştri :

— Parcă mi-e teamă de-atîta fericire !

— N-ai nici un motiv, spuse Costel. Trebuie să mergem la starea civilă...

— Mîine dimineaţă, Costel. Poate-o să fim ceva mai harnici decît azi. Să vedem ce acte ne trebuie...

— Asta o fac eu, astăzi, chiar acum. Nu uita că timpul e limitat, iubito, toate lucrurile au un sfîrşit, iar permisia mea cu atît mai mult.

— Permisia ! oftă Graţiela, apucîndu-l de braţ. Nici nu-ndrăznesc să mă gîndesc la asta. Ia-o pe-aici, că-i mai puţină zăpadă. Ştii ceva ? Ce-ar fi să nu te mai duci... acolo ?

Costel ocoli cu grijă un mic nămete strîns între bordură şi stradă, apoi se apropie din nou de ea :

— Nici în glumă să n-o spui. Trebuie să te deprinzi cu ideea că plec, asta-i situaţia. Eşti nevastă de marinar...

— Nevastă de marinar ! repetă ea strîngîndu-se lîngă el. Sună romantic, parcă-i un titlu de film... Uite locşorul nostru, unde ne adăposteam de ploaie. Îţi mai aminteşti ?

— Dar tu ? întrebă el şi o sărută acolo, în plină stradă, stîrnind zîmbetul rarilor trecători zgribuliţi sub vîntul rece.

Maşina veni şi urcară amîndoi. Casieriţa, o femeie în vîrstă, care-o cunoştea din vedere pe Graţiela, îi privi îndelung, uitînd să rupă biletele din carneţel. Fata-i zîmbi, un zîmbet care povestea tot.

— Să fie într-un ceas bun, şopti femeia şi amîndoi se gîndiră că aceasta era prima felicitare pe care le-o adresa cineva...

Se despărţiră în colţ, peste drum de salonul de coafură, şi Costel, care nu mai avea ochi decît pentru Graţiela, nu-şi dădu seama că un cap blond, cu ochi negri şi curioşi, se ivise printre flacoanele de Birken-Wasser şi mostre de peruci violete. Sărută mîna Graţielei, ca un tînăr bine crescut care-a dansat cu o fată necunoscută la o reuniune, ea se depărtă un pas şi Costel avu ciudata impresie că e o străină pe care n-o va mai vedea niciodată. Graţiela citi tristeţea din ochii lui, fără să ghicească de unde venea ; îi zîmbi şi spuse în şoaptă, numai pentru el :

— Te iubesc mult, mult de tot. Vino la zece ca de obicei ! Pa, iubitule !

Rămase pe loc s-o privească. Avea un mers elegant, parcă plutea pe deasupra pămîntului ; muşchii de sub genunchi i se arcuiau lin şi Costel îşi puse întrebarea dacă într-adevăr această mîndreţe de fată fusese acum o oră în braţele lui sau totul era numai un joc al închipuirii. Dar ea întoarse capul, îl văzu şi-i făcu un semn cu mîna, oprindu-se o clipă în mijlocul străzii, spre panica unui „Renault“ vişiniu, care stopă la un pas de ea zvîcnind scurt. Costel se aştepta să audă cuvintele aspre ale şoferului, dar văzu că omul de la volan deschide portiera şi face doar un semn amical, la care Graţiela răspunde cu un zîmbet... „Inginerul !“ îşi spuse el şi porni cu toată viteza spre consiliul popular, ca şi cum cineva ar fi putut să i-o ia înainte, datorită celor cincizeci de cai putere de sub capota vişinie...

Acolo înţelese că încheierea unei căsătorii nu-i cel mai simplu lucru din lume. O duduie oxigenată, de la primul ghişeu cu plăcuţă neagră pe care sta scris „Informaţii“, îl întrebă ce doreşte.

— Pentru căsătorie, spuse Costel intimidat.

— Daaa ? se miră arpegiat blondina. Şi cine se căsătoreşte ? Dumneata ? Pari cam tinerel pentru asta...

— E numai o impresie, mormăi el înfuriat deodată şi porni mai departe, fiindcă zărise, în capătul celălalt al sălii, o altă plăcută neagră : „Căsătorii“. La ghişeu, un cetăţean cu chelie, ţinînd în mînă căciula de astrahan, povestea ceva funcţionarului dinăuntru, care asculta cu totul absorbit. Costel prinse cîteva frînturi de frază — se vorbea de aranjarea revelionului, funcţionarul era supus unei ploi de argumente cum că la „Bucegi“ revine mai ieftin şi te serveşte cum scrie la carte, anul trecut dăduseră icre de Manciuria şi ţuică bătrînă la aperitiv, iar felurile de mîncare, nici nu le mai ştie numărul, fuseseră atît de variate şi bine gătite... Costel tuşi nerăbdător şi omul se întrerupse o clipă din pledoaria lui, fără să-i facă loc la ghişeu.

— Mata ce doreşti ? se răsti funcţionarul.

— Pentru căsătorie...

— Cine se însoară ? De ce nu vine personal ?

— Eu.

— Hm ! se miră funcţionarul, cu ochii la inscripţia de pe panglica beretei. De bună voie sau...

— Sau cum ? întrebă ostaşul încruntîndu-se.

— Mă gîndeam că vreo prostie, cumva... Tinerii din ziua de azi... se întoarse spre prietenul său care-l măsura cu obrăznicie pe Costel. După două luni vin să ceară divorţul, nici nu mă mai salută pe stradă, parcă l-aş fi tras de mînecă pe vreunul...

Costel simţi că-i ard urechile. Văzîndu-l cum se înroşea şi bănuindu-i starea de spirit, omul de lîngă ghişeu spuse împăciuitor :

— Poate nu e cazul cu dumnealui...

— Sigur că nu e cazul, strigă Costel. Eu am venit la sfat, nu la procuror...

— Linişteşte-te, tinere, spuse domol funcţionarul. De ce faci scandal ? Dă actele-ncoace, buletinul de analiză...

— Ce analiză ? întrebă Costel buimăcit.

Află astfel că pentru căsătorie trebuia să facă mai întîi analiza sîngelui, apoi să depună actele şi să aştepte, conform legii, atîtea zile. Plecă mult mai puţin ţanţoş decît venise : fără-ndoială, în scurta lui permisie căsătoria nu se putea încheia. Ar fi vrut să meargă la Graţiela, să-i comunice rezultatul demersului, dar se temea de reacţia ei şi mai ales de privirile curioase ale atîtor femei, lucrătoare sau cliente, aflate într-un teritoriu care le aparţinea exclusiv şi unde bărbaţii n-aveau ce căuta...

Porni agale pe stradă, intră la un expres să bea o bere şi toate acestea îi luară numai o oră din cele opt pe care trebuia să le irosească într-un fel fără Graţiela. Intră la cinematograf, la un film de aventuri. Peripeţiile călăreţilor prin munţi şi defileurile puternic colorate îl făcură să-şi uite un răstimp amărăciunea, dar cînd ieşi din sală, necazul îl luă iarăşi în braţele lui atotputernice. Hotărî să dea o raită pe acasă, deşi ştia că nu va găsi pe nimeni ; comandantul Munteanu pornise într-o cursă lungă spre Brazilia, de unde avea să se întoarcă abia peste două luni. Totuşi era o idee : să se îmbrace în haine civile, oricum, s-ar simţi mai la-ndemînă, hoinărind pe stradă în voia lui, fără grija că l-ar putea opri o patrulă să-i ceară ordinul de serviciu şi să-i pună întrebări bănuitoare. Se decise deci şi luă autobuzul...

Descuie şi făcu primul pas, cînd zări jos un plic pe care poştaşul îl vîrîse pe sub uşă. Plicul zăcea mai demult acolo ; cînd îl ridică, locul lui rămase ca o pată mai închisă pe mozaicul nins de o pulbere fină. Citi pe dos, la expeditor : un nume cunoscut, Petrică, vărul său Petrică Munteanu. Se adresa tatălui, dar Costel o deschise din curiozitate.

„Dragă unchiule, sînt bine sănătos. Îţi scriu cu speranţa că la întoarcerea din cursă ai să găseşti scrisoarea şi ai să mă ajuţi. I-aş fi trimis şi lui Costel cîteva rînduri, dar nu-i ştiu adresa. Am auzit de la un prieten că e la marină şi-aş fi fost curios să aflu cum o duce. Dar să intru în subiect. Zilele trecute am dat examen de radiotelegrafist clasa a doua, iar după ce termin armata, vreau să ajung telegrafist pe un cargou. Te rog frumos, dacă poţi să mă ajuţi, să-mi spui ce acte sînt necesare. Tovarăşii de aici ar putea da referinţe bune despre mine..."

Costel lăsă scrisoarea neterminată, cam contrariat : „Cum, frate, toată armata e formată din caporali şi din sergenţi ? Unde auzi tot grade mari, tot specialişti, unul primeşte permisie, altul vrea să ajungă pe cargou..."

Vru să se îmbrace. Hainele lui erau aşa cum le lăsase, puse în grabă pe umeraşe. Costumul cel bun era plin de noroi, după o plimbare pe ploaie ; n-avea nici o poftă să se apuce acum să-l cureţe, să-l calce ; mai bine să îmbrace alte haine, dar pantalonii maron erau prost aşezaţi, cu dunga într-o parte, iar paltonul, pe care-l făcuse cu două ierni în urmă, îl cam strîngea la umeri... Renunţă să se mai schimbe, cotrobăi prin casă şi dădu peste o sticlă, trase o înghiţitură o puse la loc, descoperind că nici coniacul nu-i prieşte acum. Ascultă cîteva melodii la magnetofon, dar nici asta nu-l mulţumi ; simţea că nu-şi găseşte locul şi că-l stăpînea o nelinişte ciudată, o stare de agitaţie, de posomoreală, n-avea chef de nimica şi se simţea neputincios ; erau forţe împotriva cărora nu putea să lupte. O zi din permisie trecuse ca nimica ; mai avea două şi pe urmă iarăşi trenul, iarăşi şcoala de echipaje, iarăşi caporalul Barbu cu aerele lui de mare comandant de oşti... Iar Graţiela rămîne aici singură, fără el, cu inginerul colo, uşă-n uşă. Cîte nu se pot întîmpla în cîteva luni de zile, pînă ar mai putea obţine o permisie? Încerca zadarnic să-şi alunge gîndul acesta supărător, a cărui prezenţă o simţea mereu în subconştient şi-i tăia elanul. Graţiela, liberă de orice obligaţie, doar cu o promisiune care la urma urmei nu valorează mare lucru... Ochii care nu se văd se uită... Dar să fie Graţiela capabilă de aşa ceva? Să-l uite, să trădeze dragostea lor? Poate o acuză degeaba, ea îi rămîne credincioasă dincolo de situaţia aceasta absurdă — doi inşi care se iubesc şi nu pot fi împreună... Poate şi ea se frămîntă, de ce s-o socotească trădătoare, bazat numai pe teama lui? Se simţi deodată vinovat faţă de ea, roşi numai la gîndul că ea ar putea afla ce-i trece prin cap în clipa asta. Doar i se dăruise fără rezerve, iar asta nu se poate fără dragoste!

Concluzia îl mai învioră, îşi făcu singur curaj şi-şi puse mantaua. Trecuseră patru ore, mai rămîneau patru, un timp enorm, care-l intimida; programul strîns de la şcoala de echipaje îl deprinsese să preţuiască fiecare clipă. Se gîndi că asemenea libertate n-o să mai vadă prea curînd, deci porni iarăşi în oraş, purtînd hainele lui de soldat, şi — lucru ciudat — simţea că tocmai *acestea erau hainele lui*, se deprinsese cu ele, făceau parte din personalitatea lui, pe cînd costumul frumos, gri închis, părea că aparţine altcuiva, ca şi bascul, larg acum, cînd se tunsese mărunt, ca şi pantofii, mult prea înguşti pentru picioarele unui om care timp de două luni a mărşăluit cîteva ore pe zi...

Era şapte seara, o seară de iarnă, cu zăpada sclipind albăstrui sub lumina dulce a neonului; prin vitrine începuseră să apară semnele sărbătorilor — brazi scunzi şi stufoşi, presăraţi cu vată şi beteală şi beculeţe în culori vii sclipind mărunt; un şuvoi neîntrerupt de oameni se revărsa pe uşile magazinelor principale, oameni care-şi arătau voioşi unul altuia pachetele cu stofe, jucării, steluţe pentru pomul de iarnă, sticle de lichior, pantofi, ursuleţi de pluş; cîte cineva încurca circulaţia, cărînd ca pe un trofeu scump un brad mai mare decît el; femei care se revedeau după o zi sau două se îmbrăţişau cu făţărnicie, sărutîndu-se numai cu obrajii ca să nu-şi deranjeze rujul; trei inşi cu bărbi şi cu cămăşi albe descheiate pe sub palton trecură posomorîţi ascultînd un hully-gully la tranzistor, şi în toată această mulţime, Costel Munteanu se simţea aşa de singur şi de nedreptăţit! Cînd aceşti oameni vor începe petrecerea pentru care se pregăteau acum, soldatul Munteanu va fi probabil de planton sau se va culca în patul lui tare din dormitorul divizionului; exact la acea oră, inginerul cu „Renault“ va ciocni o cupă de şampanie, iar Graţiela... ce va face Graţiela în noaptea de Anul nou?...

— Uite amiralul! zbieră cineva la urechea lui şi Costel privi uluit în dreapta şi-n stînga; două chipuri cunoscute îl încadrau, surîzătoare, radiind de bucuria revederii.

— Antohi, Stancule! Ce faceţi fraţilor?

— Ce faci tu, bătrîne lup de mare! strigară cei doi îmbrăţişîndu-l cu foc. Cînd ai venit? Cînd pleci? Cît stai? Ce faci diseară? Întrebările se împleteau în aer ca o reţea nevăzută; cei doi prieteni îl luară între ei şi porniră, grup vesel şi exuberant, prin şuvoiul de oameni gălăgioşi, spulberîndu-i gîndurile negre...

— Trebuie sărbătorită întîlnirea noastră, exclamă Antohi bătîndu-l pe umăr.

— Trebuie, confirmă Stancu, care era totdeauna de acord cu prietenul său. Unde mergem?

— Eu, băieţi, trebuie să vă refuz, îndrăzni Costel. N-am timp să merg cu voi.

— Cum? Păi era vorba de-un chef straşnic...

— Un chef ce n-a văzut Parisul...

— Am treabă, vă rog să mă credeţi...

— Nici nu vreau s-aud, hotărî Antohi. Fugi şi îmbracă-te la civilescu, să te simţi mai în largul tău.

— Da, îmbracă-te, îl îndemnă Stancu. La nouă ne-ntîlnim c-o bandă veselă, nişte băieţi a-ntîia...

Costel se împotrivi cu străşnicie, şi atunci se hotărîră să meargă „la una mică“, într-un bufet unde puteau sta de vorbă liniştiţi o jumătate de ceas. Se instalară la o masă, cerură trei coniacuri şi-l siliră pe Costel să spună ce mai face.

— Ia-o pe-ndelete, îl sfătui Antohi. Nu lăsa deoparte nici un amănunt.

— Băieţi, în primul rînd mă-nsor. Asta-i vestea cea mai mare.

— Glumeşti, spuse calm Antohi.

— E un banc prost, adăugă Stancu.

— Nu e banc, pe cuvîntul meu. Am şi făcut actele, minţi el pentru orice eventualitate.

— Cu cine, măi nebunule ?

— Cu Graţiela...

Antohi goli paharul dintr-o înghiţitură şi-l trînti pe masă :

— Bun.

— E bun, întări Stancu imitîndu-l.

— Şi zi... te-am pierdut, aşa-i ? E lucru hotărît ? I-ai făcut ceva ?

Costel nu răspunse, dar zîmbi cu înţeles, confirmînd.

— Păi de ce nu spui aşa, neică ? rîse în hohote Antohi. Te-ai însurat pentru o seară şi ne vinzi nouă ponturi de-astea ? Bravo ţie. I-ai făcut felul, gata. Alta la rînd. Văd că-ţi merge, nu glumă...

— Are succes, spuse Stancu admirativ. Mai luăm cîte unul ?

— Cere tu, repede. Spune-i că ne grăbim !

Stancu se duse la bar, iar Antohi se aplecă spre Costel şi-i spuse confidenţial :

— Nu fi nebun, Costică. Las-o-n plata domnului, nu te lega la cap. Ce-ţi trebuie căsătorie ? Spune, era fată mare ?

Costel încuviinţă din cap.

— Şi te obligă părinţii ei ? Ai avut scandal, ceva ?

— Nu. Nu ştie nimeni nimica...

— Atunci ce mă baţi la cap, neică ? explodă indignat Antohi. Pa şi pusi, salut-o din mers. În două săptămîni găseşte ea pe altul...

— Crezi ?

— Ia uite-l, mă ! Vrei să te scap de ea ? Mă bag eu pe fir la o adică...

— Nu, nu, se apără Costel, ajutînd lui Stancu să aşeze paharele pe masă. Uite, fraţilor, să clarificăm o chestie. Eu o iubesc pe fata asta, am cerut-o de nevastă după toate regulile, am trăit cu ea şi, mai înainte de orice, o iubesc, v-am spus o dată. Mă-nsor şi gata. De-aţi şti voi cît m-am frămîntat pînă să viu încoace...

Ciocniră şi băură în tăcere. Antohi se suci pe scaun, şterse cu degetul suprafaţa lucie a mesei şi spuse fără să se uite la Costel :

— Eu zic să te gîndeşti bine, ca să nu regreţi. Cum să te căsătoreşti, cînd mai ai doi ani de armată? Cui o laşi, Costică? S-avem noi cu cine ne distra?

— Ei, voi! zise Costel neîncrezător.

— Alţii ca noi, tot aia e. Încă-i mai bine cînd o laşi pe mîna unui cunoscut, ha-ha!

— Ha-ha, rîse şi Stancu.

— Am încredere în ea, spuse Costel categoric.

— Fericitule! Oftă Antohi cu umor. Porumbel nevinovat. Dar ia gîndeşte-te, cum o să stea doi ani de zile fără tine?

Costel lăsă privirea-n jos.

— E aproape nouă, spuse el timid.

Antohi se uită la ceasul care ieşea pe jumătate de sub manşeta de un alb sclipitor.

— Aoleu! Hai să ne mutăm la „Dunărea“, că ne aşteaptă ăia. Vino şi tu, Costel, că n-o să-ţi pară rău!

— Imposibil, băieţi. Mă aşteaptă Graţiela...

— Lasă, măi, că o să te saturi de ea! spuse cu dispreţ Antohi.

— O să vrei să scapi, şi n-o să mai ai încotro, întregi ca întotdeauna Stancu.

Costel ezită o clipă. Ar fi fost tentat să rămînă, să ia parte la petrecerea pe care cei doi o promiteau a fi grozav de plăcută, dar se gîndi la răspunsul negativ primit de la starea civilă, îşi imagină propria dezamăgire, uitată pentru cîteva clipe în compania vechilor prieteni. Se ridică hotărît:

— Nu, nu pot.. Iertaţi-mă...

— Ce să-ţi fac? spuse Antohi oftînd. De pe acum ai intrat sub papuc...

Ieşiră, şi-n uşa bufetului îşi luară rămas bun cu oarecare răceală. Costel porni agale spre salonul de coafură. Mai era un ceas pînă la terminarea programului. Se învîrti de cîteva ori pe trotuar şi deodată se simţi apucat de mînă:

— Costel! unde-ai umblat pînă acum?

— M-am... plimbat, spuse el parcă dezvinovăţindu-se. Dar mi se pare că ai ieşit mai devreme...

— Sigur, confirmă Graţiela pornind alături de el. Stăteam ca pe ghimpi, cred că-ţi închipui. Abia aşteptam să vii, iar cînd te-am văzut pe stradă, mi-am cerut învoire.

Am spus responsabilei că am un caz în familie. Ce, nu-i adevărat? De-acuma sîntem familie. Dar tu eşti supărat. S-a-ntîmplat ceva? Ai fost pentru acte?

— Am fost. N-am făcut nimic...

— De ce? întrebă ea încremenită.

— E complicat, Graţiela. Întîi se fac analizele, pe urmă se depun actele şi abia după opt zile...

— Opt zile!

— Eu poimîine trebuie să plec. Aşa că o să amînăm căsătoria, înţelegi? De asta sînt amărît.

— Să amînăm căsătoria... murmură ea. Pînă cînd?

— Ştiu eu? Pînă cînd primesc altă permisie. În orice caz, peste cîteva luni se rezolvă...

Graţiela tăcu, privind din mers vitrinele viu luminate. Larma străzilor se mai domolise, magazinele se închiseseră, iar dinspre Dunăre venea o suflare îngheţată, făcîndu-i pe trecători să iuţească pasul. După căldura din bufet, ieşit în vîntul rece, Costel simţea că-i îngheaţă spatele. „Am stat îmbrăcat înăuntru, fir-ar să fie!“ Scoase batista şi-şi înăbuşi strănutul zgomotos care-i scutură umerii.

— Am găsit, strigă voioasă Graţiela. Te îmbolnăveşti şi gata, de gripă, de bronşită, de pneumonie... Dăm telegramă şi pe urmă putem să ne rezolvăm liniştiţi tot ce trebuie.

— Nu se poate, Graţiela! Iarăşi să mint? întrebă el, neîncrezător în această nouă perspectivă. Şi chiar dacă aş da telegramă, cum au să mă creadă?

— Cum te-au crezut şi la plecare. N-ai văzut ce mai telegramă?

— Ştiu eu? spuse Costel cu îndoială.

— Nehotărît mai eşti!

Nehotărîrea! Această oscilaţie între două alternative, această ezitare la răspîntie de drumuri, momentul de care uneori depinde un şir întreg de evenimente ale viitorului! Costel Munteanu sta la îndoială dacă poate să accepte noua înscenare pe care Graţiela voia s-o pună la cale spre binele amîndurora, susţinea ea.

— Graţiela, de fapt nu-i nici o grabă. Tot nu putem fi împreună. Ce importanţă are dacă avem sau n-avem încă actul acela? Lucrurile sînt clare între noi, cu sau fără certificat ; doar nu te temi că pe parcurs aş putea să-mi schimb...

Ea îl opri cu un gest nerăbdător.

— Taci, Costel ! Nu despre asta e vorba. Dacă n-aveam încredere totală în tine, fii sigur că nu se întîmpla... nimica între noi. Dar ştii, aş prefera să limpezesc lucrurile pînă la capăt. De ce să-i mint pe-ai mei ? Să-mi fie ruşine de ei, de mine chiar ?

— Ruşine ? întrebă Costel. Nu pricep.

— Multe nu pricepi tu, oftă ea. Ce-ţi pasă ! Îţi iei frumos geamantanul şi pleci. Iar eu... Cum rămîn eu ? Nu-ţi dai seama cît de greu e pentru o fată...

Tăcu. Dar şi fără prea multe cuvinte, Costel începuse să-i înţeleagă frămîntarea şi-i dădea dreptate : „E iubita mea, femeia mea, nevasta mea. Mai acum cîteva ceasuri mă gîndeam că aş face totul pentru ea, că m-aş arunca şi-n foc, că aş fi gata de orice sacrificiu. Uite a venit momentul. De fapt, nici nu-i vorba de un sacrificiu. Cum am stat trei zile, mai pot să stau. Şi-aşa dacă-i vorba de cinste, trebuia să mă gîndesc înainte de telegramă..."

— Bine, Graţiela, dacă tu crezi că merge... Să-ncercăm !

Ea sări de gîtul lui şi exclamă cu o pornire tandră :

— Costel al meu, iubitule ! Ştiam că vei fi de acord. Doar mă iubeşti... Să mergem, deci, la unchiul doctor !

Unchiul doctor îl impresionă pe Costel prin calmul şi înţelepciunea lui. Mai întîi nu vru s-audă de necazuri şi de griji, pînă nu-şi trată musafirii cu lichior şi bomboane fondante, dar mai ales cu sfaturi pentru viitor. Aflînd noua dorinţă a Graţielei, acceptă bucuros să participe la această „mică şotie", cum o numi. El însuşi puse mîna pe stiloul demodat cu care scria reţete pentru pacienţi şi ticlui textul telegramei, comentînd cu umor că armata nu se prăpădeşte dacă un soldat îşi prelungeşte niţeluş permisia. Făcuse şi el armata, ştia ce-nseamnă dorul de casă.

— Graţiela e o fată cuminte şi frumoasă, şi bună, zise el rîzînd în barba căruntă. E o zînă mică şi merită un asemenea efort. Să ai grijă de ea, tinere. Să te porţi cavalereşte, să n-o faci să sufere. Eu, copii, vă binecuvîntez şi vă poruncesc să staţi fără grijă. Mîine dimineaţă duc telegrama unde trebuie, cu certificat de boală alături, o legalizez şi-i dau drumul. Poimîine dimineaţă ajunge sigur !

Închină un păhărel pentru tînăra pereche, pentru fericirea şi trăinicia căminului, apoi pendula din perete bătu prelung de unsprezece ori şi tînăra pereche se ridică să plece. Bătrînul îi conduse pînă la uşă, îi sărută pe frunte, făcîndu-i să simtă pe nas atingerea bărbuţei aspre ca sîrma, şi le dori succes în demersurile viitoare.

Afară simţiră în plin rafalele vîntului tăios care aducea o ninsoare deasă, măruntă ca făina. Pe alocuri, în colţurile adăpostite, începuseră să se adune mici troiene, deasupra cărora vîntul stîrnea vîrtejuri de pulbere albă. Începură să alerge veseli prin ploaia de fulgi rotitori, dar în colţul străzii, unde vîntul se năpustea cu toată puterea, Graţiela veni tăcută să se adăpostească la pieptul lui. Costel o învălui cu braţul, aplecîndu-se spre ea, apărînd-o de vînt cu umărul, şi vedea din asta un simbol al viitoarei lor familii : el soţul, bărbatul, protejează de furtunile vieţii fiinţa gingaşă care era soţia lui... Aşa rămaseră tot drumul pînă acasă, îmbrăţişaţi, mergînd în acelaşi pas, cu inimile bătînd în acelaşi ritm.

Dimineaţa, cînd deschiseră ochii, în casă era frig de-a binelea. De afară venea vuietul prelung al vîntului. Uşile trepidau mărunt la cîte-o rafală mai puternică, iar în sobă se auzea un fel de fluierat pe mai multe voci, a cărui intensitate urca şi cobora în răstimpuri, după porunca atotputernică a vijeliei.

— Să ştii că-i viscol, şopti Graţiela înfiorată. Trebuie s-aduc lemne, să fac focul... Nici n-am curaj să mă dau jos din pat.

Soldatul bătăios de alături tresări : curaj ? El sări din aşternut, se îmbrăcă iute, ca la alarmă, şi alergă la bucătărie, urmărit de privirea plină de admiraţie a Graţielei. Cînd reveni, aducea un braţ enorm de lemne, cam de trei ori cît ar fi adus ea în mod obişnuit. Le trînti cu zgomot lîngă sobă, scoase un cuţit din buzunar şi-l aruncă alături, apoi îşi scutură cu satisfacţie palmele.

— Eroul meu, spuse ea alintîndu-se. Se cunoaşte cînd e un bărbat în casă ! Se ridică pe jumătate, dar simţind răcoarea din cameră reveni pe pernă, cu plapuma ridicată pînă la bărbie : Mi-e frig ! Azi nici nu m-aş duce la serviciu. Să stăm amîndoi şi să citim la gura sobei... Costel, fii bun şi dă drumul la radio !

El apăsă pe clapa de sidef şi curînd în încăpere se răspîndi un foxtrot vesel, cu trompete răsărind ca nişte fîşii de lumină din pîlpîirea ritmică a orchestrei. Costel se lăsă pe vine, lîngă sobă, luă cuţitul şi începu să cioplească surcele pentru foc. Muzica încetă şi crainicul dădu ora exactă, apoi buletinul de ştiri. Printre scrîşnetele cuţitului în lemn, Costel surprinse cîteva frînturi din ştirile zilei. Viscolul bîntuia cu furie în regiunile de munte. Undeva, într-un cătun, apăruse un caz grav care trebuia operat de urgenţă. Drumurile erau troienite. Au intervenit ostaşii subunităţii din apropiere. O maşină de luptă a înfruntat nămeţii şi bolnavul a fost transportat la timp în oraş, la spital. Era amintit numele şoferului, un caporal...

— Caporal ! Iar caporalii ăştia...

— Ce tot spui acolo, Costel ?

Dar Costel nu răspunse. Tăia cu îndîrjire aşchii şi-n minte i se învolburau gînduri pe care Graţiela nu putea nici măcar să le bănuiască. Frumos şi bine mai era în permisia asta, mai ales acum, cînd îl apăra telegrama cea nouă ! Dar cei de-acolo, tovarăşii lui din divizion, ce-or face ei ? I-a ajuns aripa viscolului sau la ei e încă linişte ? Iar dacă-i linişte, instrucţia pentru tragerea de calificare e-n toi. Peste trei-patru zile va fi tragerea şi din grupa a doua lipseşte un om. Un om de bază, cum spunea Holban, mai în glumă, mai în serios. Oare Holban ce-ar face în locul lui ? Dar caporalul, fiul bătrînei din tren ? Ar fi lipsit el de la asemenea tragere ? Tragere fără un caporal ? Imposibil. Cînd lipseşte un soldat, mai treacă-meargă... Depinde ce soldat. Dacă-i vorba de un soldat oarecare nu-i nimica, dar soldatul acela, deprinzînd deosebit de bine meşteşugul ochirii, poate schimba în bine rezultatul... „Adevărul e că Munteanu ne-a dat gata pe toţi..." „El a ridicat media grupei..." „Te felicit, soldat Munteanu. Aşa să tragi totdeauna..."

— Graţiela, eu plec cu trenul de două !

— Cum ai spus? întrebă ea ridicîndu-se pe jumătate.

— Am spus că plec. Nu te supăra. Fac tot posibilul să mai vin o dată cît de curînd. Dar acum nu pot să întîrzii. Nu pot!

Ea se întoarse cu faţa la perete şi dispăru cu totul sub plapumă, iar el continuă să taie aşchii; desprindea mereu, ca un automat, şuviţe din lemnul acela rotund şi moale; scrîşnetul cuţitului care despica fîşiile albe îi făcea bine, îşi descărca în el din încordarea care-l stăpînea. Reteveiul se subţie mereu, pînă cînd deveni el însuşi o surcea. Abia atunci observă Costel grămada de beţişoare subţiri ce se adunase în dreapta lui. Le rîndui în sobă, aprinse focul şi privi îndelung flacăra care cuprindea, vuind, scheletele albe...

— Şi cu căsătoria cum rămîne? întrebă ea stînd tot cu faţa la perete ca să nu i se vadă lacrimile. Trebuia să mergem mîine să facem analizele... Ce-o să zică unchiu-doctor?

— Unchiu-doctor o să-mi dea dreptate, Graţiela. El ştie că nu-i de glumit cu armata. Sînt interese superioare la mijloc, înţelegi? Oamenii aceia au o anumită încredere în mine, nu pot să-i părăsesc tocmai acum, într-un moment de răscruce...

— Eşti un laş, spuse ea cu tristeţe.

— Tocmai că nu sînt. Aş fi laş dacă-aş rămîne, dacă i-aş înşela în aşteptările lor.

— Fă cum vrei, spuse ea cu mîndrie rănită. Eu nu mă rog de tine, să ştii. Pleacă, ţi-ai atins scopul...

— Iar începi... murmură el.

Graţiela tăcu cîteva clipe. Îşi dădea seama că vorbele ei avuseseră un sens profund jignitor. Doar el făcuse tot ce se putea face, nu putea fi acuzat că dă înapoi acum...

— Gîndeşte-te bine, Costel, reluă. Nu se poate altfel?

— Îţi jur că nu!

Poate că nu era tocmai aşa. Grupa s-ar descurca şi fără el, s-or mai fi antrenat băieţii între timp... Între timp? Cînd anume? Trei zile trecuseră de la tragere, şi asta nu-i cine ştie ce. Bine, dar dacă se-mbolnăveşte cu adevărat? E destul de firesc, afară viscoleşte, zăpada-i mare... cîte nu se pot întîmpla? Iar dacă-i viscol şi pe acolo, tragerea se amînă... Dar dacă nu e viscol?

— Costel, şopti Graţiela. Vino lîngă mine, iubitule. Înseamnă că mai avem numai trei ore...

X

Trenul alerga peste cîmpia albă, tot mai departe de ochii înlăcrimaţi care-l urmăriseră pînă departe, la cotitură. Ce-i păsa trenului de ochii ce-l petrec? Oare nu lasă el în fiecare gară ochi împăienjeniţi care-l urmăresc pînă departe?

„Trenule, maşină mică,
Unde-l duci pe Ionică?"

Cineva cînta pe culoar, erau vreo trei inşi cu căciuli încă pline de zăpadă şi c-o damigeană mică din care sorbeau în răstimpuri, îndemnîndu-se zgomotos. Păreau a fi oameni nepăsători, a căror unică preocupare era să golească damigeana şi să înjure cu veselie viforniţa. Curînd pe geamul aburit începură să se contureze simetric flori de gheaţă, cineva întrebă dacă pe Bărăgan e zăpadă mare, altul îi răspunse liniştitor că o spulberase vîntul, lăsînd drumul curat ca-n palmă — apoi zgomotele se topiră în ţăcănitul roţilor şi Costel se gîndi că plecarea asta seamănă cu o mare aventură. Viscolul nu slăbea de loc, iar pînă la Constanţa va trebui să schimbe de două ori trenul, fiecare întîrziere înseamnă ceasuri nesfîrşite de aşteptare, în gările reci şi aproape pustii pe vremea asta. Graţiela îl conduse la gară, prin viforniţa care izbea din toate părţile. În ochi i se citea dorinţa arzătoare ca trenurile să nu circule, dar speranţa ei se spulberase cînd un tînăr fercheş de la biroul de informaţii i-a răspuns umflîndu-se în pene: „Se poate, duduiţă, să nu circule? Ceferistul e la datorie!" Îi pusese în valiză un cozonac, o sticlă de lichior pe care el se întreba cum o s-o ducă în unitate, nişte ciorapi groşi de lînă, din garderoba părintească, o mapă de plicuri şi o sticluţă cu colonie, friptură şi pîine gata tăiată în felii — într-un cuvînt, se purtase întocmai ca o nevastă de soldat. Pe el îl impresionase gestul ei, dar totodată îl amuza, fiindcă nu avusese ocazia să afle cum se poartă nevestele soldaţilor cînd soţii lor se pregătesc de plecare... Iar acum, amintindu-şi fiecare gest al ei, fiecare mişcare trădînd grija aproape maternă şi tristeţea apropiatei despărţiri, în inima lui era un amestec chinuitor de durere şi fericire : iată ce nevastă avea el, iată pe cine părăsea, plecînd. Şi iarăşi începu să-şi pună întrebarea dacă nu cumva fusese un prost...

Cele două transbordări se petrecură cu bine ; deşi trenul întîrzie de fiecare dată, nu pierdu nici o legătură, fiindcă şi legăturile aveau întîrzieri din cauza viscolului. Pe la zece seara ajunse la Constanţa şi alergă spre staţia de autobuze. Viscolea puternic şi aici, iar înainte plouase, astfel că sub zăpadă se întindea un strat subţire de gheaţă şi străzile păreau acoperite cu sticlă.

— Ultima maşină spre Mangalia ! strigă cineva depăşindu-l în fugă.

Un autobuz lung, roşu, puternic luminat, trepida în staţie. Alergă spre el, tocmai la timp ca să pună piciorul pe scară, în timp ce maşina se urnea cu prudenţă din loc. Aşa începu, de fapt, drumul acela de neuitat. Şoferul conducea atent, încet, lua virajele cu viteză minimă, iar cînd voia să oprească într-o staţie, începea să frîneze cu mult înainte. Maşina derapa, încerca să se aşeze de-a latul şoselei şi şoferul răsucea disperat volanul, redresînd-o. Pe drum, pasagerii priviră cu spaimă vehicolele răsturnate sau proptite numai cu două roţi în şanţ. Apăreau ca nişte fantome în lumina galbenă a farurilor şi dispăreau după o clipă, înghiţite de întuneric ; în faţa lor, în şanţ, la adăpost de vînt, zăpada se grămădea în troiene prelungi ca nişte dune albe. Cu fiecare oprire, autobuzul se golea tot mai mult, oamenii coborau în localităţi, şi nimeni nu mai urca ; era întuneric şi viscol, şi-n jurul stîlpilor care marcau staţiile nu aştepta nimeni în această seară...

La jumătatea drumului, la Eforie, maşina se opri, fiindcă un om în scurtă vătuită, purtînd căciulă cu clape, ieşise în mijlocul şoselei. Şoferul deschise uşa şi omul acela se apropie de el. Prin vuietul vîntului se auzeau frînturi de fraze :

— Mai departe nu se poate... Troiene mari pe şosea...

— E greu, confirmă şoferul. Vizibilitate redusă... Am mers cu douăzeci pe oră... O să-ncerc, poate răzbesc.

— Nu se poate, tovarăşe. Vrei să rămîi în cîmp ? Au să vină mîine, cu tractoarele, să curețe şoseaua...

— E clar, spuse şoferul trîntind uşa şi se întoarse spre cei din interiorul maşinii. Nu-mi dă voie să merg mai departe. Ați auzit doar : e polei, zăpadă mare, şoseaua e blocată... Trebuie să mă întorc la Constanța.

— Şi noi ce facem ? întrebă o bătrînă care tot drumul stătuse de vorbă cu taxatoarea.

Şoferul se ridică de la locul lui şi-şi aprinse o țigară, cercetînd atent fețele celor din maşină. Erau patru, afară de el şi de taxatoare : Costel cu geamantanul pus alături, pe banchetă, să nu se murdărească de noroiul pe jumătate dezghețat care acoperea pardoseala, bătrîna guralivă şi doi cetățeni în scurte, cu cizme de cauciuc şi căciuli mari de oaie.

— Mergeți înapoi, că vă duc gratis, spuse şoferul ridicînd din umeri. Stați în gară la Constanța, şi mîine dimineață au să curețe şi şoseaua, şi calea ferată...

— Să stau o noapte-n gară ? întrebă cu îndoială bătrîna.

Şoferul înălță din umeri :

— Ce să facem ! Dar dumneata încotro porniseşi, mătuşă ?

— La Moşneni.

— Oho, drum greu al naibii. Pîn-acolo nu răzbeşti nici cu tractorul. Vreme de noapte, viscol... Mai ai de mers şi peste cîmp... Tot mai bine-i în gară la Constanța. Dacă nu, rămîneți aici, în Eforie. Poate aveți cunoştințe...

Costel asculta posomorît. Era limpede că n-avea rost să mai spere. Permisia lui expira la opt dimineața. Pentru asta, ca s-ajungă mîine la opt dimineața la unitate, se smulsese de lîngă Grațiela, sfîşiindu-i inima. Pentru asta amînase însăşi căsătoria la care ea ținea aşa de mult. Plecarea lui fusese un sacrificiu pe care împrejurarea de acum îl făcea zadarnic... Era uşor de calculat : mîine dimineața vor veni tractoarele, vor deszăpezi şoseaua, iar pe la prînz, încolo, cînd circulația va fi restabilită, soldatul Munteanu va sosi la unitate, cu trei-patru ore întîrziere, după ce locotenentul major Andrei va fi primit telegrama şi-şi va fi reamintit cugetarea şefului de echipaj despre nu ştiu ce cioară vopsită... Mai bine s-ar întoarce la Galaţi, fiindcă telegrama e deja pe drum. Să se întoarcă? Să ducă înapoi friptura şi pîinea tăiată de Graţiela pentru ostaşul care pleacă la datoria lui? Într-un fel, ea văzuse în hotărîrea lui un act eroic. I-o şi spusese acolo, pe peron, în ultima clipă: „Îmi pare rău că ne despărţim, totuşi sînt mîndră de tine. Eşti un om care ştie ce vrea, un bărbat adevărat!“ Iar bărbatul adevărat să se întoarcă, spăsit, cu o privire vinovată, căutînd justificări: „Să vezi, totul a fost bine pînă aproape de destinaţie, cînd ghinionul...“ Ea s-ar bucura văzîndu-l, dar oare nu l-ar socoti un om slab, fără voinţă, care n-a fost în stare să răzbească, să-şi ducă hotărîrea pînă la capăt?

Şoferul fuma, stînd pe marginea unei bănci ca un pasager oarecare; probabil că se bucura de aceste minute de odihnă, după cumplita încordare a drumului. Bătrîna ţinea pe şoptite sfat cu taxatoarea, iar cei doi inşi în pufoaice, după ce-şi anunţară hotărîrea de a merge înapoi la Constanţa, se ghemuiră pe banchete şi începură să sforăie.

Îşi aminti întîmplarea pe care le-o povestise într-o zi locotenentul major Andrei. Un grup de vedete fusese surprins de furtună în larg. În luptă cu marea, una dintre nave suferi o avarie: ancora, smulsă din locaşul ei de valurile cumplite, izbise bordajul în cîteva locuri şi-l spărsese. Apa pătrundea în compartimentul motoarelor. Celelalte nave, vestite prin radio, micşoraseră viteza şi navigau în preajma ei. N-aveau cum s-o ajute; furtuna era atotputernică... Primejdia creştea. Comandantul formaţiei întrebase prin radio: „Rezistaţi? Dacă nu, atunci săriţi în apă şi vă luăm la noi“. „Să părăsim nava? au strigat marinarii aflînd despre ce este vorba. Nu! Cît mai e o rază de speranţă, mergem înainte!“ Au mers. Cei de la motoare au acoperit spărturile cu perne de cauciuc, dar presiunea apei le azvîrlea mereu. Atunci au făcut navei scut cu trupurile lor. Au sprijinit pernele cu pieptul şi cu umerii. Apa îi învăluia cu aripi de gheaţă. Aerul devenea tot mai greu de respirat. Dar marinarii au rămas ceasuri întregi acolo, în apa care le ajungea pînă la piept, împotrivindu-se balansului cumplit al navei, şi au biruit.

„Cît mai e o rază de speranţă, mergem înainte! îşi aminti Costel. Bine, dar asta era pe mare în larg, oamenii nu voiau să-şi părăsească nava... Demnitatea lor de ostaşi, spusese Andrei. Dar aici, nu-i vorba tot de demnitate?..“

— Tovarăşe şofer, cîţi kilometri mai sînt pîn-la Mangalia?

— Vreo două'ş'opt, răspunse şoferul. Jumătate de oră cu maşina...

— Dar pe jos?

— Glumeşti, marinarule? Faci patru-cinci ceasuri pe vreme bună. Acuma însă nu se poate răzbi.

— La opt trebuie să fiu la Mangalia.

— La opt? Imposibil. Doar dacă găseşti vreo ocazie, dar cine umblă acuma noaptea? Şi-i frig al naibii...

O rafală puternică de vînt zgîlţîi maşina. Trîmbe de zăpadă zuruiau în geamuri, de parcă cineva ar fi azvîrlit cu nisip. Bătrîna îşi făcu cruce şi-şi strînse mai bine broboada, cu toate că înăuntru era destul de cald.

— La opt trebuie să fiu acolo, repetă Costel. Şi o să fiu.

Şoferul îl privi cu interes, se apropie de el şi-i oferi o ţigară.

— E periculos, marinarule, zise. Dacă rătăceşti drumul? Dacă te lasă puterile sau nimereşti într-un troian? Te găseşte tocmai la primăvară, pe cuvîntul meu. Eu zic să te laşi păgubaş. N-o să te acuze nimeni pentru asta. Caz de forţă majoră. La nevoie depun şi eu mărturie...

Costel trase adînc din ţigară şi se ridică. Înţelegînd că nu-l poate opri, şoferul fluieră cu ciudă şi admiraţie:

— Eşti grozav, măi băiete! Ai grijă pe unde mergi. Dacă părăseşti şoseaua, s-a zis cu tine...

— Sînt pomi pe margine, interveni taxatoarea.

— Pomi! strigă şoferul. Dar poţi să-i vezi, pe urgia asta de vreme? Eu, cu farurile, şi parcă tot mi-e teamă... Ah, ştii ce? Am o lanternă, s-o iei la drum. Mi-o trimiţi înapoi printr-un şofer de-al nostru... Eu sînt Mitică din tura a doua, mă cunosc toţi pe linia asta... Se apleacă să descuie dulăpiorul din faţă, unde ţinea tot felul de lucruri şi-i strigă fără să se întoarcă: Ar fi bună o-nghiţitură să-ţi dea rezistenţă. Oricum, e drumul greu... Păcat că n-am nimic la mine. Ştii, nu vreau să cad în ispită...

— Am eu băutură, zîmbi Costel. Doar vin de acasă, din permisie. Numai că nu beau acum. M-ar moleşi în loc să mă-ntărească. Pe parcurs, dacă m-o răzbi frigul...

— Bine gîndit, spuse şoferul. Eşti tînăr, ai sîngele fierbinte... Uite colea lanterna. Şi să nu te rătăceşti, că mă laşi fără ea şi te pomenesc de rău, auzi? Rîse şi-l conduse spre uşă. Adu ţi aminte ce-ţi spun eu acum: nu te opri cu nici un preţ! Mergi înainte, chiar dacă simţi că nu mai poţi. Poţi! Omul e al dracului de rezistent în cazuri de-astea. Dacă te opreşti, nu mai pleci. Te prinde somnul într-un troian şi... gata, nu mai simţi nici frig, nici oboseală, nimica. Mergi înainte, ţine-o tot pe mijlocul şoselei, şi dacă ai voinţă, ajungi. Asta-ţi doresc şi eu!

— Mulţumesc, rîse Costel recunoscător. Lanterna v-o trimit cu prima ocazie. Bună seara!

— Drum bun, spuse şoferul şi deschizîndu-i uşa îl strînse de mînă, deasupra cotului, într-o îmbrăţişare reţinută.

Coborî cu geamantanul în stînga şi lanterna în dreapta. Cînd ieşi din adăpostul maşinii, prima rafală îi arse obrazul şi-l făcu să se clatine pe picioare. Geamantanul i se lipise de şold; cu ajutorul lui îşi regăsi echilibrul. În urma lui farurile clipiră de cîteva ori şi rămaseră aprinse pe faza lungă. Înţelese că şoferul încearcă să-i înlesnească primele sute de metri şi ridică mîna cu lanterna, salutîndu-l. Trîmbe de zăpadă treceau în goană pe lîngă el, îl înconjurau, îl cuprindeau în vîrtejul lor ameţindu-l. Uneori, prin locuri unde zăpada se spulberase, dădea de gheaţă şi aluneca, gata să cadă. Se îndrepta, pornea mai departe, cu un umăr înainte, cu bărbia în piept, înfruntînd vîntul, şi se trezea intrat pîn-la genunchi într-un morman de zăpadă. Cînd ieşi din bătaia farurilor, îl surprinse peisajul din jur: părea că lumea se răsturnase, cerul era negru, întunecat ca smoala, pe cînd zăpada radia o lumină palidă ca o părere, reflectînd luminile depărtate ale localităţilor din jur.

După primul kilometru, Costel își dădu seama că făcuse o nebunie plecînd. Fiecare pas însemna un efort comparabil cu cel pe care-l faci urcînd o pantă mare ; viscolul îl izbea pe neașteptate în față, rece și aspru, mai mult cu gheață decît cu zăpadă ; la cîte-o rafală mai puternică, geamantanul i se zbătea în mînă de parc-ar fi fost viu, iar poalele mantăii i se lipeau de genunchi, împiedicîndu-l. Trecu peste linia ferată și sclipirea galbenă a becului de la canton îi păru atît de prietenoasă, de ispititoare, de izbăvitoare, încît făcu chiar vreo doi pași într-acolo, pornirea instinctivă de a cere adăpost, de a vedea un alt om, fiindcă singurătatea este una dintre marile încercări omenești. Fereastra luminată a cantonului apărea ca o rază de speranță în pustiul alb și vuitor care-l înconjura de pretutindeni, încercînd să-l înspăimînte, să-l oprească din drum... „Nu, nu se poate. Ar însemna să umblu cu jumătăți de măsură. Dacă mă adăpostesc aici, întîrzii. Doar am pornit singur, de bună voie, pe drumul ăsta, în loc să mă-ntorc la Constanța. Totuși dac-aș fi știut că-i așa de greu, aș mai fi coborît din mașină ? Dacă... Gînduri de prisos. Înainte !“

Comuna Tuzla, prin care trecu apoi, dormea sub carapacea albă. Satul era lung, parcă fără capăt. Cu mașina îl parcurgeai în cîteva minute bune. Dar pe jos, printre troienele strînse la adăpostul caselor mai mari, vegheate de becuri slabe ? Zeci de minute de mers prin sat și-n tot acest răstimp nu întîlni nici un om, nici o vietate. Șoseaua începu să urce într-o pantă prelungă. Privi în urmă, spre șirul rar de becuri, spre mogîldețele albe, aliniate de o parte și de alta a drumului — tot atîtea oaze ale liniștii și căldurii, ale respirației egale... Mai avea vreme să se-ntoarcă, să bată la ușa unei căsuțe troienite, dar la opt trebuia să ajungă, trebuia să ajungă ! Merse mai departe, fără să se oprească, și-n vîrful pantei vîntul urla mai cumplit ca oriunde. „Parcă-s lupi... Dar nici lupii nu umblă pe vremea asta. Numai omul, cu îndrăzneala lui. Soldatul...“ Soldatul ! Se simți deodată mîndru și puternic, ridică fruntea primind în plin dușul rece al viscolului pe obraz, în nări, pe bărbie. În clipa următoare simți că piciorul i se afundă în zăpadă. Nimerise într-un troian. O umezeală rece îi învălui gleznele. Nu-i nimic, avea ciorapi de schimb în geamantan. Ciorapii puşi de Graţiela. De mîinile ei mici şi fierbinţi, care-l mîngîiaseră pe furiş atunci, în ultima clipă cînd trenul se punea în mişcare şi el, cu un picior pe scară, întinsese obrazul spre obrazul ei ud de lacrimi. Era tristă, într-adevăr, mai tristă decît la o despărţire obişnuită. Avea şi de ce! Din punctul lui de vedere, lucrurile erau limpezi. Nu regreta pasul făcut, socotea că apropierea trupească dintre ei pecetluise şi mai mult dragostea ce-i unea. Dar ea! Ce gîndea ea? Încercase s-o convingă: „Sîntem căsătoriţi, iubito! Ne mai trebuie o hîrtie, un act cu nişte ştampile pe el. Cu actul ăsta sau fără el, ne aparţinem unul altuia..." Ea zîmbise cu ochii strălucind de lacrimi: „Dar lumea, ce-o să zică lumea? Ce-o să-i spun mamei? S-o mint, să mă ascund de ea? Noi ştim ce ştim noi, dar cei din jur gîndesc altfel. În ochii tuturor o fată care trăieşte cu un băiat fără să fie căsătorită este o tîrfă..." Îl izbise dureros cuvîntul acesta aspru, conţinînd o condamnare socială pentru un fapt atît de gingaş şi de pur — dragostea nedrămuită, neînjumătăţită, fără stavilă. „De ce vorbeşti aşa, Graţiela? Ei n-au de unde şti..." „Ştiu eu, şi asta-i de ajuns. Cum o să mă uit în ochii lor?"

Avea şi n-avea dreptate, depinde din ce unghi privea lucrurile. El, unul, n-ar fi dat doi bani pe părerea celor din jur. Dar ea... ea se frămînta, şi el era ultimul om din lume care-ar fi dorit să-i provoace asemenea frămîntări!... Uite o piatră kilometrică. Citi la lumina lanternei: „Mangalia 20 km". Bun. Cît e ceasul? Oho, e unu. Două ceasuri opt kilometri? Cam puţin, Mai repede!

— Măriţi viteza, spuse, apoi strigă: Măriţi viteza! Grăbi pasul şi începu să cînte. Glasul îi suna străin, slab, alterat de vînt, iar sîrmele de telegraf vibrau profund, acompaniind această melodie fantastică. Pomii, ca nişte umbre negre, se tîrau încet în urmă. Pe porţiuni întregi şoseaua era curată ca-n palmă, fără zăpadă, fără polei. Pe-aici grăbea pasul fără voie, scăpat de greul drumului pe gheaţă. În alte locuri pierdea timpul cîştigat, ba încă şi ceva pe deasupra ! O dată intră în zăpadă pîn-la brîu şi înţelese că a ajuns în şanţ. Linia copacilor nu se mai vedea. Aprinse lanterna, îşi căută urmele aproape acoperite cu pulberea fină şi albă, şi-i trebuiră cîteva minute să ajungă iarăşi la drum.

...Cînd mai avea doisprezece kilometri, simţi că nu mai poate. Sub căciulă părul îi era ud de sudoare, în schimb spinarea îi îngheţase, vîntul trecea cu uşurinţă prin manta, prin bluză, prin tricou. Să tragă o duşcă ? Nu se mai poate. Trebuia să se gîndească mai-nainte, cînd trecuse prin sat. Ar fi găsit un adăpost, să poată deschide fără grijă geamantanul... Dădu puţin căciula pe ceafă şi ridică faţa spre vînt. Îşi simţi obrajii arşi ca de-o vîlvătaie, apoi de frigul tăios ca un brici. Înainte ! Porni mai departe, aprinzînd lanterna în răstimpuri. Făcea economie de curent, nu ştia cît mai rezistă bateria. Dar el însuşi, cît va mai rezista ? „Mergi înainte, şi dacă ai voinţă, ajungi !". Da. Înainte, înainte fără oprire, încă un efort, încă o sută de paşi, încă un kilometru...

De la un timp, viscolul păru că se mai potoleşte. Nu mai ningea ; trîmbele albe care-l învăluiau cu pulberea lor rece veneau de jos, de pe crestele troienelor. Departe clipi de două ori o luminiţă. „Mi s-o fi părut". Clipi iarăşi, de două ori. „Să fie vreo maşină ?" Licărirea se arătă din nou. „Farul Mangalia ! Farul cel mare, care ne bate şi nouă-n geamuri, noaptea..." Lumina aceasta îi dădu puteri noi. Ştia că nu e singur, că acolo, lîngă sclipirea aceea depărtată, stă un om de veghe, că alt om veghează în dormitorul divizionului unu, că alţi oameni stau de santinelă la poartă, în viscol, că pretutindeni sînt ei, tovarăşii lui, soldaţii...

Pe la şapte ajunse în Mangalia. În staţiile de autobuz oameni zgribuliţi, cu spatele în vînt, cu gulerul ridicat, aşteptau maşina care avea să mai întîrzie. Un pluton de marinari trecu în cadenţă, cu lopeţi pe umăr ; pe aici drumurile erau deja curăţate, camioane începuseră să circule, zornăind plăcut din lanţurile de la roţi...

La opt fără un sfert, urcă scările divizionului. Intrînd în holul adăpostit, cald, îl luă ameţeala. Bătu la uşa biroului.

— Intră !

Intră. De la birou, locotenentul major Andrei ridică mirat privirea. Costel simţi deodată că umblă pe un strat moale şi gros, parcă de vată, parcă de nori.

— Tovarăşe locotenent major, m-am prezentat... M-am prezentat...

Se clătină şi ofiţerul sări să-l sprijine, aruncînd telegrama pe care-o ţinea în mînă. Hîrtia zbură şi se lipi de bocancul ud al ostaşului. Pe urmă, soldatul Munteanu nu mai ştiu nimic.

Partea a doua

OSTAŞII
DE LA
TUNUL PROVA

I

Pe ţărmul mării februarie este cea mai urîtă lună a anului. Cerul stă acoperit zile de-a rîndul cu un strat de nori atît de compact, încît catargele par zugrăvite pe un carton cenuşiu şi neted prin care nu răzbate nici cel mai mic semn că ar mai exista şi soare undeva, dincolo de el. În schimb nopţile sînt senine, stelele sclipesc mai tare ca oricînd, aşa cum sclipesc probabil în vidul cosmic, iar gerul e atît de pătrunzător, de-ţi vine-a crede că pămîntul, lepădîndu-şi mantia de aer, a început să primească, o dată cu lumina stelelor, suflarea îngheţată a spaţiilor interplanetare. Parîmele pe care-a sărit apă se întăresc ca oasele şi scrîşnesc în răstimpuri, împrumutînd întregii nave vibraţia lor joasă ; atunci şeful de cart tresare, controlează a zecea oară dacă legăturile sînt intacte, pufneşte supărat pe nas aruncînd un nouraş de aburi albi ca fumul şi uitîndu-se la ceas îşi înfăşoară mai bine-n jurul trupului şuba îmblănită...

Într-o asemenea noapte, la divizionul de dragoare se dădu alarma. Un contraamiral bătrîn, şeful statului major al diviziei, sosi pe neaşteptate pe la miezul nopţii, şi farurile maşinii lui măturau cu o fîşie albă cheiul pustiu. Căpitanul-locotenent Nicoară, specialistul cu artileria, care era de serviciu pe divizion, nu apucase să se culce. Zărind pe geam farurile, îşi puse repede mantaua şi ieşi în prag pentru orice eventualitate. Maşina stopă în faţa biroului. Contraamiralul coborî şi Nicoară se opri în faţa lui să dea raportul. Şeful statului major era un marinar cu vechime, făcuse serviciul pe o canonieră ca voluntar în timpul primului război mondial, fusese apoi maistru de marină, devenise locotenent prin '46 cînd oameni de vîrsta lui erau cel puţin căpitani, absolvise academia militară printre primii zece şi avansase din grad în grad, din funcţie în funcţie, pretutindeni dovedindu-şi dragostea de meserie şi respectul pentru tradiţia marinărească. El ascultă formula de raport de la început pîn-la sfîrşit, fără să-şi dezlipească degetele de la cozoroc, într-o poziţie regulamentară pe care i-o admirau totdeauna cei din jur, apoi strînse mîna ofiţerului şi porni, urmat de acesta, către birou.

— E frig, căpitane, aşa-i ? spuse el trăgîndu-şi cascheta pe frunte. Pe mine mă cam chinuie reumatismul. Vîrsta, ce să-i faci !

— Nu numai vîrsta, tovarăşe contraamiral, răspunse respectuos Nicoară. Eu cred că şi meseria-i de vină. Noi, cei de la mare...

— Îmi faci complimente, surîse bătrînul intrînd în încăperea caldă, viu luminată. Dar despre asta mai avem vreme să vorbim. Uite, căpitane, e ora... zero şi treizeci şi şase de minute. Alarmă de exerciţiu. Pregătiţi navele pentru marş şi luptă !

— Am înţeles. Permiteţi să iau măsuri.

— Eşti suveran aici, căpitane !

Nicoară telefonă comandantului de divizion, apoi ieşi în fugă. Peste cîteva clipe, pe nave izbucni sunetul strident, întrerupt, al soneriilor de alarmă. Contraamiralul ascultă sunetele atît de familiare care veneau de afară şi se aşeză, descheindu-şi mantaua şi oftînd. Vechea durere reumatică, urmare a anilor petrecuţi pe mare, îl încerca mai tare ca de obicei. „Mîine ninge precis“, îşi zise.

★

Comandantul divizionului de dragoare, căpitanul de rangul 2 Muşatescu, avea musafiri. Un vechi prieten din Cluj venise la el pentru cîteva zile, justificîndu-se : „Ştiu că vara eşti foarte ocupat, aşa că o fac pe originalul : vin iarna la mare, să putem sta liniştiţi de vorbă...“ Şi deodată telefonul acela, paharul de coniac băut numai pe jumătate, o scuză strecurată în grabă : „Stăm de vorbă mîine... După cum vezi, nici iarna nu ne plictisim“. Maşina îl întîlni în drum spre unitate şi ostaşul de la volan întoarse cu o îndemînare care amintea întrucîtva performanţele lui „Fantomas“...

— Tovarăşe contraamiral, sînt comandantul divizionului...

— Bună seara, spuse gros bătrînul ridicîndu-se să-i strîngă mîna. Facem o plimbare în larg, ce zici ?

— Cum ordonaţi, tovarăşe contraamiral. Dragorul 45 e în revizie lunară ; celelalte sînt gata oricînd...

— Foarte bine, foarte bine. Aşteptăm să vină şi ceilalţi ofiţeri.

Şeful statului major avea o anumită predilecţie pentru dragoarele de radă. Cîndva, pe cînd Muşatescu era abia locotenent, el fusese comandantul divizionului ; pe atunci navele erau noi-nouţe, abia ieşite din şantier, şi el trăise cîţiva ani în şir aici, luînd parte la scrierea primelor file din istoria unităţii.

★

Andrei tresări auzind soneria. Cu cîteva minute înainte, soţia lui fusese chemată la un vecin care avea copilul bolnav ; ea se îmbrăcă în grabă şi zîmbi pregătindu-şi trusa :

— Hai, încearcă s-adormi. Îmi pare rău că te-ai trezit şi tu. Ce să-i faci, dacă te-ai însurat cu o doctoriţă...

— Ia cheia cu tine, spuse Andrei, ca să nu mai suni cînd te întorci. Soneria asta trebuie schimbată, se aude-n tot blocul...

— Ai spus-o de trei ori în ultima săptămînă, surîse femeia trimiţîndu-i o sărutare din uşă. Somn uşor !

Abia aţipise, cînd soneria îl izbi iarăşi cu sunetul ei strident.

— Ei drăcie ! bombăni el sărind din pat. Doar i-am zis să ia cheia...

Merse să deschidă. În uşă stătea curierul...

★

Locotenentul Dănilă făcea mai multe lucruri deodată : asculta muzică de cameră şi-l citea pe Wells, ronţăind biscuiţi dintr-o cutie de carton aflată pe duşumea. Aparatul de radio cu tranzistori era lîngă el, pe cearşaf ; n-avea unde să-l pună, fiindcă deocamdată patul alb, de spital, era singura mobilă din locuința proaspăt văruită ; locotenentul locuise la părinții lui, în București, pînă acum o lună și-și adusese de acolo doar un geamantan cu cărți și ceva îmbrăcăminte. Cufundat în lectură, nu auzi pașii grei care răsunau pe coridor ; abia cînd pașii se opriseră la ușa lui și cineva ciocăni insistent, puse cartea de o parte și merse să deschidă.

— Ce-i, marțianule ? întrebă el recunoscînd cu greu, sub căciula trasă pe frunte și cu clapele încheiate sub bărbie, fața ascuțită, roșie de frig, a soldatului Holban.

— Sînteți chemat la unitate !

— Bine, tovarășe. Vin imediat, zise locotenentul cu glasul lui sonor de bariton.

— Poftiți, semnați aici, spuse Holban îndreptîndu-și cu o mișcare scurtă automatul.

*

Ofițerii începură să sosească, încălziți de mersul grăbit pe străzile aproape pustii. Fiecare se oprea în ușă, puțin intimidat de prezența neașteptată a contraamiralului, se prezenta și pleca la navă. Cînd comandanții de dragoare veniră să raporteze că navele sînt gata de marș și luptă, șeful statului major se uită la ceas și murmură satisfăcut :

— S-ar zice că ați întinerit, tovarăși. A mers mai repede decît pe vremea mea... Ce carburant ai la bord, Florian ?

Căpitanul de rangul 3 Florian, comandantul dragorului 42, spuse o cifră care-l mulțumi. Bătrînul își continuă sondajul, adresîndu-se acum comandantului altei nave :

— Muniție ?

Răspunsul îl satisfăcu iarăși.

— Bine, spuse. De data asta am urmărit numai operativitatea. Rîndul viitor s-ar putea să executăm lucruri mai complicate : vom ieși în larg, vom face lansări, trageri...

— Sîntem gata oricînd, tovarășe contraamiral !

— Nu mă-ndoiesc de asta. Acum, dați liber oamenilor. Adăugă în glumă : Și... mă scuzați de deranj...

Comandanții navelor surîseră discret și cerură permisiunea să se retragă. Bătrînul îl invită pe Mușatescu în mașina lui ; ceilalți ofițeri raportară că rămîn la bord — și în curînd cheiul rămase iarăși pustiu și liniștit, cu șefii de cart tropăind la pupa navelor şi cu parîmele troznind de ger...

Cînd se dădu liber de la alarmă, locotenentul major Andrei era la postul lui, pe comandă. După ce terminase instruirea oamenilor la şcoala de echipaje, el fusese numit ofiţer secund pe „nava doi“, cum prescurtau marinarii numele dragorului 42, iar vechea funcţie de comandant al artileriştilor şi dragorilor o luase locotenentul Dănilă, nou venit la unitate.

— Să mergem jos, Dănilă, spuse Andrei auzind semnalul de încetare.

Locotenentul îl urmă pe scara îngustă, aproape verticală.

— Mie mi-a trecut somnul, mărturisi el. Nu-i de mirare pe răcoarea asta...

— Nici mie nu mi-e somn, aşa că o să ne ţinem reciproc tovărăşie.

Coborîră în careu, o încăpere de la centrul navei mai mare decît celelalte, unde ofiţerii se adunau de obicei să lucreze diferite documente, să ţină consfătuiri sau să-şi petreacă minutele libere.

În mijlocul careului se afla o masă mare, fixată solid în punte, iar în jurul ei, de-a lungul pereţilor, o banchetă lungă şi lată, pe care se putea dormi la nevoie ; într-un colţ se afla un dulap pentru veselă, iar alături era uşa de la cabina comandantului.

— Sînteţi aici, tovarăşe comandant ? întrebă Andrei, dar nu primi nici un răspuns. Hai să ne-apucăm de planul pe săptămîna viitoare, spuse apoi deschizînd dulăpiorul metalic din perete, de unde scoase la iveală o hîrtie uriaşă, împăturită ca o hartă. Ăsta-i planul etapei de pregătire, explică el. Aici sînt trecute activităţile principale ; cele însemnate cu roşu s-au executat. În săptămîna viitoare avem un exerciţiu de noapte... Cînd să-l punem ? Hai să zicem joi seara...

— Mă gîndeam că... Nu se poate miercuri, tovarăşe locotenent major ?

— Se poate, dar de ce ? întrebă secundul mirat.

— Joi e un concert simfonic la televiziune. Cu un mare dirijor din Anglia...

Andrei surîse şi împinse spre el pachetul cu ţigări :

— Nu ştiam că eşti amator de muzică simfonică. Sau numai de dragul dirijorului ?

— A, nu-i vorba numai de dirijor. Cînd eram în Bucureşti, mergeam în fiecare săptămînă la Ateneu... O pasiune inofensivă, surîse locotenentul. Ca şi filatelia sau şahul...

— De acord, spuse Andrei cu un zîmbet, scriind în caiet cu litere mărunte, rotunde : miercuri, exerciţiu de noapte... Aşa. Mai avem în plan o ieşire în larg. Două zile, cu staţionare la ancoră. Asta constituie plan separat. Vom lansa drăgile cu militarii de anul întîi. Participă şi tunarii.

— Tovarăşe locotenent major, tocmai voiam să vă raportez despre Munteanu. Eu zic să-l trecem la birou, la divizion, şi-am rezolvat problema. Un zurbagiu ca el n-are ce căuta pe navă !

— Să nu ne pripim, răspunse Andrei domol. Te înţeleg, ai avut cîteva ciocniri cu el, l-ai pedepsit, dar încă nu-l cunoşti destul. Să-ţi relatez un fapt, dacă vrei. Prin decembrie — era la şcoala de echipaje, în plutonul meu — i-a venit o telegramă de-acasă. Logodnica grav bolnavă, vino urgent, cum se obişnuieşte în cazuri de-astea. Nici nu era bolnavă cu adevărat, am aflat după aceea, chiar din gura lui. Pe moment însă m-am făcut că-l cred. I-am dat o permisie de trei zile, o merita fiindcă realizase treizeci de puncte la prima tragere, pe-o vreme urîtă, cînd mulţi se enervaseră şi trăseseră foarte prost. În ziua în care urma să se întoarcă mă pomenesc cu altă telegramă, certificată de medic ca şi prima : soldatul Munteanu grav bolnav, imposibil întoarcerea mai devreme de-o săptămînă. Asta-i prea de tot, mi-am zis. O zi întîrziere, treacă-meargă, era viscol şi trenurile circulau neregulat. Dar o săptămînă ? Nu-i lucru curat, domnule !... La zece minute după ce-am primit telegrama, mă pomenesc cu Munteanu în pragul uşii. Intră în birou, vrea să spună ceva şi odată-l văd că i se înmoaie genunchii. Venise pe jos, toată noaptea, prin viscol, că maşinile nu mergeau mai departe de Eforie. „De ce ai făcut un asemenea efort ? l-am întrebat mai tîrziu. Doar dăduseşi telegramă că eşti bolnav..." Ştii ce mi-a răspuns ? „Mai sînt trei zile pînă la tragerea de calificare, şi dacă lipsesc, scade rezultatul grupei." Ce zici de asta ?

Locotenentul își privi cu atenție degetul mare, pe care-l lovise de curînd, încercînd să demonteze singur închizătorul de la tun.

— Interesantă poveste, spuse. Dar după mine, ea nu dovedește mare lucru. Poate i-a fost teamă de urmări. Poate... s-a certat cu logodnica... Știu eu ?

— Oamenii sînt complicați, Dănilă. Au calități ascunse...

— Calități ! De asta nu se poate înțelege nimeni cu el ? De asta n-au nici o influență sfaturile, mustrările ?

— Doar nu vrei să transformi un om în cîteva săptămîni !

Dănilă ridică din umeri și tăcu. Fusese repartizat pe navă cu o lună în urmă, după ce timp de doi ani lucrase la București, în minister. Era un băiat frumos și cult, absolvise școala superioară de marină printre primii și toată lumea îi prezicea un viitor strălucit. Munca științifică îl atrăgea, dar nu-i dădea satisfacția vieții pe mare ; după doi ani, tînărul locotenent aminti șefilor lui că el era, printre altele, ofițer de marină și ceru să fie ambarcat pe o navă de luptă. I se îndeplini dorința și astfel ajunse pe dragorul 42, comandant al unităților de luptă artilerie și arme sub apă. Scurt timp după sosirea lui pe navă, Dănilă izbuti să facă aici unele reforme privind personalul din subordine. La tunul prova aduse pe asul divizionului, sergentul Nițu, în locul vechiului gradat care fusese debarcat pe motiv de boală. Trecu de aici la tunul pupa pe soldatul Stere, de meserie operator chimist, care învățase pe de rost toate formulele pulberilor folosite în artilerie. Acum se străduia să-l mute pe Costel Munteanu la biroul documente secrete, în locul actualului furier, pe de o parte fiindcă acesta din urmă, învățător în viața civilă, putea să priceapă mai ușor legile balistice și diferitele calcule de tragere, iar pe de altă parte, să scape de grija lui Munteanu, care călca mereu regulamentul și era un prost exemplu pentru ceilalți artileriști.

— Tovarășe locotenent major, eu insist totuși să fie mutat. De fapt ar fi în avantajul tuturor. Nu uitați că săptămîna trecută, la bilanț, nava noastră a fost dată exemplu negativ, fiindcă am avut un om pedepsit : Munteanu. Cred că nu v-a plăcut, în plină adunare...

— Cui i-ar fi plăcut ? făcu Andrei. Dar înțelege, omule, că mutarea nu rezolvă nimica. E foarte ușor să scapi de un om, mai greu e să te ocupi de el, să-l crești, să-l formezi. Dacă-l debarcăm pe Munteanu, facem o greșeală de neiertat. Știu eu cum e la birou, furierii nu fac program, trag chiulul de la pregătire, cînd îi cauți au de scris la mașină o hîrtie foarte urgentă sau trebuie să plece la comandament cu corespondență...

— Am înțeles, oftă locotenentul Dănilă. Îmi pare rău că nu-mi dați concursul. Cînd am venit aici, pe navă, altfel vedeam lucrurile, dar se vede că viața îți oferă dezamăgiri...

Andrei îl privi cu atenție, de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Tînărul locotenent era un om complex, ale cărui trăsături se dezvăluiau treptat, în momentele cele mai neașteptate, punîndu-l în încurcătură. Acum, de pildă, după ce-și mărturisise preferința pentru muzica simfonică, se arăta insensibil la perspectiva de a ajuta un om să-și schimbe în bine comportarea. „Dar și una și alta sînt chestiuni care țin de suflet, gîndi Andrei. Îți place muzica și nu înțelegi sufletul omenesc ?!“ Se strădui să pătrundă mai adînc în conștiința locotenentului.

— De ce iei lucrurile în tragic ? întrebă el, cercetînd obrazul frumos dar parcă împietrit al tînărului ofițer. Numești dezamăgire faptul că nu ți se înlătură din drum o problemă de viață. Dar oare nu asta ți-e misiunea, rezolvarea unor asemenea probleme ? Nu pentru asta te-ai ambarcat, ca să lucrezi nemijlocit cu oamenii, să-i formezi ?

— Să fiu sincer, tovarășe locotenent major ?

— Absolut. Altfel n-are nici un rost să discutăm.

— Ei bine, spuse locotenentul, desenînd la infinit un pătrat pe plușul de pe masă, dacă ar fi fost vorba numai de reeducarea unor inși nedisciplinați, mi-ar fi fost de ajuns o școală pedagogică. Pentru ce-aș mai fi studiat propagarea frontului de flacără în pulberea fără fum, legile balisticii și calculul unghiurilor de atac ? Sînt marinar, nu dădacă. Iubesc marea, îmi place gloria marinărească. Din copilărie m-am hrănit cu povești eroice, cu bătălii cîștigate prin iscusința tunarilor. Vreau să scot niște ochitori perfecți...

Andrei îl întrerupse :

— Una fără alta nu se poate, dragul meu. Poate exagerez, dar am impresia că-ţi propui un lucru ciudat şi imposibil : să desparţi o anumită latură din om şi să acţionezi numai asupra ei, făcînd abstracţie de rest...

— Nu vă înţeleg, spuse Dănilă încordat.

— Atunci să mă exprim mai limpede : ochitorii pe care vrei să-i formezi sînt, înainte de toate, oameni. Cu calităţi şi defecte. Instruirea lor nu se poate face aşa, unilateral : îi înveţi să tragă cu tunul şi gata. Trebuie să te ocupi de întreaga lor personalitate, să le faci educaţie, să-i formezi sub toate aspectele... Numai atunci poţi afirma că ţi-ai atins scopul.

— Poate n-am fost destul de explicit, spuse încet locotenentul Dănilă. Înţeleg că trebuie să te ocupi de educaţia soldatului, dar înainte de toate trebuie să-l înveţi meseria de artilerist. Gloria adevărată e în iscusinţa lui...

— Gloria ! Te duci prea departe cu gîndul, poate către bătăliile dintre două flote de pe vremea lui Nelson, cînd corăbiile pluteau paralel şi se împroşcau cu proiectile, şi cînd nu-şi bătea nimeni capul cu educaţia. Dar sîntem în secolul douăzeci. Gloria noastră, a celor de acum, este şi să creştem oameni. Să luăm un tînăr arţăgos şi cu capu-n nori, un flăcău de douăzeci de ani, a cărui iubită e încă şcolăriţă, şi să facem din el un om adevărat. Să primim cincizeci de inşi cu cele mai diferite meserii şi să închegăm din ei un echipaj de navă militară. Iar cu cît lucrul acesta e mai dificil, cu atît bucuria reuşitei e mai mare...

— În concluzie nu sînteţi de acord cu mutarea lui Munteanu ?

— Nici în ruptul capului !

— E limpede. Şi acum daţi-mi voie să mă retrag. S-a făcut tîrziu şi vreau să mai prind cîteva ore de somn pînă la deşteptare...

— Noapte bună, îi ură Andrei, trăgîndu-şi mai aproape planul uriaş.

Locotenentul intră-n cabina lui şi sună curierul. După cîteva clipe se auziră paşi pe scară şi cineva ciocăni la uşă :

— Tovarăşe locotenent, sînt soldatul Munteanu, curierul şefului de cart.

— Tu erai, Muntene? Te rog să mă trezeşti cu un sfert de oră înainte de deşteptare. Vreau să urmăresc programul de dimineaţă...

— Am înţeles.

— Să fii atent cum îţi faci serviciul.

— Da, spuse Costel. Nu era nevoie să-mi mai spuneţi...

— Cum vorbeşti, Muntene? Ia spune, ce se întîmplă cu tine?

Costel tăcu, privind cu îndărătnicie în jos, pînă cînd locotenentul îşi pierdu răbdarea şi începu să-şi descheie vestonul.

— Bine, du-te şi vezi-ţi de treabă.

II

— Te-ai ajuns, domnişoară! spuse o coafeză bondoacă, îndreptîndu-şi ochelarii care-i dădeau o înfăţişare de bufniţă. Nu mai poţi veni la lucru decît cu maşină mică...

— Ei, nu-i ce credeţi voi, se apără Graţiela. Îmi e vecin, stă în curte cu mine. M-a ajuns din urmă la colţul străzii şi, fiindcă avea drum încoace...

— Da, dar mai acu două seri te-a ajuns din urmă tocmai cînd ieşeai de la serviciu...

— Lăsaţi fata în pace, invidioaselor, spuse Marga cu un surîs complice. E tînără, are dreptul să se distreze...

„Bufniţa“ şuşoti ceva la urechea vecinei sale şi izbucniră amîndouă în rîs, spre uimirea celor cîteva cliente care, ascunse sub cască şi asurzite de zumzetul aparatelor de uscat părul, nu înţelegeau nimic. Graţiela se cam supără, dîndu-şi seama că fetele se amuză pe seama ei. Ridică din umeri tulburată şi hotărî să nu mai stea de vorbă cu nici una dintre ele, în afară de Marga. Dar fetele nu se lăsau cu una cu două:

— Fii atentă cu distracţiile astea, dragă, spuse bondoaca şi ochii ei păreau enormi prin lentilele rotunde. Că din distracţie te pomeneşti cu unul mic în braţe, orfan de tată din naştere!

De data aceasta, rîsetele cuprinseră întreg salonul de coafură. Rîsete răutăcioase, lipsite de sfială, ca totdeauna cînd femeile, între ele fiind, discută despre un lucru la care de obicei nu-şi permit să facă decît aluzii pe departe. „Vulgare“ ! le califică Graţiela în gînd, simţind că le urăşte de-a binelea. Doar nu făcuse nimic ca să justifice avertismentele lor. Cu inginerul, pe care-l chema Ştefan Ştefan, „Fănică la pătrat“ cum se recomandase el în glumă într-o zi, se întîlnise de cîteva ori întîmplător, în pragul casei, apoi fuseseră o dată la cinema, iar în cîteva rînduri el o luase în maşină fiindcă se nimerise să aibă acelaşi drum... dar asta nu înseamnă nimic atîta vreme cît exista Costel Munteanu şi atîtea amintiri pe care ea le depăna seara, strîngînd în braţe perna fierbinte... Începu să trîntească borcănaşele cu pomadă, rînduindu-le pe cristalul măsuţei şi aruncînd din cînd în cînd priviri aspre către fetele care continuau să rîdă pe-nfundate.

— Nişte nejudecate, dragă, şopti Marga trecînd cu pasul ei sprinten, puţin legănat, către pupitrul casierei. Nu vezi că-s invidioase pe situaţia ta ?

Pe Graţiela aceste vorbe o mai liniştiră. Într-adevăr, aveau de ce s-o invidieze fetele ! Ştefan Ştefan era un bărbat înalt, cu sprîncene negre, stufoase şi bărbia puţin proeminentă, pătrată, care-l făcea să semene cu un artist din filmele cu spadasini. Se îmbrăca totdeauna după ultimul jurnal şi-i plăcea să trăiască pe picior mare, comanda la bar păhărele cu licori costisitoare şi lăsa pretutindeni bacşişuri care stîrneau respectul chelnerilor. Iar dacă mai amintim şi amănuntul nu total lipsit de importanţă că poseda un „Renault“ vişiniu, avem cîteva justificări solide pentru aparenta infidelitate a Graţielei. Costel Munteanu n-ar fi avut ce să-i reproşeze : Graţiela îl iubea, îi răspundea cu regularitate la scrisori, se gîndea mereu la el, dar Marga o convinse că n-are rost să se călugărească atîta vreme cît el îşi face armata. N-avea decît să petreacă după pofta inimii, ca să nu regrete cînd se va statornici la casa ei împreună cu Costel. „Distrează-te acum, cît nu dai cont nimănui, îi spunea Marga. După căsătorie e mai greu. Începi să regreţi, ba se iveşte ocazia să faci o pasiune pentru cineva, şi atunci să vezi frămîntări şi gînduri ! Ţi-o spun din experienţă, dragă, eu ştiu ce-nseamnă viaţa“.

Uşor influenţabilă, Graţiela începu să-i dea dreptate. În fond nu era nici un păcat dacă îşi permitea „un flirt oarecare“, cum zicea Marga. La prînz, înainte de despărţire, Ştefan îi făcuse o invitaţie ocolită, privind înainte prin parbrizul maşinii.

— Am un program agreabil pentru diseară, domniţă. Bineînţeles dacă poţi să sacrifici jumătate de oră din timpul dumitale atît de preţios... adăugase el puţin ironic.

— Să vedem, răspunse ea coborînd din „Renault“-ul vişiniu.

De ce-şi simţise obrajii deodată învăpăiaţi ? Poate din vina aerului rece, care-o izbise ca un duş după temperatura plăcută din interiorul vehiculului. De fapt nu-i promisese nimic, n-avea de ce să se ruşineze. Pînă diseară are vreme să se gîndească şi să ia o hotărîre. Oare mergînd cu el înseamnă că-l trădează pe Costel ? Dacă ar vedea-o cineva şi i-ar povesti... Cine s-o vadă ? E drept că lui nu i-ar veni bine. La plecare îi făcuse o mică aluzie la vecinul ei, adăugînd că ar fi foarte mîhnit dacă acest vecin ar îndrăzni să... Prostii ! dragostea e una şi invitaţia inginerului — cu totul altceva. Parcă dacă lui i s-ar ivi ocazia, acolo, i-ar da cu piciorul ? Uite soldaţii de-aici, care ies în învoire : neapărat ai să-i vezi în cinematograf îmbrăţişînd cîte-o fată pe-ntuneric sau în staţia de autobuz, sărutîndu-se înainte de despărţire... Ce, soldaţii aceştia n-au o iubită acasă, căreia i-au jurat dragoste veşnică ? „Să nu-mi spui mie de bărbaţi“, zicea Marga. Şi totuşi... la braţ cu inginerul, cînd nu trecuseră nici două luni de la plecarea lui Costel ? Hotărî să ceară iarăşi sfatul prietenei, deşi ştia dinainte răspunsul...

La zece fără un sfert, după ce scoase ultimul bigudiu din coafura ultimei cliente, Graţiela se apropie de vitrină şi furişă o privire spre stradă. Lampa de neon, ca o tigaie uriaşă suspendată pe stîlp, lumina în plin „Renault“-ul vişiniu tras pe dreapta. Văzu silueta inginerului la volan, cu faţa îndreptată înainte. „Ascultă radio“, gîndi cu admiraţie Graţiela. „Nici cînd are întîlnire nu stă degeaba“...

La ora zece punct, urmărită de zîmbetul duios al Margăi, traversă în fugă strada. El îi deschise prevenitor portiera, pe care ea o trînti cu nepăsare, să se-audă pînă vizavi, la „bufniţa“ care, înfăşurată în paltonul ei cenuşiu, pornise spre staţia de tramvai. Frumosul vehicul demară puternic şi Graţiela se rezemă mulţumită de spătarul banchetei.

— Ştiam că ai să vii, rîse Ştefan cu glasul lui plăcut, învăluitor.

— Nu pot să-ntîrzii prea mult, răspunse Graţiela privind ca şi el înainte, pe capota în luciul căreia se alungau dîrele argintii ale luminilor străzii. Aş vrea să ştiu despre ce este vorba, ca nu cumva să vă stric programul...

— Se poate, domniţă ? Eşti invitata mea, cum să-mi strici programul !

Folosea apelativul acesta „domniţă“ în chip duios şi ironic totodată, nu îndrăznise să-i spună pe nume, iar ea, văzîndu-i cîteva fire cărunte la tîmple, înţelegea că n-ar putea să tutuiască un bărbat atît de serios.

— Cum a mers azi ? întrebă el cu indiferenţă, manevrînd farurile în preajma unei intersecţii.

— Bine, zise ea, simţind că n-are ce răspunde, că activitatea ei zilnică nu poate prezenta nici cel mai palid interes pentru un inginer care citeşte toată noaptea şi care în timpul liber ascultă muzică simfonică. N-am avut prea mult de lucru... În general e o muncă simplă, fără probleme. Cu colegele mă împac bine...

Maşina alerga, suplă, uşoară, despicînd vîntul cu botul ei, pe care Graţiela îl asemăna cu o gură de rechin. Ştefan întinse mîna, să dea drumul la radio, ţinînd volanul numai cu stînga. Avea gesturi calme şi sigure, fie că lua un viraj îndrăzneţ, fie că schimba viteza, abia atingînd maneta scurtă. În difuzor răsunară cîteva pîrîituri, apoi o melodie ritmată, un cor cu rezonanţă sud-americană, umplu mica încăpere ce trepida abia simţit. Graţiela simţi deodată că mîna lui, după ce întîrzie îndelung pe butoane, i se opreşte ca din întîmplare pe genunchi, într-o mîngîiere sfioasă ; cîteva clipe rămase nemişcată, cu inima bătîndu-i nebuneşte, neştiind ce atitudine să ia. „Nu cumva mă crede o uşuratică ? îşi zise. Oare cum ar reacţiona Marga în locul meu ?“ Făcu o mişcare uşoară, dar cu înţeles precis şi el îşi retrase mîna, punînd-o iarăşi pe volan, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Ştii unde mergem ? întrebă Ştefan, privind ţintă înainte. Un prieten de-al meu are o aniversare. Participă un grup foarte simpatic şi restrîns, o să-ţi placă...

— Şi unde anume ?

— În Ţiglina, acasă la prietenul meu. Doar lucrezi după-masa, aşa că poţi să întîrzii un ceas sau două...

— Să merg acasă la cineva ? întrebă Graţiela. Nici nu mă gîndesc !

El se întoarse spre ea şi rîse încetişor :

— În familia la care mergem nu se mănîncă oameni. Şi nici eu personal nu cred că am un aer fioros...

— Bine, dar nu sînt pregătită. O să fiu ridicolă, în îmbrăcămintea de la serviciu, cu părul necoafat...

— Nu-ţi face probleme. Sînt oameni cumsecade, fără pretenţii de etichetă. De altfel, e prea tîrziu să te mai gîndeşti la asta. Uite c-am şi ajuns...

Maşina viră în viteză la stînga, trecu pe străzile, pustii la ora asta, ale cartierului Ţiglina, şi se opri în faţa unui bloc învecinat cu blocul lui Costel Munteanu. „De n-ar fi bătrînul pe acasă, gîndi Graţiela. Ce şi-ar închipui, dacă m-ar vedea cu Ştefan ! Aha, Graţiela..." Nu putea să uite tonul cu care el rostise aceste cuvinte atunci, în toamnă, cînd ea îl căutase pe Costel acasă. Inginerul coborî şi-i deschise portiera, cu un gest pe care Graţiela n-avusese prilejul să-l vadă decît prin filme. Păcat că nu era nimeni prin apropiere, să vadă un bărbat frumos, care seamănă la bărbie cu vestitul spadasin, stînd lîngă uşa maşinii, aşteptînd-o să coboare. Ce ochi ar face „bufniţa" !

Urcară la etaj şi-n întunericul scării el încercă s-o îmbrăţişeze.

— Staţi liniştit, spuse ea. Să nu vă vadă cineva...

Înţelese în felul lui refuzul : fata se temea să nu fie văzută, deci între ei se stabilise o anumită complicitate. O cuprinse de umeri şi-o strînse cu o mînă, în timp ce cu cealaltă apăsă pe sonerie. Sună prelung, repetat, ca de sărbătoare, pînă cînd cineva veni să deschidă. Intrară. Cîteva capete curioase se iviră în uşa sufrageriei şi un cor de „Aaa !" salută sosirea amicului mult aşteptat. Îşi scoaseră paltoanele, asistaţi de gazdă, un bărbat mărunt, brunet, purtînd haine de seară cu batistă albă în buzunarul de la piept.

— Bîrsan, se prezentă el.

Graţiela îi întinse mîna, apoi şopti : „Să mă aranjez puţin" şi gazda dispăru înăuntru, să ţină companie celorlalţi musafiri. Ea se examină îndelung în oglinda mare de pe hol, netezindu-şi îmbrăcămintea. Bine că-şi pusese bluza oliv, tricotată, care se mula pe corp ca un costum de balerină. O purta de-a dreptul pe piele, iar deschizătura de la piept, în formă de inimă, cobora mult, dezgolind albeaţa de marmoră a gîtului şi lăsînd să se ghicească adîncitura dintre sînii tari şi rotunzi. Fusta de lustrin negru-verzui, pe care şi-o făcuse de curînd, dădea ţinutei ei un aer de eleganţă, ca şi pantofii negri cu toc înalt. Îşi scoase baticul albastru de mătase şi părul negru i se răspîndi pe umeri ca un evantai întunecos, care-i făcea faţa mai albă. Ştefan aşteptă răbdător sfîrşitul acestor preparative, răspunse negativ la întrebarea ei: „Sînt şifonată tare?", apoi intrară în sufragerie. Graţiela se opri o clipă în uşă, înainte de a pătrunde înăuntru, şi cuprinse dintr-o privire încăperea nu prea largă, cu o uşă ce dădea spre balcon în dreapta. Sufrageria avea ceva comun tuturor sufrageriilor pe care le au oamenii cu o anumită categorie de venituri: un recamier acoperit cu o cuvertură stacojie, în stînga, pe care şedeau o parte dintre musafiri; alături de el era masa de sufragerie, extinsă în vederea petrecerii; de o parte a uşii de la balcon era măsuţa cu un radio nou, cu capacul de deasupra desfăcut, pentru a uşura accesul la picup; de cealaltă parte pe o măsuţă anume, mai înaltă, televizorul (pe ecran evoluau doi balerini în negru, cu mişcări sacadate de păpuşi mecanice, pe o muzică adecvată); mai erau în cameră două vitrine şi o bibliotecă în care stăteau, decorativ, cîteva cărţi frumos legate, bibelouri de tot felul şi ilustrate rezemate de cotoarele cărţilor.

— Cam tîrziu, Ştefan, s-a dus aperitivul! spuse un bărbat gras din capul mesei, mestecînd de zor.

— Şi ce mai ţuică! adăugă tînărul de lîngă el, cu ochi încercănaţi şi figură asimetrică.

— Lăsaţi-mi finul în pace, se ridică glasul femeii, gazda fără îndoială, care tocmai strîngea farfuriile de pe masă. Nu vedeţi că are obligaţii?

— Păi dacă mi-aţi tăiat elanul de la început! rîse Ştefan. Daţi-mi voie să vă prezint pe prietena mea...

— Ne cunoaştem, zîmbi o blondă platinată care stătea lîngă tînărul cu ochi încercănaţi. Nu lucraţi la salonul de coafură?

— Da, da, spuse Graţiela şi pentru prima oară simţi că-i e ruşine de meseria ei. Blonda care-i întindea mîna cu un gest studiat era ceva-ceva mai mare decît ea, dar le auzise pe fetele celelalte spunîndu-i „domnişoara doctoră".

— Dînsul este... începu Ştefan îndreptînd-o către tînărul de lîngă ea.

— Filipescu, poet nepublicat, se prezentă acesta.

— Dar cu vie la ţară, întregiră ceilalţi în cor.

— Încîntat să vă cunosc, duduie, reluă Filipescu. Sînteţi strălucitoare ca o stea printre nori !

— Şablon, strigă doctoriţa înveselită. Şi mie mi-ai spus tot aşa. Eşti în criză de idei !

— N-am idei, dar am condei, spuse mîndru poetul nepublicat.

— Şi ca să ai idei, o să-ţi mai dau să bei ! improviză pe loc amfitrionul, agitînd damigeana. Dar tu, Ştefane, mai termină cu protocolul că se-ncălzeşte vinul...

Graţiela dădu mîna cu grăsunul din capul mesei, care mormăi ceva terminat în „escu" şi se aşeză în stînga lui Ştefan, avîndu-i în dreapta pe poetul Filipescu şi pe blondina care-i fusese clientă. Li se aduseră şi lor un platou cu aperitive şi păhărele cu coniac, apoi intrară în ritmul general al petrecerii. Fiindcă nu cunoştea pe nimeni în afară de Ştefan, fata se agăţa cu disperare de prezenţa lui, îl asculta vorbind şi-l aproba clătinînd încetişor din cap. Cînd gazda puse un disc franţuzesc la picup, ceilalţi începură să comenteze înregistrarea şi-şi dădu şi ea cu părerea că „melodia e foarte frumoasă" şi toţi ceilalţi auzindu-i glasul pentru prima oară în seara aceea, se uitară miraţi la ea, şi ea se simţi grozav de prost, ştiind că spusese un lucru cu totul banal. Mai tîrziu, ronţăind saleuri şi gustînd cîte puţin din pahar, cei din jurul mesei începură să se certe vorbind despre unul Kafka, de care ea nici nu auzise măcar. În focul discuţiei, doctoriţa o luă drept martoră :

— De exemplu, ce caută tribunalul ăla într-un pod, iar la intrare o spălătoreasă ! Oribil şi lipsit de logică, nu-i aşa ?

— Nu ştiu, n-am citit, şopti Graţiela, simţind că-i vine să intre-n pămînt de ruşine.

— Cum, n-ai citit pe Kafka? strigă poetul Filipescu. Mai există oameni care nu l-au citit pe Kafka, oftă el cu umor.

Se lăsă o tăcere stînjenitoare, pe care o sparse gurmandul din capul mesei, neutru pînă atunci:

— Ascultaţi ce vă spun eu. Moda asta vine şi trece. Pînă la urmă tot romanul solid, balzacian, clasic dacă vreţi...

— Clasic! strigară ceilalţi pe diferite voci, în care se distingea ironia sau aprobarea.

Discuţia mai dură aşa cîtva timp şi se potoli. Doctoriţa fu aceea care, în cele din urmă, vru să-şi aducă aminte de singurul om care nu lua parte la conversaţia generală:

— Îmi închipui că aveţi o muncă interesantă, duduie.

— Nu ştiu, răspunse ea roşind. Totul e să fie clientele mulţumite.

— Bine, dar şi-n asta e un fel de artă, interveni Filipescu. Probabil că există o preocupare estetică, să pui de acord forma cu fondul.

— Adică? îl ironizară ceilalţi în cor, probabil după un obicei statornicit în cadrul grupului.

— Adică forma podoabei capilare cu configuraţia craniului, care în acest caz joacă rol al construcţiei...

— Eşti ridicol, Filipescule, spuse soţia lui Bîrsan.

— Scrie un eseu pe tema asta, îi sugeră grăsunul.

— Şi ia de exemplu craniul tău, tipic brahicefal, adăugă doctoriţa.

Graţiela trebui să tacă iarăşi...

*

— Ei, ce zici de prietenii mei? întrebă Ştefan pornind motorul. Simpatici, nu-i aşa?

Ea ridică din umeri:

— Da, simpatici. Totuşi nu m-am simţit prea la-ndemînă între ei.

— De ce? Doar erai cu mine, spuse el cu glasul acela învăluitor şi încercă s-o sărute. Dar Graţiela întoarse repede capul şi el abia apucă să-i atingă obrazul cu buzele. De ce eşti rea? întrebă.

— Hai să mergem, te rog. Nici nu ştiu cum o să dau ochii cu ai mei, acasă.

El oftă şi vru să apese pe accelerator, dar se răzgîndi.

— Ascultă, nu trebuie să te simţi prost după discuţia aceea. Ce naiba i-o fi apucat să vorbească tocmai despre Kafka? E o temă destul de... În orice caz, ca să le ţii piept trebuie să citeşti, nu glumă.

— Sigur, mi-am dat seama de asta, izbucni Graţiela. Am fost o proastă că am mers acolo. Am stat ca o caraghioasă toată seara. Ce, crezi că nu-mi dau seama? Regreţi că te-am făcut de rîs. Cine te-a pus să apari între ei cu o incultă?

Îl privi pe furiş. Ştefan se supărase, fără-ndoială; ţinea capul nemişcat, privind drept înainte, iar cînd apăsă pe accelerator, maşina gemu prelung şi se avîntă înainte ca o săgeată.

— Eşti nervos, constată ea.

— Deloc, răspunse Ştefan privind tot aşa, ţintă, înainte... Regret însă că s-a întîmplat aşa. Şi regret că m-ai înţeles greşit. N-am spus decît că trebuie să citeşti ca să discuţi cu ei. Poate tu ai citit cărţi pe care ei nu le-au citit...

— Poate... răspunse Graţiela îngîndurată.

Maşina ajunsese pe magistrală, după cîteva viraje măiestre. Ţinînd volanul numai cu stînga, Ştefan întinse mîna către umerii Graţielei. Ea nu-l respinse, dar nici nu se apropia mai mult, făcîndu-se că nu-i înţelege invitaţia mută.

— Cît îi invidiez! izbucni deodată Ştefan. Fiecare s-a gospodărit într-un fel. Bîrsan ăsta îşi dă examenul de stat; l-a ţinut nevasta-n facultate, cît o vezi de slăbuţă şi de tăcută. Fac o pereche minunată ei doi. Chiar şi Filipescu cu doctoriţa...

— Sînt căsătoriţi?

— Nu, dar nu despre asta e vorba. Vreau să spun că atunci cînd există o comunitate sufletească...

Ea tăcu. Maşina îşi domolise goana pe bulevardul larg şi pustiu; acum vuietul motorului se prefăcuse în murmur şi de afară se auzea fîşîitul cauciucurilor pe asfalt.

— Iar eu mă duc iarăşi în camera aia tăcută şi ascult pendula voastră din sufragerie cum bate orele...

— Dacă te deranjează, pot s-o mut de acolo.

— Dă-o naibii de pendulă. Mă gîndesc la singurătate, la tristețea cu care te-ntîmpină o cameră goală...

Grațiela nu răspunse. Se gîndea la cărțile cu coperte viu colorate din vitrina șifonierului...

— Nu ții chiar nici un pic la mine ? o întrebă Ștefan întunecat.

— Sîntem prieteni, răspunse ea evaziv. Și nu ne cunoaștem de prea multă vreme...

— Cît ai vrea să dureze cunoștința asta ? întrebă el la fel de întunecat, îngrămădind silabele una-ntr-alta, într-o cascadă tulbure. Luni, ani, secole ?

— Atîta cît să știm mai mult unul despre altul. În seara asta ai văzut doar. Nu te așteptai să afli că eu de fapt...

— Cunosc o femeie tobă de carte, cu două titluri universitare. Dar ce folos, dacă-i o pocitanie ?

— Și dacă cunoști una și cu titluri, și frumoasă ?

— Mie-mi place de tine.

— Ți-am spus, sîntem prieteni.

— Prieteni pînă la poartă, nu-i așa ? Și pe urmă ?

Ea își înăbuși un căscat :

— Pe urmă ? Fiecare la culcuș, cu visele lui. Îți place să visezi ?

Ștefan răsuci brusc volanul, evitînd o mică adîncitură în asfalt, și mașina se aplecă amețitor pe-o parte. I se părea că puștanca asta își bate joc de el. Strînse din dinți și tăcu, iar tăcerea se prelungi pînă în fața casei.

— Noapte bună, șopti ea.

El îi sărută mîna în tăcere și o găsi foarte frumoasă în penumbra care domnea pe stradă. Grațiela intră în curte și maică-sa, auzind pași, ieși în ușă :

— Tu ești, Grațiela ?

— Eu, mamă !

— Unde-ai fost pînă acum ?

— Am avut ședință de sindicat. M-a adus domnul Ștefan cu mașina...

— Lasă c-o să văd eu ce sindicat e ăla, la miezul nopții, răsună glasul supărat al tatălui ei.

Grațiela intră cu privirile-n jos și inginerul, care ascultase atent discuția, ridică din umeri și încuie mașina.

III

„Ia spune, ce se întîmplă cu tine?“ O întrebare la care nu-i uşor întotdeauna să dai răspuns. „E un încăpăţînat“, hotărîse locotenentul contrariat de tăcerea soldatului Munteanu. Ce să faci cu omul ăsta? Cum să-l educi? Dacă la douăzeci de ani n-a izbutit încă să-şi explice propria atitudine...

Într-adevăr, Costel nu ştia limpede ce se-ntîmplă cu el. În cele două luni de cînd era ambarcat pe dragorul 42 avusese felurite necazuri. Cu ce se deosebea, în fond, viaţa de pe navă de cea din şcoala de echipaje? Aici, ca şi acolo, disciplina era tot atît de riguroasă, iar Costel tot atît de predispus s-o încalce, datorită faptului că „avea gură mare“, cum spuneau toţi. Venind pe navă, întîlnise oameni de tot felul: locotenentul major Andrei, cel mai bun comandant din cîţi existau, urîciosul de bucătar, care folosea orice prilej să-l ia peste picior, caporalul Geană, un moralist fără pereche, şi mai era sergentul Niţu, noul comandant al tunului din prova. Erau oameni atît de diferiţi între ei, încît Costel, neştiind cum să se poarte cu fiecare, avea deseori prilejul să repete cuvinte abia rostite sau, dimpotrivă, să simtă crescînd în el furia aceea fără nume, cel mai adesea neputincioasă. La o săptămînă sau două după ce fusese ambarcat, a avut prima dificultate cu caporalul Geană. Într-o dimineaţă, fiind şef de cart, caporalul a intrat în cazarmă strigînd:

— Toată lumea afară la înviorare. Număr pîn-la zece. Cine rămîne în urmă e raportat la comandant!

— Numără mult şi bine, a zis încet Costel, punîndu-şi pătura-n cap. Numai de înviorare nu-mi arde mie...

Geană a inspectat dormitorul fără prea mult zel şi era cît pe ce să nu-l observe, dar în ultima clipă s-a aplecat pe după un stîlp de susţinere şi l-a văzut:

— Jos din pat, soldat! Nu ţi-e ruşine? Care eşti acolo?

— Am fost în serviciu aseară, l-am înlocuit pe Stere... Nu ştiţi că avea şedinţă?

— Ce-mi pasă mie? a explodat caporalul. Nu scrie nicăieri că dac-ai făcut două ore de serviciu eşti scutit de program. Hai, dă-te jos din pat, că te scot afară desculţ!

Costel a coborît, de voie de nevoie, s-a încălţat şi a pornit spre uşă, bombănind :

— Vă place să terorizaţi oamenii. Aşa-s toţi caporalii din lume...

— Ce vorbă-i asta, soldat Munteanu ? a strigat Geană, ca odinioară celălalt caporal, Barbu Gheorghe. O să raportez comandantului...

— N-aveţi decît ! a spus Costel trîntind uşa.

S-a ales de-aici cu oprire din învoire pe timp de o lună, dar asta n-ar fi fost nimica. Geană era secretarul organizaţiei uteciste, iar la adunarea generală, care avu loc cîteva zile mai tîrziu, urma să se discute problema disciplinei la bord. O bună parte din raport fu consacrată atitudinii lui Costel Munteanu, iar la discuţii bucătarul şi alţi cîţiva ridicară problema exigenţei faţă de cazurile negative şi cerură ca opinia colectivă să fie mai eficace. Holban, ca totdeauna, se alătură majorităţii. Avînd astfel asigurat asentimentul celorlalţi, caporalul Geană propuse şi adunarea generală votă „mustrare“ pentru utecistul Munteanu, cu recomandarea să-şi schimbe grabnic atitudinea... După această întîmplare Costel începu să se socotească un martir, deveni şi mai posac decît înainte, îndreptăţind părerea multora că era un om recalcitrant şi închis în sine, cu care nu se putea sta de vorbă... Lucrurile merseră aşa pînă la venirea sergentului Niţu la comanda tunului din prova. Sergentul se interesă de subordonaţii cei noi şi află, printre altele, de această sancţiune.

— De cînd o ai ? întrebă el mirat.

— De vreo două luni de zile...

— Şi n-ai cerut să ţi-o ridice ?

— Nu, spuse Costel ruşinat. Să vedem, cînd or găsi ei de cuviinţă...

— Dar trebuie să ceri tu, măi omule. Uite, vorbeşte neapărat cu secretarul. Vezi ce spune. O sancţiune pe linie de organizaţie e ceva destul de grav...

Costel îl privi neîncrezător, dar în dimineaţa de după alarmă, pe cînd făceau curăţenia punţii, găsi prilejul să stea de vorbă cu caporalul Geană. Acesta ascultă plictisit cuvintele încîlcite ale lui Munteanu, smulse parcă cu cleştele.

— Să-ţi ridicăm sancţiunea? Mă mir că îndrăzneşti. Un om cu purtarea ta... Nu te-ai îndreptat încă, frăţioare. Continui să vorbeşti neîntrebat, te iei la hartă cu gradaţii. Eşti un exemplu negativ, şi despre asta chiar vreau să vorbesc în adunare. Fără supărare, o să te critic după cum meriţi. Iar cu sancţiunea... nici gînd! Colectivul a fost exigent şi pe bună dreptate...

Costel se întoarse scurt pe călcîie şi plecă spre scară, fără să mai asculte. Geană ăsta avea totdeauna frazele gata pregătite, nişte fraze cuminţi şi sfătoase, parcă adunate dintr-o broşură. Caporalul, departe de a se arăta supărat de plecarea lui bruscă, îi strigă voios din urmă:

— Iar cînd îţi faci bocancii, nu uita de tocuri. Tot ale tale sînt, şi au nevoie urgentă de ceva cremă!

— Du-te naibii, bombăni Costel Munteanu, dar caporalul nu-l mai auzi.

— Ce zicea, măi Geană? întrebă sergentul Niţu care urmărise de departe scena.

Caporalul făcu un gest cu mîna, ca şi cum n-ar fi dorit să mai discute această chestiune neplăcută.

— Ce să zică, frăţioare? Că e timpul să i se ridice sancţiunea. Are o mustrare, ştii, pentru abateri repetate, dar de îndreptat... nici pomeneală. Şi fiindcă veni vorba, fii atent Niţule, cu omul ăsta o s-o încurci.

Niţu îl măsură atent. Era cu aproape un cap mai înalt decît caporalul şi asta-i dădea un fel de superioritate, de siguranţă pe care celălalt se străduia zadarnic să i-o spulbere cu vorbe alarmante.

— Eu cred că prea se face caz, spuse el, scoţînd un pachet de ţigări din buzunar. Ai un foc?

— Ai face bine să te abţii, frăţioare. Colo umblă oamenii cu muniţia...

— Mare moralist eşti, măi Geană! rîse Niţu, lovindu-l în glumă pe spate. Şi eu sînt artilerist ca şi tine, şi cunosc regula asta. Dar muniţia de colo este pentru antrenament. Nu-i nici un gram de pulbere prin preajmă, aşa că n-ai nimerit-o...

— Oricum, dacă tocmai tu nu respecţi regulamentul, ce pretenţii mai poţi avea de la unul ca Munteanu?

— Ai dreptate, spuse cu prefăcută convingere sergentul. L-am învăţat rău pe Munteanu. N-am fost exemplu pentru el. În două săptămîni de cînd sînt pe nava asta l-am stricat pe bietul om, pe care voi l-aţi educat cu atîta succes...

— Nu glumi, Niţule, că nu-i de glumă. N-am vrut să spun că l-ai stricat, dar văd bine că-l cam încurajezi. Uite, să-ţi spun drept : dacă nimerea la tunul meu, de mult era mutat la uscat. Se uită prudent în jur şi adăugă cu glas coborît : De fapt şi locotenentul zicea că o să-l debarce...

Sergentul, roşu în obraz şi vesel de obicei, se întunecă. Nu-i plăcea povestea cu debarcarea. Fusese adus aici de pe altă navă, şi locotenentul Dănilă, care făcuse totul ca să obţină un gradat bun, îi spusese din primul moment : „Băiete, te-am ales dintr-o sută. Am auzit lucruri frumoase despre tine. Ai grijă să-mi scoţi un post de luptă pe cinste !“ Se despărţise cu greu de vechiul echipaj, dar venind aici, era hotărît să muncească la fel de bine ca şi acolo. Îi plăcea să lucreze cu oamenii, această pasiune îl făcuse să aleagă meseria de învăţător. Din primele ore petrecute pe navă, încă înainte de a da ochii cu Munteanu, l-au surprins părerile echipajului despre acest ostaş. Unii îl compătimeau, alţii susţineau că e un om de nimic, alţii îl numeau ghinionist şi-l evitau. La tunul prova, Niţu avea doi subordonaţi : Munteanu şi Holban. Străduindu-se să afle adevărul despre Costel Munteanu, sergentul porni de la acesta din urmă. Era şi firesc : cine altul l-ar putea cunoaşte mai bine decît tovarăşul de alături, servant la acelaşi post de luptă, omul cu care se află împreună şi la antrenamente, şi la pregătire, la întreţinerea navei ca şi-n ceasurile libere ? Dar Holban, care nutrea dorinţa secretă să i-o ia înainte lui Munteanu, îl prezentă de la început într-o lumină nefavorabilă. Niţu se prefăcu a-i da crezare, totuşi în sinea lui se întreba : „Ce-oi avea tu, prichindelule, de împărţit cu Munteanu ăsta ? N-aş crede să-i fii prea bun prieten, cum te lauzi. Dar mai întîi să vedem despre ce este vorba...“ Era vorba despre mai multe. Întîi, că Munteanu era cam colţos şi se certa cu gradaţii. D-aia a primit şi sancţiune în adunarea generală. Nu avea prieteni în echipaj, deci îi lipsea spiritul colectiv. Pe ce punea mîna parcă era un blestem : a scăpat în apă dopul de la ţeava tunului ; a rupt furtunul măştii contra gazelor ; într-o zi mai furtunoasă, pe cînd nava se afla în larg, a vărsat ceaiul fierbinte pe picioarele şefului de cart. Cînd e de rînd la bucătărie, de sub cuţitul lui ies mai multe coji decît cartofi, iar cînd se trece la curăţenia punţii — mai bine să nu mai vorbim !... Toate acestea Holban le spunea pe un ton compătimitor, întrebîndu-se cum de poate un băiat bun ca Munteanu să se poarte în asemenea mod.

La şcoala pedagogică, Niţu învăţase o mulţime de lucruri despre sufletul omului şi despre căile de a-l transforma, dar una stă scris în carte şi alta afli aici, pe teren. Geană apucase să-i spună şi el : „Munteanu ăsta-i o podoabă", aşa că Niţu se aştepta să dea cu ochii de un exemplar care la vîrsta de zece ani s-ar fi numit obrăznicătură, la cincisprezece puşlama, iar la douăzeci element incorijibil. Noul său subordonat nu părea însă să întrunească nici una din caracteristicile acestui soi de oameni. Sergentul avu în faţă un om tăcut, închis în sine, care asculta bănuitor tot ce i se spune, căutînd să afle dacă vorbele acelea n-au un tîlc ascuns, dacă nu conţin un început de atac. „E înrăit, după cum se vede, gîndise atunci sergentul. Cred că l-au luat prea tare de la început, i-au lipit eticheta „podoabă" şi l-au tratat după aceea ca atare, fie că au avut motiv, fie că nu. Acuma, naiba ştie cum se mai poate repara o asemenea greşeală !". Atunci, la prima lor întîlnire, sergentul a adoptat tactica lui preferată : a deschis primul focul, ca să vadă reacţia celuilalt. I-a spus, privindu-l cu înţeles :

— Sper c-o să fim mulţumiţi unul de altul, soldat Munteanu. Nu ştiu cum te-ai purtat pînă acum şi nici nu mă priveşte. Aş vrea să consideri ziua de azi un capitol nou în viaţa dumitale aici, pe navă. Eu nu mă iau după vorbele altora, prefer să-mi formez singur părerile, din ce văd cu propriii mei ochi.

— Vorbiţi cu mine, de parc-aş fi un tigru care trebuie îmblînzit, a ripostat Costel. Cine ştie ce v-au spus de mine, de mă luaţi aşa cu binişorul...

— M-ai înţeles greşit, tovarăşe soldat. Voiam doar să...

— Tovarăşe sergent, aveţi să-mi daţi vreun ordin ? Dacă nu, permiteţi să-mi termin sectorul de curăţenie...

— Bine, du-te, a spus Niţu puţin contrariat. Ar fi putut să-l ia la zor, să-l acuze de obrăznicie, dar cu asta n-ar fi rezolvat nimic. Geană, aflat ca din întîmplare prin preajmă, triumfa :

— Ţi-am spus eu ? Te-ai convins acuma cu cine ai de-a face ? Uite-aşa se poartă cu toţi : recalcitrant, plin de orgoliu...

— Îţi plac vorbele mari, caporale, a zîmbit Niţu atunci, în prima zi a cunoştinţei lui cu Munteanu.

Două săptămîni trecuseră şi, în acest răstimp, sergentul nu avea motive să se plîngă. Costel făcea tot ce i se cerea, ce se cerea oricărui alt ostaş de la bord, lua parte la program cu toţi ceilalţi, muncea la postul de luptă — poate cu ceva mai puţin entuziasm, dar asta n-ai cum s-o măsori şi nici s-o lecuieşti dacă nu pătrunzi mai adînc în om. În cele două săptămîni, sergentul avusese vremea să se intereseze îndeaproape de sancţiunea pe care o primise Munteanu în organizaţie, să ceară părerea ostaşilor despre purtarea lui. Unii îl condamnau, alţii spuseră deschis că îl judecaseră prea aspru, în adunare ; el era un om bun în fond, dar sancţiunea fusese oarecum nedreaptă şi-l descumpănise. „Dar tu ai votat pentru ?“ îl întrebă Niţu pe cîte unul. „Da“. „De ce ?“ „Păi ce era să fac ? Secretarul a propus şi toţi au ridicat mîna...“ Încet-încet, sergentul începuse să se lămurească asupra „cazului Munteanu“. Mai rămînea să afle ce gîndeşte Munteanu însuşi. Încercă să se apropie de el, să-i vorbească prieteneşte, dar Costel îl descurajă de fiecare dată prin purtarea lui repezită, frîngîndu-i la jumătate elanul. „Dacă asta se cheamă a fi recalcitrant, atunci ei au dreptate, gîndea Niţu. Numai că nu văd unde-s abaterile acelea grave...“ Tocmai de aceea îl surprinseră neplăcut cuvintele lui Geană : „...Şi locotenentul zicea că o să-l debarce...“

— Ce cîştigăm dacă-l debarcă pe Munteanu ? întrebă el privind cercetător în ochii caporalului.

— Cum ce cîştigăm ? zise Geană sincer uimit. Păi, cine n-ar vrea, frăţioare, să scape de un element negativ, care comite abateri peste abateri şi-i încurajează şi pe alţii cu atitudinea lui ? Dintre toţi artileriştii, Munteanu este singurul om pe care nu te poţi baza.

— Ţi se pare, făcu Niţu nepăsător.

— Mi se pare ? Ha-ha ! De fapt, nici n-ar trebui să-mi bat capul, dar funcţia mea pe linie de organizaţie...

Pricepi? Şi-apoi e artilerist de-al nostru, oricum. Dacă stăm să judecăm, pe tine-ar trebui să te îngrijoreze în primul rînd. Ori ţi-e indiferent dacă tunul prova obţine sau nu titlul de fruntaş?

Sergentul îl apucă cu amîndouă mîinile de gulerul bluzei şi-l scutură uşor:

— Uite, caporale, ce vreau să-ţi spun: cei de la tunul meu, pe nava 41, aveau pe linie „foarte bine". Cred că ai văzut cînd am apărut fotografiaţi în gazetă. Îţi închipui oare că mi-am lăsat acolo dragostea de muncă, mîndria, priceperea? Dădu drumul gulerului şi puse mîna lui mare pe ţeava proaspăt ştearsă, care strălucea în lumină: Află că nici tunul ăsta n-o să fie mai prejos. O să-l scot fruntaş, şi nu peste o sută de ani!

— E greu, frăţioare, oftă caporalul Geană. Cînd ai un subordonat ca Munteanu...

— Ce-i dacă-l am subordonat pe Munteanu? Am impresia că s-a cam exagerat în privinţa lui. Eu unul îl găsesc destul de potolit, îşi face datoria, nu mi-a dat bătaie de cap pînă acum...

Geană îşi dădu bereta pe ceafă şi se uită de jos în sus, cu ochii lui verzi, în ochii sergentului:

— Ai tot timpul, frăţioare, să-l vezi aşa cum este. Deocamdată e blînd şi supus, dar asta de ce? Să-ţi spun eu care-i secretul: sita nouă. Munteanu e deştept în felul lui, vrea să-ţi prindă slăbiciunea, că pe urmă ştie unde să te atingă. Aşa a procedat cu toţi. Şi are o limbă al naibii de ascuţită...

Pe sergent nu-l surprinse tonul pătimaş cu care vorbea Geană, fiindcă îşi formase o părere despre relaţiile dintre el şi Munteanu.

— Ascultă caporale, zise el încet, dacă-mi promiţi că nu te superi, o să-ţi spun ceva.

— Spune, frăţioare. De ce m-aş supăra? Poate nu ţi-a plăcut ceva la mine. Vorbeşte deschis. Eu înţeleg critica drept un ajutor, o armă de îndreptare a lipsurilor.

— Bun, să-ţi spun atunci. Mie mi se pare că voi l-aţi judecat prea aspru pe Munteanu, iar sancţiunea i-aţi dat-o pe nedrept. Abaterea lui putea fi criticată într-o adunare, omul şi-ar fi luat un angajament şi atîta tot.

— Munteanu? rîse Geană neîncrezător. Se vede că nu-l cunoşti.

— Tocmai d-aia te-ntreb pe tine. Atunci cînd ai propus sancţionarea, îl cunoşteai aşa de bine? Sau ai propus-o ca să te răzbuni, fiindcă erai tu însuţi în cauză?

— Niţule, mă jigneşti. Ar însemna că am fost neprincipial, că am abuzat de funcţia mea... Şi, la urma urmei, nu eu am votat sancţiunea, ci majoritatea uteciştilor. I-am silit eu să voteze „pentru“?

— Doar nu vrei să spui că secretarul n-are influenţă asupra organizaţiei. Ei te-au ales, au încredere în tine. Părerea ta are greutate acolo, în adunare...

— Şi mai departe?

— Mai departe, am impresia că tu, ca să te aperi, vrei să dovedeşti cu orice preţ că Munteanu are lipsuri grave, şi deci sancţiunea a fost justă...

— Nu-i adevărat, zise Geană înecîndu-se cu vorbele. E o greşeală. E o acuzaţie gravă... Cinstea mea, încrederea organizaţiei... Îl aperi, că-i omul tău. Dar n-ai nici un pic de dreptate. O să-ţi dovedesc. Şi nu eu. Faptele, frăţioare! Iar pînă una alta, te sfătuiesc să strîngi şurubul pînă nu-şi dă în petec Munteanu. N-aş vrea ca noi, artileriştii, să ieşim prost la examinare din cauza unui singur om. Ştii bine că disciplina... Şi e în joc onoarea...

Sergentul dădu să răspundă că el ţine tot aşa de mult la onoarea artileriştilor şi că se va strădui ca nimeni de la tunul prova să n-o păteze cu nimica, dar tocmai atunci la tribord izbucni o ceartă şi amîndoi se întoarseră curioşi.

— Ce-i scandalul ăsta? se auzi glasul locotenentului Dănilă, care controla mitralierele de pe comandă. Sergent Niţu, vezi ce se-ntîmplă acolo!

Niţu porni spre tribord, urmat de caporal. Ocoli comanda şi se trezi faţă-n faţă cu soldatul Pavel, un ostaş înalt şi roşcovan, cu faţa arsă de vînt, cu mîini lungi, îndemînatice. Se trăgea dintr-o familie care se pomenise din moşi-strămoşi pe malul mării, către Sulina, şi toată spiţa bărbătească îşi cîştiga pîinea trăgînd la vîsle şi culegînd în năvoade norocul mereu schimbător al pescarilor de larg. Aici, pe navă, Pavel avea în grijă parîmele, balustradele, ordinea în bărci, lucrările de vopsitorie şi o mie de alte treburi mărunte care ţin de eleganţa marinărească.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă sergentul.

Pavel întinse spre el cutia cu vopsea pe care-o ţinea în mînă :

— Tovarăşe sergent, eu raportez mai departe. Munteanu mi-a vărsat bunătate de pitură peste bord.

— Şi ce mai pitură ! se miră caporalul Geană. De unde-i luat bronzul ăsta, frăţioare ?

— Nu vă spun cît am umblat, se lăudă Pavel. Am dat pe el două baloane de acostare noi-nouţe, făcute de mîna mea. Aveam nevoie să piturez balustrada, şi mă şi apucasem de lucru, cînd Munteanu...

— Soldat Munteanu ! strigă Niţu. Ia vino-ncoace, tovarăşe !

Costel veni agale, uitîndu-se în jos. Niţu îl privea ţintă, evitînd să se întoarcă spre Geană. Era sigur că pe faţa bine rasă, mereu zîmbitoare a caporalului, s-a lăţit în clipa asta un zîmbet de satisfacţie.

— Cum e cu pitura, Muntene ?

— S-a întîmplat, spuse ostaşul fără să ridice fruntea. N-am fost atent şi am lovit-o din greşeală...

— Minte ! strigă Pavel. Dinadins a făcut-o. Are necaz pe mine, de cînd l-am raportat că risipeşte apa dulce...

— Mincinos eşti tu ! strigă Costel. N-am risipit nici o apă, şi dacă mai spui o dată asta, te pocnesc.

— Ajunge ! îi întrerupse cu asprime sergentul. Nu poţi să vorbeşti mai frumos ? Ce obicei e ăsta, să ameninţi ? Haideţi la faţa locului. Unde s-a întîmplat asta, Pavele ?

Pavel făcu semn cu mîna spre baza scării :

— Aicea. Tocmai începusem să dau pe balustradă...

— Am coborît repede şi am lovit cutia cu piciorul, se dezvinovăţi Costel. Din greşeală. I-am cerut iertare, adăugă. Dar el a început să ţipe la mine. Ce-s eu de vină dac-a pus cutia în mijlocul drumului ?

Niţu cercetă locul cu privirea :

— Are dreptate. Tu, Pavele, ar trebui să fii mai ordonat. Oricare ar fi fost în locul lui putea la fel de uşor să-ţi răstoarne cutia.

— Îi ţineţi parte, că-i subordonatul dumneavoastră, bombăni Pavel. Parcă eu nu tot pentru...

— Fără comentarii, tovarăşe soldat. În concluzie, ce vrei acuma ?

— Bronz, asta vreau! Altfel rămîne balustrada bălțată, că nu mai am altul. Munteanu e bun numai să strice...

— Păi sigur, comentă Geană care pînă atunci rămăsese deoparte în chip de martor imparțial. Putea să treacă ziua fără o ispravă?

— Tovarășe caporal, începu Costel pe un ton sumbru, dar Geană îl întrerupse:

— N-am vorbit cu dumneata. La gură nu te-ntrece nimeni, dar la fapte... uite colea! și ațintí un deget acuzator spre pata albă de pe punte.

— Amîndoi sînt de vină, interveni sergentul. Au fost neatenți și gata; acuma încep să țipe. Să le fie învățătură de minte. Iar tu, Pavele, dă cutia-ncoace. Mă duc eu la nava unu să-ți aduc bronz cît îți trebuie. Și să nu mai aud povești de astea, fiți oameni serioși!

Pavel adună cu pensula ultimele picături de vopsea de pe fundul cutiei. Nu vroia să piardă nici un gram. Întinse cutia sergentului, care se uită pe furiș la Costel. Se aștepta să vadă un cît de mic semn de mulțumire din partea lui. Doar îl apărase, îl scosese din încurcătură, iar acum se oferea singur să facă rost de altă vopsea. Dar soldatul Munteanu plecă fără să se mai uite în urmă, și Geană se întoarse spre Nițu, ridicînd din umeri și depărtînd brațele într-un gest care spunea limpede: „Te-ai convins? Asta-i Munteanu și pace!..."

Cam așa o ducea Costel Munteanu pe dragorul 42. Mereu neplăceri, mereu ceartă cînd cu unul, cînd cu altul. Dar cele mai mari certuri le avea cu el însuși, dacă se poate spune astfel. Se judeca în fel și chip, pornind de fiecare dată de la ceea ce i se părea a fi punctul cheie al vieții lui: situația cu Grațiela. De multe ori se întreba dacă avusese vreun rost plecarea lui grăbită de acasă atunci, pe viscol. E adevărat, tragerea a mers bine, el a luat iarăși treizeci de puncte, comandantul l-a felicitat — și pe urmă? Holban a rîs o săptămînă întreagă de el, îl numea „eroul din Alaska", fiindcă citise undeva despre un căutător de aur care a mers la nesfîrșit prin zăpadă, urmărit de un lup. Costel citise și el povestirea lui Jack London și se simțea mîndru de această comparație, dar uneori își spunea că lucrurile stăteau tocmai pe dos: omul din Alaska se tîra mînat de deznădejde spre viață, spre fericire, pe cînd el, întreprinzînd acel marş de pomină, îşi amînase împlinirea unui vis — căsătoria. Graţiela îi scria destul de des şi făcea mereu aluzie la plecarea aceea care o mîhnise atîta. Spera însă că lucrurile se vor aranja curînd, iar pentru asta îl ruga să facă tot posibilul să vină iarăşi, eventual să trimită actele prin poştă mai înainte, să facă analizele acolo, la unitate, iar dacă e nevoie, ea e gata să trimită oricînd o altă telegramă. Ce ştia Graţiela, prostuţa de ea? Cu telegrama nu mai merge, îi scrise el într-un rînd. E bătător la ochi, şi apoi nici nu e sigur că i se va mai da crezare, acum e mult mai greu să plece, prezenţa lui e absolut necesară acolo pe navă, nu poate să-i explice mai mult, astea-s secrete militare... Totuşi cu prima ocazie prielnică va zbura spre ea şi asta, dac-ar fi după inima lui, s-ar petrece în următoarele zece minute. Îi mai scria să fie atentă cum se poartă, fiindcă oamenii sînt îndrăzneţi, iar ei îi lipseşte experienţa vieţii şi ar putea să aibă neplăceri... Adevărul e că îl frămînta gelozia, îi era ciudă pe el însuşi de asta, dar nu reuşea să-şi smulgă din minte ideea că ea trăieşte acolo, în preajma inginerului pe care-l admiră, iar femeile trec destul de uşor de la admiraţie la dragoste; şi mai ales nu-i dădeau pace vorbele pe care Antohi le aruncase în treacăt atunci, la bufet, în jurul păhărelelor de coniac: „Dar ia gîndeşte-te, cum o să stea doi ani de zile fără tine?"...

Frămîntarea îl făcea posac şi repezit, erau zile în care nimeni nu se putea înţelege cu el, ajungea lesne la certuri, iar certurile îndepărtau speranţa într-o eventuală permisie. De cîte ori hotăra să se schimbe, intervenea un incident care-i întărea reputaţia de certăreţ, de om care la supărare nu mai ştie ce vorbeşte; între planurile şi faptele lui exista mereu un gol peste care nu izbutea să dureze o punte cît de şubredă — şi toate acestea nu avea cui să le spună; caporalul Stanciu, vechiul comandant al tunului prova, era chinuit de boala lui, cu Geană se certase din primele zile, ceilalţi nu prea îl luau în seamă, iar locotenentul major Andrei, devenit secundul navei, avea prea multe probleme ca să-l mai preocupe necazurile sentimentale ale zecilor de oameni din subordine...

Sergentul Niţu era omul în care Costel întrevedea un aliat posibil, un om care să-l înţeleagă şi să-l sprijine, dar deocamdată nu era sigur, nu avea încredere deplină în această perspectivă, fiindcă se întreba dacă nu cumva atitudinea noului comandant era o poză, o tactică, de a părea binevoitor pînă se vede intrat în problemă, ca după aceea să folosească împotriva lui destăinuirile, cum făcuse odinioară caporalul Barbu. Cînd începu să se încredinţeze că sergentul îi vrea într-adevăr binele — de asta fu mai sigur ca oricînd după povestea cu pitura — Costel vru să se apropie de Niţu să-şi spună păsul, dar tocmai cînd căuta momentul prielnic, i se întîmplă alt lucru neplăcut.

...Era într-o dimineaţă caldă, la sfîrşitul lui februarie. Pentru prima oară după mai multe zile norii se risipiseră şi soarele, dornic parcă să aducă mai repede vestea primăverii, inundase portul cu o lumină veselă, strălucitoare. Gerul parcă mai slăbise şi el, sub această ofensivă primăvăratică. În dimineaţa aceea tot echipajul ieşi pe punte bine dispus ; pînă şi cei mai molatici executară plini de zel exerciţiile de înviorare, iar la curăţenia de dimineaţă, pe navă, se lucră cu un elan deosebit. După ridicarea pavilionului, echipajul trecu la antrenamente pe posturi de luptă ; se apropiau ieşirile în larg şi trebuia intensificată instrucţia pe material. Comandantul tocmai se pregătea să inspecteze aparatele electrice de navigaţie, cînd fu chemat la schelă.

— Bună dimineaţa, tovarăşe Florian, îl salută specialistul cu artileria pe divizie, un ofiţer înalt, cu ochelari fumurii.

— Să trăiţi ! Bine-aţi venit pe la noi.

— Sper că n-am nimerit într-un moment nepotrivit, rîse specialistul diviziei. Am venit să văd cum staţi cu pregătirea. Îl am aici, drept ghid, pe Nicoară, aşa că nu-i nevoie să ne însoţeşti.

Căpitanul locotenent Nicoară, specialistul pe divizion. clipi discret din ochi către el, adică „fii pe pace, totul e-n ordine".

— O să-ncepem de la prova, hotărî specialistul diviziei. Să vină locotenentul Dănilă şi toţi gradaţii artilerişti.

Ordinul îi fu îndeplinit. Se formă astfel o adevărată comisie care porni, cu el în frunte, spre scăriţa care ducea la prova, pe teugă. La tunul prova, servanţii aşteptau în poziţie de drepţi. Niţu făcu un pas înainte şi se prezentă răsunător.

— Dumneata eşti Niţu ? zîmbi specialistul diviziei. Te ştiu după nume. Ai ieşit primul pe divizie anul trecut, la tragerea ochitorilor, aşa-i ?

— Aşa e...

— Foarte frumos. Ei, anul ăsta ce ai de gînd ? Văd că ai avansat, ai ajuns sergent... Ieşim primii pe marină sau nu ieşim ?

— Ne străduim... murmură Niţu.

— Bun, bun. Numai să nu te culci pe lauri, sergentule. Ia să vedem, cum ţi-ai pregătit oamenii ? Care sînt caracteristicile tunului vostru ? Spune dumneata, soldat.

— Caracteristicile tunului nostru... începu Costel.

— Ei, dar ostaşii de pe nava voastră nu ştiu să se prezinte ? întrebă nemulţumit specialistul diviziei.

Căpitanul locotenent Nicoară făcu un semn ameninţător spre soldatul Munteanu, locotenentul Dănilă clătină mustrător din cap, iar caporalul Geană, aflat în urma tuturor, tocmai lîngă scară, clătină şi el din cap. Costel înghiţi în sec şi spuse răguşit :

— Sînt soldatul Munteanu Constantin, servant ochitor.

— Aşa, băiete. Acuma spune dacă ştii.

Ştia, şi asta mai risipi puţin nemulţumirea tuturor. Grupul trecu apoi la mitralierele de pe comandă. Mitraliorul din tribord, căruia toţi îi spuneau „Robotul“, fiindcă era un om tăcut şi îndemînatic, cu gesturi precise ca o maşină, fu pus să înlocuiască una din ţevile mitralierei, celălalt înlocui cuiul percurtor. Mergeau bine şi specialistul era satisfăcut. La tunul pupa, comandat de caporalul Geană, toţi rămaseră impresionaţi de cunoştinţele lui Stere în domeniul pulberilor, iar al doilea servant uimi asistenţa demontînd închizătorul tunului într-un timp record. Pe cînd îl monta la loc, o piesă refuză să intre în locaşul ei. Tocmai în clipa aceea specialistul se întorsese să-şi aprindă o ţigară, adăpostindu-se de vînt. Ostaşul, văzînd că piesa merge greu, o pocni cu coada ciocanului ; Nicoară ameninţă iarăşi din cap, pe furiş, fără să spună nimica, Niţu făcu ochii mari, dar ostaşul îşi urmă netulburat lucrul şi cînd raportă „remediat incidentul“, Dănilă stopă cronometrul şi-l arătă triumfător.

— Bun, bun, spuse specialistul diviziei. Îmi place cum se descurcă artileriştii dumitale. Dacă şi la trageri au să meargă aşa, meriţi toate laudele, tovarăşe locotenent... Numai să fii atent la disciplina militară. Învaţă oamenii să se prezinte, să fie mai milităroşi !

Locotenentul Dănilă, care gustase din plin bucuria primului succes important în pregătirea tunarilor, rămase cu această pilulă amară. După plecarea specialiştilor, el îl chemă pe sergentul Niţu şi-l admonestă pentru greşeala lui Munteanu. Iar sergentul îi spuse lui Costel vreo două de la obraz, fiindcă pînă acuma nici un subordonat nu-l făcuse de rîs în faţa şefilor, iar după purtarea unui soldat care nu ştie să se prezinte, cineva din afară şi-ar putea face o impresie proastă despre întregul echipaj. Uite şi-n cazul ăsta : pentru ce s-au străduit ei atîtea săptămîni, dacă specialistul pleacă de la bord cu concluzia că ostaşii de la tunul prova nu sînt milităroşi ?...

Costel n-avea pe cine să mai cheme. El primi mustrarea în tăcere, înţelegînd că i se cuvine pe de-a-ntregul, dar îl revolta altceva, şi nu scăpă prilejul s-o spună :

— Tovarăşe sergent, de ce n-a apreciat pregătirea noastră de specialitate ? Doar am răspuns destul de bine. Se leagă de prezentare de parcă asta ar fi...

— Tovarăşe soldat, crezi că-ţi permite cineva să faci aprecieri asupra superiorilor ? Dacă mai spui o vorbă în legătură cu asta, te pedepsesc !

— Am înţeles, spuse Costel stăpînindu-se cu greu. Am înţeles, repetă el şi adăugă în gînd : „Te pomeneşti că şi tu, tovarăşe sergent, îmi porţi pică după întîmplarea asta !"

Şi unui om care-ţi poartă pică nu i te poţi destăinui cu inima uşoară...

IV

Dragorul 42 înainta în plină viteză, luînd vîntul pieptiş. Valuri lungi se spărgeau pe punte, risipindu-se în jerbe de spumă. O boare fină, sărată, plutea în aer şi oamenii îşi simţeau îmbrăcămintea jilavă. După alarma de luptă care urmase ieşirii din port, primul schimb rămase la posturi, iar ceilalţi marinari, cartul liber, îşi petreceau timpul citind sau stînd de vorbă pe punte, prin cazărmi, fiecare unde se simţea mai la îndemînă. Tunul pupa era în schimbul doi ; comandantul lui, caporalul Geană, se plimba de colo-colo pe punte, făcîndu-şi curaj. De la început avusese frică de mare şi rămăsese cu teama că într-o bună zi răul de mare o să-l dea de ruşine în faţa celorlalţi tocmai pe el, pe secretar. Pleca urechea la tot felul de vorbe despre această maladie ciudată, asculta sfaturile unuia şi altuia, aplicîndu-le pe ascuns : cînd era în larg pe mare agitată renunţa la ciorbă, se ferea să intre în încăperi, stînd cît era ziua de mare pe punte la aer curat ; dacă simţea că-i vine ameţeală respira cu gura deschisă, adînc, pînă-l dureau tîmplele, iar cînd îi mirosea a ţigară sau a gaze de la maşini se depărta grabnic de locul cu pricina. Se spune pe drept cuvînt că răul de mare îi apucă mai ales pe cei care se tem de el, de aceea Geană se străduia să pară nepăsător, îşi căuta de lucru şi se ferea să se uite prea mult în jurul bordului, la vîrtejul ameţitor al apelor ce rămîneau în urmă, la orizontul care părea c-a luat-o razna, balansîndu-se haotic în comparaţie cu nemişcarea aparentă a catargului. La centrul navei, lîngă cămaşa maşinilor, Pavel îşi făcea de lucru împletind un balon de acostare din nişte zdrenţe care fuseseră cîndva parîme, şi Geană, înainte de a intra în vorbă, admiră cîteva clipe dibăcia cu care fostul pescar mînuia undreaua de lemn lustruit.

— Ne cam tăvăleşte, frăţioare, zise el apucîndu-se de balustradă, ca să-şi schimbe echilibrul. Rîndul trecut era mai potolită marea...

— Aş ! E gradul doi spre trei, replică Pavel nepăsător, ridicîndu-şi spre el faţa roşcovană. Cînd eram pe pescador. acum doi ani, am avut o furtună de gradul şapte. Atunci să fi văzut drăcie. Mergeam pe punte mai mult pe brînci, iar de la prova la pupa era tot o apă...

— Şi... n-aveai rău de mare ?

— Rău de mare ? He-he ! Păi cînd pluteşti pe o coajă de nucă luni de zile, te deprinzi. Ieşeam în larg pe orice vreme, aproape zilnic, ce, ca aici ? Să-ţi spun drept, mai ales cînd am fost anu-ntîi am cam dus dorul mării.

Şi pescadorul nu-i nici jumătate cît dragorul ăsta. Să-l vezi cum joacă şi se bagă pe sub valuri de zici că-i submarin. Mereu cu ochii-n patru, să nu-ţi zboare ceva de pe punte, să strîngi o legătură slăbită, să controlezi utilajele... Nu-ţi mai arde de rău de mare... Dar acum, pe vremea asta ? Excursie, nu alta...

— Ba pe mine mă cam gîdilă colea, în capul pieptului, mărturisi caporalul privind îngrijorat prăpastia care se căscase la babord, între două valuri. Nu-mi vine rău, nu, se corectă el, dar parcă simt aşa, o foame...

Pavel îl examină o clipă, scărpinîndu-se după ureche cu capătul undrelei.

— Pîinea prăjită e cel mai bun leac în cazul tău, spuse el cu competenţă. Vezi că Samson ştie lecţia. A pregătit o piramidă-ntreagă. Îşi făcu de lucru cu undreaua, dar cum Geană nu se grăbea să plece, Pavel îşi zise că desigur caporalul se ruşina de propria-i slăbiciune, de aceea adăugă consolator : Mulţi suferă mai tare pe-o hulă ca asta, decît pe furtună adevărată.

— Ce vorbeşti, se miră Geană cu gîndul la leacul miraculos de la bucătărie.

— Aşa e cum îţi spun. Şi... ia dă-te mai aproape. Mi se pare că şi locotenentul vostru... Ce să-i faci ? E mai nou, n-a mai umblat pe mare...

— Atunci mă duc să mă tratez, spuse caporalul înviorat. Mi-ai dat o idee bună...

Cu Samson era prieten vechi, se prezentaseră la comisariatul militar din Caracal în aceeaşi zi : bucătarul avea o soră frumuşică, pe care Geană o cunoscuse la o „joie a tineretului"... Se duse deci la bucătătrie, unde Samson tăia cu entuziasm nişte păstîrnac pentru ciorbă.

— Noroc, cumnate dragă ! Te-ai mai îngrăşat sau mi se pare mie ? Îţi prieşte în larg, frăţioare. Şi ce frumos miroase aici la tine...

— Păi da, bă, spuse bucătarul mîndru. Am făcut nişte chiftele ca la „Ambasador". Nu crezi ? Pe-ncercate, adăugă, arătînd cu cuţitul spre tava cu chiftele.

— Nu, nu, protestă Geană modest. N-aş vrea să iau din raţia echipajului...

— Atunci cornuleţe, specialitatea casei. Din astea am şi supliment pentru oamenii principiali ca tine...

— Mai bine, spune, n-ai nişte pîine prăjită?

— Am numai pentru cei care ţin regim, glumi bucătarul.

— Aşa? Ia păstrează-mi şi mie o felioară, două...

— Da'ce, bă, suferi cu stomacul?

— Ei, aş! se apără Geană. Preventiv. Mănînc acuma, pînă nu-s bolnav, cumnate. Îmi păzesc sănătatea...

Plecă cu buzunarele pline cu pîine prăjită, făcîndu-şi socoteala că ar fi bine să meargă la prova în bătaia vîntului. Acolo e aer sută la sută, nu vin nici gaze de la motoare, nici miros de chiftele, nimica. Oxigen pur!

La prova, în bătaia vîntului, Costel Munteanu ştergea cam fără chef picăturile de apă de pe tun. Ştia că lucrul lui seamănă cu al meşterului Manole: degeaba ştergi tunul acum, dacă peste o jumătate de minut în prova explodează un val şi aruncă de două ori mai multă apă! Pînă acum cîteva minute munciseră din greu: sub conducerea sergentului făcuseră exerciţii de ochire, demontaseră diferite piese „avariate“ înlocuindu-le cu altele, din setul de rezervă... Sergentul descoperise un defect la telefonul de conducerea focului şi se apucase, înarmat cu o şurubelniţă, să-l demonteze. Lor, servanţilor, le ordonase să facă întreţinerea tehnicii. Costel avea-n grijă ţeava, iar Holban partea din spatele scutului, unde nu prea ajungea apa. Aşa că Holban trase cu stupa de două ori peste mecanisme şi se rezemă de scut, adăpostindu-se de vînt şi moţăind din picioare, în timp ce el trebuia să şteargă mereu picăturile de apă sărată de pe ţeavă...

Cînd îl zări pe Geană care ronţăia feliile de culoarea ciocolatei, Costel simţi deodată un gol straşnic în stomac şi se gîndi că singurul remediu pentru această stare gravă ar fi cîteva felioare de pîine prăjită. Plecă deci spre bucătărie, profitînd de neatenţia lui Niţu. Holban înţelese despre ce e vorba şi-i făcu semn să-i aducă şi lui...

Bucătarul tocmai se pregătea să arunce resturile de zarzavat peste bord. Zărindu-l pe Costel se opri, cu gînd să-l înţepe c-o vorbă.

— Aş vrea şi eu nişte pîine prăjită, spuse Costel.

Pe faţa ca o lună plină se răspîndi o bună dispoziţie certă: văzîndu-se solicitat, bucătarul socoti că are un bun prilej să adauge ceva la palmaresul victoriilor lui contra lui

Munteanu, şi asta numai pentru că odată, demult, cînd cei de anul întîi veniseră pentru prima oară pe dragor, ostaşul îl înfruntase, respingînd tradiţionala păcăleală. Răsturnă deci ligheanul peste balustradă, se întoarse să-l pună tacticos la locul lui, pe masa din bucătărie, apoi se rezemă de uşă, încrucişă picioarele şi rîse dispreţuitor :

— Te-ai boierit, mă ! La maică-ta acasă tot pîine prăjită ai mîncat ?

Lui Costel i se făcu negru înaintea ochilor. Fără să se gîndească, plezni obrazul rumen şi surîzător, apoi se retrase strategic spre prova, urmărit de strigătele bucătarului :

— De ce dăduşi, bă ? O să te raportez ! Dacă răsturnai tava cu cornuleţe ? Stai că-ţi arăt eu ţie !

De sus, de pe puntea de comandă, căpitanul de rangul 3 Florian se aplecă peste parapet, să vadă ce se întîmplă.

— Tovarăşe comandant, se văicări bucătarul. Raportez că soldatul Munteanu mi-a dat o palmă !

Florian se încruntă. Aruncă o privire spre girocompas şi spuse cu asprime timonierului :

— Vezi că te abaţi de la drum ! Se întoarse spre Dănilă care lua înălţimea soarelui cu sextantul : Tovarăşe locotenent, să-mi raportezi ce-i acolo, jos. Şi, în general, fii mai exigent cu Munteanu ăsta, că mereu aud de el !

— Am înţeles, spuse Dănilă. Ordonaţi să plec chiar acum ? Sau după ce fac punctul ?

— Frumoasă întrebare, murmură comandantul. Doar n-o să navigăm la voia întîmplării din cauza lui Munteanu.

Obrazul frumos al locotenentului deveni purpuriu, dar nimeni nu observă nimic, fiindcă îşi duse din nou sextantul la ochi. Florian mai aruncă o privire spre prova şi-l văzu pe sergent cum îşi muştruluia subordonatul. De aici, de sus, nu se auzea ce-i spune...

— De ce nu stai la postul tău, soldat ? întrebă Niţu cu glasul tremurînd de supărare.

— Am fost... să cer nişte pîine prăjită...

— Acuma, în timpul cartului ? Foarte frumos. Dar pe bucătar de ce l-ai lovit ?

— Mi-a vorbit urît, tovarăşe sergent, spuse Costel cu îndrăzneală. Mi-a zis ceva de mamă.

— Ei, şi ? mormăi sergentul pus în încurcătură. Trebuia să-i tragi una ? Dacă fiecare îşi face dreptate singur, unde ajungem ? Cînd o să termini odată cu toate astea, Muntene ? Îţi place să fii de rîsul echipajului ?

Costel simţi că nu mai poate ţine-n el amărăciunea pe care-o adunase atîtea săptămîni. Ar fi vrut să spună totul deodată, să-şi înşire necazurile, să se apere, să acuze răutatea altora, dar tocmai furia care-l stăpînea în clipa aceea îl împiedică să gîndească limpede şi să vorbească logic. Izbucni :

— Sînt de rîsul echipajului, da. Toţi au necaz pe mine. Nu le-am făcut nici un rău. Mă asupresc, îşi bat joc de mine. Nu mai pot să stau aici, pe nava asta. Cer să mă debarce. Mai bine la uscat decît aşa... Dacă nu-mi dă drumul, fug !

— Atenţiune, spuse Holban care observase primul apropierea locotenentului şi toţi luară poziţia de drepţi.

— Ai curaj să mai spui o dată asta ? întrebă Dănilă în culmea indignării. În fiecare zi faci cîte o trăznaie şi mai îndrăzneşti să vorbeşti ? Crezi că n-avem altă treabă decît să anchetăm faptele tale ? Şi pe urmă, mai şi ameninţi... Pe cine crezi că sperii ? De unde asemenea atitudine ?

— Am greşit, tovarăşe locotenent, murmură Costel stacojiu la faţă. M-am enervat şi eu...

— Te-ai enervat ! Dar noi toţi crezi că sîntem îngeri? Crezi că răbdăm la infinit ? Vrei să fii debarcat ? Foarte bine. Ieşi la raport şi spune motivele. Dar pînă una alta, fii om aici pe navă, că ne scoţi peri albi de zece ori pe zi ! Să nu mai aud asemenea lucruri că n-o să fie bine, să ştii!

— Am înţeles...

— Iar dumneata, sergent Niţu, ia măsuri împotriva lui.

— Am înţeles... spuse şi sergentul.

Mulţumit că limpezise astfel situaţia, locotenentul se întoarse să plece, dar se răzgîndi dîndu-şi seama că uitase lucrul cel mai important :

— Ascultă, Niţule, cum se face că oamenii tăi au vreme de plimbare ? De ce nu faci antrenament cu ei ? Cearta cu bucătarul nu-i cea mai bună metodă pentru formarea ochitorilor, adăugă el caustic. Situaţia de la tunul tău ar da impresia că nu numai împotriva lui Munteanu trebuie luate măsuri...

În jumătatea de lună de cînd îl cunoşteau pe Niţu, ostaşii de la tunul prova avuseseră vreme să-i afle unele particularităţi. Îl mai văzuseră în cîteva rînduri supărat la culme ; atunci, ca şi acum, faţa lui căpăta o ciudată culoare închisă, lipsită de rumeneala sănătoasă pe care o avea de obicei. „Aşa-mi trebuie, gîndi sergentul înciudat. N-am crezut o iotă din ce-mi spunea Geană ăsta, deşi probabil că avea un pic de dreptate... Ah, unde sînteţi voi, manuale de pedagogie, să-mi spuneţi care-i calea cea mai dreaptă ? Ce-ai face, în cazul lui Munteanu, stimate profesor de psihologie pedagogică ? În care din cele patru tipuri de sistem nervos se încadrează după purtarea lui ? Cum ai califica ponoasele pe care le trag eu de pe urma lui Munteanu ? Şi ce soluţie mi-ai propune, stimate profesor ?". Dar fiindcă profesorul era departe, şi poate la ora asta, cu creta în mînă, desena pe tabla altei clase de la pedagogică schema celor patru temperamente, fostul său învăţăcel trebui să se descurce singur :

— Soldat Munteanu, ai două opriri din învoire. Şi cred că ar fi cazul să-i ceri scuze lui Samson pentru purtarea ta. Asta, după ce terminăm antrenamentul. La posturile de luptă !

Cei doi ostaşi tropăiră în jurul tunului, puseră mîna pe manete şi raportară cu jumătate de gură :

— Servantul ochitor la post !

— Servantul încărcător la post !

Niţu scoase cronometrul. Privi o clipă cadranul alb, se încruntă şi spuse :

— Soldat Holban, cuiul percutor rupt. Remediază incidentul !

Holban scoase din trusă cîteva scule şi începu demontarea. Lucra repede, cu îndemînare. Scoase închizătorul de la locul lui, îl trînti pe punte, din el săriră pe rînd alte piese : cilindrice, paralelipipedice, lucioase, netede ca oglinda, unse uşor. Arcurile vibrau sonor destinzîndu-se, piesele cădeau cu un clinchet plăcut... Cuiul percutor sări de la locul lui şi căzu la un pas mai încolo ; sub lovitura unui val puntea se înclină şi cuiul o porni la vale ; ostaşul alergă după el de-a buşilea, îl prinse şi-l puse în lada completului de rezervă de unde scoase la iuţeală altul şi începu montarea. Înfigea cu putere piesele în locaşul lor ; pe cele care nu intrau din prima încercare le lovea cu coada ciocanului...

— Remediat incidentul ! raportă el în clipa în care închizătorul îşi reluă locul la tun cu un clănţănit sec.

Sergentul stopă cronometrul şi cei doi ostaşi se uitară iute la cadran.

— E bun, spuse Munteanu. S-a încadrat în baremul de „foarte bine“...

— Da, e bun, confirmă sergentul apropiindu-se mai mult de el. Dar calitatea ?

— Cum aţi spus ? se miră ostaşul.

— Ca-li-ta-tea ! repetă rar sergentul, apoi explică : Holban a lucrat repede dar prost. Dacă trîntim piesele aşa, unde ajungem ? Degradăm materialul, băieţi. În cîţiva ani scoatem tunul la reformă, şi tunul ăsta costă bani grei. Ia să vă văd lucrînd mai cu grijă. Soldat Munteanu, cuiul percutor rupt. Remediază incidentul !

Ostaşul se apropie de tun şi începu lucrul, sub privirile critice ale sergentului.

— Parc-ar umbla cu ouă, frăţioare ! rîse caporalul Geană care apăruse iarăşi pe teugă.

— Aşa şi trebuie, răspunse Niţu. Grija faţă de tehnică.

— Dar baremul ?

— Baremul ? În care barem scrie să zvîrli cît colo piesele şi să le baţi la loc cu ciocanul ? Iuţeala se obţine prin antrenament, nu prin forţarea materialului...

Geană clipi semnificativ din ochi şi-şi văzu de drum, notîndu-şi cu grijă în minte : „Sergent Niţu nu pretinde încadrarea în barem“. Mai notase el cîte ceva şi-n alte dăţi. Aduna cu grijă, lega un fapt de altul, gospodărea atent „materialul“, aşteptînd ziua în care îl va putea trînti pe masă : „Uitaţi, tovarăşi, cum stau lucrurile cu sergentul Niţu. Uitaţi pe cine aţi adus la bord, sub titlul de cel mai bun gradat tunar. Parcă n-ar mai exista şi alţii...“

Fiindcă pentru el numirea lui Niţu la tunul prova fusese o jignire cumplită. Unde mai e autoritatea lui de tunar iscusit, care-i adusese cîndva stima echipajului ?

V

În dimineaţa aceea de februarie Graţiela se trezi tîrziu. Văzu lumina soarelui filtrată printre jaluzele şi consultă alarmată ceasul deşteptător de pe capacul studioului: opt şi jumătate! În sobă duduia un foc vesel, ca în toate zilele geroase, şi se miră că nu auzise măcar paşii mamei şi întreg cortegiul de mici zgomote atît de familiare care preced aprinsul focului. Trase cu urechea: Nici un sunet nu tulbura liniştea casei. „Înseamnă că mama a plecat la piaţă fără să mă mai întrebe ce gătim azi. În fiecare zi aceeaşi întrebare: ce gătim? În fiecare zi — mîncare..." Simţi deodată o greaţă cumplită. „Mi s-o fi aplecat aseară, de la sardele", îşi zise. Coborî din pat şi avu senzaţia că se învîrteşte casa cu ea. Ameţeala o stăpînea şi mai tare. Deschise geamul, cu un efort care-o istovi de tot, şi se trînti pe pat, de-a dreptul peste plapumă. Răceala mătăsii îi făcu foarte bine. Încercă să-şi spună că e ceva trecător, accidental, dar greaţa şi ameţeala se adăugau altor simptome care se arătaseră în ultima vreme şi care, luate împreună, duceau către un diagnostic precis...

Vreo zece minute rămase aşa, culcată peste plapumă, pînă cînd aerul rece care năvălea în încăpere îi alungă starea aceea vecină cu leşinul. Atunci sări din pat şi începu să se îmbrace cu o grabă febrilă, cu o hotărîre oarbă, care luase subit locul nehotărîrii din ultimele săptămîni. O încerca o spaimă grozavă la gîndul că s-ar fi putut împlini prezicerea sumbră a „bufniţei": să te pomeneşti cu un copil, orfan de tată din naştere... Tot mai spera să fie vorba de nişte tulburări trecătoare, n-avea de unde şti precis şi n-avea cui să ceară sfatul. Un sfat implică o mărturisire, iar o mărturisire aduce după sine condamnarea aspră a tuturor. Pe cine să întrebe? Mama, cu concepţiile ei înapoiate, ar vedea în toată întîmplarea o catastrofă cumplită. Marga? Nu. Prietenia cu ea nu ajunsese atît de departe, încît să-i dea certitudinea păstrării unui secret ca acesta. Singurul om din lume căruia s-ar putea adresa era unchiul, dar şi faţă de el Graţiela avea reţineri; o cunoştea de cînd era mică, o iubea şi avea despre ea o părere foarte bună. Ce-ar spune unchiu' doctor aflînd că ea și Costel...? Totuși, trebuia să-i spună, să înfrunte privirea lui cercetătoare, să-i dezvăluie unele amănunte intime de care se jena ea însăși... Altă cale nu era, știa bine asta, dar ezitase să ia o hotărîre. Acum însă, în dimineața asta, cînd bănuiala devenise aproape certitudine, nu mai avea de ales. „El știe povestea cu Costel, nu-i e greu să-și închipuie ce s-a putut întîmpla. Și pe urmă, e medic. Înțelege mai bine ca oricine... Poate să mă ajute, trebuie să mă ajute!“ Plecă grăbită, parcă de teamă să nu-și schimbe hotărîrea pe care o luase după atîtea ezitări. Dar mai ales de teamă să nu dea ochii cu mama ei.

Pe drum nutri speranța că unchiul nu-i acasă și deci are motive obiective să amîne mărturisirea, dar cînd trase clopoțelul de la ușă și auzi pași tîrșîiți în antreu își dădu seama că zarurile fuseseră aruncate și că nu mai putea da înapoi.

— Lume nouă, zîmbi bătrînul, poftind-o cu un gest curtenitor să intre. Cam scumpă la vedere, nepoțică. Probabil că mai vrei să dai o telegramă, de vreme ce ți-ai amintit de un bătrîn nevolnic, de o rudă plicticoasă... Dar cum Grațiela tăcea mereu, cu fața parcă împietrită, el încetă să mai zîmbească. Ia spune păpușă mică, ce-i cu tine? Ce s-a întîmplat? Cine te-a supărat, să-i cer eu socoteală...

Fata îl privi o clipă, apoi căzu în fotoliul mirosind a piele veche și-și acoperi fața cu mîinile. Doctorul, înțelegînd că era vorba de ceva foarte serios, nu stărui cu întrebările. Îi aduse un pahar cu apă și-i spuse cîteva fraze liniștitoare, potolind-o ca pe un copil mic și așteptînd, răbdător, destăinuirea ei.

— Unchiule, am un necaz mare, spuse Grațiela printre lacrimi. Dar să-mi promiți că nu spui la nimeni, fiindcă altfel mă omor, să știi!

— Ce-i cu tonul ăsta de tragedie antică? o dojeni el blînd, netezindu-i părul negru revărsat pe umeri.

— Nici nu m-am pieptănat ca lumea astăzi, se scuză ea.

— Dacă te preocupă pieptănătura înseamnă că nu-i așa de grav, zîmbi iarăși bătrînul. Și un necaz, oricît ar fi de mare, trece pînă la urmă...

— O spui ca să mă încurajezi, unchiule, dar eu sînt așa de nefericită... Ea își stăpîni cu greu un nou torent de lacrimi și începu să-i descrie simptomele care o alarmaseră atîta. Iar cînd sfîrși, căută să surprindă pe fața doctorului răspuns la întrebarea ce o frămînta.

— Nu-ncape îndoială, spuse el liniștit. E vorba de o sarcină normală, așa că n-ai de ce să te sperii.

— Cum să nu mă sperii ! șopti Gabriela deznădăjduită. Tocmai de asta mi-e teamă mai tare. Ce mă fac eu acum ?

— Ce să faci ? Urgentezi căsătoria ; mai dă-i și tu un impuls marinarului, fiindcă bănuiesc că el e autorul...

— Unchiule ! Cum ți-ai fi închipuit că mai există și altcineva ?...

— N-am spus asta, iartă-mă. M-am exprimat greșit, vroiam să zic că avînd certitudinea...

— Ce să fac eu acum, repetă Grațiela fără să-l audă. Nu vreau să am copil din flori. Toată lumea o să rîdă de mine... Mama și tata m-ar socoti o netrebnică, m-ar alunga, ar muri de durere.

— Judeci copilărește, Grațiela, spuse doctorul, căutîndu-și țigările pe sub hîrtiile de pe birou. Prea departe te duci cu gîndul. Ce vorbă-i asta, copil din flori ? Povestea datează de două luni, deci mai ai șapte. Te căsătorești și gata. Nașterile la șapte luni nu sînt o raritate, deci nimeni n-o să bănuiască nimica...

— Da, dar el nu poate veni ! strigă ea cu ochii plini de lacrimi. Salvează-mă. Știi bine că el e în armată. Mi-a scris categoric că povestea cu telegrama nu se mai poate repeta. O să primească permisie, dar mai durează...

Doctorul își scărpină bărbuța aspră, pironind ochii în tavan :

— Tu ești o fată bună și curajoasă, așa că o să-ți vorbesc deschis. De sarcină nu te poate scăpa nimeni pe lumea asta. Și-apoi, trebuie să știi că, din punct de vedere fiziologic, copilul născut din prima sarcină e cel mai reușit. Organismul omenesc...

— Iartă-mă, unchiule, dar teoriile astea nu prea mă interesează acum. Practic, învață-mă ce să fac.

— Practic, admise doctorul. Ai să povestești lui tăticu și lui mămica despre ce este vorba și ei au să te înțeleagă...

De altfel n-au încotro. E vorba de o sarcină foarte normală, iar tu eşti voinică, pe deplin aptă ca să devii mamă.

„Să devii mamă!" Aceste cuvinte avură un ecou deosebit în inima Graţielei. De la trei-patru ani, orice fetiţă care se respectă îşi leagănă cu seriozitate păpuşa, o dojeneşte şi-i face hăinuţe; joaca devine peste cîţiva ani un vis ascuns, o dorinţă instinctivă care se dezvoltă treptat, devenind scop al vieţii. Dar dorinţa de a împlini această lege a naturii — aducerea pe lume a unei noi fiinţe — întîmpină obstacole de tot felul. Maternitatea e o mare răspundere; ea presupune o cheltuială uriaşă de energie, renunţarea la anumite plăceri şi-n primul rînd la libertatea de a pierde vremea, la împlinirea acelui dicton egoist „trăieşte-ţi viaţa", care răsună aşa de des în jurul nostru. Sînt şi bărbaţi pe care ideea de a deveni părinţi îi înspăimîntă, copilul le apare ca o piedică în realizarea altor proiecte, ba aduc în sprijinul spaimei lor pînă şi meschine argumente de ordin material, precum că întreţinerea unui copil e costisitoare, şi spun asta cu aceeaşi nepăsare cu care ar vorbi despre întreţinerea unei motociclete sau a unui cîine de vînătoare... Dar toate aceste temeri, un rod nedorit al civilizaţiei probabil, pălesc în faţa puterii eterne a naturii: femeia se zbate între cele două alternative, dar continuă să viseze în secret la fericirea deplină pe care nu o poate afla decît în maternitate, iar bărbatul urmăreşte cu ascunsă invidie pe taţii din jurul lui, oameni mai generoşi, mai curajoşi şi prin asta mai apropiaţi de esenţa umană decît el...

Să dăm dreptate şi Graţielei care în faţa acestei perspective era totodată speriată şi fericită; aproape nu izbutea să creadă că totul se întîmplă aievea: cu sau fără voia ei, cu sau fără permisiunea părinţilor, cu sau fără asentimentul lui Costel, peste şapte luni va legăna în braţele acestea o fiinţă mică şi plăpîndă, care o să aibă un nume, o să plîngă cu glas omenesc şi o să semene cît de cît cu ea însăşi. Dar doctorul n-o lăsă să se îndoiască prea mult, ci începu să-i dea sfaturi concrete, despre regimul alimentar şi dozarea eforturilor, socotind deci irevocabilă perspectiva: „Să devii mamă!"

— Trebuie să vorbeşti cu mămica, insistă bătrînul. Nu de alta, dar ea nu prea are înfăţişare de bunică, aşa că trebuie pregătită din vreme !...

Rîse copios, imaginîndu-şi cumnata în chip de mamă-mare, şi Graţiela se molipsi de veselia lui, deşi înţelegea că lucrurile nu erau nici pe departe atît de clare pe cît dorea el să le prezinte...

— Nu ţine secret şi nu te frămînta, insistă el regăsindu-şi autoritatea profesională. Asta face rău copilului, ţine minte. De-acum să vezi ce-o să te schimbi. El trăieşte deocamdată prin tine, dar ai să ajungi să trăieşti tu prin el, să-i subordonezi viaţa şi toate acţiunile tale, să respiri, să mănînci, să dormi pentru el, şi asta o să-ţi dea o nouă demnitate, o nouă linişte. O linişte care e şi a lui şi care-ţi porunceşte să faci aşa cum e raţional. Vorbeşte cu mama, iar dacă nu vrei, pot să o fac eu sau măcar s-o pregătesc...

— Nu, nu ! se apără Graţiela alarmată. O să-i spun eu singură, într-un moment prielnic ; o cunosc bine şi ştiu cînd e mai nimerit să-i dau o veste ca asta...

— Bine, păpuşă mică, spuse doctorul sărutînd-o pe frunte, ca atunci cînd fusese aici cu Costel. Spune-i, dar nu aştepta prea mult, fiindcă fiecare zi care trece ţi-ar îngreuna mărturisirea. Eu îţi doresc să fie într-un ceas bun şi să mă chemi să joc niţel la botez...

Graţiela plecă încurajată, dar pe parcurs, depărtîndu-se de casa doctorului, simţi că acest curaj îi scade tot mai mult. Cît fusese în casa mică şi solidă, semănînd cu o cetăţuie, avînd în preajmă prezenţa de pitic înţelept şi hîtru a bătrînului, lucrurile i se păruseră grozav de simple, vorbele lui alungaseră orice temere, dar fiecare minut făcea să treacă efectul acestui anestezic sufletesc, lăsînd în loc durerea surdă a îngrijorării. Lucrurile stau rău de tot ; în primul rînd, mărturisirea sarcinii aduce sau mai bine zis pune înainte mărturisirea legăturii vinovate, ilegale, dintre ea şi Costel, iar o asemenea vină capătă proporţii de catastrofă în ochii unor puritani ca soţii Ţuţuianu. In al doilea rînd, venea opinia publică ; va putea ascunde Graţiela sarcina pînă la sosirea lui Costel şi deci pînă la oficierea căsătoriei ? Ce va spune lumea ? Iată un refren pe care şi l-au repetat de mii de ori femeile din toate erele şi de pe toate continentele ; societatea condamnă totdeauna maternitatea neacoperită de actul căsătoriei ; cu toate astea natura își vede de treabă, fiindcă esențialul acesta este : femeia va aduce pe lume un nou exemplar al omenirii, poate un factor al progresului, poate un geniu, un artist de seamă, un explorator temerar... Atunci de ce maternitatea în sine, crearea unei ființe noi constituie un motiv de blam și de condamnare a mamei necăsătorite ? Doar și ea suferă, smulge cu chin trup din trupul ei, iubește noul venit și-i teme viața plăpîndă în aceeași măsură ca o mamă posesoare a unui certificat de căsătorie...

Toate aceste gînduri o frămîntau pe Grațiela, mergînd agale, în dimineața calmă și rece, de sfîrșit de februarie, cu aer înghețat și clar și pur, a cărui săgetare-n cerul gurii îi amîna amețeala și fiorii primelor luni de sarcină. Ajunse acasă. În fața porții Ștefan tocmai își pregătea mașina de plecare. Întoarsă către evenimentele deosebite care-i priveau propria persoană, Grațiela era mult mai puțin preocupată de lumea din jur ; aproape că nu-l luă în seamă pe partenerul ei de plimbare decît cînd el, ascunzînd la spate pielea de căprioară cu care ștergea caroseria, o salută ceremonios. Răspunsul ei rece îl alarmă, socotindu-l în mod greșit o urmare a purtării lui din seara precedentă, cînd încercase din nou, fără succes, o apropiere. Trebuia să se scuze, să explice, deși nu prea știa ce anume, avea însă să inventeze ceva, un pretext oarecare, cel puțin ca să-și facă simțită prezența, să spulbere ceva din presupusa ei supărare, fiindcă îi plăcea de ea și nădăjduia s-o aducă, odată și-odată, la sentimente mai bune. Cu un salt ajunse în poartă înaintea ei și-i ținu calea, surîzînd ca într-o joacă :

— Ce mai faci, domniță ? Cum te simți după escapada de aseară ?

— Bine, spuse ea pe un ton neutru. Nimic deosebit...

— Înseamnă că pot să răsuflu ușurat. Credeam că-mi porți pică, fiindcă te-am făcut să întîrzii...

— A, nu, nu-i nimica. M-a certat tăticu, e adevărat, dar o să-i treacă. Mai ales că i-am făgăduit...

— Să nu mai mergi cu mine ? rîse el.

— Să nu mai merg cu nimeni, nicăieri. Fără să-i cer voie, adăugă ea, mirîndu-se singură că poate sta de vorbă, că e liniștită, că se simte bine în preajma omului acesta frumos, că vocea lui învăluitoare, caldă chiar şi în discuţiile cele mai prozaice, continuă să-i placă...

— La cît pleci la serviciu ? întrebă el.

— Ca de obicei, la unu şi jumătate.

— Atunci dă-mi voie să te conduc. Lucrez după-amiază astăzi, şi fiindcă diseară nu te pot vedea, aş vrea măcar acum, la plecare...

— Mulţumesc, spuse ea. Dacă te nimereşti pe-aproape la ora aceea, nu refuz. Dar n-aş vrea să te deranjezi special pentru mine...

— Repet că mi-ar face plăcere să te conduc, insistă el.

Ea intră în curte, salutîndu-l cu un semn din cap.

De ce acceptase iarăşi ? N-ar fi putut explica. În prezenţa lui se simţea mică şi fără putere ; c-o zi înainte se lăsase purtată tot aşa, în voia lui, şi se gîndi cu nelinişte că dacă el ar fi mai insistent, n-ar putea să-i reziste prea mult... Dar Costel ? „Trăieşte-ţi viaţa cît ai timp !" i-ar spune Marga. Şi ar avea dreptate într-un fel. Dar nu acum, în împrejurarea asta. Ideea că soldatul acela cu obrajii rumeni şi subţiri ca de fată este tatăl copilului care se va naşte peste cîteva luni o făcu să regrete purtarea de-acum. „Dar n-am făcut nimic rău. Vrea să mă conducă la serviciu cu maşina, foarte frumos. Trebuie să mă menajez, autobuzul poate fi aglomerat..." Nu, justificările acestea n-o puteau convinge. Îşi spuse că era culmea făţărniciei să te minţi pe tine însăţi ; de ce n-ar spune lucrurilor pe nume ?

Cînd închise portiera şi Ştefan porni motorul, ea îl întrebă fără nici o introducere :

— Îţi plac copiii, domnule Ştefan ?

El tresări şi apăsă cu putere pe accelerator. Maşina se smuci din loc, cu un fel de vaiet mecanic, apoi omul liniştindu-se, vehiculul se aşternu cuminte la drum, stăpînit iarăşi de o mînă sigură.

— Asta se numeşte lovitură sub centură, domniţă.

— Ce anume ?

— Întrebarea prin surprindere. Vrei să ştii dacă-mi plac copiii. Trebuia să precizezi : ai mei, sau în general ?

— Ştiu eu ? În general... Dar ce, ai copii ? adăugă ea cu un surîs.

— Nu mă crezi în stare ? murmură el. Ei bine, află că am. Am doi copii, pentru care plătesc de vreo trei ani pensie alimentară. Şi ştiu bine că banii nu-s pentru ei. Îi foloseşte o femeie care nu merită... Dar să lăsăm amănuntele triste, spuse el cu o sforţare. M-ai întrebat dacă-mi plac copiii. Nu-mi plac.

— Pot să te întreb de ce ?

— Vezi, domniţă, oamenii îşi propun anumite obiective, au un scop în viaţă. De cele mai multe ori, copiii sînt aceia care îi împiedică să le atingă. Dar să fiu mai explicit. Am fost căsătorit, nu fac un secret din asta, cu o femeie frumoasă şi iniţial bună. Voiam să ajung departe, să dau doctoratul în ştiinţe... I-am spus de la început : nu-mi trebuie copii. Ea era de părere contrară. „Visuri, m-am gîndit. Aşa e ea, poetă..." Cînd a rămas însărcinată, ne-am certat îngrozitor. I-am explicat de ce sînt împotrivă, deşi ştia bine, erau lucruri pe care i le mai spusesem de sute de ori. De aici au pornit neînţelegerile în casă ; ea a născut doi gemeni, eu am început s-o urăsc, copiii se trezeau noaptea şi urlau, mă plimbam prin casă cu ei în braţe, devenisem nervos, eu mă duceam la lucru nedormit... N-am putut rezista mult aşa. Ne certam tot mai des, pînă cînd într-o zi i-am dat o palmă, i-am spus că mi-a distrus viitorul şi am ajuns la tribunal. Au încercat să ne împace, procesul s-a lungit mai bine de un an, dar am fost tare pe poziţie. Am avut şi un avocat foarte bun... Acum sînt liber ca păsările cerului.

— Şi doctoratul ?

— Ah, doctoratul ! Nu mai puteam să stau în Bucureşti după tot ce s-a întîmplat. Colegii mei mă ocoleau, prietenii s-au răcit... Ei mă condamnă şi au dreptate din punctul lor de vedere. Totuşi mă simt mai bine acum. Mi-am luat maşină, mă distrez cum îmi place...

— Parcă vorbeai de singurătate aseară...

— Vorbeam. Fiecare om vorbeşte. Dar mai bine singur decît aşa, în jug...

Graţiela privi profilul frumos, nemişcat şi rece. Tăcură amîndoi îndelung.

— Să-ţi mai spun ceva, zise el într-un tîrziu, cînd maşina ajunsese în preajma salonului de coafură. Nu pot avea relaţii cu o femeie, pînă nu sînt sigur că este exclusă posibilitatea de a avea un copil cu ea. Cred că-i mai bine aşa.

— La revedere, spuse Graţiela deschizînd portiera încă din mers. Mulţumesc că m-ai condus...

— Cu plăcere, şi-altă dată, domniţă, spuse el politicos.

Ea coborî şi-şi jură să nu se mai urce niciodată în această maşină frumoasă.

VI

Ieşirile în larg deveneau tot mai dese. Două zile după cearta lui Costel cu bucătarul, dragorul 42 luă iarăşi marea, într-o dimineaţă noroasă dar liniştită, cu mare calmă şi orizont clar. De data aceasta, în plan era trecută o activitate nouă pentru marinarii de anul întîi: pregătire la ancoră. Dragorul ieşi din port, parcurse cîteva zeci de mile spre nord, făcu cale-ntoarsă şi ancoră travers de port, la vreo două mile depărtare. Clădirile de pe ţărm se vedeau bine, iar dacă foloseai un binoclu puternic, puteai să zăreşti siluetele oamenilor care treceau pe faleză. Dar nimeni nu stătea să contemple ţărmul, fiindcă programul prevedea cu totul altceva. Începură, ca de obicei, antrenamentele la posturile de luptă: „Babord atîtea grade ţintă navală!“ şi Costel îndrepta ţeava la babord atîtea grade, unde se zărea o barcă sau o geamandură. În clipa următoare nava făcea un salt scurt pe val şi ţinta dispărea din aparatele de ochire; caut-o din nou, adu ţeava pe direcţie, dar n-apuci să strigi victorios „Ochit!“, că un nou salt abate ţinta; o iei de la capăt, asta-nseamnă antrenament în condiţii complexe, parcă ce — spunea sergentul — la război aştepţi să se calmeze marea ca să poţi ochi în linişte? După zece minute, cei doi servanţi năduşiseră, dar Niţu nu-i slăbea deloc...

Maistrul principal Nicorescu, şeful-mecanic, ieşi de la maşini şi se zgribuli în aerul rece de afară. Veni lîngă Andrei, care fuma gînditor în preajma vinciului de dragaj, şi ceru voie să aprindă o ţigară.

— Tot mai bine-i la aer curat, spuse el suflînd cu plăcere fumul. Acolo, sub punte, e cald, dar ce folos?

— Nu vreţi să facem schimb ? întrebă Andrei în glumă. Peste o săptămînă-două e cald şi afară. Puteţi face plajă sus pe comandă, plus aerosolii...

— Nu dau eu mirosul de motorină pe toţi aerosolii din lume, rîse şeful-mecanic. M-am deprins cu el, face parte din mine. Uitaţi-vă aici — îşi arătă palmele mari, uscate, puternice, brăzdate de dîrele microscopice ale uleiului impregnat în piele. Ăsta-i un certificat care nu se poate şterge prea uşor...

Andrei îl privi cu respect. Şeful mecanic era un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, dintre care douăzeci şi cinci îi petrecuse pe mare. Era un om mărunt şi ager, creat parcă anume pentru spaţiul redus din compartimentul maşini, cum glumeau prietenii lui. Brunet, cu sprîncene stufoase, ar fi părut un om aspru, dar gura frumoasă, bine conturată, mereu mijind a zîmbet, şi tîmplele cărunte îi îmblînzeau figura, ca şi vocea puternică dar caldă, vocea unui om deprins să vorbească în zgomotul maşinilor. Avea o experienţă vastă în domeniul motoarelor, ca şi în formarea celor care urmau să le mînuiască. Fusese reales ca secretar al organizaţiei de partid a navei tocmai pentru că ştia să lucreze cu oamenii şi să-i apropie, să le dea din experienţa lui de viaţă.

— Avem cîteva ceasuri bune de stat aici, spuse gînditor Andrei. Diseară la ora 19 intrăm în port. Facem acostare pe timp de noapte, să-i deprindem pe cei din anul întîi...

— Parcă numai pe ei ? zise Nicorescu. Ajutorul meu e de-o seamă cu recruţii, a terminat şcoala de maiştri printre cei mai buni, dar la partea practică... e mai greu. Vine la fiecare mărunţiş să mă-ntrebe ce să facă. Şi-apoi nu prea se descurcă în educaţia oamenilor din compartiment...

— Aşa-i la început, zîmbi Andrei. O să-i mai ajutăm şi noi. Mai trebuie ajutaţi şi gradaţii...

— Tocmai voiam să vă spun, tovarăşe locotenent major. Avem în plan o convorbire cu gradaţii, despre educaţie. Mă gîndeam că azi, în repausul de după prînz, aţi putea... E şi un cadru mai romantic, adăugă. În larg, o convorbire despre educaţia marinarilor... cum e mai frumos !

— Să încerc, spuse Andrei. M-am pregătit de acum cîteva zile, dar tot au intervenit alte treburi şi...

— Eu unul, v-am înţeles. Ca dovadă, n-o să vă critic pentru întîrziere...

— Asta-mi dă elan, spuse secundul. Numai că atunci o să vă critic eu, pentru lipsă de exigenţă...

Rîseră amîndoi şi pe urmă vorbiră iarăşi despre viaţă, despre venirea primăverii şi despre meseria de marinar...

După masa de prînz, ostaşii se grăbiră afară, pe punte, să-şi fumeze ţigările şi să stea la poveşti după obiceiul tuturor marinarilor din lume. Gradaţii rămaseră pe loc, fiindcă li se anunţase că ofiţerul secund vrea să le vorbească. Unii erau cam îngrijoraţi, încercau să-şi amintească dacă în ultima vreme n-au făcut vreo greşeală care să constituie, eventual, obiectul convocării. Şeful de cart veni însă cu amănunte : era vorba despre o convorbire pe tema educării soldaţilor, şi-atunci se înghesuiră pe bănci, pe cuşete, lărmuind ca totdeauna în aşteptare. Secundul coborî pe scară şi cineva comandă „drepţi".

— Luaţi loc, spuse Andrei, şi daţi-vă mai aproape. Îi privi pe rînd, oprindu-şi o clipă ochii pe chipul fiecăruia. Te văd cam posomorît, Niţule. Ce-i ?

Sergentul ezită o clipă înainte de a răspunde.

— Cu Munteanu. L-am pedepsit după cearta aceea cu bucătarul, şi de-atunci s-a închis în el ca un arici.

— Nu era prea comunicativ nici înainte, se amestecă în vorbă Geană, care stătea în spatele sergentului. Doar cînd trebuie să se contrazică...

— Ia spune, ce-a fost acolo ? De ce l-ai pedepsit ? întrebă Andrei.

— A plecat de la postul de luptă şi s-a certat cu bucătarul. Ba mi se pare că i-a dat şi o palmă...

— I se pare ! pufni Geană, dar sergentul păru că nu-l aude.

Andrei se apropie de masa din faţă, pregătită pentru adunare dar se răzgîndi. Ocoli masa şi se aşeză pe prima bancă, lîngă ostaşi, cu faţa spre ei, şi faptul acesta stabili o apropiere, o legătură mai directă cu oamenii care stăteau umăr lîngă umăr, tăcuţi, urmărind cu atenţie discuţia.

— Şi ce pedeapsă i-ai dat ?

— Două opriri din învoire...

— Cred c-ai fost prea indulgent, observă secundul. Nu trebuia să dai dovadă de slăbiciune...

— Nu e vorba de slăbiciune, dar ştiţi, pe nava unu, deşi ţineam locul şefului de echipaj, n-am pedepsit pe nimeni, niciodată. Mi-a plăcut să mă înţeleagă oamenii cu vorbă bună, nu de teamă. Şi cred că am reuşit. Pe cînd aici...

Andrei surîse şi spuse, luînd parcă drept martori pe ceilalţi marinari din jurul său :

— Ţi-a rămas inima pe nava unu, sergent Niţu... Îţi pare rău că ai plecat de-acolo ?

— Îmi pare rău că nu reuşesc şi aici să lucrez la fel, mărturisi Niţu. De fapt, n-am de ce mă plînge, decît în privinţa lui Munteanu. Am auzit tot felul de lucruri despre el şi am încercat să nu le dau crezare. Am vrut să aflu singur adevărul, dar nici asta nu-i prea uşor. După părerea unora, cu Munteanu nu se poate lucra, e incorigibil. Am combătut pe cei care aveau asemenea părere, dar cîteodată parcă... Se întrerupse o clipă, privi în jurul său şi reluă aprins : Nu se poate ca un om să aibă numai părţi negative. Trebuie ajutat să se schimbe, să progreseze, să intre în rînd cu ceilalţi. Auzeam că ar trebui debarcat, şi-mi pare rău de el. Ar fi un eşec al nostru, al tuturora, că n-am reuşit să educăm un om. Dar... pe de altă parte, cînd mă lovesc de tot felul de dificultăţi cu el, îmi schimb şi eu gîndurile. Nu ştiu ce fel de om este, nu ştiu ce-i de făcut cu el... Dumneavoastră poate-l cunoaşteţi mai bine, l-aţi instruit şi-n şcoala de echipaje...

Andrei îşi netezi şuviţa blondă care-i cădea pe frunte ; se uită în jur şi spuse încet :

— Eu, Niţule, am în subordine cîteva zeci de oameni. Îi cunosc destul de bine, le ştiu posibilităţile, ştiu în linii mari frămîntările unuia şi ale altuia... Dar dacă ar trebui să mă ocup de fiecare în parte, nu mi-ar ajunge toată viaţa. Nu există om needucabil, dar trebuie să-l cunoşti şi să te ocupi de el îndeaproape. Voi, gradaţii — se întoarse privindu-i pe rînd pe toţi cei care se aflau în încăpere — ar trebui să vă orientaţi mai mult către acest aspect al formării caracterelor. Ştiu că sînteţi bine pregătiţi, că-i învăţaţi şi pe ei să mînuiască tehnica... dar asta nu-i destul. Amintiţi-vă datoria voastră : gradatul e instructor şi educator al soldaţilor. Voi sînteţi buni instructori cu toţii, am avut de-atîtea ori dovada. Dar ca educatori...

Lăsă fraza neterminată şi-i privi iarăşi pe fiecare în parte. Gradaţii îi evitară privirea cercetătoare, pentru că dreptatea era de partea lui, ştiau cu toţii asta. E mai uşor să fii comandant, să ordoni, să arăţi ostaşului : „Uite, trebuie să procedezi aşa. Ia încearcă şi tu !“, iar el să execute ordinul tău, să repete o mişcare de cîte ori i-o ceri, să stea „drepţi“ în faţa ta şi să ţi se adreseze cu „dumneavoastră“. Puterea pe care ţi-o dau regulamentele are satisfacţiile ei, dar de aici pînă la a pătrunde în conştiinţa soldatului, a-l convinge că trebuie să se poarte într-un anume fel, a-i imprima anumite trăsături morale — mai e drum.

— Dacă-mi permiteţi, tovarăşe locotenent major...

— Spune, caporal Cristea.

— Aş încerca să explic de ce ne e greu în privinţa asta. Vedeţi, noi sîntem cam de-o seamă cu ostaşii pe care-i comandăm. Cînd e vorba de specialitate, ei ne ascultă, învaţă de la noi. Îşi dau seama că ştim mai multe, că avem experienţă, că ne pricepem mai bine decît ei. Cel puţin la noi, la motoare, asta-i principalul. Dar cînd e vorba să-l lămureşti pe om, să-i dai un sfat, să-l înveţi să se poarte... se uită ironic la tine, crede că vrei s-o faci pe deşteptul. Îţi dă dreptate pe faţă, dar de unde poţi să ştii că i-ai pătruns în conştiinţă ?

Murmure de aprobare însoţiră ultimele cuvinte ale caporalului. Părerea multora coincidea cu a lui, numai că nu toţi aveau curajul să spună pe faţă ce gîndesc.

— Ai dreptate într-un fel, surîse Andrei. Pentru asta nu există aparate de măsură. Dacă munca ta a dat rezultate sau nu, o spun faptele ulterioare. Trebuie lucrat cu tact, cu răbdare... Opinia colectivă are şi ea un cuvînt de spus aici. În organizaţie...

— Acolo-i altceva, interveni caporalul Geană. Acolo e cadru organizat, intervine critica tovărăşească.

— Ei bine, critica trebuie folosită nu numai în cadru organizat, cum spui dumneata. De ce să aştepţi adunarea generală ca să-i atragi atenţia unui tovarăş că a greşit ? De ce să nu i-o arăţi pe loc, în clipa cînd greşeşte, sau chiar să-l previi, să-l împiedici de la greşeală ? Că pînă la adunare mai trece vreme...

Geană tăcu încurcat. Lui îi plăceau grozav adunările. Ştia să vorbească frumos şi curgător, simţind privirile tuturor aţintite asupra lui. Îi plăcea să apară ca un tovarăş energic, combativ, exigent faţă de lipsuri. Se întorcea spre cel criticat şi-l privea mustrător : „Ce părere ai, tovarăşe cutare, despre atitudinea ta ? Ar trebui să te ridici aici, în faţa tuturor, să analizezi lucrurile în mod autocritic, să ne spui ce ai de gînd !" Îl privea apoi pe cel ales să scrie procesul-verbal al adunării : peniţa zbîrnîia pe hîrtie, consemnînd activa participare a tovarăşului Geană ; îl aştepta să înregistreze ultima frază şi pe urmă iar începea... Pe cînd aşa, să discuţi cu omul la un colţ, să-l iei de mînecă şi să-i atragi atenţia că nu-i bine să fumeze în locuri nepermise sau să tragă chiulul de la înviorări...

— De ce-i spune „opinie colectivă", întrebă Geană cu intenţie, dacă nu se manifestă în colectiv, în adunare ?

— Uite cum a-ntors-o ! şopti admirativ Cristea, dar Niţu îi făcu semn : „Acu să fii atent !"

— Nu pentru asta se numeşte opinie colectivă, explică secundul liniştit. Opinia colectivă este o manifestare a membrilor unui colectiv, a tovarăşilor de muncă. Una e cînd intervine comandantul, şi alta e cînd îşi manifestă aprobarea sau dezaprobarea membrii colectivului, tovarăşii de muncă. Iar pentru asta, subliniez încă o dată : nu-i nevoie neapărat de şedinţe...

Geană înţelese că trebuie să bată în retragere :

— Cam aşa gîndeam şi eu. Aveam însă unele neclarităţi, şi vă mulţumesc că m-aţi ajutat să văd mai limpede...

— Bine, bine, i-o tăie Andrei care era insensibil la asemenea complimente. Vreau să vă mai atrag atenţia asupra unui lucru, tovarăşi. Aţi cam uitat să aplicaţi în munca voastră principiile pedagogiei, dintre care opinia colectivă este numai unul.

— Asta-i şi mai greu, îşi dădu cu părerea caporalul Cristea. Eu sînt dizelist şi n-am prea avut treabă cu pedagogia. Niţule, te auzeam că eşti învăţător de meserie. Poate ştii tu mai multe...

— Ce-are şcoala cu armata, spuse altul sceptic.

— În principiu au acelaşi ţel, replică Andrei. Ce zici Niţule ?

Sergentul se întoarse către cei din jurul lui :

— Principiile educației sînt valabile și aici, ca și în școală. Trebuie să le cunoaștem și să le aplicăm.

— Acolo ai de-a face cu copii, zise Geană, nu cu oameni de-o vîrstă cu tine. Să-l luăm pe Munteanu, că tot era vorba despre el. Cum să-l educi, să-i aplici principiile pedagogice, cînd el e gata totdeauna să-ți răspundă obraznic, să-ți comenteze ordinul, ba chiar să te insulte? Povestea cu bucătarul e cea mai concludentă ; ce să-i mai faci unui om care se poartă așa?

— Are și colectivul o vină, spuse cu fermitate sergentul. Eu am venit de curînd și privesc lucrurile imparțial, degeaba zîmbești, tovarășe Geană. Aici i s-a pus lui Munteanu o etichetă de care nu scapă așa ușor. L-am auzit ieri pe tovarășul maistru Delcea, cînd voia să trimită un om cu mașina după alimente : „Cum să-l trimit pe Munteanu? Să se încaiere cu cineva pe acolo?“ Cred și eu că nu i-a venit bine lui Munteanu. Nu i-ar veni nimănuia bine, în locul lui. Prea i se arată la tot pasul neîncredere, și asta îl îndîrjește și mai tare...

— Arată-i tu încredere, dacă ai curaj, zise Geană încetișor.

— O să-i arăt, ripostă Nițu întorcîndu-se spre el. Pedagogia cere să ai încredere în oameni, în posibilitățile lor. Eu am această încredere și aș vrea ca și din partea altor tovarăși...

— I-am arătat destul pînă acum, zise iarăși caporalul. Dar rezultatele se văd prea bine...

— E limpede, îl întrerupse Andrei. Eu unul sînt de părerea lui Nițu. Să-i arătăm mai multă încredere lui Munteanu și nu numai lui. În general, trebuie să fim mai atenți, mai apropiați de subordonați...

Discuția continuă astfel, pe alte exemple, pe alte probleme, dar învîrtindu-se în jurul aceleiași idei : munca gradaților cu ostașii de la posturile lor de luptă. Și fiecare a avut cîte ceva de învățat...

Spre seară, după un exercițiu de apărare antichimică bucătarul lăsă cratița cu pilaf să se rumenească la cuptor și se duse după Geană, la tunul pupa.

— Cumnate, ia vino-ncoa', spuse el confidențial.

— Ce-i, frățioare?

— Învaţă-mă şi pe mine, bă, să trag cu tunul.

— Asta-i bună ! se miră caporalul şi pe faţa lui se întinse un zîmbet batjocoritor. Nu-ţi mai place să fii comandant de polonic ?

— Îmi place, nu-mi place, ajută-mă. Cînd m-oi duce acasă, în concediu, ce le spun alor mei ? Au să rîdă toţi, bă, cînd or auzi că sînt bucătar. Vreau şi eu o specialitate mai combativă, ce naiba !

Geană se scărpină la ceafă, încurcat.

— Se zice că asta activează creierul, explică el. Masaj la cerebel.

— Ce anume ? se holbă bucătarul.

— Scărpinatul la ceafă, frăţioare. Ce ştii tu ? Facem apel la pedagogie, ne-am modernizat !

Bucătarul nu pricepu. Îl privi bănuitor, ba se dădu mai aproape, adulmecînd : nu cumva caporalul a dibuit pe undeva o duşcă de coniac ?

— Va să zică vrei să te faci tunar... spuse gînditor Geană.

— Sigur, bă, se bucură Samson. Pînă la urmă ai priceput despre ce-i vorba.

— Eu pricep, frăţioare, nu te teme, spuse Geană cu un zîmbet superior. Mi se pare că cu tine-i mai greu, mai ales cînd oamenii umblă la subtilităţi. Vezi, dacă nu aplici pedagogia ?

— Iar începi ? spuse bucătarul necăjit.

Dar Geană se gîndea mereu la Niţu şi la pedagogia lui. Nu-i veneau la îndemînă ideile acestea ; recunoştea că erau juste, dar îi părea rău că nu-i el însuşi autorul lor, că i-a luat-o înainte acest sergent picat ca musca-n lapte aici, pe „nava doi". Doar el, Geană, fusese pînă mai ieri asul artileriştilor pe navă. Cînd tunul prova lua „satisfăcător", el primea „bine" şi asta-l ridica în ochii tuturor. O pornise cu dreptul încă din anul întîi, un „foarte bine" la tragerea ochitorilor îi consolidase prestigiul, iar la cursul de gradaţi fusese printre cei mai buni. Poate de aceea îl aleseseră secretar al organizaţiei UTC de pe navă : un tunar iscusit, fruntaş în toate, bun executant, care-a ajuns încă din anul întîi „Militar de frunte"... Echipajul îl respecta şi-i asculta cuvîntul... ca acuma să apară Niţu ăsta cu principiile educaţiei şi altele de acest soi... Iar el, în loc să lupte ca să-şi menţină influenţa şi să rămînă deasupra lui Niţu, trebuia să asculte văicărelile lui Samson, care voia să plece în concediu ca tunar, nu ca bucătar...

— Uite, frăţioare, ce zic eu : decît să ştii pe ameţite două specialităţi, mai bine una şi bună ! Documentează-te, ridică-ţi calificarea. Ai citit ultima ediţie a cărţii de bucate ? Acolo să vezi ce mai...

— Ce să văd, bă ? se răsti bucătarul scoţînd din sîn cartea cu pricina. Uite-o, abia se mai văd literele de cît am răsfoit-o. Şi te anunţ că bucătar ca mine nu găseşti în toată marina, dar asta nu mă-ncălzeşte cu nimica....

Geană se scărpină din nou la ceafă.

— Masează-ţi cerebelul, bă ! mormăi Samson supărat de-a binelea. Între timp eu o să mă duc la Niţu, să mă-nveţe el cum să trag cu tunul. Se zice că-i tunar de prima mînă, aşa că am încredere...

„Iar Niţu ăsta ! se alarmă caporalul. Mîine-poimîine mă pomenesc că-l învaţă pe Samson şi spune-n şedinţă c-o fi şi-o păţi. Şi are firmă nu glumă, de vreme ce şi bucătarii vorbesc despre el..."

— Stai încet, frăţioare, spuse Geană împăciuitor. Nu-s eu prietenul tău ? Cum îţi închipui că te las să te duci la altul pentru o treabă ca asta ? Ar însemna că n-am spirit tovărăşesc... Nu-s eu omul ăla, fii pe pace. Uite, deşi sînt foarte ocupat, fac un sacrificiu pentru tine : aţine-te pe lîngă tun cînd ai timp, întreabă-mă, ia seama ce facem noi acolo, te mai ajut şi eu... şi în două săptămîni ajungi tunar sadea !

Bucătarul nu înţelegea de unde vine generozitatea asta subită, dar Geană avea socotelile lui. E ceva, cînd s-o ridica Samson în adunare : „Tovarăşi, am reuşit să-mi îndeplinesc angajamentul. Cunosc acum specialitatea de tunar, datorită mai ales ajutorului tovărăşesc primit de la caporalul Geană, secretarul nostru. El, tovarăşi, neprecupeţindu-şi timpul liber..." Atunci să-l vezi pe Niţu cum moare de ciudă !

— Începem chiar de mîine, hotărî Geană. Fac un efort, să nu uiţi asta. De altfel o să te văd ce spui în adunare.

— Ce adunare ?

— Poftim, un utecist care nu ştie că poimîine avem adunare generală ! Ştii măcar ordinea de zi ?

— Habar n-am, mărturisi bucătarul. De cînd sînt în armată, tot aşa merge : pe mine nu mă anunţă nimenea la timp. Îi vezi cînd mai e un sfert de ceas : „Hai, nu mergi la adunare ?“

— De data asta, uite, te anunţ eu, secretarul...

— Ce onor pe mine ! Şi care e ordinea de zi, dacă nu-i secret ?

— Mersul muncii. Pregătirea. Dacă vrei titlul precis...

— Înţeleg eu şi aşa. Doar nu-s greu de cap.

— E în regulă. De data asta cred c-o să te înscrii la discuţii, ca să nu te mai critice că stai pasiv. Fii şi tu mai combativ !

— Eu combativ, bă ?

— Sigur că da. Ia cuvîntul la adunare, spune ce te-a determinat să înveţi specialitatea de tunar.

— Aiurea, ripostă bucătarul puţin înfricoşat de perspectivă. Cum să iau cuvîntul, bă ? Ce să vorbesc ? Să vorbiţi voi : tunarii, timonierii, motoriştii. Noi, ăştia de la servicii, stăm în banca noastră. Ce să spunem ? Ne-ncurcăm la două vorbe, şi-i rîs mare...

— Măi, frăţioare, ascultă ce-ţi spun eu. Ca să iasă bine adunarea, trebuie să se înscrie la discuţii cît mai mulţi. Nu-ţi cere nimeni să ţii discursuri. Te scoli şi spui numai atîta, că-ţi iei angajamentul să înveţi a doua specialitate şi că mi-ai cerut să te ajut. Şi cu ocazia asta poţi să zici două vorbe şi despre Munteanu. Ştii doar cum s-a purtat cu tine...

— Oi vedea eu, spuse bucătarul în doi peri.

— Nu că oi vedea. Dacă spui în adunare că vrei să înveţi specialitatea, pot să te primesc la tun. Altfel, n-am bază legală...

— S-a făcut, se bucură Samson frecîndu-şi palmele grăsuţe. Eşti băiat bun, bă. Nu vrei să guşti nişte compot ?

Dar caporalul Geană n-avu vreme să dea curs invitaţiei, fiindcă răsunară soneriile de alarmă şi vocea comandantului tună în difuzoare :

— Pregătiţi nava pentru marş şi luptă !

Puntea se animă ca prin farmec. Mecanicii treceau în fugă şi dispăreau ca absorbiţi de deschizătura rotundă din babord, spre compartimentul maşini ; artileriştii alergară la tunuri şi mitraliere, scoaseră capotele albe de pînză impermeabilă de pe piese şi începură să mişte ţevile, verificîndu-le ; la prova se aliniară maistrul principal Delcea, şeful de echipaj, cu Pavel şi încă un militar la manevră, gata să înceapă virarea ancorei — şi tot aşa, oamenii se împărţiră fiecare la postul lui, iar după cîteva clipe la comandă începură să sosească rapoartele, purtate prin tuburile de metal gălbui ale portavocilor :

— Postul de luptă unu artilerie, gata de luptă !

— Bine, spuse secundul drept răspuns.

— Postul de luptă dragori, gata de luptă !

— Bine !

— Unitatea de luptă electromecanici, gata de luptă.

— Bine !...

După ce primi rapoartele, secundul se îndreptă spre comandant şi ridică mîna la caschetă :

— Tovarăşe comandant, nava gata de marş şi luptă !

— Bine, spuse şi comandantul. Vira ancora !

În clipele acelea, tot ce era străin de viaţa proprie a navei îşi pierdu orice importanţă, fu dat uitării, dispăru. Costel Munteanu, deşurubînd repede capacul de la gura ţevii, nu-şi mai aminti de cearta lui cu bucătarul ; maistrul Delcea, care conducea manevra de ridicare a ancorei, nu se mai gîndea la cioara vopsită cu care orice soldat obişnuieşte din cînd în cînd să umble ; locotenentul major Andrei trasa pe hartă elementele de deplasare ale navei fără să-şi mai facă probleme în privinţa caracterului dificil al unui ostaş de la tunul prova, iar caporalul Geană, verificînd sistemul electric de dare a focului, uită discursul formidabil pe care-l pregătea pentru adunarea de poimîine... Un singur gînd, o singură voinţă anima zecile de oameni care munceau încordaţi la posturile lor : să-ndeplinească în modul cel mai corect cu putinţă ordinele unuia dintre ei, omul care acum mai mult ca oricînd avea puteri depline asupra tuturor — comandantul. Şi căpitanul de rangul 3 Florian, dînd ordin la motoare „toată viteza înainte“, ştia limpede în ce scop trebuie să folosească puterea cu care l-au învestit patria şi legile militare...

Orele care urmară aduceau cu ele cele mai felurite încercări pentru măiestria oamenilor. Mai întîi fu lansată draga magneto-acustică, lucrare grea şi complicată, la care luă parte tot echipajul. Nava îşi urmă drumul tîrînd după ea, prin apă, sute de metri de cablu, dar marinarii n-avură vreme să se bucure că lansarea a mers bine şi să admire flotoarele care susţineau cablul la suprafaţă, fiindcă de la comandă veni vestea că „aviaţia inamică“ vine în picaj asupra dragorului 42. Tunurile îşi aţintiră ţevile spre cerul senin, deşi sus, în înalturi, nu se vedea decît, în răstimpuri, fulgerarea albă a aripilor unui pescăruş ; pe urmă se produse „explozia atomică“ şi ostaşii îmbrăcară costumele de protecţie şi măştile contra gazelor, plesnindu-se din grabă cu garniturile de cauciuc şi înjurînd ochelarii care se abureau ; abia trecură iar la posturile lor, cînd de la comandă veni alt semnal : la prova se declarase un incendiu, era rîndul tunarilor lui Niţu să intervină. Sergentul şi Holban montară la repezeală furtunul de incendiu, iar Costel alergă la mecanici să ceară presiune. Ajungînd la tambuchiul sălii maşinilor, Costel îşi scoase masca, cu gînd să strige motoriştilor să dea drumul la apă, dar tocmai atunci se apropie de el o siluetă solidă, de nerecunoscut în costumul verde-închis, şi-i strigă prin mască :

— Pune masca imediat, soldat ! Ori ai obosit ? Hai, pune masca !

— Dar am de executat...

— Fără comentarii, pune masca, fugi imediat la postul tău ! Pas alergător !

Costel îşi puse masca, recunoscînd prin ochelarii celuilalt ochii mînioşi ai maistrului Delcea. Făcu cale întoarsă, în timp ce Geană, care urmărise atent incidentul, rîse prin cauciucul nesuferit care i se lipea de obraz. Sus, la comandă, Florian şi Andrei urmăreau desfăşurarea fiecărui exerciţiu.

— Sergent Niţu, strigă Florian prin megafon, am ordonat incendiu la prova !

Niţă spuse ceva prin mască, dar glasul îi suna înăbuşit şi neclar. Comandantul continua să-l privească întrebător. Atunci sergentul ridică amărît din umeri, făcînd un semn către furtunul care şerpuia dezumflat pe punte.

— Notează, Andrei, spuse supărat comandantul. Tunarii intervin greoi la incendiu... Secundul, care nota în caiet observaţiile din timpul antrenamentului, consemnă şi greşeala celor de la prova. Dar n-avu vreme să se gîndească prea mult la asta, fiindcă Florian anunţă o nouă temă : la coasta 43 s-a produs o spărtură sub linia de plutire, e necesară intervenția mecanicilor pentru vitalitatea navei...

Marşul se prelungi pînă seara, cînd Florian primi dispoziție prin radio să intre în port. Erau la vreo zece mile depărtare, luminile oraşului abia se mai zăreau, şi cînd nava îşi schimbă direcția de mers, fixînd prova pe farul a cărui sclipire domina văpaia albă de deasupra portului, ostaşii răsuflară uşurați : trecuse cu bine o zi grea, care pusese la încercare puterile tuturor...

VII

Adunarea începu la patru după-amiază, în clubul divizionului de dragoare. Clubul era situat într-o clădire nouă, construită din piatră aparentă, căreia spațiile umplute cu ciment cenuşiu îi întăreau aspectul de eleganță sobră. Ferestrele mari, mai mult late decît înalte, uşile largi cu geamuri pînă jos, cozorocul de beton de deasupra intrării, mozaicul de pe hol — toate contribuiau la înfrumusețarea clădirii. Marinarii de la dragoare se mîndreau pe drept cuvînt cu clubul lor, fără să dea mare importanță unui amănunt pe care şi-l aminteau bine ofițerii din divizion : la construcție participaseră în orele lor libere şi marinarii ambarcați, ostaşi dinaintea celor de acum care intrau zgomotoşi în club, îmbrîncindu-se şi hîrîind pe pardoseală scaunele cochete, cu picioarele subțiri de metal şi cu spătarele din lemn curb, melaminat într-o frumoasă culoare albastră...

— Nu stricați alinierea scaunelor, frățioare ! striga caporalul Geană fiecărui nou grup care sosea. De pregătirea sălii se ocupase el personal. Pe masa prezidiului, drapată în pluş vişiniu, se afla o cană cu apă şi patru pahare strălucitor de curate, din care de obicei nu bea nimeni în timpul adunării. În dreptul scaunelor erau puse creioane bine ascuțite şi foi de hîrtie — inutile fiindcă toți luau notițe în carnețele (o inovație de-a secretarului, care făcuse rost de carnețele subțiri, cu coperte de carton galben, şi le distribuise tuturor utecistilor cu recomandarea straşnică de a nu scrie în ele decît probleme de organizaţie : data şi ordinea de zi a adunărilor, sarcini individuale, însemnări din timpul discuţiilor. Adesea însă avea prilejul să constate încălcarea acestei reguli ; sub numele unuia care lua cuvîntul şi probabil bătea apa-n piuă, în loc de însemnări se aşterneau profiluri de piraţi cu pipă şi papagal pe umăr, iniţiale mari, cu umbre haşurate care-ar fi făcut cinste oricărui pictor de firme, dihănii înspăimîntătoare reprezentînd fauna închipuită a altor planete, siluete de nave, maşini de curse şi caricaturi şi epigrame la adresa celor care abuzau de răbdarea adunării. De fiecare dată cînd constata asemenea nereguli, Geană îl ruga amărît pe artistul de ocazie să rupă fila respectivă şi să dovedească mai multă conştiinţă). Nici măsuţa pentru procesul-verbal nu fusese uitată : ea era trasă mai la o parte, între masa prezidiului şi şiru-ntîi de scaune, rotită la 45 de grade ca o lojă de teatru, iar caietul sta deschis la fila necesară, cu titlul gata scris şi cu o coală de sugativă alături. Lui Geană îi plăcea ca totul să fie pus la punct în amănunţime, astfel că participanţii admirau totdeauna felul cum era pregătită sala de adunare...

La patru fără cinci secunde, secretarul trecu la masa prezidiului şi tuşi discret către cei din ultimele rînduri, care se mai foiau încă. Era prezent tot echipajul, fiindcă nici un marinar de pe dragorul 42 nu era în afara organizaţiei ; la adunare mai participa şi maistrul principal Nicorescu, din partea biroului organizaţiei de bază de partid. Geană se mai uită o dată la ceas, era patru, cea mai curată oră patru, fără nici o secundă în plus sau în minus.

— Declar deschisă adunarea... începu el şi de aici înainte totul se desfăşură conform planului scris discret în carneţel : se alese un prezidiu şi un tovarăş care să scrie procesul-verbal, maistrul Nicorescu fu delegat de prezidiu să conducă adunarea, se votă ordinea de zi şi Geană prezentă raportul de informare privind activitatea din luna precedentă, apoi locotenentul Dănilă începu să citească raportul pe care-l întocmise, din însărcinarea biroului, împreună cu un colectiv.

Costel Munteanu stătea în stînga lui Niţu, lîngă fereastră. Cînd venea vorba despre unitatea de luptă artilerie, ostaşul tresărea şi încerca parcă să se ascundă după umărul sergentului, fiindcă numele îi fusese amitit în cîteva rînduri :

— ...Utecistii din unitatea de luptă artilerie au manifestat unele lipsuri în timpul exercițiilor în larg. Astfel tunarii de la prova n-au intervenit la timp pentru stingerea „incendiului“, fapt de care se face vinovat atît locotenentul Dănilă (aici raportorul avu o mică ezitare, ca totdeauna cînd un om își citește propriul nume într-un document oficial) fiindcă n-a dovedit mai multă exigență față de subordonați, cît și soldatul Munteanu...

— ...Deși în privința disciplinei s-au obținut unele rezultate pozitive, nu putem spune că s-a făcut totul. Astfel, la artileriști a fost o situație...

Sergentul Nițu se întoarse pentru prima oară să-l privească pe autorul „situației“. Costel stătea cu fruntea plecată și buza de jos răsfrîntă în afară, ca un copil care-i gata să plîngă. Simți că Nițu se uită la el și ridică privirea. În ochii sergentului se văzu deodată ca-ntr-o oglindă. Un omuleț cît o furnică îl privea din cerculețul cafeniu, un omuleț care era el însuși, micșorat de sute de ori ...Și printr-o ciudată asociație de idei, soldatul Munteanu începu să se întrebe : „Oare așa apar eu în ochii lui ? Un om mărunt, redus la dimensiuni microscopice ? Un om de nimic ? Oare așa mă văd în ochii tuturor ? Oare acesta sînt eu, cel adevărat ?“

— ...Tovarășul soldat Munteanu ar trebui să-și amintească mai des că faptele lui trag înapoi munca întregului colectiv. Să-și amintească mai ales că adunarea generală l-a sancționat o dată, pentru abateri disciplinare, că atunci și-a luat un angajament în fața tuturor tovarășilor. Dar cum își îndeplinește el angajamentul ? Cum înțelege utecistul Munteanu să respecte statutul, care obligă pe fiecare membru al organizației să fie exemplu de disciplină și atitudine înaintată față de muncă...

„Le zice bine, gîndi Geană desenînd un buchețel de flori pe carnet în cinstea raportorului. Nici eu singur nu puteam să trag așa de tare pe Munteanu. Să mai zică cineva că am fost nedrept cînd am propus sancțiunea... Dacă se mai ridică vreo doi-trei și la discuții, problema e clară...“

Costel asculta acest rechizitoriu, stînd iarăşi, ca la început, cu fruntea plecată şi buza de jos răsfrîntă parcă a plîns. De l-ar vedea Graţiela acum, în situaţia asta ! Dar ea lua de bun ce-i scria el, că a ajuns un om de bază, a cărui lipsă de la bord s-ar resimţi prea tare în cazul unei permisii. În ultima scrisoare, ea îi pusese nişte întrebări ciudate : ce fel de om era iubitul ei, soţul ei, cel cu care avea să pornească pe drumul unei vieţi întregi ? Cum se purta în viaţă, în relaţiile cu ceilalţi oameni ? Deşi se cunoşteau de un an întreg, ea nu putea să afirme că-l cunoaşte cu adevărat, ştia doar că are o fire uşor inflamabilă, că se repezea uneori cu vorba pe negîndite şi asta-i dăuna în multe împrejurări. Izbucnirile lui durau însă puţin ; nu-nseamnă oare că el este un om superficial, căruia-i lipseşte tăria de a duce un lucru la bun sfîrşit ? Hotărîrile lui nu se stingeau prea repede, ca un foc de paie ? De unde veneau aceste întrebări, Costel nu izbutea să priceapă.

Ce schimbare s-a produs în Graţiela ? Fiindcă era vorba, fără îndoială, de o schimbare. Ce a determinat-o ? E în favoarea lui sau dimpotrivă ? Încercînd zadarnic să răspundă acestor întrebări, Costel se străduia s-o liniştească, să se prezinte pe el însuşi altfel decît era. O asigura că el e consecvent, că-şi vede limpede drumul şi, în ciuda acelor izbucniri de moment, are o judecată sănătoasă şi ştie să fie stăpîn pe faptele lui. Dar nu era adevărat. Calităţile acestea ar fi dorit să le aibă, şi de la dorinţă la realitate mai e drum. Lua hotărîri bune şi frumoase, dar nu le putea aplica decît scurtă vreme ; auzise vorbindu-se despre disciplina interioară a omului, despre resursele lui de voinţă — calităţi care-i lipseau şi nu ştia cum să le dobîndească... Degeaba se străduia s-o mintă pe Graţiela, să-i convingă pe cei din jur că el are dreptate ; între vorbe şi fapte descoperea mereu depărtarea aceea dezarmantă şi acum, privindu-se în ochii sergentului Niţu, avu oarecum revelaţia unei stări de lucruri, înţelese mai bine ca oricînd că minţindu-i pe ceilalţi se minţea în primul rînd pe sine, că oamenii aşteptau ceva de la el, dar el le înşelase aşteptările, — şi deodată viaţa pe care o dusese pînă acum îi păru lipsită de înţeles.

Locotenentul Dănilă încheie de citit raportul. Cu mîinile lui frumoase strînse caietul mare, alb îl trecu lui Geană care stătea alături, în prezidiu, apoi se duse liniştit la locul lui, pe scaunul din primul rînd, se aşeză tuşind uşor şi-şi şterse fruntea cu batista. Maistrul Nicorescu, în calitatea lui de preşedinte, întrebă dacă sînt întrebări pe marginea raportului ; nu, nu erau întrebări, deşi în sală se simţea freamăt, şoapte şi foşnet de hîrtii.

— Atunci, cine se înscrie la discuţii, spuse Nicorescu după obicei. Freamătul se intensifică şi preşedintele insistă : Hai tovarăşi, curaj, cine vrea să spargă gheaţa ? Sau... modul cum a mers adunarea pînă acuma nu vă stimulează ? Da, tovarăşe Geană, nu te mira. Eu cred că n-ai pregătit destul adunarea de astăzi. Nu mă refer la formă ; asta n-are nici un cusur. N-ai uitat nici cel mai mic amănunt, toate-s după tipic. Poate că tocmai aici e greşeala... Adunările voastre ar trebui să fie mai... mai tinereşti, mai sprintene ; ar trebui să se evite atmosfera asta oficială, plicticoasă. Ar trebui să discutaţi mai deschis, mai viu ceea ce vă frămîntă. Uite, pe tovarăşul Samson nu l-am auzit niciodată luînd cuvîntul. El n-are nimic de zis ? Oare activitatea lui a fost vreodată amintită aici, în organizaţie ?

— Nici măcar la negativ, strigă Samson din fundul sălii, stîrnind rîsete.

— Păi atunci să-l auzim pe el, poate are ceva de spus...

— Am, cum să n-am, zise bucătarul mirat singur de îndrăzneala lui.

— Atunci te trec pe listă. Se mai înscrie cineva ?

— Hai mă, că ne-o ia bucătarul înainte, zise unul tot de prin fundul sălii, stîrnind iarăşi rîsete, şi curînd preşedintele adunării abia izbuti să înscrie numele celor care ridicau mîna...

Văzînd că Munteanu a fost criticat chiar în raport, cîţiva dintre vorbitori socotiră că nu riscă nimica dacă, urmînd sfaturile prealabile ale secretarului, spun şi ei cîteva cuvinte pe această temă. Bucătarul, mai ales, fu la înălţime ; el vorbi mult şi încîlcit spre hazul tuturor, se plînse de faptul că o palmă dată cuiva e în primul rînd o lovitură dată demnităţii lui, mărturisi că abia s-a abţinut şi că dacă era în altă parte, nu în cadrul unui echipaj disciplinat, i-ar fi arătat el — şi aşa mai departe. Mai criticară şi alţii fapta lui Munteanu. El asculta tot ce se spunea împotrivă-i, şi, ca să nu fie silit să se uite la vorbitor, se prefăcea că scrie în carnețel, dar notițele se rezumau la cercuri dispuse simetric în colțurile foii, unite între ele cu linii din ce în ce mai ocolite și mai complicate. Nicorescu se uită de cîteva ori la el, îndemnîndu-l din priviri să ia cuvîntul, dar Costel se prefăcu că nu observă și dovedi pasivitate în tot cursul adunării.

Spre sfîrșit vorbi și Geană. Îi plăcea să ia cuvîntul mai la urmă, să dialogheze cu „antivorbitorii", să tragă un fel de concluzii care-i întăreau caracterizarea de tovarăș hotărît să lupte pentru remedierea stărilor de lucruri negative. În problema lui Munteanu el vorbi puțin, fiindcă „ce era important a fost atins de antivorbitorii mei". Se mulțumi doar să-și facă autocritica, pentru că nu l-a ajutat suficient, că n-a făcut totul pentru îndreptarea lui („E o tactică veche și bine verificată în practică, gîndi sergentul Nițu, să critici cît te țin puterile, după ce te-ai asigurat cu asemenea autocritică pe seama altuia".) După ce-și recunoscu pasivitatea față de cazul Munteanu, Geană trecu abil la atacul principal, cu care socotea că va da lovitura :

— Tovarăși, mă bucură succesele obținute de utecistii noștri. În ultima vreme am făcut un salt serios înainte și pot afirma că ne aflăm pe drumul cel bun. Totuși, faptul că mai există oameni ca Munteanu, care trag munca înapoi, se datorește și lipsei de exigență a unor gradați, îngăduinței cu care ei privesc unele manifestări de pe navă. De pildă sergentul Nițu. Eu îl apreciez, e un gradat bine pregătit, am pentru el toată admirația („Nu se prinde" gîndi Nițu pe care-l lăsau indiferent întorsăturile retorice; „acum mă laudă ca să-și pregătească terenul pentru bombă...") Dar asta, urmă Geană îngroșîndu-și vocea, nu mă împiedică să nu-i arăt o lipsă, cu scopul, firește, de a-l ajuta. Nu mai spun că-i pune parte lui Munteanu, că-l apără în anumite împrejurări, asta-i frumos, dovedește spirit tovărășesc înaintat, totuși, îngăduința lui merge prea departe, chiar la pregătirea de luptă. Am fost de față la un antrenament și am văzut că tovarășul Nițu nu-i pretinde lui Munteanu încadrarea în timpul prevăzut de barem. Pe urmă, la alarmă nu-i cere să țină tot timpul masca pe figură, și asta-i în răul lui, că nu se antrenează pentru lupta modernă...

După aceste lovituri bine țintite, Geană o întoarse într-un chip cu adevărat remarcabil. El adăugă că nu vrea să supere pe nimeni că toate referirile critice la adresa unor tovarăşi ar trebui privite ca un sprijin tovărăşesc, ca un ajutor în îmbunătăţirea continuă a activităţii, fiindcă toţi cei de faţă au posibilităţi mari, din care unele nu sînt folosite integral, dar „tocmai cunoscînd capacitatea şi talentul tinerilor noştri“ propune ca dragorul 42 să concureze la titlul „navă de frunte“ şi dacă tovarăşii sînt de acord, acesta să devină obiectivul numărul unu al organizaţiei U.T.C.

— Avem tovarăşi harnici, bine pregătiţi, de aceea eu socotesc pe deplin realizabil un asemenea obiectiv. Personal, mă angajez în faţa adunării generale să depun toate...

Aplauzele îi acoperiră ultimele cuvinte şi caporalul Geană se aşeză la locul lui, roşu de fericire, privind cu modestie motivele geometrice de pe pardoseală.

— Dacă totuşi mai vrea cineva să ia cuvîntul, spuse Nicorescu de la masa prezidiului, lăsînd să se înţeleagă prin acest „totuşi“ că ce era mai important de spus se spusese şi că în mod firesc n-ar trebui să se mai înscrie nimeni. A, sergentul Niţu ? Poftim, ai cuvîntul, tovarăşe.

Niţu ezitase înainte de a se înscrie. Voia să-i răspundă lui Geană, deşi îşi dădea seama că putea fi acuzat de lipsa simţului autocritic. Totuşi nu putea lăsa lucrurile aşa, cînd dreptatea era de partea lui. Cu riscul de a încălca o lege nescrisă a adunării, el luă cuvîntul după secretar şi spuse :

— Am fost criticat că nu pretind îndeplinirea baremurilor de către subordonaţi. Vreau să fac o precizare, tovarăşi. Baremul pretinde îndemînare şi precizie în mişcări, dar viteza de lucru nu trebuie sporită în dauna calităţii. La noi, la artilerie, calitate înseamnă să manevrezi cu grijă piesele, să le protejezi, nu să le arunci cum se nimereşte, sau să le forţezi la montare, mărindu-le uzura. Viteza trebuie sporită prin antrenament, prin creşterea dibăciei servanţilor, această concepţie am pus-o la baza instruirii subordonaţilor şi cred că ea va da rezultate pînă la urmă. Pe mine nu mă nelinişteşte faptul că în prezent servanţii de la tunul prova lucrează mai încet decît cei de la pupa ; în curînd îl vor ajunge din urmă, avînd avantajul că vor lucra corect, protejînd tehnica de luptă. Cît despre tovarăşul Munteanu, s-au spus aici multe lucruri. Eu vreau să zic doar atît: am încredere în acest om, îl voi ajuta din toate puterile şi mă voi strădui ca pînă la 23 August să-l ridic la nivelul necesar pentru a deveni „Militar de frunte". Să nu se creadă că-i iau apărarea ; știu că el are unele lipsuri, dar o spun deschis, aici, în adunare : de multe ori s-a exagerat în privința lui. Trebuie să privim cu mai multă grijă oamenii, să-i înțelegem și să-i ajutăm.

— Are dreptate, zise locotenentul Dănilă și toți rămaseră surprinși de această intervenție.

— Atît am avut de spus, zise sergentul și se așeză.

Pe Costel îl încălziră cuvintele acestea, singurele cuvinte binevoitoare care fuseseră rostite despre el în adunare. Mai mult, era surprins : cum de se încumetă cineva să-i ia apărarea ? Reușita depinde nu numai de sergent, oricît ar fi el de bine intenționat, și e riscant să vorbești așa, în numele altuia. Dar dacă omul ăsta are asemenea curaj, dacă-și pune obrazul pentru el, numai un om de nimica l-ar putea aduce în situația ca peste trei luni, la o adunare tot ca asta, să fie citat printre cei care nu și-au îndeplinit angajamentul !

Gîndind așa, Costel Munteanu simți cum crește-n el o hotărîre uriașă, o dorință de a se schimba neîntîrziat, de a face tot ce e omenește posibil pentru... Sergentul se uită la el și-i zîmbi încurajator. Costel răspunse zîmbetului cu un alt zîmbet. Afară cobora înserarea. Lumina în sală scăzuse și soldatul Munteanu nu-și mai văzu în ochii căprui ai sergentului chipul redus la dimensiunile unei gămălii de ac...

VIII

Locotenentul Dănilă începuse să priceapă mecanismul atacurilor împotriva lui Munteanu. Erau niște atacuri menite să consolideze poziția caporalului Geană, ele se îndreptau atît către Costel cît mai ales către comandantul său. Și Nițu avea de ce să fie invidiat, de vreme ce specialistul diviziei îl cunoștea ! Analizînd mai bine lucrurile, ajunse la concluzia că de fapt acest Munteanu nu era atît de rău cum încerca Geană să-l prezinte. Vinovăția lui consta în încălcarea disciplinei, dar — curios lucru — această încălcare se referea de cele mai multe ori la împrejurări neclare, cînd vina nu era numai a lui. Munteanu se certa cu gradaţii — cu care? Cu caporalul Geană, primise şi sancţiune pentru asta. Povestea cu pîinea prăjită pornise, într-un fel, tot de la Geană. Altfel, soldatul Munteanu nu putea fi acuzat că se abate de la spiritul regulamentului, poate cel mai mult de la litera lui, ceea ce nu-i acelaşi lucru. El îşi făcea datoria nici prea bine nici prea rău; dar certurile cu caporalii nu sînt admise în nici un regulament din lume şi aici era partea slabă a soldatului. Acolo, în adunare, văzînd că Geană îl foloseşte pe Munteanu drept proiectil pentru a lovi de fapt în altcineva, locotenentul înţelese lucrurile şi mai limpede. Asta îl făcu să se alăture părerii lui Niţu şi exclamaţia „are dreptate" izvorîse din adîncul inimii. Dănilă era principial şi înţelegea să stea de partea adevărului, chiar dacă pentru un moment acest adevăr era destul de incomod. „Pînă la urmă mă acuză şi pe mine că-l iau în braţe pe Munteanu", îşi spuse el cu umor. „Noroc că am poziţie dominantă, pot să privesc lucrurile de la înălţime, ca un zeu sau ca un general, dar tocmai pentru asta trebuie să fiu imparţial, obiectiv". Începea să-l înţeleagă şi pe secund, care privea cu calm zarva stîrnită în jurul lui Munteanu şi-şi exprima încrederea în acest om. Locotenentul era mai degrabă un logician decît un ins bătăios, dar de data asta însăşi logica îl silea să treacă de partea lui Munteanu. Drept urmare, socoti că trebuie în primul rînd să se apropie mai mult de el, să-i înţeleagă firea şi să-l ajute într-o victorie asupra lui însuşi. Îşi aminti principiile frumoase şi înălţătoare ale pedagogiei, învăţate în şcoală: trebuie să pătrunzi în inima omului, să-i cunoşti profilul moral, să te adresezi calităţilor pentru a înlătura defectele... Dar cum? În zilele ce urmară după adunare, locotenentul încercă în cîteva rînduri să se apropie, ca din întîmplare, de Costel, să vorbească cu el ca de la om la om, să stabilească un început de prietenie, dar de fiecare dată se lovi de platoşa de gheaţă în care soldatul îşi ascundea sufletul. El nu uita prea uşor un amănunt, anume că Dănilă fusese acela care stăruise nu demult să-l debarce, şi o intenţie rea se memorează mai temeinic decît o sută de binefaceri. Cît despre exclamaţia din adunare, Costel nici nu o luase în seamă; poate locotenentul îi dădea dreptate lui Niţu în general, sau poate, văzînd că propunerea de debarcare nu este acceptată de superiori, încercă să-l îmbuneze, ca să nu mai aibă bătaie de cap cu el...

— De unde eşti de fel ? îl întrebă locotenentul la una din aceste întîlniri.

— Din Galaţi.

— Am fost şi eu pe acolo. Frumos oraş.

— Da, frumos.

— Şi cu ce te ocupai înainte de armată ?

— Eram sudor la şantierul naval.

— Interesant, se entuziasmă locotenentul. Deci tot în preajma vapoarelor.

— Da. Îmi plac foarte mult vapoarele. Eu singur am cerut să fiu ambarcat, adăugă Costel cu intenţie. Locotenentul pricepu aluzia, se simţi stingherit şi se prefăcu că are treabă, lăsînd deocamdată lucrurile baltă.

Reluă discuţia în altă zi. Ostaşul îi răspundea la întrebări scurt, precis, fără să-şi arate în vreun fel intenţia de a lega o conversaţie. În cele din urmă, Dănilă socoti că trebuie să se dea bătut şi să ceară ajutor din afară. Într-o după-amiază rămase la bord împreună cu locotenentul major Andrei, pentru alcătuirea unor documente. Se apropia încheierea etapei de pregătire, ostaşii urmau să fie examinaţi la cunoştinţele teoretice şi practice de către o comisie superioară. De rezultatele acestei etape depindea în bună măsură mersul celei următoare care, la rîndul ei, era hotărîtoare pentru titlul „navă de frunte“. Cei doi ofiţeri întocmiră un plan minuţios pentru intensificarea pregătirii şi stabiliră lecţiile la care trebuia insistat mai mult, ţinînd seama de rezultatele exerciţiilor anterioare şi de lipsurile constatate în etapa precedentă. Într-o flotă modernă sînt multe împrejurările cînd arta marinărească e dublată de ştiinţă, de calcul precis, bazat pe criterii exacte. Andrei numără orele, ceru părerea locotenentului pentru comprimarea unor activităţi în favoarea altora, reciti planul şi conchise :

— Pe hîrtie, se pare că le-am echilibrat foarte bine. Urmează să vedem concret, cum stăm cu oamenii...

Dănilă se iscăli cu degetul pe sticla groasă a biroului şi spuse privind în altă parte :

— Mi-e greu să mărturisesc, dar sînt încă îngrijorat în problema lui Munteanu.

— Dar ce s-a mai întîmplat ?

— Nimic deosebit, spuse Dănilă repede. Am ajuns şi eu la părerea dumneavoastră, că se poate lucra cu el. În ultimele zile mai ales, după ce-a fost criticat în adunare, se poartă bine. Uneori văd că se înfurie şi vrea să zică ceva, dar se înroşeşte la faţă şi se abţine, face un efort de voinţă pe care îl admir. Totuşi, eu personal n-am de ce să fiu mulţumit : încă n-am izbutit să mă apropii de el ca de ceilalţi...

— Complicată poveste, făcu Andrei. Din păcate, dragă Dănilă, reţete de-a gata pentru asta nu există ; cu fiecare om în parte trebuie să urmezi altă cale, ca să ajungi la rezultatul dorit. Iar calea asta trebuie s-o găseşti singur... Ia spune, cum vezi relaţiile dintre el şi Niţu ?

— Niţu e un om bun şi îl admir, l-a pregătit cu grijă, atît pe el cît şi pe Holban. Într-un timp m-am temut că îi dă note bune fără să merite, numai ca să-i cîştige prietenia sau să arate că-l creşte. Dar l-am verificat „cu acul", şi am ajuns la concluzia că Munteanu a devenit bun specialist. Mă gîndesc că poate tocmai verificarea asta i-a dat impresia că-l suspectez şi l-a depărtat de mine...

— Să nu amestecăm lucrurile, spuse Andrei încruntîndu-se uşor. Pregătirea-i pregătire şi aici nu-ncap jumătăţi de măsură. În final, soldatul trebuie să tragă bine cu tunul, fie că are sau nu discuţii amicale cu comandantul. Pentru a arăta bunăvoinţa unui om sînt alte căi decît să fii indulgent faţă de munca lui. Iar dacă vezi asemenea tendinţă la gradaţi, combate-o cu toată tăria...

— Nu, nu-i vorba despre asta, tovarăşe locotenent major. Dimpotrivă, voiam să accentuez că pregătirea merge bine.

— Atunci de ce eşti nemulţumit ?

— Vedeţi, îmi place să fiu ascultat de soldaţi, dar aş dori să mă şi iubească. Aş dori o apropiere sufletească pe care cu Munteanu nu pot s-o realizez.

Andrei surîse şi mica încăpere păru deodată mai luminoasă.

— Dragă Dănilă, cred că prima victorie este asupra ta însuţi. Ţii minte discuţia noastră de acum o lună ? Păreai indiferent de părerile sufleteşti ale oamenilor, le ignorai poate, le scoteai din sfera preocupărilor unui ofiţer specialist în artilerie şi lansări şi navigaţie astronomică. Acum te văd preocupat de oameni şi asta-i bine. Iar dacă te preocupă, e imposibil să nu găseşti soluţia pînă la urmă. Sfatul meu este acesta : perseverează. E mai greu decît să faci dintr-un recrut un ochitor de mare clasă, dar tocmai în asta stă frumuseţea. Ţi-o spun din experienţă ; de şapte ani sînt pe navă, am primit şi am instruit şapte rînduri de tineri ; ei vin la bord cu anumite apucături, cu toanele lor, cu defectele lor ; cînd pleacă de aici, aproape că nu-i mai recunoşti. Armata operează într-adevăr mari transformări în caracterul ostaşilor, dar asta nu se-ntîmplă de la sine. Procesul acestor transformări trebuie dirijat, iar dirijorul este comandantul... Dacă ţii la oameni, dacă-ţi place să lucrezi cu ei, trebuie să reuşeşti !

Tînărul ofiţer mulţumi pentru sfat şi ieşi pe punte, să frămînte singur mai departe gîndurile care-l apăsau. Socotise că, mărturisindu-şi impasul, va scăpa oarecum de răspunderea pe care o avea pentru transformarea lui Munteanu, dar în urma acestei mărturisiri simţea că povara răspunderii crescuse şi mai mult, era o chestiune care-l privea direct, o problemă personală. Spre prova se auziră rîsete, apoi o frîntură de melodie ; cineva se pregătea să cînte la acordeon. Se lăsa seara, o seară liniştită de primăvară timpurie, cu cer senin şi aer rece, înviorător. Marinarii erau la prova, pe teugă, învăţau un cîntec pentru brigada artistică, şi Dănilă simţi dorinţa de a se amesteca printre ei, să fumeze cu ei, să încerce să afle ce vorbesc şi ce gîndesc...

— N-aţi plecat acasă, tovarăşe locotenent ? auzi deodată vocea joasă a maistrului principal Nicorescu.

— Nu, am avut de lucru, spuse locotenentul cu oarecare mîndrie ca totdeauna cînd făcea ceva pe deasupra obligaţiilor lui obişnuite. Dar dumneavoastră ?

— Am rămas şi eu, din acelaşi motiv. Facem revizia la motoare, şi-i timpul cam scurt, iar motoriştii mei sînt meticuloşi. Ne cam necăjea o pompă de injecţie, motorul din babord cam scotea fum, şi n-aş vrea să ne auzim vorbe mîine-poimîine : „Ce inovaţie aţi făcut măi, pe nava doi ? Aţi dat-o pe ulei ?“ Mai e şi examinarea... Acuma am ieşit să fumez o ţigară, că pe băieţii ăştia nu-i scoţi de acolo nici cu macaraua. Ar lucra pînă la miezul nopţii, dac-ar fi după ei.

— Şi e o seară foarte plăcută.

— Tocmai bună pentru o plimbare sub clar de lună, zise cu plăcere şeful mecanic. Noi, bătrînii, ne lipsim mai uşor de asemenea distracţii. E rîndul dumneavoastră, al tinerilor.

Locotenentul se prefăcu nepăsător :

— Nu-i obligatoriu...

— Interesant, rîse Nicorescu. Poate tineretul de azi a renunţat la romantismul serilor cu lună ?

— Depinde de condiţii... spuse Dănilă în doi peri.

Nicorescu tuşi cu înţeles, aşteptînd poate o lămurire şi Dănilă se pomeni deodată povestind lucruri despre care nu mai vorbise cu nimeni. În perioada în care lucra la Bucureşti, cunoscuse pe Mioara, o studentă la engleză. Se întîlniseră mai întîi la biblioteca centrală şi văzînd-o că foloseşte un dicţionar englez impunător, la care apela şi el cînd întîlnea expresii mai grele, intrase în vorbă cu ea. Descoperi că locuiau în acelaşi cartier, că învăţaseră la licee alăturate, pe Rahova, numai că ea era cu doi ani mai mică ; se întîlneau tot mai des, în scurtele răgazuri pe care ea, studentă conştiincioasă, şi le permitea drept repaus. Era foarte punctuală la întîlniri, deşi purta totdeauna pe frunte cuta preocupărilor : are o consultaţie la literatură universală, trebuie să-şi treacă pe curat notiţele de ieri, aleargă la repetiţia brigăzii artistice, se pregăteşte pentru cercul ştiinţific... Uneori venea numai ca să schimbe cu el două vorbe şi o strîngere de mînă, apoi lua troleibuzul din fugă, rămînînd în primele clipe agăţată pe scară. Locotenentul vedea gestul de ameninţare al miliţianului din faţa librăriei „Eminescu", contrariat că o fată frumoasă circulă în asemenea condiţii ; apoi ea îşi făcea loc înăuntru, uşile pocneau abia auzit în larma străzii şi el se străduia să-i vadă chipul între zecile de chipuri care se zăreau prin geamul bombat, dar ea nu se uita niciodată înapoi, o ghicea preocupată să caute mărunţiş prin geanta uriaşă în care avea un curs litografiat, batiste, o perie de nailon, o umbreluţă pliantă, antinevralgice, un caiet gros, bilete vechi de autobuz, o vedere în culori de la o colegă care călătorise la Belgrad, un batic subţire, un program de teatru, o pilă de unghii uzată, în care se înţepa mereu, dar căreia nu se îndura să-i schimbe locul.

— I-am făcut o dată inventarul poşetei din curiozitate, zise cu duioşie locotenentul. Altfel e o ființă foarte ordonată, şi-n viața plină de agitație a Capitalei e ceva. Pare perfect adaptată ca să trăiască în zarva aceea permanentă, s-a născut şi a crescut în ea. La vară termină facultatea. Mă întreb dac-ar suporta să schimbe climatul să se adapteze la viața monotonă din provincie...

— Nu cred că-i o problemă asta, făcu Nicorescu.

— Ba da, este... Tocmai de aceea n-am îndrăznit să-i vorbesc despre căsătorie...

— Principalul e să vă iubească, spuse Nicorescu liniştit. Dacă ține cu adevărat la dumneavoastră, e în stare să vă urmeze şi pe o insulă pustie...

— Credeți ? întrebă locotenentul plin de speranță. De fapt, alta-n locul ei, aflînd că am cerut singur să plec din Bucureşti, m-ar fi condamnat. Ea însă m-a înțeles, „omul se simte bine acolo unde crede că-şi poate realiza visurile, aspirațiile“, aşa mi-a spus la despărțire.

— Atunci de ce mai aveți îndoială ? O fată cu asemenea concepții...

Locotenentul insistă asupra părților mai slabe ale raționamentului său, ca şi cum ar fi cerut lui Nicorescu să-i spulbere îndoielile :

— Oricum, ea are note mari, ar putea cere repartizarea în Bucureşti sau în alt oraş important... Cum să-i propun să vină aici ? Ar renunța ea oare...

Țigara lumină o clipă obrazul încrețit de rîs al şefului-mecanic :

— Răspunsul trebuie să-l dea ea, tovarăşe locotenent. Şi în măsura în care ține la dumneavoastră...

— De asta nu mă îndoiesc, făcu Dănilă grăbit.

— Atunci spuneți-i limpede ce aveți de gînd. Toți ofițerii din divizionul nostru sînt căsătoriți, iar majoritatea soțiilor sînt din Bucureşti, din Constanța, din Cluj... Tot oraşe mari. Da' eu cred că asta n-are nici o importanță. Cînd aveți drum la Bucureşti, întrebați-o de-a dreptul...

— Ce să mai aştept pînă atunci ? spuse Dănilă repede. O să-i scriu. Îi scriu chiar în seara asta, şi aşa e tîrziu ca să mai merg în oraş.

Plecă spre cabina lui. Şeful-mecanic azvîrli ţigara peste bord, clătină din cap şi surîse :

— Hei tinereţe ! Cît de uşor te aprinzi !

★

Convorbirea aceasta nu rămase fără urmări. A doua zi, gîndindu-se iarăşi la Munteanu, locotenentul avu o inspiraţie. Îl chemă la el, jos, sub pretext că vrea să-i dea de desenat o planşă. În cabină, pe birouaşul îngust din faţa hubloului, erau împrăştiate registre şi instrucţiuni de artilerie. Dănilă le strînse, lăsînd sticla biroului liberă. Sub ea, pe pluşul albastru, se afla fotografia unei fete blonde, cu părul strîns într-un coc înalt, cu nas mic şi puţin ridicat în sus, cu gură delicată şi sprîncene arcuite elegant deasupra ochilor frumoşi. Este un vechi obicei al oamenilor de mare — să ţină la vedere fotografia fiinţelor dragi rămase departe acasă, în port sau în oraşul natal. Aşa cum prevăzuse, Dănilă surprinse privirea ostaşului pe fotografie şi-l întrebă încet, părăsind tonul oficial cu care i se adresase de obicei :

— Îţi place fata asta ? E logodnica mea...

Ideea i-o sugerase tocmai discuţia aceea cu Nicorescu. Andrei pomenise o dată despre logodnica lui Munteanu şi locotenentul, amintindu-şi cu cîtă plăcere se destăinuise el însuşi şefului-mecanic, socoti că o asemenea destăinuire poate fi o portiţă spre inima ostaşului.

— E frumoasă, spuse Costel privind cu atenţie fotografia. Cunosc şi eu o fată la Galaţi... Scoase din buzunar fotografia păstrată în învelitoare de material plastic transparent, pe care o ascunsese pînă atunci de ochi străini, şi o întinse cu prefăcută indiferenţă locotenentului. O cheamă Graţiela. N-am mai văzut-o din decembrie...

— Te înţeleg, Muntene.

— Ei, la dumneavoastră e mai uşor, tovarăşe locotenent. Plecaţi în oraş, vă întîlniţi cînd vreţi...

— N-ai nimerit-o, spuse Dănilă încet. Fata asta e studentă la Bucureşti... Ultima oară am văzut-o de Anul Nou, la revelion. E ceva vreme de atunci, ce zici ?

— Mai ales cînd e vorba de cineva drag, apropiat... murmură Costel.

— O iubeşti ?

— E prima ființă pe care o iubesc cu adevărat, spuse cu aprindere soldatul, dar, simțind că s-a înflăcărat prea tare, adăugă parcă scuzîndu-se : E o fată bună...

— Vorbește-mi despre ea, Muntene. Cum ai cunoscut-o ? prin ce te-a atras în mod deosebit ?

Costel vorbi despre Grațiela. O descrise așa cum o știa, idealizînd-o puțin, fiindcă depărtarea și timpul estompează micile defecte ale celor pe care-i iubim. Sublinie mai ales maturitatea în gîndire pe care-o dovedeau ultimele ei scrisori, îi cită pe dinafară cîteva pasaje, tocmai pasajele cu întrebările ei :

— Am impresia că a intervenit ceva. Grațiela privește lucrurile mult mai serios ca înainte, îmi pune probleme la care acum un an nu părea că se gîndește.

— Ce fel de probleme ? se miră Dănilă.

— Toate se rezumă la una singură : caracterul meu. Mă întreabă dacă nu cumva sînt ușuratic, dacă sînt într-adevăr un om serios, stăpîn pe el, care-și duce hotărîrile la bun sfîrșit. Sînt consecvent în sentimente, în purtări ? Asta vrea să afle de la mine...

— Și tu ce părere ai ?

— Părere ! rosti ostașul cu amărăciune. Mă cunosc destul de bine. Și se pare că și ea mă cunoaște. Am o fire cam nedisciplinată, tovarășe locotenent. Nu-i vorba numai despre disciplina exterioară, ce fac, cum mă port la navă. Asta depinde de împrejurări, de oamenii în fața cărora mă aflu. Și ea n-are de unde să știe amănunte. De altfel, și astea pornesc tot de acolo, din firea omului... Poate mă exprim cam încîlcit. Cum să vă explic ? Un anumit resort interior, stăpînirea de sine...

Locotenentul îl privi surprins. Altfel îl cunoștea el din relațiile obișnuite de la bordul navei. Îl calificase drept un zurbagiu, un om care gîndește anapoda, face toate lucrurile pe dos și e pus mereu pe ceartă, pe cînd acum găsea că Munteanu judecă sănătos, matur, cu o seriozitate la care nu se aștepta.

— Nu înțeleg un lucru Muntene, spuse el cu interes. Cum se face că știind și înțelegînd toate astea, ai lipsuri în comportare ? Dacă-ți cunoști punctele slabe, de ce nu lupți împotriva lor ? Cum admiți decalajul între gîndirea și faptele tale ?

— Faptele mele... murmură Costel. Despre ce fapte e vorba, tovarăşe locotenent ? Ce crimă am făcut eu pe vaporul ăsta ? Îmi văd de treabă ca toţi ceilalţi ; singura mea vină este că nu ştiu să mă stăpînesc, am anumite izbucniri...

Locotenentul se ridică să deschidă hubloul, prin care pătrunse un val de aer rece, proaspăt, mirosind a iod ; îşi aprinse o ţigară şi împinse pachetul spre Costel :

— Fumează dacă vrei. Ştii ce mi se pare mie, Muntene ? Că tocmai aici iei lucrurile în uşor, nu le vezi adevărata gravitate. Orice ceartă sau contrazicere cu superiorii, indiferent dacă-i vorba despre comandantul navei sau despre şeful de cart, înseamnă o abatere de la disciplină. Aici stai tu mai prost. De ce nu faci un efort, de ce nu iei o hotărîre, să astupi tocmai aceste fisuri ?

— Sînt nişte fisuri, trebuie să recunosc, articulă ostaşul suflînd fumul ţigării în sus, spre plafon. Intervine însă disciplina interioară, de care vă spuneam. Ştiţi dumneavoastră de cîte ori am luat hotărîrea să mă schimb, să judec bine înainte de a vorbi ? Ce să fac ? Nu pot şi gata. De aici mi se trag toate păcatele. Nu pot să mă abţin, asta e.

— Nu poţi ? Eu cred că nu te-ai străduit destul. În fiecare om există nişte resurse sufleteşti pe care nu şi le cunoaşte totdeauna...

— S-ar putea, dar nici eu n-am dat încă de ele, mărturisi Costel. Cred că...

— Muntene, îl întrerupse locotenentul, am auzit o istorie cu viscolul de astă-iarnă. Se zice că te-ai purtat ca un erou...

Ostaşul rîse stingherit, strivind ţigara numai pe jumătate fumată în scrumiera de aluminiu.

— Erou, e cam mult zis. Au fost momente cînd am regretat eroismul de atunci...

— Cum aşa ?

— E o poveste complicată...

— Spune, nu te sfii. Timp avem destul.

— Poate-o să rîdeţi de mine. Poate-o să mă dispreţuiţi, aflînd despre ce este vorba. Sînt lucruri pe care omul nu-îndrăzneşte să le mărturisească nici lui însuşi...

Locotenentul nu insistă. Îşi aprinse o nouă ţigară şi aşteptă, în tăcere, povestirea. Costel simţi deodată nevoia să pună în discuţie adevărul integral, pe care nimeni nu-l cunoscuse. Andrei ştia, doar atîta, că un ostaş a făcut drumul acela eroic prin viscol ca să ajungă la timp în unitate ; Holban rîdea de omul care-şi scurtase singur permisia obţinută cu atîta bătaie de cap ; ceilalţi, care auziseră vag despre ce era vorba, ridicaseră din umeri spunînd că numai un zăpăcit ca Munteanu ar fi fost în stare de asemenea peripeţii — şi totul fusese dat uitării, ca multe alte evenimente asupra cărora amintirea n-are motive prea temeinice să stăruie. Acum însă Costel era într-o stare sufletească prielnică unei destăinuiri totale, el însuşi avea nevoie să recapituleze faptele, să reflecteze mai adînc asupra lor şi să caute o dezlegare oarecare. Relată deci totul de la un capăt la altul, fără să omită cel mai mic amănunt. Povestea aruncă o nouă lumină asupra părerii mereu în schimbare pe care o avea locotenentul despre subordonatul său ; el asculta tăcut, fuma ţigară după ţigară şi se întreba în sine : cum ar fi procedat el în fiecare din momentele succesive ale întîmplării ? Şi nu-i era uşor să hotărască dintr-o dată...

— Ai dreptate într-un fel, spuse locotenentul cînd mărturisirea luă sfîrşit. Ai dreptate, repetă el tot mai convins. Te afli în încurcătură, iar pe Graţiela ai pus-o în încurcătură şi mai mare. Nu poţi lăsa lucrurile aşa, te înţeleg. Dar ce să fac eu, Muntene ? Cum să-ţi dau permisie, ca să-ţi rezolvi problemele, cînd tu ai abateri de la disciplină ?

„Poate asta-i una din cauzele abaterilor, gîndi. E firesc ca un om cu asemenea frămîntări să fie mai irascibil, să se aprindă mai repede, să riposteze chiar cînd nu e cazul. Dar fiecare dintre noi are frămîntări. Ar însemna să transformăm nava într-un ring de box, dacă ne-am lăsa conduşi de neplăcerile personale... Şi totuşi omul trebuie ajutat. Cazul lui pare mai grav faţă de cele obişnuite. Cu condiţia să-mi fi spus adevărul. Dar de ce ar fi minţit ? Ca să obţină o permisie, fireşte. Dar permisia în sine nu înseamnă nimic. A dovedit-o atunci, pe viscol..."

— Mai grav e că ea se îndoieşte de tine, Muntene. Şi pe alocuri are puţină dreptate...

— Sînt lucruri care se condiţionează reciproc, tovarăşe locotenent. Dacă mi-aş rezolva problema, aş fi mai liniştit, mai calm. Dar nu pot să plec s-o rezolv, pentru că n-am fost calm pînă acum. E un cerc vicios, fir'ar să fie !

Locotenentul chibzui îndelung. Costel aştepta cu inima strînsă rezultatul.

— Uite, Muntene, eu vreau să te ajut. Dacă pînă la încheierea etapei te porţi ca la carte, iar la examen iei un calificativ bun, îţi promit că mă duc la comandant, îi expun cazul tău şi insist să ţi se dea o permisie.

— Mă voi strădui să merit, şopti Costel.

— Dar ai grijă să nu mai aud discuţii şi alte poveşti de genul ăsta. Permisia e-n mîinile tale ; ca s-o meriţi într-adevăr, trebuie ca de acum înainte să fii curat ca lacrima!

— Vă promit ! spuse ostaşul cu entuziasm.

IX

— V-am luat porumbul de pe foc, frăţioare, îi zise caporalul Geană lui Niţu, după ce şeful de cart anunţă „liber de la posturi".

— Lăsaţi, că nici notele noastre nu-s de colea, se grozăvi Holban. Avem doi de nouă şi restul numai zece.

— Noi avem zece pe linie, reluă Geană. Ce, te joci ? Tunul pupa e tunul savanţilor : preşedintele comisiei a dat mîna cu mine şi m-a felicitat, iar asta nu se întîmplă oricînd şi oriunde...

Holban şi Munteanu se întoarseră încurcaţi spre comandantul lor, aşteptînd replica salvatoare. Şi replica veni.

— Vorbim noi după trageri, spuse cu linişte Niţu. În faţa ţintei, savantlîcul vostru nu mai contează prea mult. Acolo se cere să tragi repede şi precis, nu te întreabă nimeni despre formula pulberii folosite.

Geană rămase pe poziţie :

— Nu mi-e teamă nici acolo. Cine a pornit-o tare la teorie, se descurcă şi la practică.

— Îl vezi pe băieţaşul ăsta ? spuse Niţu punînd mîna pe umărul lui Costel. Am curaj să merg cu el direct la concursul de tragere pe marină...

— Dar nu ştie să se prezinte, rînji Geană victorios. Am mai văzut eu aşi din ăştia, frăţioare...

Venirea locotenentului, care condusese comisia pînă la schelă, împreună cu comandantul, întrerupse discuţia.

— A mers bine, tovarăşi, spuse el bucuros, mîngîind ţeava tunului care sclipea de curăţenie. Am vorbit cu şeful comisiei, la partea teoretică avem „foarte bine“ pe întreaga unitate de luptă !

Ochii tunarilor străluciră de bucurie. Ofiţerul urmări mai ales reacţia unuia dintre ei şi observă că soldatul Munteanu lua parte din tot sufletul la bucuria generală.

— Mîine, la trageri, sper să obţinem acelaşi calificativ, urmă Dănilă. Să îmbogăţim tradiţia...

— E hotărîrea tuturor, făcu Geană.

— Ne vom strădui, adăugă unul dintre mitraliori.

Dănilă zîmbi larg :

— Am încredere în voi. Sînteţi băieţi buni, cu posibilităţi, şi cred că n-o să dezminţiţi bucuria de acum... Scoase din buzunar o hîrtie, o despături şi-o arătă tuturor : Uite cum arată o foaie de arbitraj. Voi, cei din anul întîi, n-aţi mai avut prilejul s-o vedeţi. Are mai multe rubrici : precizia, cadenţa de tragere, eficacitatea la ţintă, starea tehnicii, disciplina la postul de luptă... Toate rubricile se vor completa mîine. Depinde cu ce...

— De-ar veni mai repede ziua de mîine, oftă mitraliorul din tribord, „Robotul“ pe care-l socoteau drept cel mai calm şi mai reţinut dintre ei.

Pînă seara, şi chiar cîteva minute după stingere, vorbiră numai despre trageri, ba unii artilerişti visară şi noaptea bubuitul tunului pe care nu-l auziseră niciodată.

A doua zi dimineaţa şeful de cart intră în cazarmă şi dădu deşteptarea, apoi adăugă posomorît :

— E o ceaţă, băieţi, de nu se vede la doi paşi. Toată noaptea a urlat nautofonul. Aşa că tragerea noastră s-a cam dus. Dar asta nu-nseamnă că programul de dimineaţa s-a desfiinţat, adăugă el cu asprime. Grăbiţi echiparea. Peste un minut, adunarea pentru înviorări !

— Asta-i iarna la mare, mormăi Geană, căznindu-se să se încheie la bocanci. Din zece zile cinci sînt cu ceaţă. Hai, Stere, încalţă-te mai repede. Şi voi ceilalţi, ce aşteptaţi ? Să iasă cei de anul doi înaintea voastră ?

Niţu înjură conducta ventilatorului de care se lovise din grabă şi trase pătura de pe Costel :

— Muntene, îţi trebuie invitaţie specială? Dă-te jos mai repede, că avem necazuri. S-a dus tragerea noastră...

Ieşiră pe punte şi deodată auziră cu toţii mugetele prelungi, insistente, pe un ton jos dar pătrunzător, ale nautofonului. Valuri alburii de ceaţă se învolburau deasupra golfului, uneori aproape atingînd suprafaţa apei care căpătase o culoare cenuşie, mată, ca solzii unui peşte mort. Catargele celorlalte nave, acostate la cîţiva zeci de metri depărtare, abia se zăreau ; capetele cheiului se pierdeau în negură, iar siluetele oamenilor apăreau şterse, ca într-o fotografie neclară. La înviorări toată lumea se mişca greoi, în silă parcă, şi instructorul sportiv, un caporal brunet şi voios totdeauna, observă asta pe un ton cu totul lipsit de bunăvoinţă. Programul de dimineaţă prilejui tot felul de ciocniri între ostaşi care erau de obicei prieteni la toartă, gradaţii mormăiau nemulţumiţi pentru fiecare mărunţiş, iar cînd dădu adunarea pe punte, şeful de cart îşi spuse pe faţă părerea că asemenea mişcare domoală era mult mai potrivită într-un pension de călugăriţe.

Echipajul se alinie la pupa, pentru ridicarea pavilionului. Oamenii mergeau parcă în silă, apăsaţi de urletul intermitent al geamandurii de ceaţă, şi însuşi Andrei, venind la front, găsi prilejul să se agaţe de unele amănunte :

— Ce staţi aşa posomorîţi, de parcă vi s-au înecat corăbiile ? Capul sus, soldat ! Vă e frig, ce-i cu voi ? Lasă vorba acolo, la babord ! Ce este ?

— Grupa de serviciu a curăţat cartofii cu miez cu tot, raportă Samson de la flancul stîng. Din ce mai fac eu pireul pentru prînz ?

— Taci, măi, mormăi cineva din front. Mai bine te lăsam să-i cureţi singur...

— Vorba, se răsti Andrei. Ce-i lipsa asta de disciplină ? Tocmai acum, în plin examen ? Aţi ajuns la capătul răbdării ? Vă promit că o să iau măsuri aspre !... Drepţi !

Şeful de cart dădu onorul cu sifleea şi ostaşii încremeniră în front. Venea comandantul de bord, şi toate privirile se îndreptară către el, pline de speranţă. Căpitanul de rangul 3 Florian trecu schela şi răspunse la salut ca totdeauna, fără să-şi trădeze cu ceva nervozitatea sau nemulţumirea.

Era un om care ştia să se stăpînească de minune, chiar cînd se afla în situaţii foarte complicate. „Sînge rece şi inimă ferbinte“, aşa îl caracterizau colegii lui de promoţie încă din anii de practică pe „Mircea“, iar în bogata-i carieră de ofiţer, comandantul dragorului 42 dovedise din plin că această caracterizare i se potriveşte de minune. Oricît ar fi fost de supărat, nu izbucnea niciodată, chipul său frumos, brunet, cu sprîncenele groase, aproape îmbinate la rădăcina nasului, rămînea liniştit ; numai uneori, în apropierea urechii, obrazul începea să pulseze ritmic, datorită strînsorii sistematice a maxilarelor. Altfel, la cei treizeci şi cinci de ani ai săi căpitanul de rangul 3 Florian avea destule necazuri. Era căsătorit cu o femeie frumoasă şi foarte plăpîndă, asupra căreia pînă şi o schimbare a vremii avea urmări vizibile. Ceva în legătură cu glanda tiroidă, explicaseră medicii. Trebuia să urmeze un tratament complicat şi să evite, pe cît posibil, climatul maritim. Dar soţia îşi iubea soţul, iar soţul îşi iubea meseria de marinar, deci evitarea climatului maritim rămînea o prescripţie zadarnică. Ea căuta să-şi ascundă suferinţa, dar Florian o cunoştea prea bine ca să nu-şi dea seama de starea ei. Atunci o veghea cîte-o jumătate de noapte, se străduia să-i combată accesele cu tot felul de mijloace : comprese reci, pungi cu sare încălzită, fricţiuni îndelungi în jurul tîmplelor sau măcar simpla veghe alături de ea, dîndu-şi seama că un om cu insomnie suportă greu somnul adînc al celui sănătos de lîngă el... Dar nici după asemenea nopţi echipajul dragorului 42 nu sesiza vreo schimbare pe faţa comandantului.

În această dimineaţă, cînd ceaţa apăsa asupra tuturor, dîndu-le o stare de spirit inflamabilă, comandantul era la capătul unei vegheri de mai multe ceasuri, dar îşi păstra ca totdeauna calmul şi limpezimea gîndului. El dădu „bună dimineaţa“ echipajului, şi ostaşii, cărora glasul îndrăgit al comandantului părea să le aprindă din nou scînteia încrederii şi a speranţei, răspunseră cu însufleţire, într-un cor sacadat şi puternic, al cărui sunet alungă pescăruşii ce se învîrteau ca de obicei în jurul navei.

— Ieşirea în larg s-a contramandat, spuse liniştit Florian, privind cu atenţie feţele oamenilor. Tragerea se amînă pentru luni, cînd va ieşi ţinta pentru dragorul 41. Comisia îi examinează astăzi, iar luni vom trage împreună cu ei !

Un freamăt străbătu şirurile de marinari aliniaţi de-a lungul bordurilor. Vestea că vor trage odată cu „nava unu“

schimbă oarecum lucrurile : se profila perspectiva unei concurenţe, şi e ştiut că performanţele cele mai bune se obţin numai în prezenţa unui adversar oarecare.

— Amînarea tragerii nu vă entuziasmează, ştiu bine, urmă comandantul. Nici pe mine. Numai că timpul cîştigat ne-ar putea fi de folos. Un plus de antrenament nu strică niciodată, iar faptul că vom avea un adversar ne va mări atenţia şi grija pentru reuşită. Sper că echipajul dragorului 42 va şti să fie, ca totdeauna, demn de tradiţia anilor trecuţi !

Poate dac-ar fi fost pe front, în pragul unei bătălii, ostaşii ar fi răspuns cu urale ; dacă ar fi fost într-o fabrică, în clipa unui angajament solemn, ar fi izbucnit în aplauze : aici însă, pe puntea dragorului 42, avînd în jur zidul lăptos al ceţii, marinarii luară poziţia „drepţi“, răspunzînd parcă unei comenzi ce venea în interiorul fiecăruia dintre ei. Oamenii ridicară fruntea şi-n privirea fiecăruia Florian citi hotărîrea fermă : vor izbuti !

— Asta-i tot ce aveam să vă spun, adăugă el după o clipă, mulţumit de răspunsul mut al oamenilor săi. Astăzi, timp de două ore, antrenament la posturile de luptă, apoi curăţenie generală ca în fiecare sîmbătă. Mîine, cei care merită vor primi învoire. Liber de la front !

*

Dacă toţi ostaşii preţuiesc învoirea în oraş, trebuie să spunem că pentru marinari ea înseamnă o bucurie deosebită. Trăind zi de zi într-un spaţiu strict limitat — pe puntea îngustă, între pereţii etanşi ai compartimentului motoare sau pe comanda de cinci paşi pe şase — ei simt mai intens nevoia unei schimbări de decor decît ostaşii celorlalte arme, care trăiesc pe pămînt, în clădiri ca toate clădirile, străbat cu pasul şosele, îşi odihnesc privirile în peisajul variat al cîmpiei, şi măcar în trecere spre terenul de instrucţie au prilejul să tragă cu coada ochiului spre mulţimea veselă de pe stradă.

Marinarii de pe dragorul 42 primiră deci cu satisfacţie vestea că a doua zi vor fi învoiţi. După ce terminară curăţenia generală a navei, făcură baie şi-şi pregătiră, ca-n fiecare sîmbătă seara, hainele de oraş. Spre capătul cheiului se afla o platformă de scîndură care cobora oblic spre apă ; acolo şiruri de oameni spălau cu sîrg tricourile, credincioşi teoriei că apa de mare este cel mai bun detergent. În cazarma echipajului se formă rîndul la fierul de călcat, iar pe punte, la prova, o adevărată lustragerie se instală pentru o jumătate de ceas. Toate preparativele se desfăşurau cu zarva obişnuită, asupra căreia şeful de cart închidea ochii înţelegător, avînd grijă să facă scandal numai dacă cineva se întindea cu gluma, stropind ca din greşeală ceafa goală a unuia care-şi călca zelos bluza sau mînjind cu cremă — tot ca din greşeală — obrazul unui văcsuitor de circumstanţă...

Seara, la culcare, îşi făcură în gînd sau cu glas tare, planul cum să-şi petreacă duminica, comentară filmele văzute recent, se certară pe interpreţii de muzică uşoară şi-şi amintiră de nişte pariuri, pe bere şi pe prăjituri... Duminică, după masa de prînz, învoirea era pregătită în cele mai mici amănunte.

— Permisionerii, adunarea la pupa ! anunţă caporalul Geană, îndreptîndu-şi cu importanţă banderola de şef de cart. Hai, că vă dau biletele de voie !

Echipajul se împărţi astfel în două. Cei care rămîneau ridicară din umeri şi plecară spre prova indiferenţi, să citească sau să joace şah ; era o zi călduroasă şi calmă, de început de primăvară, cînd era păcat să te închizi în cazarmă ; se alcătuiseră echipe de volei — puntiştii cu mecanicii — şi instructorul sportiv umbla de colo-colo cu mingea sub braţ, aşteptînd să plece învoiţii şi să înceapă activitatea. „Permisionerii“ dădură fuga la pupa, îndreptîndu-şi din mers gulerele noi, cu dungi imaculate, sau netezind cu palma umedă panglicile beretelor. Geană îi inspectă cu grijă, sub privirile critice ale locotenentului Dănilă, ofiţer de serviciu pe divizion, care stătea deoparte şi fuma plictisit. Caporalul distribui apoi biletele de voie, ţinînd cîte un mic discurs fiecărui om care pleca :

— ...Cine merită, primeşte învoire... Bravo, frăţioare, săptămîna asta ai fost fruntea... Îţi doresc petrecere frumoasă. Nu uita politeţea în învoire... Odihneşte-te, plimbă-te, să tragi bine mîine...

Costel Munteanu, căruia îi era adresată ultima frază, fu contrariat de tonul caporalului. Parcă el îi dăduse învoirea asta, de-l dădăcea atîta !

— Trăgeam eu şi fără învoire, spuse.

— Fără comentarii, soldat, că încă n-ai trecut schela şi mă pot răzgîndi. Mai bine ai grijă cum te porţi în oraş...

— Ştiu, ştiu, zise Costel, dar simţind un ghiont uşurel în spate, se opri la vreme. Servici uşor, tovarăşe caporal !

Salută şi plecă, mulţumind în gînd celui care-l ajutase să evite o nouă înfruntare cu caporalul. „Se vede că tot nu m-am învăţat minte. Oare trebuie la fiecare pas să mă tragă unul de mînecă ?“ Furios pe el însuşi mergea grăbit spre ieşirea din port, cînd auzi din urmă glasul lui Holban :

— Muntene, stai niţel. Ce fugi aşa ?

— Hai, că-i timpul scurt. Vreau să merg la cinema, şi o să fie aglomeraţie...

— Mergem amîndoi, hotărî Holban. Poate legăm vreo cunoştinţă...

— Ei, făcu neîncrezător Costel. La cinema, cunoştinţă?

— Ce ştii tu, băieţaş ! Sînt as în chestii de astea, las pe mine !

La cinema ajunseră cu cîteva minute înainte de a începe filmul. Holban se opri în mijlocul sălii, cercetă rîndurile de scaune cu o privire iute şi zări loc liber lîngă două fete drăguţe, cu obraji rumeni şi ochi zîmbitori. Îl tîrî la iuţeală pe Costel într-acolo şi se aşezară — Holban lîngă una din fete, Costel lîngă el.

Încercară să intre în vorbă. Mai întîi fetele rîseră, întorcînd privirea în altă parte, apoi şoptiră ceva între ele, pufniră iarăşi în rîs şi fiindcă marinarii nu le slăbeau deloc, trebuiră să le răspundă.

— De ce rîdeţi aşa ? vru să afle Holban, aplecîndu-se spre fata din dreapta lui. Spuneţi-ne şi nouă, să rîdem împreună.

— Mă uitam la pălăria doamnei din faţă, zise fata cu îndrăzneală. Cred că n-o să văd filmul din cauza ei.

— Mda, parcă are-n cap o tingire, căzu de acord Holban. Nu vrei să facem schimb de locuri ?

Fata ceru din ochi avizul prietenei ei, pufni iarăşi în rîs şi se ridică :

— Dacă vrei... N-am nimic împotrivă.

— Acuma sîntem intercalaţi, zise Holban satisfăcut adresîndu-se celeilalte fete. Cum te cheamă ?

— Rodica, răspunse ea roşind.

— Pe mine Lică mă cheamă. Frumos nume, nu ? Vru să ia drept martor pe cealaltă fată dar ea, pe jumătate întoarsă, vorbea însufleţit cu Costel. Pe ei doi i-am pierdut, rîse ostaşul. Ce zici, cum o fi filmul ?

— Am auzit că-i bun...

Lumina se stinse şi începu jurnalul. Fiecare dintre cei doi marinari se simţi obligat să ia mîna fetei de lîngă el şi fiecare fată se simţi obligată să-şi tragă mîna, ofensată şi demnă, dar cînd se termină jurnalul şi lumina se aprinse fără veste, se putea vedea că a doua încercare avusese mai mult succes...

La ieşire, fetele erau cucerite de-a binelea şi totul ar fi fost minunat, dacă una dintre ele nu şi-ar fi amintit că urmează să meargă cu mama ei într-o vizită, deci la şase punct trebuia să fie acasă. Insistenţele ostaşilor fură zadarnice ; fetele îşi luară rămas bun şi plecară, făgăduind că duminica viitoare vor veni iarăşi, tot împreună şi tot la ora aceea, la cinema.

— Nu-i nimica, băieţaş, se consolă Holban privind cu jind după ele. Haidem prin parc, că se-nserează. Sînt destule fete pe lume...

Fete erau pe lume, dar nu şi în parc, sau dacă erau, nu erau singure, şi chiar dacă erau singure, nu erau pe placul lor. Dădură un ocol pe aleile cufundate în penumbră, apoi Holban se opri deodată în dreptul unui boschet.

— Uite-i mă, aşa mai zic şi eu. Petrecere la iarbă verde. Hai, că-s nişte cunoscuţi de-ai mei...

Costel zări dincolo de ramurile abia înmugurite cîţiva ostaşi stînd de-a dreptul pe iarbă şi trecîndu-şi unul altuia o sticlă cu vin.

— Eu nu merg, Holbane. Ştii bine că sînt unii care abia aşteaptă ocazia să mă ia la pedală...

— Fugi măi, nu fi fraier. Hai că nu stăm mult. Numai două minute...

Îl trase de mînecă, aproape cu de-a sila, către grupul care-i întîmpinară cu mare entuziasm :

— Salut, marinari !

— Hai să tragem o duşcă !

— Veniţi aici, la serbarea noastră !

Unul îi întinse sticla lui Holban ; altul arătă lăudăros către alte două sticle, goale, părăsite pe iarba deasă şi pitică. Holban trase o duşcă şi-l îmbie şi pe Costel, dar cum acesta refuză, alt ostaş luă sticla spunînd în derîdere :

— Dînsul e vegetarian ? Ia dă-o-încoa' !

În clipa aceea, un alt ostaş, care asigura un soi de pază, spuse „şase" ! Toţi o rupseră la fugă, inclusiv Holban, care se dovedi şi în această împrejurare descurcăreţ ca totdeauna. Costel rămase pe loc, ştiind că n-are de ce să fugă. Un ofiţer de marină înalt, cu faţa osoasă şi posomorîtă, se apropie de el repede :

— Ce-i aici ? Unde-s ceilalţi ?

— Au... plecat.

— Cine erau ? Dă-mi numele lor ! spuse ofiţerul scoţînd un carneţel din buzunar.

— Nu ştiu, nu-i cunosc...

— Cum îndrăzneşti să minţi ? Poftim, sticle goale, un chef în lege. Ce spune lumea cînd vă vede ? Faceţi uniforma de rîs.

— Eu n-am băut cu ei, ripostă Costel. Şi vă rog să...

— Vorba ! Mai îndrăzneşti să mă înfrunţi ? Spune imediat cine sînt militarii cu care erai.

— Nu-i cunosc, repetă ostaşul cu încăpăţînare. N-am fost cu ei, erau aici întîmplător. De ce nu mă credeţi ?

— Lasă poveştile şi dă-mi biletul de voie !

Costel n-avu încotro şi i-l dădu. Ofiţerul scrise pe dosul documentului, întorcîndu-se spre lumina slabă ce venea dinspre stradă : „Militarul a fost găsit bînd cu alţi ostaşi în parc. Refuză să dea numele lor şi are o comportare obraznică. Rog luaţi măsuri. Ofiţer de control pe garnizoană..." Urma o semnătură indescifrabilă, dar ce importanţă mai avea semnătura ? Cînd se prezentă la navă, trebui să predea biletul cu însemnarea pe dos, care nu trecu neobservată.

— Ce-i asta ? întrebă caporalul fluturînd triumfător biletul. Te ţii de beţii prin oraş ? Hai la ofiţerul de serviciu !

— Nu merg, tovarăşe caporal. Unde vedeţi că sînt beat ?

— Ce scrie aici ?

— O fi scriind, dar nu-i adevărat. Nu merg nicăieri...

— Aha ! Refuzi să execuţi ordinul ? Bine, fă cum vrei. Eu mă duc să raportez !

Oriunde, nu numai pe dragorul 42, cînd cineva vrea să-ţi facă „zile fripte“, găseşte posibilitatea fără să încalce cu nimic regulile : un profesor cu o problemă de încuietoare, un doctor cu o injecţie mai dureroasă decît e nevoie, un şef de atelier cu o lucrare respinsă în numele luptei pentru calitate, un om care-ţi interpretează cuvintele într-un fel anumit, cu totul nefavorabil.

— Tovarăşe locotenent, un om de-al nostru a venit la bord cu ţuica-n nas.

— Ce expresie-i asta ? Vrei să spui că a venit beat un militar ?

— Întocmai. Soldatul Munteanu, tovarăşe locotenent. Are scris şi pe biletul de voie...

— Cheamă-l imediat la mine, spuse Dănilă contrariat.

— L-am chemat, dar refuză să vină.

— Cum aşa ? Curier de cart ! Soldatul Munteanu să se prezinte imediat la mine ! Se întoarse spre caporal, îngrijorat : ascultă, e beat tare ? Se clatină ? Se simte rău ?

— Nu pot să ştiu, spuse caporalul cu sinceritate. Dar are chef de ceartă, s-a luat în gură cu mine...

— E limpede, spuse locotenentul, apoi se îndreptă spre Costel care se apropiase : vino mai aproape, tovarăşe soldat. Ia spune, cum ţi-ai permis să vii beat la bord ?

— Nu-s beat, tovarăşe locotenent. Îl credeţi pe el ? Are ură pe mine...

— Cum vorbeşti, Muntene ?

— Aşa e cum vă spun eu. Minte, ca să mă bage la apă.

Caporalul luă o figură de martir :

— Are dreptate, îl prigonesc, îi fac viaţa amară. Eu sînt de vină. Dar uitaţi-vă ce scrie aici...

Locotenentul citi rîndurile strîmbe şi cocoloşi biletul de ciudă :

— Frumos, Muntene. Poate crezi că dacă am vorbit prieteneşte cu tine, o să-ţi tolerez abaterile...

— Dar nu-i nici o abatere, strigă Costel disperat. Nu-i adevărat ce scrie acolo. Şi n-am cerut nimănui să-mi tolereze abaterile...

În jur se adunaseră cîţiva curioşi care urmăreau discuţia. Locotenentul începu să se simtă stînjenit. I se părea că protestele lui Costel îi subminează autoritatea. Îşi aminti că echipajul este în toiul examenului de sfîrşit de etapă, şi deci acum, mai mult ca oricînd, trebuie asigurată o disciplină de fier la bordul navei.

— Ajunge, spuse el cu asprime. Taci din gură.

— Nu pot să tac, cînd mi se face o nedreptate, spuse Costel furios.

— Ei bine, ai trei zile de arest ! Ca altădată să nu mai faci ce-ai făcut şi să nu mai vorbeşti atîta !

Lui Costel nu-i venea să creadă. Pedepsit cu arest ? Aşa ceva nu se pomenea prea des pe navă. Şi pentru care faptă ? Rămase în faţa locotenentului parcă înmărmurit.

— Ce mai stai ? întrebă Dănilă supărat. E prima dată cînd pedepsesc pe cineva cu arest, Munteanu, şi-ţi dau cuvîntul meu că nu-mi face plăcere. Dar prietenia e una, iar disciplina e alta. Nădăjduiesc că o să tragi şi tu concluziile corespunzătoare. Poţi pleca, iar mîine dimineaţă să fii pregătit pentru garnizoană...

A doua zi dimineaţa, la front, Andrei ascultă încruntat vestea despre „isprava“ lui Costel.

— Vă rog să semnaţi nota de arest, spuse Dănilă.

— Bine, dar tragerea ?

— O să meargă şi fără el. Să vadă că nu-i de neînlocuit. Dănilă ridică glasul spre auzul tuturor. Iar dacă tunul va lua un calificativ mai slab se va şti a cui e vina. Poate opinia colectivă va proceda mai energic...

Andrei vru să-l contrazică, dar lîngă ei era tot echipajul. Dacă ar fi insistat, oamenii puteau trage concluzia că se tolerează abaterile. Scoase deci stiloul şi iscăli, simţind asupra-i privirea nedumerită a sergentului Niţu. Întinse locotenentului hîrtia şi se adresă tuturor :

— E foarte neplăcut. Cred că fiecare a tras concluziile cuvenite şi o asemenea abatere nu se va mai repeta. Şi acum, să trecem la treburi mai importante. Ieşim în larg, după cum ştiţi, să executăm tragerea. Peste zece minute se dă la posturile de manevră. Liber de la front !

Echipajul rupse rîndurile. Costel Munteanu rămase nemişcat la locul lui ; cîţiva inşi, trecînd pe lîngă el, îl atinseră, dar el nu se clinti din loc. Bucătarul Samson se opri în fața lui și-i rîse-n nas :

— Bravo, bă, mi-ai plăcut. Trei zile de odihnă, e ceva !

Costel îi dădu un brînci și bucătarul, prins pe picior greșit, veni grămadă peste vinciul de dragaj.

— Ce-i asta, Muntene, nu ți-e rușine ? strigă locotenentul major Andrei. Îți agravez pedeapsa, dacă nu te-ai săturat. Ai cinci zile în loc de trei !

— Am înțeles ! spuse Costel trist.

X

În sufrageria uriașă, vegheată de figurile fioroase ale vînătorilor de mistreți din perete, coana Lenuța se îndeletnicea cu lucrul de mînă. Este ambiția supremă a fiecărei mame de a asigura pentru măritișul fetei ei o anumită cantitate de fețe de pernă și cearșafuri brodate, milieuri și pernițe fantezie, cuverturi cu ciucuri, periere de prins în perete, pungi pentru papuci, fețe de masă și alte obiecte asemănătoare, care necesită o muncă migăloasă și îndelungată, dar de obicei trec neobservate, la început, fiindcă tînărul mire are preocupări mai însemnate decît examinarea unor nimicuri, iar mai tîrziu, fiindcă bărbatul s-a deprins cu ele și nu le mai dă importanță. Singura împrejurare cînd rodul unui asemenea artizanat se valorifică din plin sînt discuțiile și vizitele unor persoane aflate în situații similare : femei cu fete de măritat, care, pe lîngă cele două odăi din casa construită pe credit într-un cartier periferic, pe lîngă uzufructul celor zece — cincisprezece butuci de vie din fața casei, dau drept zestre fetelor o oarecare cantitate de fețe de pernă, cearșafuri brodate etc., etc. Zadarnic încercase Grațiela să-și convingă mama de inutilitatea unor asemenea mărunțișuri, într-un apartament la bloc, mobilat modern, cum și-l visa ea ; coana Lenuța rămînea fermă pe poziție și împungea eroic cu acul, progresînd milimetru cu milimetru în arta ei complicată.

— Mai am nițel și termin, spuse ea cu satisfacție Grațielei. Tu ce tot citești acolo ?

— O carte. O carte de psihologie.

— Psihologie ? se miră mama.

— Da, o ştiinţă care se ocupă de sufletul oamenilor.

— Şi ce spune ştiinţa asta despre sufletul oamenilor ? Auzi dumneata, ce-au mai născocit ! Sufletul, draga mamii, e greu de cunoscut...

Graţiela n-o contrazise, preocupată să-şi continue lectura. Îndată după ce avusese certitudinea că va deveni mamă, în mintea ei se cuibări o nelinişte grozavă, un copil trebuie crescut, educat, iar ea se simţea cu totul nepregătită pentru asta. Ce să facă ? Răscoli printre cărţile ei şi dădu peste un manual de psihologie. Înţelese că de-aici trebuie să pornească în căutarea răspunsului. Se apucă deci să citească cu frenezie, chiar dacă nu pricepea tot ce se spunea în carte. Tot citind, găsi cu surprindere o descriere exactă a firii lui Costel : temperament coleric, om neechilibrat, care se aprinde repede, dar pentru scurtă vreme ; oamenii cu asemenea temperament sînt în primejdie să lase lucrurile la jumătate, nu găsesc totdeauna tăria să-şi ducă pînă la capăt hotărîrile... „Asta e foarte grav, gîndise Graţiela. Te pomeneşti că..." Şi fără să stea pe gînduri, îi scrise lui Costel scrisoarea aceea plină de întrebări cu privire la firea lui adevărată.

— Mai bine-ai pune mîna şi tu să lucrezi. Bărbatul nu te-ntreabă dacă ai citit nu ştiu ce *psihologie*. El vrea să ştie dacă te pricepi la menaj, dacă...

— Concepţii învechite, mamă, ce ştii dumneata !

— Învechite, dar sănătoase, draga mamei. Ia uite colea — şi ridică spre ea cu amîndouă mîinile un obiect hexagonal, format din cercuri de dantelă croşetată. Un milieu pentru măsuţa de radio...

— Dar înţelege, mamă, că mai am unul, spuse Graţiela lăsînd cartea deoparte. Şi m-am deprins cu el de cînd eram mică. De ce l-aş schimba ?

Madam Ţuţuianu îşi îndreptă bustul şi spuse cu demnitate :

— Ascultă, fetiţo, să nu-ţi închipui că o să rabd în casa ta şapte feluri de milieuri, tişlaifăre şi perne. Trebuie asortate, ce dumnezeu. Doar nu sîntem ţigani !

— Şi vrei să le dai gata pînă la nunta mea ?

— Păi cum ? se miră mama rezemîndu-se de spătarul scaunului cît un tron. Plus plăpumile, două, cu cîte trei rînduri de lenjerie fiecare...

— N-o să ai timp, hotărî Graţiela. Asta nu-i treabă de cîteva săptămîni.

Mama depuse cu grijă lucrul pe masă, îşi netezi fruntea obosită de încordare şi se uită cu atenţie la fata ei.

— Ce tot vorbeşti acolo ? Doar n-oi fi pus ceva la cale fără ştirea noastră !

Graţiela îşi luă inima în dinţi, socotind că a sosit momentul să spună tot. Săptămînile care trecuseră de la vizita ei la doctor însemnaseră pentru ea un şir nesfîrşit de ore întunecate, pline de frămîntări. Nu-i era deloc uşor să facă o asemenea mărturisire, mai ales că prilejul se ivea anevoie : mama era ocupată toată ziua cu gospodăria — suferea de boala curăţeniei, cum spunea uneori Ion Ţuţuianu —, iar cînd se linişteau, seara, şi stăteau la poveşti în bucătărie, prezenţa tatălui făcea imposibilă chiar şi o aluzie la situaţia ei...

— Uite, mămico, nu trebuie să te superi pe mine, spuse decisă Graţiela. Eu mă mărit cu Costel. Cînd vine-n permisie facem actele.

— Cum ! şopti înmărmurită madam Ţuţuianu. Cu băiatul ăla, militar ? De unde şi pînă unde ? Porţi corespondenţă cu el ? Ţi-a promis ceva ?

— Sigur că da. Îmi scrie pe adresa cooperativei, să nu ştie tata. M-a cerut în căsătorie...

— Prostii ! o întrerupse mama, şi-n glasul ei energic se simţea o anumită spaimă. Ce-o să zică domnu' Ştefan ?

— Nu-i cere nimeni părerea, mamă. Ce-am eu cu domnu' Ştefan ? sîntem vecini, cunoştinţe şi-atîta tot.

Mama, care-şi făcuse anumite planuri în legătură cu noul chiriaş, văzînd în atenţiile lui faţă de Graţiela semnul că se află pe drumul cel bun, hotărî să schimbe tactica. O luă cu binişorul, îi demonstră ce deosebire era între Costel şi Ştefan, om serios, cu situaţie, bărbat bine şi plin de calităţi. Fata o lăsă să-şi epuizeze argumentele şi, socotind că nu mai poate da înapoi, îi spuse limpede :

— Toate astea n-au nici o importanţă. Eu îl iubesc pe Costel, el mă iubeşte... Şi mai e un motiv, foarte puternic...

— Nu cumva... murmură madam Ţuţuianu înmărmurind. Spune, ai trăit cu el ?

Graţiela plecă ochii, ruşinată. Mama ei îşi pocni palmele una de alta şi începu să se vaite. Spuse că trăise degeaba, dacă singurul ei copil alunecase pe o cale greşită, prooroci că va ajunge de rîsul lumii, că n-o să mai poată poată ieşi pe stradă de ruşine, blestemă obrăznicia băieţilor şi ameninţă că o alungă de-acasă.

— În felul acesta nu putem discuta, o întrerupse Graţiela răstit. În loc să te bucuri, îmi faci morală, de parcă măritişul ar fi o crimă. Dacă vrei să ştii, o să am un copil cu el !

Madam Ţuţuianu începu să plîngă, repetînd cu mai multe înflorituri vaietele de mai-nainte. Graţiela o rugă să tacă, o ameninţă că pleacă singură, fără s-o alunge nimeni, să-şi ia cameră mobilată în oraş. Printre lacrimi mama începu să-i ceară amănunte şi cînd află totul, întrebă:

— Dar el ce spune de copil ?

— Nu ştie nimic, zise Graţiela. Vreau să-i fac o surpriză...

— Asta zic şi eu surpriză. Să vezi ce-o să zică şi tat-tău, cînd o afla. Te rupe-n bătaie...

— Lasă, mamă, că n-o să i-o spui de-a dreptul. Pregăteşte-l mai-nainte, explică-i...

— Trebuie să facem rost de scutece, de cărucior... zise mama, avînd aerul că gîndeşte cu glas tare. Iar Costel al tău să se prezinte neîntîrziat. N-oi vrea să mergi la sfat cu burta la gură, să rîdă toată mahalaua ?

— Bine mamă, o să-i scriu...

— Şi pînă una alta, să-ţi fac o rochie mai lărguţă. Că voi, cu moda voastră...

Spiritul practic, întreprinzător, de gospodină perfectă, alungă toate celelalte gînduri ale mamei.

— Hai să cumpărăm material, zise. Şi nişte finet pentru scutece, că nu se găseşte totdeauna. Pe vremea mea altfel se făceau lucrurile astea, fetiţo. Dar se vede că lumea a înnebunit de tot. Auzi, ce ruşine, ce grozăvie !

Se ridică oftînd şi frîngîndu-şi mîinile, dar cînd intră în dormitor, să se îmbrace, se opri în faţa oglinzii şi-şi cercetă părul puţin cărunt pe la tîmple.

— Cam tînără pentru o bunică, murmură ea căutînd să-şi ascundă chiar sieşi valul de fericire care-o îneca. Numai să nu fie el vreun golan...

XI

El ar fi vrut să intre-n pămînt de ruşine. Prea era mustrătoare privirea cu care-l măsura caporalul Barbu, fostul comandant de grupă din şcoala de echipaje :

— Frumos, Muntene. Va să zică ai ajuns şi pe aici. Eşti singurul om din plutonul nostru pe care-l văd la arest. Ia spune, ce-ai făcut ? Pustia de gură, am ghicit ?

Costel tăcu şi tăcerea lui părea mai mult decît o încuviinţare. Da, cam aşa stăteau lucrurile. Dacă ar fi ştiut să vorbească altfel, mai calm, mai cumpănit...

— Te ştiam colţos şi acolo, la echipaje. Se vede că nu te-ai învăţat minte încă... Poate asta să fie o lecţie mai straşnică. Dă-ncoa' foaia. Cîte zile ai ?

— Cinci...

Caporalul fluieră a mirare :

— Înseamnă că e ceva mai grav.

— Tot de la discuţie a pornit...

— Vechea poveste, aşa-i ? Scoate obiectele personale, actele, banii. Le trec în inventar. Batista ţine-o la tine. Ţigări ai ? Dă-le-ncoa', şi chibritul... Îmi pare rău, dar la arest fumatul e interzis....

Ar fi vrut să-l roage, să nu-i oprească ţigările. Ce avea să facă el cinci zile, închis, privind în tavan şi frămîntîndu-se ? O să-l apuce turbarea, nu alta ! Dar îi era ruşine să mai insiste ştiind bine că Barbu nu se va lăsa înduplecat. Altfel caporalul putea să închidă ochii de la început, nici să nu-ntrebe. Scoase pachetul şi-l puse pe masă cu un gest şovăitor. Celălalt îi citi regretul în ochi.

— Greu fără ţigări, aşa-i ? N-am ce-ţi face. Trebuia să te gîndeşti înainte de a da ocazie... Aici e arest nu cafenea. Să simtă omul că-i pedepsit. Şi să nu mai vină a doua oară...

Costel se uită la dulapul verde închis, de lîngă perete, apoi la foaia de sub sticla biroului. „Extras din Regulamentul..." Își aminti că sub sticla biroului, în cabina lui Dănilă, se afla o fotografie ; de la ea, își aminti cuvintele locotenentului : „Trebuie să fii curat ca lacrima!"

Caporalul se ridică repede și duse mîna la beretă. Intrase ofițerul de serviciu, un căpitan tînăr, cu insemne de inginer pe epoleți.

— Ce, ne-a venit un client ? întrebă el în treacăt, apropiindu-se de dulapul verde închis. De unde ești, soldat ?

— Sînt soldatul Munteanu, de pe dragorul 42.

Ofițerul se întoarse și-l măsură atent :

— Ești ambarcat, va să zică ! Și cum ai nimerit aici, tocmai în perioada ieșirilor în larg ? Ce funcție ai pe navă ?

— Tunar naval, tovarășe căpitan.

Parcă pentru a-i sublinia vorbele, în depărtare se auzi o salvă, ca un murmur profund și prelung. Căpitanul se apropie de fereastră și privi spre orizont. Privi și Costel. Văzu numai ținta, un punctuleț alb pe întinderea albastră ; în preajma ei se înălțară cîteva jerbe de apă, apoi răsună iarăși murmurul acela adînc — zgomotul salvei.

— Ai dumitale sînt acolo, nu-i așa ? întrebă căpitanul. De ce te-au pedepsit ?

— M-am certat cu un gradat, spuse Costel, aproape la întîmplare, socotind că n-are de ce să-i povestească toată istoria. Și i-am dat un brînci bucătarului...

— E clar, spuse căpitanul și se vedea bine că interesul pentru noul arestat îi scăzuse. Vechea poveste, cearta cu gradații. Cînd o să vă învățați minte ? Ia-l, caporal !

Caporalul Barbu adună gospodărește mărunțișurile de pe masă, le puse în dulap împreună cu nota de arest și-i făcu un semn din cap : „Haide !"

Arestul : cea mai săracă încăpere din lume. Pereți goi, cu inscripții zgîrîiate și acoperite cu var, dar încă vizibile ; cu o bancă lungă de lemn și geam mic, zăbrelit, cu mirosul acela, caracteristic tuturor aresturilor, de mucegai și tutun rece. Costel intră, făcu un pas și se opri descumpănit, încercînd să se deprindă cu semiîntunericul. Fereastra era cocoțată tocmai sus, lîngă tavan, pe peretele dinspre nord ; prin geamul murdar se strecura o lumină tulbure, prea săracă față de adevărata lumină de afară. Auzi în urma lui uşa închizîndu-se şi zgomotul cheii răsucite în broască. După o clipă, descoperi pe banca de lemn două siluete, doi ostaşi care stăteau faţă-n faţă. Ostaşii se ridicară şi se aliniară în faţa lui, într-o poziţie caraghioasă, lăsaţi pe spate, cu burta înainte, salutînd la capul gol :

— Tovarăşe soldat, sînt şeful vilei „Mititica“, soldatul Bibi de la aprovizionare. Zece zile.

— Cristea zis „manivelă“, şofer la aprovizionare, se prezentă celălalt. Idem ca mai sus : zece zile.

Costel nu ştia ce să răspundă. Veselia celor doi nu se potrivea de loc cu starea lui de spirit şi nici cu locul unde se aflau. Şoferul făcu un pas spre el, ameninţător :

— Spune, mă, cu cine-avem onoarea ? De ce-ai venit la „Mititica“ ? Raportează şefului, că altfel...

— Lasă-l, Cristea, că-l interoghez eu, zise Bibi. Stai jos ! strigă el sacadat şi Costel se supuse. Începu să se plimbe prin faţa lui, cu mîinile la spate, ca anchetatorii de prin filme, şi-l asaltă cu întrebări : Cum te chiamă ? Cîte zile ai ? Ce-ai făcut ? Cine te-a pedepsit ? Ai ţigări ?

N-avu răgaz să răspundă decît la ultima întrebare, şi asta numai printr-un semn negativ din cap. Cei doi se lăsară să cadă pe bancă, dezamăgiţi, aflînd că noul venit e sărac ca şi ei.

— Ţi le-a luat caporalul, ai ? întrebă Bibi, exprimîndu-şi dorinţa să facă ceva în mustaţa caporalului Barbu, iar colegul lui adăugă amărît :

— Sigur, îi convine tovarăşului caporal să fie exigent. Să-l văd în locul nostru...

— N-ajunge el aici, murmură Costel.

— Uite-l mă, că ştie să vorbească, ţipă Bibi cu fals entuziasm. Credeam că i-a luat şi limba, odată cu tutunul ! Şi-acum spune cu ce ocazie pe la noi ?

Costel le povesti episodul din parc şi cei doi se prefăcură a-l crede, tot n-aveau nimic de pierdut. Ei îşi exprimară compătimirea, iar după ce aflară că pedeapsa fusese agravată numai pentru un brînci dat bucătarului, Bibi spuse clătinînd din cap :

— Sărman de tine ! Pentru o nimica toată, la zdup ! Păi aici, măi vere, ar trebui să primească numai oameni serioşi, cu fapte mari la activ. Noi ştim pentru ce am încasat-o, adaugă el cu un fel de mîndrie. Am făcut-o lată, ce mai încolo-ncoace !

Întrerupîndu-se unul pe altul, cei doi îşi povestiră isprava ; aduceau cartofi de la cooperativă cu camionul. În drum spre unitate s-au oprit şi ei la un cetăţean care avea vin bun. Au tras o băutură-n lege, pe urmă magazionerul Bibi, aici de faţă, s-a urcat la volan, pretinzînd că-i mai treaz decît colegul lui. Toate ar fi mers bine, dar pe la marginea oraşului le-a ieşit un viţel în faţă...

— În loc să opresc, am nimerit în şanţ, spuse cu regret magazionerul. Cred că nu erau frînele bune...

— Nu-i adevărat, strigă fruntaşul Cristea zis „manivelă", frîna lucrează la fix, ţi-am spus de o mie de ori. N-ai găsit tu pedala, şi ai apăsat pe acceleraţie, în loc să...

— Iar începi ? îl combătu celălalt înfuriat. De unde ştii tu pe ce-am apăsat ? La ora aia nici nu mai ştiai cum te cheamă...

— Mai beat erai tu decît mine, vere !

— Uite, spuse Bibi calm, hai să facem un pariu. Cum ieşim de-aici, mergem iar la ăla. Bem pahar la pahar, şi-o să vedem cine se îmbată mai repede.

— Vă mai arde de băutură, după asta ? se miră Costel.

— Păi cum ? rîse Bibi. Nu trebuie să punem la loc vitaminele pe care le-am pierdut aici ? Noi lucrăm ştiinţific, vere !

— Înseamnă că n-aveţi conştiinţă, strigă Costel revoltat.

Cei doi tăcură şi se uitară unul la altul.

— E nebun, constată Bibi.

— Îi filează o lampă, întări şoferul.

— Tu, dacă ai conştiinţă, ce cauţi la arest ? Poate te simţi jignit că stai împreună cu noi, pe banca asta ?

— Dă-te jos !

— Cară-te !

— Aici e colţul nostru.

Răsturnară banca şi-o puseră, hotar, de-a curmezişul încăperii. Santinela de afară, auzind zgomot, bătu cu pumnu-n uşă :

— Gălăgia, măi ! Şi pregătiţi-vă să plecaţi la lucru !

— Ne scot la aer, băieţi, se bucură Bibi.

— Înfrumuseţarea unităţii ! Spaţii verzi !

— Azi facem schimb : pun eu florile şi tu sapi...

Dar nu în toate zilele le era destinată arestaţilor plăcuta îndeletnicire de horticultori. Santinela îi conduse la o intersecţie de drumuri, către port, unde se construia o ramificaţie a şoselei, şi-i puse să adîncească şanţul de scurgere. Toată ziua loviră cu tîrnăcoapele în pămîntul tare, pietros, fiindcă santinela, un cap-pătrat, cum i-a spus Bibi, nu-i slăbea de loc. Seara, cînd plecară de acolo, Bibi spuse soldatului care-i păzea :

— Ascultă, vere, mai vii şi mîine ?

— De ce ? întrebă ostaşul morocănos.

— Ca să ştim s-o facem pe bolnavii. Nu ne mai scoţi tu afară...

— Vorba, mormăi santinela. Şi grăbeşte pasul, că nu eşti la plimbare.

La arest li se aduseră paturile : două capre de lemn, pe care întinseră scînduri. După plecarea santinelei, Costel rămase nedumerit în mijlocul camerei :

— Dar... saltele, pături, nimic ? întrebă el.

Cei doi rîseră de naivitatea lui şi se ghemuiră, înveliţi în mantăi, pe patul de scînduri. Costel le urmă pilda şi peste cinci minute adormi buştean. Dimineaţa, cînd santinela veni să ia paturile, abia reuşi să se scoale.

— Ne-am dat dracu' vere, se văită şoferul lovindu-şi umerii cu pumnul. Mă doare de parc-aş fi dat o mie de pompe.

— N-ai condiţie fizică, îl compătimi magazionerul. Eu mă simt admirabil. E drept că ieri, la lucru, v-am cam tras în piept : ba mi se descheia bocancul, ba mă apuca tusea... Dar voi, nimica. Săpaţi ca bezmeticii, aţi fi vrut, pe semne, să străpungeţi pămîntul pînă-n partea ailaltă...

— Sigur, rîzi de noi, făcu şoferul repezindu-se la el. Am făcut şi partea ta, altfel ne ţineau toată noaptea acolo... Se întoarse spre Costel care-şi pipăia bicepşii, strîmbîndu-se de durere. Dumneavoastră ce părere aveţi ?

— Dînsul e sportiv, zise magazionerul. Şi, pe urmă, are conştiinţă. Înţelege să nu se sustragă...

Costel nu răspunse, fiindcă în clipa aceea singurul răspuns ar fi fost să-i tragă una peste ochi. Iar el era prea păţit ca s-o mai ia de la capăt...

În a treia zi a pedepsei, dimineaţa, santinela descuie uşa şi se dădu la o parte făcînd loc să intre un ofiţer care fără a mai răspunde la salut se adresă celor doi :

— Luaţi-vă lucrurile. Mergeţi la unitate.

— Păi mai avem trei zile... Ni s-a ridicat pedeapsa ?

— Nu. Se fac cercetări. A venit cineva de la procuratură...

Cei doi amuţiră. Voioşia lor silită, bravada faţă de pedeapsa pe care-o primiseră dispărură ca un fum. Nu mai rămăsese pe faţa lor decît spaima în faţa viitorului. Ieşiră cu capetele plecate, fără să se uite la Costel. „Bine-am ajuns, gîndi după plecarea lor. Ăştia doi pot să ajungă şi la puşcărie, dac-au distrus maşina. E o tovărăşie prea puţin onorabilă“...

— Azi nu ieşi la lucru, zise santinela înainte de a încuia uşa. O să faci curăţenie în arest şi pe coridor. Asta cînd vine tovarăşul caporal cu cheia de la magazia de materiale.

Costel încuviinţă din cap şi începu să se plimbe prin încăperea rece şi goală, cu mîinile-n buzunare. Încercă să fluiere o melodie, dar camera răsuna într-un fel neplăcut. Se aşeză pe banca lungă şi îngustă, căutînd să nu se gîndească la nimic. Arestul pusese vîrf la toate. S-a dus permisia, iar Graţiela s-o fi săturat să tot aştepte zadarnic. La urma urmei, n-o obligă nimeni să se închidă-n casă, aşteptînd o minune care să i-l redea pe el. O fi legat noi prietenii, poate aseară, cînd el se ghemuia pe patul de scînduri, ea se îmbrăţişa cu un tînăr frumos, cu cravată şi cămaşă albă, bine apretată, poate-i povestea despre prietenia dintre ei doi ca despre „ceva trecător“, cum obişnuiesc să spună fetele în asemenea împrejurări.

Cele două zile de singurătate trecură nebănuit de greu. Cei de la garnizoană socoteau probabil că nu merită să pui un planton special ca să ducă un singur arestat la muncă ; Costel trebui să-şi facă de lucru prin curtea garnizoanei, sub privirile indiferente ale santinelei de la poartă. Singurătatea îl apăsa mai mult ca orice, descoperi că asta era cea mai aspră latură a pedepsei, mai aspră decît ruşinea, decît privaţiunile, decît patul incomod. Avu vreme să se gîndească la toate, îşi trecu în revistă trecutul, încercă să întrevadă viitorul, îşi făcu planuri şi luă hotărîri. Iar în dimineaţa plecării, nerăbdarea de a se depărta cît mai curînd de clădirea aceasta cenuşie, împrejmuită cu gard de fier vopsit în verde închis, îl stăpîni mai tare decît în celelalte zile.

În birou, caporalul Barbu îl întîmpină ceva mai prietenos ; îi înapoie lucrurile şi primul gest al lui Costel fu să-şi aprindă o ţigară, pe care-o fumă din cîteva sorbituri lacome. Simţi că-i vine ameţeală şi caporalul îl pofti pe scaun, înţelegător ; se aşeză şi închise pentru o clipă ochii, iar în jurul lui se întretăiau feluritele zgomote ale dimineţii : din biroul alăturat se auzea glasul ofiţerului de serviciu care se certa cu cineva la telefon ; prin fereastra deschisă pătrundea ciripitul multisonor al păsărelelor, o sirenă şuieră undeva, spre port — şi Costel simţi deodată dorinţa s-o zbughească pe uşă, să meargă la nesfîrşit pe şosea, fără a simţi în spate prezenţa santinelei, care să-i amintească la fiecare pas de captivitatea lui.

— Mergi cu bine, Muntene, zise caporalul Barbu strîngîndu-i mîna. Sper c-o să ne mai vedem, dar nu aici...

— În nici un caz aici ! întări Costel.

Pe stradă, în drum spre unitate, ajunse din urmă doi marinari de pe „nava unu“. Mergeau agale, cumpănind în mînă geamantanele.

— Ce-i cu tine, leat ? strigă ei. De unde vii ?

— Dar voi ?

— Noi din permisie, spuse unul mai înalt.

— De la tragere ni se trage, adăugă celălalt, bucuros că găsise un joc de cuvinte. Dar cu tine ce-i ? Auzeam că ai fost la „Mititica“.

— Aşa ceva, răspunse Costel şi schimbă vorba : Cum a fost la tragere ?

— Păi ce, tu n-ai... Ah, uitasem. Cum să fie ? Mare bună, vînt mai deloc... Parcă puneam proiectilele cu mîna. E drept că ne şi pregătisem.

— Am ieşit primii pe divizion. D-aia ne-au dat şi permisie. Ce, credeţi că dacă ni l-aţi luat pe Niţu, sîntem la pămînt ? A avut vreme să ne lase şi nouă din priceperea lui...

— Dar ai noştri cum au mers ? se interesă Costel.

— Bine. Au mers bine şi ei.

— Pe vremea aia numai un chior ar fi dat greş...

Costel tăcu. Voioşia cu care ieşise pe poarta arestului i se topise deodată. „Cum de n-am fost şi eu acolo, la tragere ! Acuma poate veneam cu ei, din permisie, nu de la „Mititica". Nu-i nimica, bine că s-au descurcat. Ar fi fost mai rău dacă trăgeau prost — toată vina ar fi căzut pe mine. Cine-o fi ochit în locul meu ? Precis că Nae de la „D.S." Tot voia locotenentul să-l aducă pe navă... Ce-ar fi să mă trezesc furier ?"

— Şi cum e la „Mititica" ? întrebă înaltul.

— N-am fost niciodată acolo, mărturisi celălalt.

— Parcă eu am fost ? Şi mai am cîteva luni pînă termin armata...

— Ce să vă povestesc, răspunse Costel abătut. Mizerie, ca la arest. Mai bine povestiţi voi, despre permisie.

— A fost clasa-ntîi, se lăudă tunarul mai scund. Am cunoscut o studentă...

— Las-o pe aia, îl întrerupse înaltul. Mai mine spune-i de bruneta din tren...

Povestea cu bruneta din tren era interesantă, dar Costel o asculta numai pe jumătate. Dacă furierul i-a luat locul la tun ? Pînă acum nu se gîndise prea mult la asta, dar dacă Nae a mers bine la tragere, era limpede că toţi îl vor prefera, ca pe un om care nu le face probleme...

Se mai gîndeau şi alţii la Nae furierul. În careul ofiţerilor de pe dragorul 42, locotenentul Dănilă îşi susţinea cu aprindere punctul de vedere :

— Am încercat în tot felul cu Munteanu, tovarăşe comandant. I-am vorbit prieteneşte, l-am chemat la mine, mi-a promis că face un efort... Şi urmarea s-a văzut. Luna asta iar o să fim citaţi la bilanţ...

Florian se uită întrebător la secund :

— Ce zici, tovarăşe Andrei ? Ce facem cu Munteanu ăsta ?

— Încep să-mi pierd şi eu răbdarea, murmură secundul. Cu toate astea, ideea cu debarcarea nu-mi surîde. Să alungi omul aşa... Arestul i-a fost destulă pedeapsă. S-o mai domoli şi el. Parcă în ultima vreme nu prea mai...

— N-a avut ocazia, spuse Dănilă repede. Dar e gata oricînd s-o ia de la capăt.

Florian se uită la ceas :

— Încep antrenamentele de specialitate. Trebuie să controlăm mai atent semnalizatorii şi grupa de avarii.

— Atunci... cum rămîne cu Munteanu ? întrebă Dănilă.

— Cum să rămînă ? întrebă Florian la rîndul lui.

Locotenentul se ridică şi spuse oficial :

— Raportez că în cazul ăsta eu nu-mi asum nici o răspundere.

— Să nu exagerăm, tovarăşe Dănilă, zise ferm comandantul navei.

★

Nimeni nu-i remarcă apariţia pe cheu şi asta îi mai scăzu din sfiala cu care se-ntorcea de la bord. Ce-ar fi fost dacă cineva de pe navă s-ar fi apucat să strige : „Uite-l pe Munteanu !“ şi toţi s-ar fi întors spre el, curioşi să vadă un om venind de la arest ! Dar nu, marinarii de pe dragorul 42 erau foarte ocupaţi şi n-aveau vreme să se uite prea mult în jurul lor. Caporalul Geană, la tunul din pupa, dădea comanda cu glas răsunător : „Babord 45 de grade, aviaţie la joasă înălţime !“... Din tambuchiul compartimentului motoare răsări maistrul Nicorescu, care strigă ceva unui marinar de lîngă vinciul de dragaj. Sus, pe comandă, un semnalizator flutura de zor pavilioanele de semnalizare, iar Pavel, cocoţat pe barca de salvare, rînduia cu mare zgomot ramele. Pe toată nava domnea forfota de fiecare zi.

„Viaţa merge înainte, gîndi Costel cu amărăciune. Parcă-i pasă cuiva că eu am lipsit cinci zile de la bord, că am stat la arest, că mi-am rupt spinarea săpînd şanţuri ! Puteam să lipsesc mult şi bine, nimeni n-ar fi observat. Echipajul îşi vede de treabă, un om mai puţin pe navă nu schimbă prea mult lucrurile“. Şi revăzînd chipurile cunoscute, intrînd în atmosfera familiară a bordului, îşi dădu seama că iubeşte cu adevărat nava aceasta, că dacă oamenii de aici nu i-au simţit lipsa, el în schimb le-a dus dorul în adevăratul sens al cuvîntului şi într-o străfulgerare înţelese că el, soldatul Munteanu Constantin, valorează ceva numai atîta timp cît se încadrează în acest colectiv, în această mică lume în care se deprinsese să trăiască. De aceea, peste ruşinea întoarcerii de la arest se suprapuse treptat bucuria de a fi din nou acasă, între ai lui.

— Tovarăşe comandant, sînt soldatul Munteanu. M-am întors de la arestul garnizoanei.

— Bine, treci la postul dumitale, spuse Florian cu o indiferenţă care-l duru mai mult decît o mustrare aspră. Şi totuşi acest „treci la postul dumitale“ îi luă o mare piatră de pe inimă: avea să rămînă la bord, la locul acela de lîngă tunul prova, în colţişorul acela pe care-l socotea postul lui, mica lui parte din navă, simbolul încrederii şi al calităţii lui de marinar! Rămînea la bord, îi părea bine, chiar dacă era greu aici, chiar dacă nu toţi cei din jur îi erau prieteni...

Bucătarul tocmai arunca o zeamă alburie peste bord şi Costel, văzîndu-l, grăbi fără voie pasul. Presimţind poate o răfuială, Samson o zbughi înăuntru şi nu mai apăru decît cînd fu sigur că „inamicul“ lui s-a depărtat într-o măsură suficientă. „De ăsta am scăpat“, îşi zise Costel. Mai rămîneau cei de la tunul prova, şi gîndul revederii cu ei îi dădu o emoţie amestecată cu teamă. „Cum mă vor primi după toate astea?“ Urcă scara în fugă şi-l văzu pe Niţu, lîngă tun, împreună cu Holban. Meştereau ceva la angrenaje şi, cînd îi auziră glasul care-i saluta, dădură cu indiferenţă din cap, îl priviră o clipă şi-şi văzură de treabă; Costel rămase lîngă ei, în picioare, cu braţele atîrnate pe lîngă corp, pînă cînd Niţu îi spuse morocănos:

— Ce stai ca o mireasă? Ia nişte spirt şi şterge ocularele!

Costel îl ascultă şi se apucă de lucru, şi toţi lucrară în tăcere, pînă se dădu liber de la program. Atunci Niţu îl luă deoparte şi-i spuse privindu-l ţintă:

— Unii mi-au spus că am făcut o prostie cînd mi-am luat angajamentul ăla, la adunare. „Cum ai curaj să pui cuvîntul pentru Munteanu? În omul ăsta nu te poţi încrede!“ Aşa spuneau, Muntene, iar tu... Ce să-ţi mai spun măi, omule? Pe ce căi să te conving? Mi-e şi ruşine să-ţi fac atîa teorie. După ce-ai plecat, m-au întrebat dacă-mi menţin angajamentul. Ştii tu cine. Dar am rămas pe poziţie. „Nu se poate să nu reuşesc, mă gîndeam. Am încredere în el“... Acuma mă-ntreb dacă n-am greşit cumva, ai?

— Nu ştiţi ce-am simţit cînd am auzit tunurile în larg, iar eu stăteam cu santinela la uşă, închis ca un hoţ...

Se întrerupse. Îl treceau lacrimile şi Niţu se uită într-o parte, stînjenit. Să vezi un om, un soldat, lăcrimînd... Una ca asta nu se-ntîmplă-n fiecare zi.

— Muntene, degeaba te văicăreşti, spuse sergentul cu o asprime silită. Totuşi, e bine dac-ai tras o învăţătură din asta. Purtarea ta de-acum încolo m-ar convinge mai bine decît lacrimile...

Auzind cuvîntul „lacrimi" Costel se trezi parcă. Tuşi, îşi îndreptă bereta şi căută în buzunar după ţigări. Sergentul îi întinse pachetul lui şi-i puse o mînă pe umăr :

— Să nu uit. Ai o scrisoare la mine, e jos în cheson... Ba nu, uite-o aici. Uitasem că am băgat-o în buzunar azi dimineaţă, ştiind că vii...

— De unde ştiaţi ?

— Aritmetică elementară, Muntene.

„Înseamnă că s-au gîndit totuşi la mine, îşi spuse Costel bucuros, desfăcînd cu nerăbdare plicul. Şi se mai gîndeşte cineva..."

— Băieţi ! Tovarăşe sergent ! Uite ce scrie aici !

Sergentul luă scrisoarea, privind cu destulă uimire lacrimile care-ncepuseră să se prelingă pe obrazul soldatului din faţa lui. Citi primele rînduri, sări alte două şi cînd ajunse la capătul paginii, deschise gura fără să articuleze nici măcar un sunet.

— O să fiu tată ! strigă Costel fericit. Ce ziceţi de asta ?

Niţu îşi drese glasul, ca să-şi ascundă tulburarea, şi-i întinse mîna :

— Felicitări, Muntene, cu toate că eu unul... Dar ce să-ţi stric bucuria ? Să fie-ntr-un ceas bun. Familia e o mare răspundere, iar tu trebuie să te arăţi demn de ea. N-o lua în glumă. Uite ce scrie aici.

Aplecat peste umărul sergentului, Costel reciti încă o dată rîndurile dragi.

„Mama m-a certat la început, zicea că e prea devreme, că sîntem încă nişte copii. Să fii părinte înseamnă mai întîi să fii om serios, cu judecată... I-am spus că asta-i o jignire la adresa mea şi-a ta. Eu am încredere nemărginită în tine, dragul meu, soţul meu. Te iubesc şi mă iubeşti şi tu, şi orice îndoială e lipsită de sens. Mi-am comandat rochii largi şi respect întocmai indicaţiile lui unchiu doctor. Tu cînd vii acasă ? Mă gîndesc că o să-mi fie cam ruşine la

starea civilă, cînd ne-om căsători, dar într-un fel sînt mîndră. E lucru mare să dai viață unei noi ființe...“

— Cam încurcată poveste, spuse Nițu, întinzîndu-i scrisoarea. Vasăzică nici nu sînteți căsătoriți ? Ce fel de treabă-i asta, Muntene ? Şi ce-ai de gînd să faci ?

— Nici nu m-am dezmeticit bine, murmură Costel. Habar n-am încotro s-o iau...

— Eu zic să te duci la comandant. E singurul om care poate hotărî.

— La comandant ! După tot ce s-a întîmplat ?

— Ai dreptate şi tu, spuse abătut sergentul. Dar vezi că lucrurile sînt de aşa natură că nu suferă amînare...

— N-am curaj să mă duc, şopti Costel. Să mai treacă măcar cîteva zile, poate mai uită...

Sergentul schimbă vorba, fiindcă nu era sigur pe planul lui şi n-ar fi vrut să-i dea speranțe deşarte, dar după masa de prînz prinse momentul prielnic şi relată lui Florian toată situația.

— De ce nu vine el la mine ? întrebă Florian.

— După tot ce s-a întîmplat ? spuse sergentul repetînd fără voie cuvintele lui Costel.

— Bine, Nițule, o să vedem, spuse comandantul. Deocamdată ne pregătim de aplicație, nu pot da drumul nimănui de la bord...

„Dar la arest cum i-ați dat drumul ?“ ar fi vrut să întrebe Nițu, dar îşi dădea seama că nici un gradat din lume n-ar pune asemenea întrebări.

★

— Ce ştii despre soldatul Munteanu ? îl întrebă comandantul pe Dănilă a doua zi.

— În ce privință, tovarăşe comandant ? Ştiu multe... Cred că ştiu totul despre el.

— Inclusiv povestea cu căsătoria ?

— Fireşte. V-a spus el ceva ? adăugă locotenentul repede.

— Nu, şi tocmai asta nu-mi place. Întotdeauna cînd a venit cineva la mine cu o problemă, l-am ajutat cît mi-a stat în puteri. El de ce tace ?

— N-am idee, răspunse stingherit locotenentul. Mie mi-a spus într-o zi că are o încurcătură cu o fată, că vrea să se însoare cu ea, dar părinţii nu ştiu nimica... I-am promis că-l ajut, că o să vă raportez dumneavoastră să-i daţi permisie, dar tocmai atunci a intervenit abaterea aceea... Cum să intervin pentru un om pe care eu singur l-am pedepsit ? N-am îndrăznit, vă spun sincer, tovarăşe comandant. Poate nici el nu îndrăzneşte din acelaşi motiv.

— Da... făcu căpitanul de rangul 3 Florian gînditor, apoi se întoarse către semnalizator, care cotrobăia prin lada cu pavilioane : Anghele, du-te şi controlează lumina de ancoră. Aici o să termini mai tîrziu.

— Am înţeles !

După ce ostaşul coborî de pe comandă, Florian se întoarse iarăşi spre locotenent.

— Disciplina la bord şi viaţa personală a omului. Oare n-au nici o legătură una cu alta ?

— Eu... cred că au, desigur, spuse şovăitor Dănilă, încercînd să afle intenţia comandantului. La şcoală ni se spunea că grija faţă de om, interesul pentru frămîntările lui...

— E drept, încuviinţă Florian. Aşa se spune la şcoală. Dar aici, la bord, ce faci ? Cine hotărăşte în ce proporţie trebuie să le satisfaci pe una sau pe cealaltă ? Munteanu are nevoie urgentă de permisie. Tot Munteanu e pedepsit pentru abateri. Cine mi dă mie dreptul să trimit acasă un soldat abia ieşit de la arest ? Dar cine mă opreşte ? Alege una din două, tovarăşe Dănilă. Ce-i de făcut ?

— Comandantul e suveran, murmură locotenentul. Răspunde de viaţa echipajului, ia hotărîrile pe care le găseşte necesare...

— Şi asta se-nvaţă la şcoală, zîmbi Florian. Să zicem că-i dau permisie. Eşti de acord ? Nu uita că zilele astea intrăm în aplicaţie...

— Tovarăşe comandant, nu se poate. Munteanu e un ochitor foarte bun. Rîndul trecut ne-am descurcat noi cu furierul că era marea calmă, dar acum... nu ne putem lipsi de el. S-aştepte pînă după aplicaţie...

— S-aştepte ? Fata, iubita lui, e-nsărcinată în luna a cincea. Cît să mai aştepte ?

— Nu ştiam că e... spuse intimidat locotenentul. În cazul acesta, se schimbă lucrurile...

— Deocamdată nu se pot schimba, oftă Florian. Să le punem în balanță : interesul lui și interesul nostru, al navei, al tuturor. Care atîrnă mai greu ?

— O să-i explic despre ce este vorba și o să-nțeleagă...

— Explică-i, tovarășe Dănilă. De altfel, o să vorbesc și eu cu el. Cel puțin să nu rămînă cu părerea că sîntem nepăsători față de necazurile lui...

Locotenentul plecă îngîndurat. Episodul acesta se adăuga învățămintelor pe care le recolta în fiecare zi, de cînd era la bord.

XII

Într-adevăr, aplicația bătea la ușă. Semne care să confirme acest fapt erau multe. În birourile statului major, într-o clădire luminoasă ridicată pe un promontoriu, deasupra golfului, lumina ardea pînă seara tîrziu. Se pregăteau planurile manevrelor și se elaborau situațiile tactice ; pe hărți precise, împărțite în careuri, se înscria drumul unui convoi escortat de nave de luptă, a căror poziție era calculată minuțios ; pe alte hărți se înscriau pozițiile grupărilor de nave adverse, care urmau să atace convoiul, dispunînd de atîtea și atîtea forțe ; mai departe era rîndul comandanților să-și arate măiestria, luînd hotărîri în funcție de situațiile create, folosind manevre ingenioase pentru a dejuca planul adversarilor, rezolvînd complicatele probleme ale războiului naval — deopotrivă știință și artă. Tancuri de combustibil acostau la bordul navelor de luptă pentru a le completa rezervele de carburant ; ingineri electroniști treceau din compartiment în compartiment, să verifice funcționarea radiolocatoarelor, aparatelor de detecție submarină, stațiilor radio și altor mijloace tehnice ; pe cheu goneau camioane încărcate cu provizii, telefoanele zbîrnîiau pretutindeni, exercițiile de luptă se succedau tot mai des, la cele mai diferite ore ale zilei sau nopții ; avură loc adunări de partid care stabiliră sarcini concrete pentru reușita aplicației, iar la orele culturale se vorbea despre curaj, dîrzenie, rezistență — calități de mare preț în condiții complexe, pe mare...

Aflînd că pe nave vor fi prezenţi arbitri din cadrul comandamentului, locotenentul Dănilă îşi instrui subordonaţii cu o minuţiozitate extremă. Fiecare tunar şi mitralior făcu exerciţii de prezentare, fură reamintite caracteristicile tehnico-tactice ale armamentului, apoi locotenentul vru să se convingă că marinarii răspund cu destulă promptitudine:

— Ia spune dumneata, ostaş, ce lungime are ţeava tunului ?

— Tovarăşe locotenent, sînt soldatul Stere Nicolae, servant ochitor la postul de luptă cinci din unitatea de luptă artilerie. Ţeava tunului are...

— Bine, ajunge. Aşa să vă prezentaţi, tovarăşi. Tare, clar, cu numele complet, cu denumirea funcţiei după carnetul serie de luptă. Să aveţi berete curate !

— Se murdăresc, tovarăşe locotenent. Sînt albe, e destul să pui o dată mîna pe ele, după ce-ai umblat la închizător...

— Înseamnă că închizătorul nu-i curat.

— E curat, dar e dat cu ulei, tovarăşe locotenent.

Dănilă ezită puţin în faţa acestui argument, apoi decise :

— Nu mă priveşte. Le spălaţi seara, faceţi cum ştiţi, dar să aveţi o ţinută impecabilă. Ia spune, tinere, din ce-i compusă pulberea ?

Îşi schimbase glasul, luînd de data aceasta tonul unui comandant bătrîn, dar nimeni nu zîmbi : exerciţiul era exerciţiu şi pe ostaşi îi emoţiona de pe acum ideea că se vor afla în faţa unor persoane importante, pe care le cunoşteau mai mult din auzite. „Teatralism“, gîndi sergentul Niţu. Dar ce să-i faci ? Obiceiul e obicei...“ Îşi aminti că mai de mult, pe cînd el însuşi era tînăr recrut în şcoala de echipaje, unitatea urma să fie vizitată de un general de la marele stat major. Cîte repetiţii nu făcuseră şi-atunci ! Adunaţi în front strigau de zece ori pe zi, răspunzînd la salutul comandantului de divizion „Bună ziua, tovarăşi militari !“ „Să trăiţi, tovarăşe general-locotenent !“ Iar cel căruia i se adresau în realitate era un căpitan avansat de curînd... Atunci ca şi acum, nimeni nu zîmbea. Ostaşii socoteau asta drept un joc interesant şi comic în felul lui, dar dacă mai-marii lor găseau de cuviinţă că aşa trebuie, ei n-aveau decît să execute. Ba executară cu un zel deosebit : la ultima repetiţie, în preziua vizitei, răguşiseră cu toţii şi dădură răspunsul cu nişte glasuri atît de stinse şi de subţirele, încît comandantul, alarmat, ordonase ca la plimbarea de seară să nu se mai cînte în marş !

— De ce zîmbeşti, sergent ?

— Mă gîndeam că aveţi talent actoricesc...

— Te rog să fii cuviincios. Repetiţia e mama învăţăturii. Las' că viu eu şi la tine, să te văd cum îţi pregăteşti oamenii...

— Am înţeles ! Vă rog să mă scuzaţi...

Locotenentul ridică din umeri, dar se ţinu de cuvînt : trecu pe la tunul prova în timpul antrenamentului. Sergentul vru să întrerupă exerciţiul, dar Dănilă îi făcu semn să continue.

— Cuiul percutor rupt. Soldat Holban, remediază incidentul !

Începu obişnuita goană înfrigurată a degetelor în lupta cu secundele ; mişcările omului dădeau parcă viaţă pieselor inerte şi toată operaţia semăna cu manopera unui prestidigitator...

— Comandantul postului de luptă, la mine ! ordonă locotenentul.

— Ordonaţi ! spuse sergentul oprindu-se în faţa lui.

— Vezi, Niţule, dacă iei în glumă pregătirea ? Ai greşit. Ia prezintă-te regulamentar.

Faţa sergentului se întunecă. Ar fi vrut să răspundă că are atîta cap, încît dacă-l cheamă un ofiţer care nu-l cunoaşte, să se prezinte conform regulamentului, ar fi vrut să-şi exprime părerea că toate aceste exerciţii erau nişte formalităţi inutile după părerea lui — dar Munteanu şi Holban, alături, aşteptau urmarea şi un răspuns ca acesta ar fi fost un prost exemplu pentru ei.

— Tovarăşe locotenent, sînt sergentul Niţu Ion, comandantul postului de luptă 1 din unitatea de luptă artilerie...

— Asta-i altceva, zise Dănilă cu satisfacţie. Eu te cunosc, dar presupunem că vine cineva de la eşalonul superior, care vrea să te-ntrebe. Ai văzut Geană ce frumos se descurcă.

— Am înţeles, spuse sergentul înnegurat.

— Şi voi, ceilalţi, atenţie mare la felul cum vă prezentaţi. Calificativul vostru depinde şi de ţinuta militară impecabilă. Ia fă nişte exerciţii, Niţule.

— Raportez că în program avem antrenament la remedierea avariilor şi a incidentelor.

— Nu vrei să facem schimb, tovarăşe sergent? zise Dănilă cu asprime. Văd că te pricepi mai bine decît mine să conduci activitatea...

— Iertaţi-mă, articulă Niţu cu greutate.

— Şi Holban ăsta de ce n-are sîrmă la beretă?

— Am, dar e scurtă, raportă Holban.

— Lungeşte-o. Înnădeşte-o. Pune alta-n loc. Te priveşte cum faci, dar bereta să fie întinsă ca o tobă, ai înţeles? Peste zece minute să-mi raportezi de executare!

Ostaşul plecă în fugă, evitînd să se uite la Niţu care, cu cronometrul în mînă, se pregătea probabil pentru un nou exerciţiu. „Las' că-mi recuperez eu timpul pierdut, gîndea sergentul. Cred că arbitrii se uită mai mult la ţintă decît la bereta lui Holban..."

*

Zornăitul asurzitor al soneriilor le întrerupse somnul la jumătate. Săriră cu toţii din cuşete şi începură să se îmbrace, încă buimaci, lovindu-se unii de alţii şi înjurînd. Şeful de cart coborî în cazarmă şi aprinse lumina:

— Alarmă de luptă! Toată lumea la posturi! Cred că a-nceput aplicaţia, adăugă el coborînd glasul. Pe chei sînt vreo cinci maşini, aşa că daţi-i zor, băieţi!

Mişcările ostaşilor se înteţiră. Curînd începură să urce scara, în fugă, îngrămădindu-se şi zorindu-i pe cei din faţă. Pe puntea cufundată în întuneric se mişcau în largul lor, lucrau cu precizie, fără să bîjbîie; acum înţeleseseră pe deplin rostul zecilor de antrenamente făcute în puterea nopţii. Costel alergă împreună cu ceilalţi la postul lui, scoase împreună cu Holban capotul de pe tun, apoi deşurubă dopul de la gura ţevii, despiedică mecanismul de siguranţă şi verifică mobilitatea tunului în direcţie şi-n înălţime. Îl auzi pe Holban cum umblă la închizător. Raportară amîndoi în acelaşi timp, îngînîndu-se parcă:

— Servant ochitor, la post!

— Servant încărcător, la post!

Niţu nu desluşi clar ce spun, dar le simţea prin întuneric mişcările şi raportă prin telefon:

— Comanda ! Postul de luptă artilerie prova, gata de marş şi luptă !

În răstimp de jumătate de minut, Andrei primi multe rapoarte asemănătoare, pe care la rîndul lui le adună într-unul singur, adresat comandantului :

— Dragorul de radă 42, gata de marş şi luptă !

Puntea trepida mărunt : fuseseră pornite motoarele principale, care deocamdată funcţionau domol, la ralanti, ca să se încălzească. Şeful de cart veni într-o fugă la comandă :

— Tovarăşe căpitan de rangul trei, sînteţi chemat la birou !

— Bine, vin imediat ! Florian se întoarse spre Andrei. Verifică totul la milimetru. Cred că ne cheamă să ne dea situaţia de luptă.

— Am înţeles, spuse Andrei.

Comandantul coborî şi alergă spre biroul divizionului, în faţa căruia staţiona maşina şefului de stat major. Cînd intră în birou, între chipurile cunoscute ale colegilor lui de pe celelalte nave, aplecate peste harta brăzdată de linii multicolore, văzu creştetul aproape chel al contraamiralului.

— Au venit toţi ?

— Da, tovarăşe amiral, răspunse comandantul divizionului.

— Tovarăşi, să fim operativi, începu bătrînul cuprinzîndu-i într-o privire atentă şi caldă. Misiunea o cunoaşteţi : vom escorta convoiul, marcat de nava auxiliară „Săgeata“, pînă la travers de lacul Razelm. Trebuie să-l asigurăm contra minelor, aviaţiei, submarinelor şi vedetelor torpiloare. În avangardă vor merge vînătoarele de submarine ; dumneavoastră, cei de la dragoare, veţi face siguranţa apropiată. De altfel, aveţi trecută pe hartă situaţia clară. În mod deosebit urmărim acţiunea echipajelor în situaţii complexe, care se vor crea pe neaşteptate. Convoiul se formează la ora 6, în coordonatele înscrise pe hartă. Sînt întrebări ?

Nu, nu erau. Pe hartă drumul fusese trasat cu mare precizie, iar ofiţerii adunaţi în jurul mesei nu îndeplineau prima oară o asemenea misiune. Aveau experienţă bogată, adunată în ani de-a rîndul la comanda navelor, ştiau cu precizie matematică la ce distanţă trebuie să navige unii de alții, cu drăgile la apă, pentru a curăți drumul convoiului, avînd certitudinea că nici o mină nu va rămîne pe fîșia de apă marcată cu verde pe hartă. Știau că toate mecanismele și instalațiile au fost verificate minuțios, că radiolocatoarele, drăgile, motoarele, girobusolele, tot complexul acesta minunat de pe nave va funcționa fără cusur. Dar mai știau că reușita depinde nu numai de tehnică, ci și de oameni. Aveau la bord tineri de nouăsprezece-douăzeci de ani ; acum cinci luni, unii dintre ei abia învățau unde-i babordul ; e drept că-n aceste cinci luni se pregătiseră intens și, în principiu, aplicația n-avea să le solicite decît cunoștințele adunate pe parcurs ; mai fuseseră în larg, mai trăseseră cu tunul, făcuseră de cart la aparate și stinseseră incendii închipuite ; totuși... un anume semn de întrebare stăruia în inima fiecăruia dintre oamenii tăcuți, cu fețele arse de soarele și vîntul din largul mării, care așteptau acum semnalul de plecare. Vor răspunde ostașii cum se cuvine tuturor solicitărilor din aplicație ? Vor învinge greutățile, oboseala ? Se vor descurca în variația rapidă a situațiilor de luptă ?

— Atunci să trecem la fapte, spuse contraamiralul, căutîndu-și din ochi cascheta. Este ora trei și patruzeci și cinci. La patru fix începe manevra de plecare, în ordinea stabilită de comandantul divizionului. Luați-vă harta, tovarășe căpitan de rangul doi ; din momentul de față eu nu mă mai amestec, sînt un simplu pasager. De altfel, nici n-o să merg pe nava comandant... ca să nu vă influențez, adăugă amiralul zîmbind. Tovarășe Florian, sper că-mi oferi găzduire...

— Cu cea mai mare bucurie, tovarășe amiral.

— Aveți grijă, tovarăși, luați-vă toate măsurile, fiți atenți la observare, dovediți inițiativă și urmăriți ca totul să meargă bine.

— Am înțeles, spuse căpitanul de rangul doi Mușatescu, comandantul divizionului.

— Vă doresc succes ! adăugă amiralul pornind spre ușă cu pasul său sprinten, tineresc, atît de cunoscut și admirat de tinerii ofițeri.

...Rînd pe rînd, în lumina palidă a stelelor, navele se depărtau de chei și se înșirau spre ieșirea din port. Aerul era liniștit și clar, și rece. Atmosfera pură dinaintea zorilor înviora oamenii treziți în puterea nopții și alungase mahmureala somnului întrerupt la jumătate. Întunericul era străpuns de zeci de luminițe, roșii, verzi sau albe ; unele clipeau la intervale regulate, apăreau pe neașteptate și dispăreau subit, indicînd ochilor experimentați drumul cel bun către larguri, altele se prelingeau domol înainte, reflectîndu-se nelămurit în valurile mici stîrnite de înaintarea navelor ; o horă tăcută, acompaniată doar de sunetul înfundat al motoarelor, de fîșîitul dulce al apei prelinse pe lîngă bordaj și de cel al valurilor ce unduiau pînă la țărmurile joase, întorcîndu-se iarăși, domolite, pentru ca altă navă să iște altele, slab fosforescente în întuneric...

La postul lui lîngă tun, Costel Munteanu privea în tăcere toată această mișcare, avînd ciudata senzație că vede un film al cărui erou este, printre alții, el însuși. Își închipuia că într-adevăr undeva în larg periscoapele submarinelor pîndesc drumul convoiului, că se află într-o acțiune de luptă adevărată, că tunurile își vor îndrepta gurile amenințătoare către un inamic adevărat, care la rîndul lui îndreaptă tunuri amenințătoare către nava lor. Cu o zi înainte, ștergînd proiectilele de vaselina conservantă, se gîndise cu emoție la forța care zăcea în tuburile strălucitoare, la drumul pe care-l vor parcurge vîrfurile de metal prin văzduh, spre țintă, ducînd cu ele succesul sau insuccesul... Acum, toate acestea i se păreau foarte apropiate și aștepta cu înfrigurare momentul cînd va trebui să manevreze tunul, avînd în fața ochilor ferestruica rotundă a ocularelor... Auzea nelimpede, depărtat, zumzetul motoarelor ; le simțea prezența mai mult din vibrația ușoară a punții ; părea că întreaga masă de metal a navei se încordează o dată cu elicele, imprimînd mișcarea aceea lină și rapidă înainte. În prova se zărea lumina de siaj a dragorului 41 ; de o parte și de alta a ei, sclipeau mărunt în răstimpuri farurile de la intrarea în port ; undeva în stînga dormea pașnic orașul iar ei, ostașii, nu dormeau acum, tocmai pentru ca orașul să doarmă în liniște... Îi plăcea ideea aceasta pe care comandantul o formulase, cîteva zile în urmă, la o oră de lecții politice, într-o expunere despre necesitatea disciplinei militare. Dăduse exemple din viața echipajului și, între altele, amintise despre abaterea lui Costel. „Disciplina trebuie respectată în toate împrejurările, spunea Florian, nu numai cînd ești în unitate, sub ochii comandantului. Duminica aveți învoire, e dreptul vostru, trebuie să vă recreați, să acumulați forțe noi... Noi însă stăm cu grijă : dacă se-ntîmplă ceva în oraș ? Ce fac militarii, odată ieșiți pe poartă, știindu-se nesupravegheați ? Avem încredere în voi, vă dăm drumul bazîndu-ne pe faptul că nu vă veți uita îndatoririle. Și uite că sînt unii care nu justifică pe deplin această încredere“.

Holban căscă zgomotos în preajma lui și se întinse, trosnindu-și oasele. „El poartă cel puțin jumătate din vină“. Totuși, scăpase nepedepsit : Holban era, într-adevăr, un om care știe să se descurce ! Întors de la arest, încercase să-i vorbească, dar Holban îl evita cu dibăcie. Îi auzi glasul în întuneric :

— Măi, și dormeam așa de bine ! Cît naiba o să dureze asta ?

— Nici n-a început, zise Costel. Nu-ți place, așa-i ? Multe lucruri nu-ți plac ție pe lumea asta. Atunci ai fugit ca un laș...

— Bine c-ai fost tu viteaz, spuse repede Holban. Și cu ce te-ai ales ? Cine te-a pus să stai pe loc ?

— Sînt om cinstit, nu ca tine...

— Om cinstit, pe cinci zile la arest. Nu mai spune la nimeni, că rîd copiii...

— Am tras-o, fiindcă tu n-ai stat să depui mărturie...

— Aiurea ! replică Holban. În loc de unul, am fi stat doi la arest. Cine-ar fi cîștigat ceva din asta ?

Costel ridică din umeri. Într-un fel, Holban avea dreptate. Dacă judecai lucrurile prin prisma aceasta, bineînțeles. „Am fi fost doi, în loc de unul... Într-adevăr, cui ar fi folosit ?“

— Știi, șopti Holban după cîteva clipe, mi-era teamă că tot o să mă spui pînă la urmă. Așa, de răzbunare, chiar dacă asta nu ți-ar fi ușurat situația. Ești băiat bun, Muntene, și poate-mi vine și mie rîndul odată...

— N-o să ai ocazia, murmură Costel. Eu n-o să mă port niciodată ca tine, să-mi las prietenul singur...

— Iar începi ! Mai bine să-ți povestesc cum a fost ieri în oraș...

Costel se prefăcu nepăsător și dorea să fie nepăsător. Doar fata aceea n-avea să-l aștepte pe el pînă-și reface purtarea într-atîta, încît să merite iarăși învoire. Totuși, ar fi dorit să ştie dacă a venit la întîlnire, chiar dacă n-avea s-o mai revadă niciodată. Aşa-i, îndrăgostiţii care se despart pentru totdeauna îşi scriu lungi scrisori explicative, ştiind bine că nu vor avea prilejul să cunoască reacţia adresantului, care la urma urmelor nici n-ar avea de ce să-i mai intereseze. Există însă în noi o anumită inerţie a sentimentelor, pe care raţiunea n-o poate domina decît după un timp oarecare. Aşteptă deci cu inima strînsă relatarea lui Holban, dar sergentul interveni în şoaptă :

— Mai tăceţi din gură, măi. V-aţi aşezat la taifas cînd sîntem în plină misiune ? Ştiţi bine că amiralul e la bord, şi acuşi ne pomenim cu o observaţie...

Huruitul motoarelor crescu, iar briza pînă atunci abia simţită le trimise în obraji primele trîmbe de aer rece ale largului. Dragorul se înclină prelung, urcînd pe creasta unui val, cum se întîmplă totdeauna cînd ieşi de la adăpostul digului, din apele liniştite ale portului ; de fapt aceasta este adevărata frontieră dintre pămînt şi mare. Primei legănări îi urmă o alta şi marinarii aveau să simtă de acum încolo zile în şir această mişcare perpetuă a punţii, ea avea să-i însoţească la tunuri şi la motoare, în timpul mesei de prînz, la culcare şi la deşteptare, avea să le intre în reflex ca un lucru de la sine înţeles, pe care în cele din urmă vor înceta să-l mai perceapă conştient. Se iveau zorile, spre larg începea să se lumineze şi ochii deprinşi ai celor de pe punte zăriră, în dreapta şi în stînga, umbrele negre ale navelor care-şi ocupau locul în formaţie. Dragorul 42 făcu un rondou larg spre stînga, mări viteza şi intră şi el în dispozitiv.

...Costel se integrase iarăşi atmosferei înfrigurate, misterioase oarecum, de aventură. Aici, la prova, putea face abstracţie de existenţa lui şi a navei proprii, aşa cum la cinema încetezi să mai simţi prezenţa operatorului care „vede“ pentru tine cele descrise pe ecran. Avea în faţă marea nesfîrşită, presărată de luminiţele verzi şi roşii ale celorlalte nave ; apa scormonită de elice căpăta o luminozitate slabă — datorită unor bacterii, i se spusese — şi toată această flotă, umbre negre pe marea întunecată încă, aştepta semnalul de plecare. Spaima de-o clipă îl cuprinse iarăşi, gîndindu-se că prin absurd în preajmă poate pîndi un submarin, gata să azvîrle asupra convoiului o jerbă de torpile ; ce-ar face atunci ? Învăţase că torpilele pot fi evitate, cu condiţia ca nava să manevreze repede şi sigur. Dar dacă tocmai atunci se opreşte un motor ? Nu, nu, motoarele vibrau rotund, ca pîn-acum ; marea era pustie, iar în stînga, luminile albe ale oraşului se prelingeau încet în urmă...

Nava auxiliară „Săgeata“, un remorcher de mare putere construit la Galaţi cu cîţiva ani în urmă, ieşi din port la ora fixată şi ajunse din urmă formaţia, care porni îndată la drum spre nord. Siluetele joase ale vînătoarelor de submarine se vedeau vag la orizont ; urma o linie de dragoare cu drăgile la apă, asigurînd convoiul contra barajelor de mine ; venea apoi „Săgeata“, flancată de două nave de luptă, iar în urma ei alte nave o asigurau contra atacurilor de submarine şi vedete. Răsărea soarele, un soare enorm, de culoare roşie, la care te puteai uita deocamdată fără grijă, într-atîta de domoală era lumina trandafirie care poleia marea şi punea reflexe vesele, înviorătoare, pe chipurile oamenilor. Marinarii de anul întîi priveau în jurul lor cu o curiozitate lacomă ; niciodată nu văzuseră asemenea desfăşurare de forţe, atîtea nave deodată spintecînd valurile ; aplicaţia le plăcea prin masivitate, prin putere şi viteză, prin atmosfera de aşteptare încordată şi mai ales prin senzaţia nemărturisită, dar adînc înrădăcinată în inima fiecăruia, că în această uriaşă mişcare îşi are şi el partea de răspundere, că un om la postul lui constituie o rotiţă a marelui mecanism care răscoleşte marea şi cerul cu vuiet de motoare...

Pentru un moment, unii uitau unde se află şi începeau să comenteze cu glas tare ceea ce vedeau, schimbau păreri asupra vitezei şi puterii de foc a navelor care împînziseră marea, pînă cînd comandantul strigă prin megafon :

— Lăsaţi vorba şi fiţi atenţi la posturile voastre. Măriţi observarea pe mare !

După cîteva minute, se dădu alarma de avarii. Se presupunea că la centrul navei s-a produs o spărtură sub linia de plutire ; grupa de vitalitate interveni cu mare zgomot şi iuţeală, asupra „spărturii“ fu coborît cu lanţuri un mare petic de pînză groasă, ca un bandaj care ferea nava de năvala apei ; urmă semnalul de alarmă chimică şi ostaşii îşi îmbrăcară costumele de protecţie, iar în tot acest timp nava zbura înainte, păstrîndu-și cu străşnicie locul în formație...

Către prînz, vîntul crescu brusc şi valurile începură să se spargă tot mai des pe punte, la prova. Nava se legăna, urca pieptiş talazurile, prova se năpustea apoi în jos, o masă de apă se prăvălea asupră-i, metalul trepida sub lovitură, fîşii de spumă clocoteau pe punte, liniştindu-se după o clipă în torente cuminţi care lunecau spre pupa şi iarăşi prova se avînta în sus...

— S-a repezit treaba, îşi dădu cu părerea Holban, lingîndu-şi buzele înăsprite de boarea sărată care plutea în aer. E mare de gradul trei...

— N-are nimic, îl linişti Niţu. Uită-te la cer, nici urmă de nor, deci furtună n-o să fie. Mare agitată, ei şi ? Doar nu e prima dată...

— Şi dacă trebuie să tragem ? se îngrijoră Holban.

— Tu te sperii, măi, care n-ai decît să aduci proiectilele ? rîse Costel. Ce să mai zic eu, la ochire ?

— Grozav te mai crezi ! Dacă n-aş da proiectilele la timp, degeaba ocheşti tu...

— Fiecare cu partea lui, lăudăroşilor, interveni sergentul. Şi nu uitaţi că tunarul adevărat pe vreme rea îşi dovedeşte măiestria.

Costel încuviinţă cu însufleţire :

— Aşa e. Pe mare ca oglinda n-are nici un farmec...

— De unde ştii ? Uiţi că la tragerea trecută erai la...

— Gata cu poveştile, spuse sergentul aspru. Ia spune, Holbane, ce faci dacă ai rateu în timpul tragerii ?

Deşi ştia bine, ostaşul ezită o clipă înainte de a da răspunsul, într-atîta era de nedumerit. Urmă altă întrebare, apoi alta şi în cele din urmă Holban înţelese că sergentul schimbase vorba dinadins, ca să îndepărteze aluzia la pedeapsa lui Munteanu... „Dac-ar şti că eu... gîndi Holban întristat. Ar trebui să afle care-i partea mea în toată povestea, tot nu mi-ar face nimic... Ce-ar zice ? Precis mi-ar spune că am fost laş... Mai bine tac. Munteanu a tăcut şi el, ce rost are să dezgrop eu morţii ?“ Dar hotărîrea aceasta nu făcea decît să-i întărească ideea că e într-adevăr un laş, că se dovedea un laş chiar acum, cînd ezita să-şi recunoască vina...

— Babord, treizeci de grade, vedete torpiloare !

Strigătul lui Anghel se auzi pe toată nava și zeci de ochi se îndreptară spre babord. În prima clipă nu văzură nimic ; abia cînd nava urcă pe creasta unui val uriaş, cei de pe punte zăriră departe, pe orizont, două jerbe de un alb strălucitor, contrastînd plăcut cu albastrul mării. Deocamdată se vedea numai apa scormonită de elice, dar vedetele se apropiau în viteză și curînd marinarii începură să vadă, tremurînd nelămurit în depărtare, siluetele zvelte ale micilor nave.

Pe comandă, contraamiralul povestea o amintire de război. Auzind raportul observatorilor, el ceru un binoclu şi cercetă îndelung cele două vedete care veneau spre convoi cu viteza unui tren accelerat. În urma lor, alergau cu aceeaşi iuţeală ţintele. În difuzorul staţiei de radio, montat lîngă timonă, se auzi glasul comandantului de divizion :

— Albatrosul unu către toţi albatroşii. Executaţi tragere asupra ţintelor la distanţa prevăzută. Prova trage la tribord, pupa la babord.

— Sînt Albatrosul doi, am înţeles, spuse Florian în microfon, fără să-şi desprindă privirea de la siluetele subţiri, pe jumătate acoperite de spumă, care creşteau mereu.

— Sînt Albatrosul trei... articulă mai departe difuzorul.

— Nava comandant a ridicat semnalul „Întoarceţi toţi o dată la tribord“, raportă Anghel.

— Confirmă primirea, spuse Florian, apoi se întoarse către Dănilă : Pregătiţi tunurile pentru tragere !

Toate acestea se petreceau repede, aproape simultan ; Florian avea însă impresia că timpul se deformează, că secundele au căpătat un ritm absurd, măsurat nu de ceas, ci de goana turbată a siluetelor mici care creşteau, creşteau cu fiecare clipă...

Locotenentul Dănilă, urcat pe puntea de semnalizare, deasupra cabinei de navigaţie, urmărea munca tunarilor. Geană şi Niţu raportară aproape în acelaşi timp că sînt gata de tragere. Între timp, semnalul de la catargul naveicomandant coborî brusc, ceea ce însemna „executarea“. Florian ordonă ostaşilor de la timonă :

— Tribord 20 de grade !

— Tribord 20 de grade ! repetă timonierul și răsuci cu îndemînare timona lustruită. Vedea în prova catargul navei comandant care executase aceeași manevră. Comandantul se uită în jurul navei. Toate dragoarele se aflau acum în linie de șir, unul după altul, gonind în întîmpinarea vedetelor. Acestea urmau să treacă pe lîngă nave, de o parte și de alta, simulînd un atac. Între timp, convoiul rămăsese undeva în urmă, lăsînd dragoarele să facă față vedetelor. Pe nava 41, aflată în capul formației, izbucniră detunături, dar nimeni n-avea vreme să urmărească tirul. Pe toți îi preocupa momentul cînd vor deschide ei înșiși focul. Viteza mare a vedetelor îi silea să tragă repede, iar vîntul dintr-un bord le îngreuna ochirea...

La tunul prova, sergentul Nițu dădea ultimele sfaturi servanților. Erau lucruri bine știute, repetate de atîtea ori în alte împrejurări ; poate că sergentul le spunea acum numai ca să-și ascundă propria emoție.

— Independent de balansul navei, să ții țeava pe țintă, Muntene, spuse el repede. Eu o să dau comanda foc după ce nava își revine dintr-o bandă, înainte de a lua alta ; să căutăm maxima stabilitate... Holbane, să fim atenți. Nu sta în spatele tunului, să nu te lovească reculul, ai grijă de tuburi cînd sar afară... Nu uitați, băieți, angajamentul nostru.

— Asupra țintei navale... se auzi, de pe comandă, glasul locotenentului Dănilă. Tunul prova, derivă...

Nițu repeta ordinele prin telefon și înregistra elementele de tragere. Costel răsucea manevrele, încercînd să prindă cît mai precis pătratul alb al țintei în vizor. De încordare, simți deodată un tremur în vîrful degetelor, iar ținta începu să joace în jurul cruciuliței din centrul lentilei.

— Ce faci, Muntene ? șopti disperat Holban, care sesizase mișcările nesigure ale tunului.

— Ți-e teamă, ai ? mîrîi Costel. Ai dreptate, mai ales că la tragerea trecută...

— Vorba, zise sergentul cu dinții încleștați. Muntene, tragerea e-n mîna ta. Nu te mai gîndi la nimic altceva !

Silueta mică şi pătrată creştea mereu în ocular. Cu mişcări tot mai fine, aproape imperceptibile, Costel corecta mereu poziţia ţevii şi în curînd ţinta rămase aproape nemişcată în reticul, deşi nava sălta mereu pe valuri.

— Ochit ! Ochit ! striga el triumfător.

Sus pe puntea de semnalizare, locotenentul Dănilă năduşise. El trebuia să-şi concentreze atenţia în ambele borduri, să corecteze precis erorile pe care le dă distanţa mereu variabilă dintre navă şi ţinte ; mai era vîntul care pentru tunul prova cerea o corecţie şi pentru tunul pupa, care trăgea în celălalt bord, o corecţie cu totul diferită. Toate aceste calcule trebuiau făcute repede ; tragerea avea să dureze cam cît ai fuma o jumătate de ţigară... Cu binoclul la ochi, întorcîndu-se cînd într-un bord, cînd în altul, zorindu-l pe telemetrist să dea distanţele mai des, Dănilă uitase de sine, de cei din jurul lui, de puntea care i se legăna sub picioare ; întreaga fiinţă i se concentrase către rezolvarea acelei probleme de matematică ; el dădea elementele repede, cu glas răsunător, şi abia pronunţa o cifră cînd în minte i se conturau altele, rod al calculelor rapide şi fără greş...

Vedeta din babord ajunse prima în sectorul de tragere. Tunul pupa „sparse gheaţa“ cu glasul său gros. Se auzi apoi zborul proiectilului, cu zgomotul unei hîrtii care se sfîşie, dar amplificat de sute de ori. Undeva, în dreapta ţintei, se înălţă jerba exploziei şi un strigăt de dezamăgire scăpă din piepturile celor de pe comandă.

— Scurtează cinci, strigă Dănilă încruntîndu-se. Mai atent, caporal Geană !

Tunul bubui repetat, de cîteva ori la rînd. Jerbele se înălţau mereu în preajma ţintei...

— Tunul pupa trage prost, zise nemulţumit contraamiralul, cu binoclul la ochi. Cum i-ai instruit, locotenente ?

Locotenentul nu auzi întrebarea. Se întoarse către tunul prova, fiindcă vedeta cealaltă se apropiase şi ea. Dădu elementele...

— Foc ! răcni sergentul Niţu...

Proiectilul căzu la cîţiva metri de ţintă. A doua lovitură căzu şi mai aproape.

— Frumos, strigă contraamiralul. Bine, tunul prova.

Din pupa răsunară iarăşi bubuituri. Şi iarăşi din prova. Acest dialog îi silea pe toţi cei care n-aveau legătură nemijlocită cu tragerea să privească de colo-colo, ca la un meci de volei, cînd te afli în dreptul plasei şi urmăreşti căderea alternativă a mingii... Situaţia nu se modifica prea mult : tunul lui Geană trăgea cu împrăştiere mare, pe cînd Niţu trimise al patrulea proiectil direct în ţintă. Pătratul de pînză se înclină înainte şi continuă să alerge pieziş peste valuri.

— I-a lovit un flotor, zise comandantul şi o nouă detunătură îi acoperi vocea.

Secundele treceau în aceeaşi atmosferă înfrigurată, pline de hohotul exploziilor şi de fumul acrişor al pulberii arse. Tunul lui Geană străpunse o dată ţinta drept prin mijloc ; se vedeau bine fîşiile de pînză fluturînd în marginea spărturii. În celălalt bord se petrecu însă o întîmplare despre care avea să se vorbească multă vreme. Cînd mai aveau trei lovituri pînă să termine tragerea, Niţu trebui să înceteze focul, fiindcă un proiectil făcuse să sară în ţăndări baza ţintei. Vedeta micşoră viteza şi începu să tragă la babord parîma de remorcaj devenită inutilă. Echipajul dragorului 42 izbucni în urale.

— Albatrosul unu către toţi ! se auzi în difuzor. Trageţi numai în ţinta din babord !

Dănilă nu mai avu vreme să dea comanda lui Niţu, fiindcă ţinta din babord intrase în bătaia tunurilor de pe dragorul 43...

— V-am prevenit că o să aveţi surprize, spuse bucuros amiralul, dar una ca asta nu era planificată nicăieri. Tovarăşe Florian, te felicit. Cheamă-l pe comandantul tunului prova la mine !

XIII

Pluteau sub un soare fierbinte, pe apele calme ale Mediteranei. Puntea cargoului „Neajlov“ strălucea şi dogorea ca o plită, de aceea comandantul Munteanu se refugiase în careul mare, unde instalația de aer condiţionat funcţiona din plin. Şeful-mecanic veni şi el în careu. Îşi ştergea mereu ceafa groasă, tunsă mărunt, cu o batistă mare cît o basma.

— Ce mai căldură ! se văită el. Am primit radiogramă de acasă. Pe feciorul meu îl ia militar...

— Al meu e deja cătană veche, se lăudă comandantul Munteanu. Face armata la marină. M-am întîlnit cu el acum, cînd m-am întors din cursă. Însuşi amiralul i-a dat permisie în urma unei aplicaţii...

Partea a treia

ECHIPAJUL

I

— Are şi verighetă !

— Păi ce, te joci ?

— Familist în lege !

Costel Munteanu asculta mîndru şi niţel ruşinat exclamaţiile zgomotoase ale celor de la prova. Se întorcea din permisie într-un moment nepotrivit : era sîmbătă dimineaţa, şi, ca-n orice sîmbătă, pe navă se desfăşura „curăţenia mare". Unii, pe cheu, frecau panourile de lemn şi ramele bărcilor, alţii lustruiau balustradele ; alţii, mînjiţi pînă la ochi de vopsea, plimbau de zor pensula pe burţile cilindrice ale flotoarelor. Ţinuta albă, impecabilă, a noului sosit contrasta izbitor cu hainele decolorate, uzate, pe care echipajul le purta la „curăţenia mare". Lui Costel îi fusese jenă să se ferească de stropii scăpaţi din furtunul cu care Pavel spăla bordajul ; nu se feri nici cînd Niţu şi Holban îi strînseră mîna şi simţi palmele lor lunecoase de unsoarea pentru conservat proiectile ; se simţea parcă vinovat faţă de ei, lipsise din mijlocul lor tocmai în ziua curăţeniei generale. Dar ceilalţi habar n-aveau de asta, făceau bucuroşi şi partea lui de lucru, doar nu-i simplu ca un soldat de pe navă să plece acasă, în permisie, şi să se întoarcă în chip de bărbat însurat !

— Te-ai distrat bine, Muntene ? întrebă Niţu căznindu-se să împingă mai încolo o ladă cu proiectile.

Costel se repezi să-i ajute, fără să-i fie milă de hainele albe imaculate, pe care mama Graţielei le spălase după un procedeu deosebit. Mutară lada la locul ei şi abia după aceea Costel răspunse că „s-a distrat bine, ca la nuntă, e şi firesc". Prefera să nu intre-n amănunte, fiindcă o nuntă cu mireasa în luna a cincea are totuşi curiozităţile ei. Vecinele se amuzau copios, dînd doamnei Ţuţuianu o mînă de ajutor la pregătiri ; mai ales cînd apăru Costel, a cărui telegramă fusese primită cu satisfacţie în familia miresei, ele trecură de-a dreptul la atac, cerîndu-i amănunte imposibil de dat şi făcînd comentarii care pot fi auzite numai într-un sobor de femei. Prin intervenţia energică a lui Ion Ţuţuianu pe la autorităţi se obţinuse urgentarea căsătoriei, fiind vorba de condiţii cu totul şi cu totul speciale. Viitorul socru îl întîmpină pe Costel la gară şi-n drum spre casă avură vreme să se cinstească la un bufet, ceea ce nu-i împiedică, la prînz, să guste cu multă plăcere ţuica pregătită pentru nuntă. După-amiază, Costel se duse la el acasă pentru unele pregătiri de amănunt. Comandantul Munteanu, a cărui navă se afla de cîteva zile în revizie la Constanţa, fusese chemat şi el cu o telegramă, în care Costel uitase să precizeze despre ce este vorba. Tatăl sosi cam îngrijorat şi-şi găsi fiul în plină activitate. Pe hol atîrna pusă la uscat coafa albă şi tricoul de marinar, iar în bucătărie fusese instalat un adevărat complex de călcat haine. Costel lăsă fierul pe masă şi alergă să-şi întîmpine tatăl. Se îmbrăţişară, comandantul Munteanu îşi dădu cu părerea că miroase a pîrlit, ceea ce era adevărat, apoi Costel îndepărtă fierul de pe pătura de călcat şi-i spuse cu simplitate :

— Te-am chemat să fii de faţă la căsătoria mea.

— Cum aşa ! Cu cine ? Acum te-ai găsit, cînd mai ai un an de armată ? Te-ai gîndit bine ? Ai depus actele ? Cine-i fata ? Cine-s părinţii ei ?

— Mai ai întrebări ? zise Costel calm.

— Deocamdată nu.

— Atunci o să-ţi răspund pe rînd, numai să nu mă întrerupi. Lasă-mă să-ţi spun totul pe îndelete...

— Te ascult, zise comandantul Munteanu aprinzîndu-şi pipa. Dă-i drumul !

Ascultă fără să-l întrerupă, mulţumindu-se să-şi manifeste surprinderea prin mormăieli pe diferite tonuri, iar cînd Costel îşi sfîrşi relatarea, se luă cu mîinile de cap :

— Numai fiul meu putea să pună aşa ceva la cale ! Aproape că nu-mi vine să cred, băiete. Auzi, peste cîteva luni ajung bunic ! Îţi dai seama ce-i asta ?

— Mie mi se pare ceva normal, răspunse Costel admirînd dunga proaspătă a pantalonului.

— Hai, repede! Lasă programul administrativ și îmbracă-te. Mergem acasă la Grațiela, să-i văd și eu părinții. Doar n-o să facem cunoștință în hol la sfatul popular, neisprăvitule!

Plecară. Munteanu-tatăl cumpără un buchet de flori, „lucru care ție nu ți-ar fi trecut prin minte“, preciză el mustrător...

Mai departe, lucrurile s-au desfășurat după tipicul obișnuit. Zilele de permisie zburau în febra pregătirilor — analize, acte de legalizat, tîrguieli de ultim moment, alcătuirea listei de invitați... și ieri dimineață, vineri, funcționarul de la starea civilă pusese grav întrebarea la care Costel și Grațiela răspunseră „da“. Pe urmă cei de față îi felicitară pe tinerii căsătoriți, și Costel avu ocazia să fie sărutat de o duzină de fete, colegele de muncă ale Grațielei. Din partea lui nu veniseră decît Antohi și Stancu, prietenii nedespărțiți de odinioară, care-i făcură bucuroși cu ochiul și se interesară dacă vinul merită osteneala. Acasă la Grațiela o masă sărbătorească fusese pregătită în sufrageria mare, și florile răspîndite prin încăpere îmblînzeau privirile vînătorilor de mistreți de pe perete. Costel reținu doar fragmente disparate din tot ce se petrecea. Era prea emoționat, prea speriat de fericirea lui cea nouă; el și Grațiela se aflau în centrul atenției generale, trebuind să ciocnească cu toată lumea, să cînte în cor, împreună cu Antohi și Stancu, vechiul cîntec al mirelui „Bun rămas, prieteni dragi de beție“, la care cor se adăugă și inginerul Ștefan Ștefan; acesta își adusese chitara și se dovedea un virtuos, părea că nu-i poartă pică lui Costel, iar Costel părea că a uitat de tot îndoielile de odinioară. Pe urmă dansară după magnetofon și Grațiela, mîndră în rochia ei albă, largă, special croită de responsabila croitoriei din centru pentru o mireasă însărcinată, dansă cu Costel două dansuri și se retrase pe neobservate, fiindcă se simțea rău; el o conduse în camera ei, o culcă și-i vorbi cu o nesfîrșită duioșie, apoi ea îl mustră că a lăsat musafirii singuri, și el plecă în sufragerie, unde toți cei prezenți cîntau „La căsuța cu zorele“. Coana Lenuța se duse în camera Grațielei și musafirii ciocniră iarăși, exprimîndu-și dorința să fie invitați și la botez. Unchiul doctor veni să-l îmbrățișeze, cei doi socri vorbeau între ei cam tare: „Eu mi-am crescut fata cu mare grijă, e sensibilă ca o floare, e curată la suflet...", „Da şi Costel e un băiat cumsecade. Ar fi trebuit să ne spună mai din vreme..." „Ce să-i faci, tineretul de azi..." Pe urmă se aghezmuiră de-a binelea şi trecură la romanţe triste, sfîşietoare, cum e obiceiul la cele mai vesele petreceri...

Pe înserate, cînd nunta era în toi, comandantul Munteanu se uită semnificativ la ceas şi făcu un semn lui Costel ; musafirii se întristară şi umplură ultimul pahar, cîntînd cam forţat „Totdeauna, totdeauna, să bem vinul ca şi-acuma" şi începură să se tragă spre uşă. Costel insistă ca Graţiela să rămînă acasă, să se menajeze cît mai mult ; oboseala unui drum la gară şi scena despărţirii acolo ar fi influenţat în rău asupra ei. Inginerul plecă cu maşina şi reveni însoţit de două taxiuri ; se îngrămădiră cu toţii în ele. Costel nimeri cu cei doi taţi ai lui, în „Renault"-ul lui Ştefan, porniră în goană pe străzile largi şi ajunseră la gară ruşinos de devreme, ceea ce-i determină să facă o escală şi la restaurantul de vizavi...

Toate acestea trecuseră ca-n vis, iar acum soldatul Munteanu aleargă în cazarmă, să se dezbrace, ca peste cîteva minute să se confunde cu masa de ostaşi care spălau, răzuiau, ştergeau, vopseau, lustruiau şi găseau vreme, între toate acestea, să schimbe glumele obişnuite la bord...

— Şi ce mai e nou pe vaporaşul ăsta al nostru ? întrebă Costel cînd se dădu liber.

Sergentul îşi contemplă gînditor unghiile sub care intrase din belşug ulei de tun şi spuse rar :

— Noutăţi sînt multe, Muntene. Întîi te anunţ că, după plecarea ta, amiralul a semnat cu mîna lui ordinul : sîntem post de luptă de frunte !

— Felicitări, spuse Costel.

— Are şi ceas, zise repede Holban. L-a premiat cu un ceas de mînă pe care tovarăşul sergent nu-l poartă decît duminica.

— Exagerezi. L-am lăsat în cazarmă ca să nu-l lovesc în timpul lucrului, explică Niţu stingherit şi scoase ţigările. În schimb tu, Holbane, de ce nu te dai în fapt ?

— Sînt modest, chicoti ostaşul. Aşteptam să spuneţi dumneavoastră.

— Ce-i măi ? strigă Costel. Ori te-a avansat în grad ?

— Nu, nici chiar aşa, că doar n-am făcut cine ştie ce vitejie. M-a premiat cu o servietă şi un stilou clasa-ntîi. Şi-n afară de asta, cu tragerea noastră am scăpat dintr-o mare încurcătură.

— Asta ce mai e?

— Păi este. Fraţii cu care-am băut atunci, în parc, au ajuns la unitate după ce-au mai dat o raită pe la o bodegă. Tocmai în noaptea aceea au avut inspecţie şi i-au găsit... cum e mai rău. Au cercetat, au întrebat în dreapta şi în stînga...

— Dar spune o dată, omule!

— Păi ce s-o mai lungesc? Ăia au fost mai vorbăreţi decît tine. M-au dat de gol, şi comandantul lor a dat telefon la noi.

— Să fi auzit ce i-a spus comandantul! zise Niţu. Mai ales cînd şi-a dat seama că tu ai tras-o pe nedrept atunci...

Holban tresări la aceste cuvinte şi spuse ruşinat:

— În tot cazul, ai fost băiat bun. Dacă mă raportai atunci, aş fi stat şi eu la „mititica", dar acum... s-a schimbat socoteala. Avînd în vedere succesul la trageri, m-am ales doar cu ruşine...

— Şi nu-i destul? întrebă sergentul încet.

— Asta nu doare, interveni Costel.

Holban se îndreptă spre el jignit:

— Măi Muntene, tu crezi că eu n-am obraz chiar de loc?

Văzînd că discuţia e pe cale să ia o întorsătură nu prea plăcută, sergentul schimbă vorba:

— Şi mai avem şi alte noutăţi. Samson, amicul tău, s-a reprofilat, a cerut să fie examinat în specialitatea de tunar... Geană nu-şi mai încape în piele de mîndrie, fiindcă el l-a pregătit...

— A raportat comandantului să-l mute la tun, întări Holban. Şi să vină unul de anu-ntîi la bucătărie, că ce se face echipajul cînd o trece el în rezervă? El te-a propus pe tine, zice că ai aptitudini...

Costel mormăi ceva care semăna a înjurătură, dar cei doi părură că nu observă.

— Îi zic eu una, să mă ţină minte...

— Fii pe pace, Muntene, îl linişti Niţu, nu te dau eu aşa uşor de la tun. Vine concursul pe marină, şi un ochitor ca tine n-o să stea să facă supă cu găluşte...

— Deocamdată nu-i nimic oficial, adăugă Holban, ziceam aşa, ca să ne distrăm...

— Păi cînd o fi oficial, nu mai am încotro, spuse Costel amărît. Dar decît bucătar, mai bine mă debarc...

— Mai domol, marinare, se auzi dinspre scară glasul maistrului Delcea. Dacă-i ordin, treci şi prin foc, iar la bucătărie nu-ţi cere nimeni asta...

Costel nu răspunse. Maistrul se uită la cer, mijind ochii, plescăi mulţumit din limbă şi zise :

— Frumoasă vreme, aşa-i, marinari ?

— Tocmai bună de-o baie, spuse Niţu.

— Las că ieşim în larg şi-o să ne săturăm de baie. Da' staţi jos şi vedeţi-vă de treabă. Dă-mi şi mie un foc, mă. Căută cu ochii în jur un loc unde să se aşeze. Sergentul aduse o bucată mare de tendă, pe care o împături gospodăreşte şi i-o oferi drept scaun. Şi despre ce vorbeam, marinari ?

— Despre baie, îi aminti Holban.

— Baie, baie, dar întîi treaba, spuse maistrul brusc nemulţumit. Văd că aţi făcut puntea lună, dar uite : colo pe bordaj s-a prelins nişte ulei... Tot de pe la voi o fi, sau greşesc eu ?

Niţu se uită încruntat la Holban care lăsă ochii-n jos şi puse mîna pe stupă :

— Mă duc să şterg...

Sprinten ca o veveriţă, încălecă pe balustradă şi rămase aşa, cu capul în jos, într-o poziţie de acrobat, gata să înceapă lucrul.

— Stai, ce faci ? zbieră maistrul Delcea. Întoarce-te îndată la bord, soldat !

Holban se îndreptă şi veni înapoi, nedumerit.

— Centura, strigă Delcea. Unde ţi-e centura de salvare ?

— Pentru atîta lucru ? spuse cu dispreţ Holban.

— Regula e regulă, mormăi Delcea, şi trebuie respectată. Dacă te pomeneşti peste bord, ai ?

— Ştiu să înot, tovarăşe maistru, se lăudă ostaşul.

— Da ? Şi dacă te-apucă un cîrcel ? Cu apa să nu te joci...

— Depinde de temperatură, interveni sergentul Niţu.

— Păi acum vreo douăzeci de ani, am făcut o baie destul de rece, începu Delcea. Da' aveam centură... Staţi colea şi ascultaţi. Mai precis, sînt douăzeci şi doi de ani în luna lui octombrie...

— Baie în octombrie ? întrebă Holban cu interes.

— Sigur, spuse Costel. Noi făceam baie în Dunăre pînă toamna tîrziu...

— Depinde de temperatură, făcu maistrul Delcea, supărat că fusese întrerupt. Ce, era să măsurăm apa cu termometrul ? Era îndată după război, abia îi gonisem pe hitlerişti de pe Dunăre, dar ei, în retragere, ne-au lăsat ca amintire cîteva mii de mine fluviale, de n-aveau pescarii curaj să iasă nici cu bărcile. Flotila noastră făcea dragaj zi şi noapte, dar fasciştii aveau năravul să mai lanseze şi din avioane cîte-o oca-două de fier, sau le dădeau drumul la vale, pe Dunăre... Erau mine multe şi de tot felul, ajunsesem specialişti în nimicirea lor. Eu mă aflam pe o şalupă, sergent şi comandant, preciză cu modestie şeful de echipaj ; trăgeam pe Dunăre şlepuri bune de fier vechi, ca să se lovească ele de mine şi să se scufunde fără nici o pagubă, fiindcă o mină de asta poate face mai mult rău decît o baterie de coastă... Cînd plecam la dragaj nu ştiam : ne mai întoarcem teferi, ori ba ? Tot echipajul purta centuri de salvare, pentru orice eventualitate. Mi-a plăcut totdeauna să fiu prudent, sublinie maistrul Delcea, şi asta m-a ajutat să rezist. Vreo trei şlepuri la rînd am purtat aşa, pe drumul navigabil, şi fiecare dintre ele s-a scufundat cînd i-a bătut ceasul, fireşte fără să provoace nici un rău. Ne uitam cu tristeţe cum se duceau la fund, măcar că erau nişte ruginituri... Ne bucuram însă ştiind că mina care ne spărgea urechile cu bubuitura ei era pregătită pentru o navă adevărată, şi nu şi-a atins scopul...

Într-o seară, povesti maistrul coborînd vocea ca să mărească interesul ascultătorilor, ne-am întors cu şlepul al patrulea la debarcaderul nostru, în dreptul unui sat. Ca să acostăm, trebuia să scurtăm remorca : primejdia era mai mică în colţul acela, curentul slab, firul apei era departe... Oamenii mei voiau să-şi scoată centurile de salvare, doar terminasem treaba, dar am ţipat la ei şi le-am ordonat să respecte regula pînă ce oprim motoarele. Cred că m-au înjurat atunci, ştiţi şi voi bine ce chin e să lucrezi cu drăciile astea pe spinare, parcă eşti pus în ghips, dar eu eram prudent şi asta e ceva ! Se vede treaba că am avut ghinion în ziua aceea, mărturisi maistrul Delcea. În timpul manevrei, o mină în derivă, venită naiba ştie de unde, a lovit şlepul şi l-a făcut harcea-parcea. Suflul exploziei era cît p-aci să ne răstoarne şalupa ; toţi cei de pe punte au fost măturaţi peste bord, în valuri... Schijele şi rupturile din şlep plouau pe lîngă noi, în apă. Şi pe mine m-a lovit una, şi m-a atins bine, mai-mai să-mi despice umărul, dar eu, năucit de explozie, n-am simţit nimica. Am dat din mîini să înot spre mal şi abia atuncea durerea m-a făcut să nu mai ştiu de mine... Mi-a povestit mai tîrziu semnalizatorul, voluntar venit de la o fabrică din Giurgiu, ce-a fost mai departe. Explozia îl azvîrlise şi pe el undeva prin apropiere ; cînd m-a văzut a înotat spre mine, dar eu pluteam ţeapăn ca o buturugă şi despicătura de la umăr se albise de apă... M-a crezut mort, spuse misterios maistrul Delcea, dar m-a luat de guler şi m-a tras către mal, oricum eram comandantul lui... Cînd m-a scos din apă m-a trezit durerea şi flăcăul ăla a început să plîngă... M-a pansat, pe urmă mi-a scos centura de salvare, că asta voiam să vă spun : fără centura aia, nu mai vedeam eu răsărind soarele... Prudenţa, marinari, e soră bună cu vitejia...

Niţu se ridică în tăcere şi aduse o centură de salvare. Tot în tăcere, Holban o înfăşură în jurul pieptului, strîngîndu-i cu grijă chingile albe...

★

Cîteva zile mai tîrziu, cînd divizionul de dragoare se afla în larg, la ancoră, maistrul Delcea legă un termometru cu o saulă şi-l scufundă în apa liniştită, aşteptînd răbdător, ca un pescar cu undiţa, îl trase afară şi se uită la el cu grijă, apoi se duse la comandant, care se odihnea în cabina lui :

— Raportez că apa are 19 grade. Se poate face baie. Să-i obişnuim pe oameni cu marea, tovarăşe comandant.

— Curentul ?

— Nu-i prea puternic. Şi-apoi vom lua toate măsurile, adăugă şeful de echipaj.

Florian îl privi o clipă, gînditor. Dacă maistrul Delcea spunea că „va lua toate măsurile“, avea toată încrederea. Prudenţa lui devenise proverbială pe navă.

— Vezi că ofiţerul secund e sus. Să ceară aprobarea la nava-comandant. Şi fii cu ochii-n patru...

— Am înţeles, spuse bătrînul şi fugi pe punte să-l caute pe Andrei.

Secundul, care discuta cu Nicorescu, zîmbi auzind despre ce este vorba. Urcară la comandă şi el ordonă semnalizatorului de cart să transmită către nava-comandant, ancorată vreo jumătate de milă mai la sud : „Rog aprobaţi să executăm exerciţii de înot cu echipajul“. Semnalizatorul flutură cu meşteşug steguleţele, aşteaptă ca tovarăşul lui de dincolo să raporteze despre semnalul primit şi cînd îl văzu reapărînd, duse binoclul la ochi. „Se aprobă“, descifră el semnalul, şi maistrul Delcea coborî în fugă pe puntea principală.

Aflînd că-i vorba despre baie, echipajul se adună într-o clipă. De pe comandă, Andrei urmărea surîzător ce se petrece. Îl ştia pe Delcea meticulos şi grijuliu, calităţi care intrau acum în conflict cu nerăbdarea marinarilor...

— Vom executa exerciţii de înot, spuse cu importanţă şeful de echipaj. Pentru asta, vom lua toate măsurile... Ce-i, marinare, eşti grăbit ? Strînge centura cum trebuie, doar nu vrei să te dezbraci aici, în faţa mea ! Ei, comedie ! Vom lansa barca la apă, pentru orice eventualitate. Vom marca locul cu balize, pe care nimeni n-are voie să le depăşească, s-a-nţeles ? Cei care nu ştiu să înoate vor primi centuri de salvare. Băgaţi de seamă, dacă se-ntîmplă ceva, toată vara s-a zis cu baia în larg !

Echipajul primi cu murmure această ameninţare.

— Vorba ! se răsti maistrul. Nu v-a cerut nimeni părerea. Neînotătorii, un pas înainte !

Vreo cinci oameni ieşiră din front. Delcea îi privi nemulţumit şi neîncrezător : cam puţini, mai ales că anu-ntîi... Ca să fie mai sigur, adăugă :

— Nu uitaţi că avem cincizeci de metri de apă sub chilă. Cu marea nu-i de glumit. Să iasă şi cei care ştiu să înoate, însă nu prea bine !

Mai ieşiră vreo trei. Bucătarul vru să facă şi el un pas înainte, dar Geană se aplecase spre el şi comentă cu ironie:

— Ce marinar o mai fi ăla care nu ştie să-noate!

— He-he! rîse Samson aprobator. Eu nici nu l-aş primi pe navă, bă!

Barca fu lansată. Avea colaci de salvare, centuri de rezervă, capete de parîmă atîrnate în afară, pentru cei care ar fi vrut să se odihnească fără să mai urce pe punte, şi în plus, fură numiţi ca salvatori doi înotători de performanţă, cunoscuţi de anul trecut ca specialişti în acest sport. Cei care ieşiseră în faţa frontului îşi puseră centurile de salvare, maistrul mai repetă o dată regulile şi avertismentele lui, apoi dădu semnalul şi echipajul dragorului 42 se năpusti, cu chiote vesele, în valurile albastre...

Costel, care-şi petrecuse ceasuri multe din vară, înotînd în apele repezi ale Dunării, se simţea în elementul lui. Făcu cîteva demonstraţii de înot în diferite stiluri, lunecă în adînc ca un scafandru autonom, călcă apa ieşind afară pînă la brîu, se strădui în fel şi chip să atragă atenţia asupra măiestriei lui. Dar cum făceau pentru prima oară baie în vara aceasta, marinarii erau prea preocupaţi de ei înşişi, fiecare se grozăvea în felul lui şi n-aveau vreme să se uite unul la altul. Costel obosi repede şi se întoarse pe spate, făcînd „pluta". Apa îi clipocea lin lîngă urechi, deasupra cerul era albastru şi adînc, aşa cum nu-l poţi vedea decît aici, în larg, unde privirea n-are nici un reazem; se simţea uşor, imaterial parcă în plutirea aceasta liniştită, şi se întreba ce-ar fi dacă ar rămîne la infinit aşa, o vietate a apelor, locuitor al vastului imperiu albastru...

Se simţi deodată apucat de picior. Pînă să se dezmeticească, înghiţi o gură de apă sărată. Făcu o sforţare şi ieşi la suprafaţă. „Cineva face glume proaste. Vrea să mă dea la fund pe mine, care înot ca peştele!" O nouă sforţare şi ridică piciorul pe care acel cineva i-l ţinea strîns. Un cap rotund şi bucălat, cu gura larg deschisă se ivi deasupra apei. „Cine altul decît Samson? Mai şi rîzi! Ţi-arăt eu ţie!" Smuci piciorul, încercînd să se elibereze şi-n acelaşi timp să-l afunde pe celălalt. Samson se afundă, dar nu-i dădu drumul. Costel mai înghiţi o gură de apă, se întoarse pe burtă şi văzu lîngă el parîma salvatoare. Se azvîrli spre ea şi o apucă, apoi avînd un punct de sprijin, strînse piciorul cu gînd să-l scoată pe bucătar şi să-l judece cum ştia el. Îl apucă de braţ, dar Samson atîrna moale ca o cîrpă şi cineva din barcă sări să-l ajute...

E lesne de închipuit tărăboiul care urmă. Barca acostă la navă şi bucătarul fu tras sus. De pe punte, Delcea striga prin megafon :

— Baia s-a terminat ! Toată lumea pe punte !

Marinarii se căţărară la bord pe parîme şi pe scări de pisică, ţipînd şi îngrămădindu-se. Costel urcă şi el pe punte, încă buimăcit de întîmplare, fără să înţeleagă ce se petrece. Înconjurat de o ceată întreagă, Samson gîfîia şi scotea apă pe nas. Îl dădu dracului pe unul care propunea să-i facă respiraţie artificială, scuipă lung peste bord şi zărindu-l pe Costel se repezi la el cu braţele deschise :

— Bă, Muntene, m-ai salvat, bă ! Dacă nu erai tu, mă curăţam sută la sută. Mulţumesc, ce mai. Şi eu care credeam... N-o să uit bă, niciodată !

Uluit, Costel dădu să protesteze :

— Bine, dar eu...

— Lasă, lasă modestia, strigară cei din jur.

— Ai făcut o faptă frumoasă.

— Mai ales că nu prea eraţi ca fraţii...

— În cazuri d-astea uiţi micile neplăceri...

— Eu, în locul lui, nu m-aş fi descurcat.

— Tu, măi ? Te înecai înaintea lui Samson, că ăla trage optzeci de chile pe puţin !

Locotenentul Dănilă se apropie şi el, ştergîndu-şi apa care şiroia din părul ondulat :

— Soldat Munteanu, te felicit. Ai făcut o faptă ostăşească...

— Tovarăşe locotenent, eu nu...

— Urmaţi-i exemplul, tovarăşi, urmă Dănilă, fără să ia în seamă întreruperea. Marinarii trebuie să se ajute la greu...

Costel dădu iarăşi să le explice celor din jur :

— Băieţi, pe cuvîntul meu că n-am avut intenţia...

— Hai, n-o mai face pe nebunul, îl certă Holban. Eu unul te invidiez pentru fapta asta...

Locotenentul major Andrei strigă de sus prin megafon :

— Cît mai durează dezordinea pe punte? Echipaţi-vă imediat! Mai mare ruşinea, parcă am fi pe un vas de piraţi!

Ostaşii priviră în jurul lor, se văzură numai în slipuri, o ceată veselă şi dezordonată pe fondul cenuşiu, sobru, al suprastructurii; văzură puntea udă, lipăind sub zecile de tălpi goale, şi alergară cu toţii să se îmbrace, rîzînd şi plesnindu-se cu plăcere peste spinările deja zvîntate de soarele puternic.

★

În părerile lor, oamenii nu sînt personali totdeauna. În multe cazuri, la opinia pe care şi-o fac unul despre altul contribuie mult vederile celor din jur. Iar dacă unuia i-a mers vorba că are o anumită trăsătură, e foarte greu să dezrădăcinezi din mintea colectivităţii această idee. Pe Costel îl socoteau certăreţ şi recalcitrant, şi nu observaseră că în ultima vreme se mai potolise. Cînd răspundea cuiva, acela, influenţat de părerea generală, avea impresia că Munteanu ţine cu tot dinadinsul să-l contrazică. Riposta iritat şi cearta era gata, fără să se ştie din a cui cauză, dar vina cădea totdeauna pe certăreţul echipajului... Întîmplarea cu bucătarul şi mai ales interpretarea pe care i-o dăduseră cei din jur zdruncinase părerea tuturor despre Munteanu, chiar dacă n-avea legătură cu comportarea lui de pînă atunci. Ostaşi pe care îi cunoştea prea puţin îi dădură brusc dovezi de prietenie: mitraliorul poreclit „Robotul" ieşi din tăcerea lui pentru a-i promite „Toate pînzele sus" pe care a luat-o cu mari sacrificii de la un prieten de pe o vedetă torpiloare; Pavel îl cinsti cu o ţigară, iar Drăgan radiotelegrafistul, care n-avea vreme să lege prietenii şi stătea mai tot timpul închis în cabina lui îngustă, îl pofti pentru diseară în staţie, să-i arate tranzistorul pe care abia îl terminase de construit. Caporalul Geană prinse şi el pulsul lucrurilor şi se pregăti să intervină, prompt ca totdeauna:

— Cum ne întoarcem în bază, vino la mine să facem referatul pentru ridicarea sancţiunii...

— Vă mulţumesc tovarăşe caporal, dar parcă spuneaţi că...

— Lasă, frăţioare, că ai tras destul, spuse Geană protector. Opinia colectivă te-a ajutat să vezi altfel lucrurile;

eu, unul, am curaj să propun comitetului un referat pozitiv în cazul tău!

Lui Costel nu-i venea să creadă. Dacă şi Geană, ultimul om din echipaj pe care l-ar fi putut bănui că-l simpatizează, avea o asemenea atitudine, înseamnă că întîmplarea cu bucătarul a fost o întorsătură fericită pentru el. Într-un fel, îi era şi ruşine. Doar n-avea nici un merit, nu fusese intenţia lui să-l salveze, nici măcar nu-şi dăduse seama că bucătarul e în primejdie. Dar ce rost avea să restabilească adevărul? Mai întîi nimeni nu l-ar fi crezut; ar spune toţi că pozează, că vrea să-şi atragă alt rînd de laude, de data asta pentru modestie, sau — şi mai rău! — l-ar acuza că dinadins i-a lăsat să creadă despre el ceva frumos care în realitate nu există, numai aşa, ca să-i păcălească. Noua reputaţie n-avea de ce să-i strice, deci lăsă lucrurile în voia lor, nădăjduind că întîmplarea va fi curînd uitată şi nimeni nu-şi va mai bate capul cu ea.

Totuşi, lucrurile luau proporţii. Într-o dimineaţă, după un marş de noapte lung şi greu, tunarii erau frînţi de oboseală. Toată noaptea făcuseră exerciţii de demontarea pieselor pe întuneric, ceea ce nu-i simplu, mai ales cînd e marea agitată. Pavel era de cart în dimineaţa aceea şi veni la Costel să-l roage:

— Fii bun şi fă puţină ordine în chesonul cu materiale de curăţenie. Eu sînt de serviciu, nici n-am vreme să răsuflu...

— Tocmai pe mine m-ai găsit? mormăi Costel care se gîndea cu voluptate la un somn de două-trei ceasuri. Toată noaptea am ţopăit pe lîngă tunul ăla, sînt frînt, nu alta!

În loc să se supere şi să fugă glonţ la vreun şef, ca să raporteze că soldatul Munteanu nu vrea să-i dea ajutor, Pavel îi spuse încet:

— Te înţeleg, Muntene, toţi sîntem obosiţi. Dar am venit la tine, fiindcă te ştiu săritor la nevoie; chestia cu Samson a dovedit-o...

Pe cine n-ar fi încălzit asemenea vorbe! Costel îi surîse, recunoscător, şi-i ceru cheia, uitînd pe dată şi oboseala, şi frigul, şi imaginea ademenitoare a patului...

Asemenea lucruri se mai petrecură de cîteva ori. Costel fu pus de fiecare dată în situaţia să-şi înfrîngă pornirea iniţială, să nu se mai împotrivească, tocmai fiindcă oamenii din jur aveau o părere bună despre el şi lui îi era ruşine s-o dezmintă. Asta nu făcea decît să întărească noua părere a celorlalţi, care de la o vreme începură să-l laude deschis, spunîndu-i că era firesc ca un erou ca el să rămînă erou şi în viaţa de toate zilele. Iar Costel începu treptat să simtă că într-adevăr se schimbase ceva în el. Deveni liniştit şi ascultător şi toată lumea observă asta...

II

Zilele se scurgeau pe neştiute, între două marşuri în larg, între un antrenament de noapte şi o inspecţie, între o lecţie de specialitate şi o învoire în oraş... Uneori, în zorii zilei, cînd e somnul mai dulce, marinarii se trezeau în zbîrnîitul soneriilor şi şeful de cart striga prin cazărmi : „Alarmă ! Pregătiţi nava pentru marş şi luptă !“. Deşi ştiau că e vorba de un simplu exerciţiu, oamenii săreau din cuşete ca arşi, se îmbrăcau la iuţeală zorindu-se unul pe altul şi alergau pe punte. Într-o asemenea noapte, curierul îl găsi treaz pe comandantul dragorului 42. Îşi veghea soţia care urma să nască. Medicul, chemat la telefon în puterea nopţii, răspunse că vine îndată. Florian lăsă uşa descuiată şi porni în fugă spre port. Ajuns la navă, secundul îi raportă că totul e gata şi că întreg divizionul va ieşi în larg pentru o tragere de noapte. Înainte de a ridica schela la bord, ofiţerul de serviciu îi strigă de pe chei :

— Tovarăşe Florian, o comunicare urgentă !

Comandantul alergă la pupa cu inima bătînd nebuneşte ; dragorul 41 se angajase deja spre ieşire, peste un minut trebuia să plece şi el, iar ofiţerul făcu o introducere lungă :

— Nu vă alarmaţi... deocamdată nu-i nimica grav, a telefonat doctorul înainte de plecare...

— Dar ce e, omule ? strigă Florian ieşindu-şi din fire. Spune o dată !

— Soţia dumneavoastră... va fi transportată la spital. Merge şi doctorul cu ea, spunea să nu fiţi îngrijorat...

Florian mulţumi cu un semn din cap, apoi se întoarse către ostaşul de la manevra pupa :

— Schela la bord! Dezleagă parîmele, că începem virarea ancorei!

Clocotul sufletesc i se pierdu în clocotul tuturor inimilor care aşteptau de la el, de la comandant, hotărîri precise şi drepte pentru succesul acţiunii...

În noaptea următoare — erau în preajma Deltei Dunării, la ancoră, cînd se întîmpla asta — caporalul Drăgan primi din mîna comandantului un păhărel de coniac pentru radiograma pe care o adusese el însuşi în cabină: „Felicitări. Sînteţi tatăl unui băiat, mama e bine“. Îl cunoştea pe medic, un om cumsecade, mamoş de înaltă clasă, rămas printr-un mister la gradul de căpitan. Îşi făgădui să meargă cu el într-o seară, să-l cinstească cu ce s-o găsi mai bun la restaurant, dar îşi uită făgăduiala şi mai tîrziu, cînd îl auzea că regretă acest lucru, prietenii lui îl linişteau: „doctorul e un om ciudat, refuză pe toată lumea, se spune că nu bea decît suc de fructe...“

Cînd nava se întoarse la chei, după cîteva zile, curierul aduse de la birou un teanc de scrisori nedesfăcute. Aproape fiecare om din echipaj îşi luă partea din plicurile adunate între timp. Una din scrisori, în stilul energic şi lapidar al unei studente de la engleză, dădea de înţeles locotenentului Dănilă că animaţia Capitalei, neonul de pe bulevarde şi zecile de cinematografe nu constituie elementul esenţial pentru fericirea cuiva, iar climatul maritim îi prieşte de minune autoarei scrisorii. Drept răspuns Dănilă trimise o telegramă în care spunea doar atîta: „Sînt fericit. Stop. Te aştept cu drag“ şi discută ceasuri în şir cu Nicorescu, singurul om care era la curent cu viaţa lui personală.

La începutul lunii iulie, într-o sîmbătă, echipajul se adună ca de obicei pe teugă, pentru bilanţ. Bilanţul săptămînal era un moment pe care cei mai mulţi marinari îl aşteptau cu interes deosebit. Se făcea analiza muncii tuturor, cei care greşeau erau criticaţi — prilej de glume şi înţepături — pe urmă se ridicau unii şi cereau să li se dea mai multe materiale de întreţinere, alţii propuneau să se facă o excursie sau să meargă în colectiv la un film care se anunţa foarte bun... Din asemenea adunări nu lipseau niciodată comentariile hazlii şi ironia; ieşeau la iveală greutăţi asupra cărora comandantul hotăra măsuri urgente, se exprimau păreri la adresa unor fapte de pe navă...

La început nimeni nu observă ceva deosebit ; Florian făcu, ca de obicei, aprecieri asupra mersului pregătirii, îi lăudă pe dragori pentru întreţinerea postului de luptă, făcu observaţie şefului de compartiment de la maşini prova că nu luase măsuri pentru pomparea apei strînse în santină, remarcă parcă în treacăt că echipajul nu prea respectă regulile de circulaţie pe punte, spre prova prin tribord, spre pupa prin babord — apoi anunţă fără nici o tranziţie :

— De luni încolo, pregătirea se suspendă. Intrăm cu nava în revizii anuale !

Un murmur prelung scăpă aproape fără voie din piepturile tuturor : surpriză, ciudă, dezamăgire, toate la un loc.

— Comentariile sînt de prisos, preciză comandantul şi, cum îşi întoarse faţa cam într-o parte, către secund, toţi văzură zbaterea ritmică a obrazului, lîngă ureche. Asta-i planificarea şantierului. Ne-au spus că dacă nu intrăm acum, nu ne mai pot executa lucrările decît la iarnă. În perioada asta sînt în gol de lucru ; avem la dispoziţie douăzeci de zile şi trebuie să profităm de acest răgaz...

Oamenii tăceau, întristaţi. Cineva şopti ceva la urechea vecinului ; şoapta trecu din gură în gură şi prinse aripi, devenind întrebarea care îi frămînta pe toţi. Caporalul Geană se ridică şi o puse de-a dreptul, privind ţintă în ochii comandantului :

— Şi cu angajamentul nostru cum rămîne ? Pînă la 23 August nu mai sînt nici două luni...

— Mi-am pus şi eu întrebarea asta, zise Florian. N-avem ce face. Tot programul de pregătire se decalează cu douăzeci de zile, deci şi îndeplinirea angajamentului...

Maistrul principal Nicorescu se ridică de pe marginea tamburului de parîme, unde stătuse pînă atunci :

— Tovarăşe comandant, dacă-mi permiteţi. Nu se poate găsi o cale ? Să continuăm pregătirea şi în timpul reviziilor ?

— Nu merge, spuse Florian, m-am gîndit şi la asta. Ce apare în plan, pregătire sau revizie ? Dacă pînă la urmă nu iese nici una, nici alta ? Nu uitaţi că lucrurile sînt complicate şi pretenţioase, iar greul lor cade asupra noastră. Şantierul ne asigură doar utilajul şi specialiştii strict necesari...

— Oricum, trebuie să facem ceva, spuse Nicorescu tulburat.

Florian îşi trase cozorocul caschetei mai pe ochi, fiindcă stătea cu faţa-n soare, îmbrăţişă cu privirea echipajul care aştepta în tăcere răspunsul lui şi spuse :

— Singurul lucru pe care-l putem face este să scurtăm timpul de staţionare. Dacă urgentăm lucrurile, putem cîştiga cîteva zile. Planul de lucrări a fost făcut mai demult ; la artilerie n-avem cine ştie ce de făcut, de aparatura electronică nu ne atingem... Accentul cade pe maşini. Trebuie să înlocuim un motor principal, ştiţi bine, iar celelalte trebuie demontate piesă cu piesă, curăţate, revizuite... Mecanicii au cel mai mult de lucru. Dacă ei reuşesc să...

— Îi ajutăm noi, strigă Costel de lîngă balustradă. Permiteţi, tovarăşe comandant...

— Spune, Muntene.

— Putem să-i ajutăm pe motorişti. Iar dacă punem mîna cu toţii...

Florian se întoarse întrebător spre şeful mecanic.

— Ştiu eu ? Fiecare specialitate cu dichisurile ei. Mă tem să nu se încurce lucrurile...

— Eu cred că propunerea nu-i rea, spuse gînditor Nicorescu. Avem lucrări care cer volum mare de muncă : demontarea pieselor, curăţirea calaminei de pe pistoane... Pentru asta nu trebuie calificare specială.

Comandantul se mai luminase puţin la faţă.

— Cum credeţi, zîmbi el. Eu, unul, nu mă amestec aici. Dacă artileriştii se oferă să vă ajute...

— Lucrăm cot la cot cu ei, spuse „Robotul", ne-om pricepe să desfacem nişte şuruburi...

— Sau să mînuim o perie de sîrmă, întregi Costel.

— I-am mai ajutat şi altă dată, adăugă Stere.

Locotenentul Dănilă, care stătuse deoparte, rezemat de cabestanul ancorei, ceru cuvîntul :

— În numele artileriştilor, ne angajăm să dăm tot sprijinul la revizia motoarelor !

Aplauzele se dezlănţuiră spontan, deşi la bilanţuri nu era obiceiul să se aplaude. Motoriştii se bucurau cel mai mult, ştiind că vor primi un ajutor substanţial, tunarii erau satisfăcuţi şi ei, fiindcă Dănilă dăduse glas hotărîrii lor, o oficializase într-un fel.

— Mă bucură iniţiativa voastră, tovarăşi, spuse Florian. Cu condiţia ca nici celelalte lucrări să nu fie cumva neglijate sau făcute superficial. Nu uitaţi imperativul numărul unu : calitatea. Să ştiţi că exigenţa nu va slăbi nici o clipă. Trebuie să lucrăm cu maximă răspundere, la nivelul... — surîse — la nivelul unei nave de frunte !

Cuvintele din urmă stîrniră iarăşi aplauze, izvorîte parcă direct din inimi. Da, echipajul dorea să facă totul pentru a obţine acest titlu !

— După masa de prînz, pregătiţi nava pentru marş, adăugă Florian. Vom acosta la şantier încă de azi, ca luni dimineaţa să începem lucrul din plin. Mîine, învoire ca de obicei. Mergeţi în oraş, distraţi-vă, că ne aşteaptă o perioadă încordată. Mai are cineva ceva de raportat ?

Nimeni nu ceru cuvîntul. În faţa unei asemenea perspective, mărunţişurile de fiecare zi îşi pierdeau însemnătatea.

*

Duminica dimineaţa, Florian obişnuia să vină pentru două-trei ore în port, în mijlocul echipajului. Se organizau jocuri de volei la care el participa cu multă însufleţire, aveau loc discuţii înflăcărate despre muzică, despre cărţi şi despre viaţă. Secretarul comitetului de partid, căpitanul de rangul 2 Gheorghiu, îl întîlnise într-o duminică pe chei şi-l întrebase pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios :

— Ce cauţi aici în timpul liber ? E zi de odihnă, ar trebui să stai acasă cu familia...

— După cîte ştiu, nici dumneavoastră nu sînteţi burlac, replicase Florian, stîrnind zîmbetul secretarului.

Se cunoşteau de ani de zile, erau cam de aceeaşi vîrstă şi aveau preocupări comune care-i atrăgeau unul spre celălalt mai mult decît cer necesităţile stricte ale serviciului. Gheorghiu era un om deschis şi apropiat de oameni ; îi plăcea să glumească şi adeseori, în larg, în momentele mai grele, se afla pe punte, alături de echipaj, înviorînd atmosfera cu prezenţa lui. Pentru Florian însă, avea o afecţiune deosebită ; îl vizita uneori şi acasă şi totdeauna găseau ceva interesant de discutat...

În dimineaţa care urmă intrării dragorului 42 în şantier, Gheorghiu ieşi pe stradă, la plimbare. Soţia şi copiii se duseseră la plajă, dar el suferea de tensiune şi medicul nu-i dădea voie să stea la soare. Ieşi deci singur, îmbrăcat uşor, în haine civile, cu gînd să dea o raită prin piaţă. În plin sezon estival, oraşul se bucura de o afluenţă mare de vizitatori ; pe stradă se puteau auzi dialogurile domoale, cu accent caracteristic, ale bănăţenilor sau moldovenilor ; la chioşcurile de răcoritoare sau prin piaţă turişti străini încercau să se înţeleagă cu vînzătorii, folosind degetele drept indicator de preţuri ; bărbaţi în vîrstă, cu chelie şi început de burtă, cu aspect de funcţionari serioşi cu munci de răspundere, treceau tîrşîind neglijent papucii de plajă şi ameninţînd să scoată ochii trecătorilor cu beţele pentru cort ; tinere cu pantaloni multicolori şi pălării cît roata carului zoreau să nu piardă nici un minut de plajă, discutînd cu aprindere despre orele optime pentru obţinerea unui bronz perfect ; bătrîne ţărănci de la munte, cu fuste creţe şi lungi, se opreau în loc şi urmăreau cu mîna la gură îmbrăcămintea extravagantă a trecătorilor ; un tînăr netuns, cu cămaşă roşie, trecea zăngănind la chitară ; un preot întreba pe cineva unde-i poşta ; un copil scăpase din mînă o sticlă cu lapte şi mama lui îl admonesta furioasă, privind cioburile care zăceau în băltoaca albă ; un motociclist se certa cu miliţianul de la intersecţie, de la fereastra unui bloc se auzea urlînd un aparat de radio dat la maximum...

Gheorghiu privea şi asculta amuzat toată această zarvă de care locuitorii oraşului aveau parte vreo trei luni pe an, cînd îl zări pe Florian. Comandantul dragorului 42 purta o cămaşă sport cafenie, un pantalon subţire, gri deschis, şi sandale. În mînă ducea o sacoşă cu un pepene mare.

— Ce se întîmplă cu dumneata ? îl întrebă Gheorghiu. Se vede că ţi-ai însuşit critica şi-o faci pe gospodarul...

— Cam aşa ceva, zise Florian încercînd să ascundă sacoşa. De fapt, nevastă-mea a rămas acasă cu copilul şi m-a rugat...

— Ai aerul să te scuzi, rîse secretarul. Află că şi eu, aseară, am dat o mînă de ajutor în gospodărie. Săptămîna viitoare n-aş fi avut cînd, ştii că plecăm. Era sîmbătă, zi de curăţenie, adăugă el ca şi cum primul argument n-ar fi fost destul de puternic.

— Ba eu chiar dacă n-aş fi avut ce face acasă, tot nu mă duceam la navă. Am dus-o în şantier, şi de mîine... Oftă.

— Ce să-i faci ? Ştiu că nu-ţi convine, zise Gheorghiu, dar trebuia şi asta. Cît despre angajament, n-o să te critice nimeni. Cauze obiective...

Florian îl privi contrariat. Oare prietenul lui nu-i înţelegea frămîntarea decît ca pe o teamă de eventuala critică ?

— Da, n-o să mă critice, murmură el. Dar oamenii erau entuziasmaţi, îşi făcuseră planuri, munceau cu pasiune. Şi-apoi aveam o poliţă neachitată : unul dintre tunuri a luat „satisfăcător“ la aplicaţie. Luna asta aveam în plan o tragere ; trebuie amînată şi ea...

— Te înţeleg, dar crede-mă că nu se putea altfel...

— Ar mai rămîne o cale, tovarăşe căpitan de rangul doi. Să zorim cît putem şi să-ncercăm imposibilul...

— Nu te sfătuiesc. Ar însemna să scoţi sufletul din oameni. Au şi ei dreptul la odihnă, la timp liber...

— Le-ar da mai multă satisfacţie asta... Îi cunosc destul de bine. Ei singuri şi-au luat obligaţia să...

— Nu trebuia să admiţi, tovarăşe Florian. Şi aşa nimeni nu se poate plînge de plictiseală în timpul reviziilor.

— Poate aveţi dreptate, murmură celălalt. M-a molipsit şi pe mine înflăcărarea lor...

— Dar odată lucrul pornit... ce să-ţi spun ? Te admir şi îţi admir echipajul, dac-a luat asemenea hotărîre. Numai să nu dai greş.

— O să încerc. Ştiu că vor fi şi obstacole...

— Eu unul n-o să te împiedic. Dimpotrivă.

Cei doi prieteni se plimbau liniştitţi pe faleză şi discutau domol, în jumătăţi de frază, ca oamenii ce se cunosc demult şi-şi ghicesc gîndurile încă nerostite. Se plimbau liniştiţi şi nici nu le trecea prin minte că în această dimineaţă, cu soare fierbinte şi mare lină, echipajul dragorului 42, în frunte cu secundul, săvîrşea în masă o mare abatere de la programul orar săptămînal, care preciza că duminica au loc manifestări cultural-sportive, vizionări de filme, învoiri şi alte activităţi la fel de plăcute.

★

În şantierul naval domnea liniştea, cum se şi cuvine într-o zi de repaus. Nu sclipeau fulgerele aparatelor de sudură, nu croncăneau ciocanele de nituit, nu duduiau motoarele macaralelor. Curtea şantierului era pustie ; cîţiva porci din gospodăria auxiliară, scăpaţi dumnezeu ştie cum, rîmau conştiincios în rondul de flori din centru, iar o locomotivă, împingînd trei vagoane de marfă încărcate cu lingouri de metal, venea încet dinspre gară ; pe scara ultimului vagon un om flutura leneş steguleţul galben de manevră şi fluiera singuratic în răstimpuri... Pretutindeni se statornicise atmosfera tihnită a unei duminici de vară.

Nu şi pe dragorul 42. Hotărîţi să realizeze cu orice preţ ceea ce-şi puseseră în gînd, marinarii trecuseră la fapte. Andrei conducea lucrările de demontare a coşului, treabă care în mod obişnuit cade în competenţa şantierului ; la pupa, locotenentul Dănilă şi ceilalţi dragori verificau cablul drăgii magneto-acustice, în timp ce sub punte maistrul principal Nicorescu începuse demontarea conductelor şi pompelor de la motorul principal. Radiotelegrafistul îi ajutase în felul lui : instalase un difuzor chiar acolo, în compartiment, deasupra auxiliarului, şi acum clinchetul cheilor şi bocănitul ciocanelor se întretăia cu melodii înregistrate de curînd...

Zorul cel mare era la maşini. Oamenii lucrau în ritmul muzicii, înghesuindu-se printre corpurile masive ale motoarelor, printre pompe, tubulaturi şi conducte. Lucrau în poziţii incomode, ghemuiţi lîngă baia de ulei sau, dimpotrivă, căţăraţi pe motor. Cînd oboseau, erau alţii care abia aşteptau să le ia locul, după ce pînă atunci stătuseră în preajma lor, să le dea la mînă uneltele necesare... După cîteva ore de muncă, ieşi la iveală primul piston al motorului din babord.

— Ia-l, Muntene, strigă Nicorescu întinzîndu-i-l cu grijă, ca pe un trofeu de preţ. Ţie ţi se cuvine, fiindcă a ta a fost propunerea...

Costel luă pistonul în braţe, zîmbind mîndru şi urcă cu el pe punte. Îşi găsi un loc bun, la umbra comenzii, se aşeză gospodăreşte pe punte şi începu să cureţe cu peria de sîrmă zgura neagră, compactă ca un ciment, care se depusese pe calota pistonului. Curînd şi ceilalţi artilerişti avură trofeele lor şi se apucară de lucru : înşiraţi pe punte, cu bereta dată pe ceafă, cu mînecile suflecate, curăţau de zor pistoanele, schimbînd cîte o vorbă.

— E o plăcere să vezi cum se duce mizeria asta neagră, spuse Geană, rîcîind mereu cu peria de sîrmă. Se aşezase nu fără intenţie lîngă Niţu, nădăjduind că măcar astăzi va avea curajul să discute cu el deschis despre ceea ce-l rodea. Vezi cum rămîne metalul ? Sclipeşte de-ţi ia ochii, dincolo de zgură...

— Aşa-i totdeauna, spuse sergentul. Dacă te osteneşti, poţi să dai zgura la o parte şi să scoţi metalul la iveală...

— Ce vrei să spui, Niţule ?

Sergentul făcu un semn cu capul spre Costel care, la cîţiva paşi mai departe, era foarte absorbit de lucrul lui.

— Prietenul de colo, zise el. Ştii bine cum îl priveaţi la început. Avea omul un strat de zgură peste el, dar dedesubt se vede că era metal bun...

— Şi ce, parcă al tău e meritul că...

— N-am zis niciodată asta. E meritul tuturor: al echipajului, al tău, al meu...

— La început eu nu l-am înţeles pe Munteanu, se văită Geană. Îţi spun cu mîna pe inimă, frăţioare. M-aş fi purtat altfel cu el dacă...

— Ştii ce, caporale, vreau să-ţi spun o vorbă : nu-mi veni mie cu poveşti de astea. Te cunosc prea bine şi am cunoscut şi alţi oameni de soiul tău...

— Mă jigneşti, Niţule, şi încă pe nedrept.

— Lasă-mă să termin şi abia atunci să dai răspunsul. Poţi să nici nu-l dai ; dacă înţelegi e destul.

Caporalul Geană încercă să zîmbească :

— Spune, frăţioare. Eu am fost totdeauna receptiv la critică...

— Oameni ca tine, caporale, trebuie să apese pe cineva ca să se ridice ei. Aşa ai făcut tu cu Munteanu. L-ai găsit mai rău de gură, ţi-ai dat seama că-i omul faţă de care poţi poza fără primejdie în exigent, intransigent, cu spirit critic...

— Dacă o spunea altul în locul tău vedea pe dracu, frăţioare. Eu nu mă las calomniat. Am destule neplăceri şi fără asta.

— Tu, neplăceri ? se miră sergentul. Tu, care ai o părere aşa de bună despre tine ? Astfel de oameni nu pot avea neplăceri, caporale !

Geană oftă şi dădu amărît din cap :

— Ai uitat de tragere ? Sau crezi că nu m-am consumat cînd am văzut cum merge ? „Tunul savanţilor“, aşa ziceau toţi. Şi cînd colo...

— Savanţii tăi ar trebui să-ţi fie recunoscători. Le-ai împuiat capul cu formule şi calcule, ce mai vrei ? Timpul ăsta putea fi folosit mai bine la antrenamente. Ai văzut dacă nu m-ai ascultat ? S-a întîmplat precum ţi-am spus : în faţa ţintei toată teoria lor n-a mai valorat doi bani.

Mişcările periilor de sîrmă se iuţiră. Caporalul lucra plin de năduf şi, curînd la picioarele lui se adună o grămăjoară de pulbere neagră. El suflă peste perie, îşi şterse năduşeala de pe frunte cu mîneca şi se întoarse spre sergent:

— Dă-mi o ţigară, frăţioare. M-am apucat iarăşi să fumez, după asta. De ciudă, bineînţeles. Şi rezistasem fără tutun două luni în cap. Ce, crezi că-i uşor ?

Niţu puse uşurel pistonul jos, îşi scutură palmele de acelaşi praf negru şi aspru ca nisipul, apoi scoase pachetul de ţigări :

— Tu ai pornit-o rău de la început, caporale. Visai un succes uşor şi l-ai avut. Adu-ţi aminte cum îţi luceau ochii cînd te lăuda cineva. Oamenii tăi ştiau, într-adevăr, teorie. I-ai învăţat de toate. Şi ce trebuie, şi ce nu trebuie...

— Aşa-i, o recunosc deschis, dacă asta mai ajută la ceva. Crezi că...

— Eu m-am gîndit la o chestie, îl întrerupse Niţu. Nu ştiu dacă-ţi convine, cum eşti tu mîndru şi fălos...

— Las-o-ncolo, frăţioare. Eu, fălos ? M-aş lăsa luat la vale şi de un boboc, dac-aş şti că asta mă scoate din încurcătură. Mă cunoşti doar ; la atîtea şedinţe mi-am făcut autocritica. Ia zi, la ce te-ai gîndit ?

Sergentul trase din ţigară, cu lăcomie, cîteva fumuri la rînd, o aruncă peste bord, departe, privi cu regret în urma ei şi spuse :

— Oamenii tăi sînt aşi la partea teoretică, dacă îi scoli din somn la miezul nopţii, pot să-ţi spună pe de rost orice formulă...

— Chiar aşa, întări cu modestie Geană.

— Bun. Dacă tu i-ai învăţat teorie, dă-mi-i mie să-i învăţ partea practică. Pe urmă, raportăm să se întrunească o comisie...

— Crezi că se poate ?

— Cred. Aici, în şantier, printre picături, facem antrenamente tari cu ei ; Munteanu o să-i ajute şi el...

— S-a făcut, frăţioare, spuse Geană cu entuziasm. Eşti un tovarăş bun. Eu nu îndrăzneam să apelez la tine, mă gîndeam c-o să mă iei în rîs...

— Nu judeca oamenii după măsura ta, îl povăţui Niţu. Eu nu iau pe oameni în rîs la antrenament. Şi nici nu-i critic în adunări dacă nu înţeleg ce vor să facă...

Geană tresări şi se uită în jur... Nu cumva cei din preajmă au auzit vorbele sergentului? În faţa lui Niţu se arăta pocăit, gata să-şi recunoască şi să-şi îndrepte greşeala, dar această capitulare nu însemna că de acuma îşi recunoaşte public înfrîngerea...

— Dar asta-i o poveste veche, spuse Niţu nepăsător. Tu, caporale, vorbeşte cu oamenii şi de mîine încolo trecem la fapte.

— Mai aveţi mult, bă? întrebă Samson care de cîteva minute dădea tîrcoale pe punte.

— Ce-ţi pasă ţie? strigă Holban. Mai bine vezi ce ne dai la prînz, că azi am muncit, nu glumă.

— Vă dau, vă dau, îl linişti bucătarul. Crezi că rămîn nepăsător la iniţiativa voastră? O sprijin şi eu cum ştiu, şi aflaţi că ştiu cîteva lucruri!

Plecă mai departe, zîmbind misterios şi răsfoind din mers ediţia nouă de „Reţete de prăjituri". Singurul om căruia acceptă să-i dea amănunte privind meniul fu Costel Munteanu. De cînd cu baia în largul mării, bucătarul avea o atitudine plină de atenţie şi grijă faţă de „salvatorul" lui. Îl favoriza vizibil la masă, îi dădea porţii alese pe sprînceană, iar desertul i-l servea el însuşi, cu tot ceremonialul şi în cantităţi considerabile. Seara, în cazarmă, tot pe el îl întreba: „Bă, Muntene, îţi plac eclerurile? Mîine vreau să fac o încercare". Sau: „Muntene, mîine fac clătite. De care preferi, cu gem de piersici sau cu dulceaţă de vişine?" Măgulit, Costel dădea răspuns în auzul tuturor, deşi îl stingherea faptul că nimeni nu vrea să uite povestea cu salvarea...

— Încetaţi lucrul! strigă Pavel după ce şuieră nestingherit din siflee. Spălaţi-vă pe mîini, că masa e gata. Programul e program, băieţi, explică el şi adăugă făcînd un semn special din ochi: Învoiţii să se pregătească de plecare!

Parcă înţeleşi dinainte, toţi marinarii trecuţi pe listă refuzară biletele de voie:

— Filmul l-am văzut, e bun, dar nu merită să faci drumul pînă în oraş...

— Eu stau să văd „varietăţile“ la televizor...

— Eu n-am tricou curat...

— Hai că ţi-l dau pe-al meu.

— Nu-mi trebuie. Las' că mă duc duminica viitoare!

Pînă şi Holban, ale cărui relaţii cu liceenele din oraş deveniseră celebre pe navă, refuză să plece:

— Prefer să ascult muzică. Sînt obosit, am fost de cart azi-noapte...

Pînă seara tîrziu răsunară zgomotele muncii pe dragorul 42.

III

— Cum e, Muntene? Ce mai ştii de acasă? Cum te simţi în postura de cap de familie?

Costel surîse încurcat. Acest om, despre care aflase că are o fiică de seama lui, îl numea într-un chip atît de firesc „cap de familie“!

— Nici nu m-am deprins cu ideea, mărturisi el întinzînd un strat subţire de ulei între spirele negre ale unui resort. Cu toate că peste patru luni voi deveni tată... Am şi calculat: cînd oi trece în rezervă, am un fiu de un an şi trei săptămîni...

Maistrul Nicorescu rîse domol:

— Neapărat un fiu? Nu ştii că marinarii, prin tradiţie, au fete?

— Asta nu se aplică în cazul meu. Eram în permisie, explică voios Costel. E aproape o juma' de an de atunci. Vremea trece...

— Trece, confirmă gînditor Nicorescu. Întrebarea e cum trece. Dacă lasă vreo urmă şi ce fel de urmă...

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă ostaşul cam nedumerit.

Maistrul rîse iarăşi şi se aşeză un pas mai încolo, pe chepengul magaziei de muniţii. Îşi dădu cascheta pe ceafă, dezgolindu-şi fruntea înaltă, privi cu plăcere spre cerul fără nici un nor și începu să vorbească, uitîndu-se la Costel cam de jos în sus.

— Muntene, te-am auzit aseară vorbind cu Nițu despre cei de la tunul pupa. Nu-ți prea venea la-ndemînă ideea lui, să-i ajutați, nu-i așa ?

Costel simți că i se întețesc bătăile inimii. Ca să cîștige timp, se prefăcu ocupat să mute în ladă două piese identice, una în locul alteia. Mișcarea aceasta îl liniști și-i limpezi gîndurile ; ridică fruntea și spuse cu curaj :

— Păi cum să-mi vină la îndemînă, tovarășe maistru ? De ce să amestecăm lucrurile ? Fiecare culege ce-a semănat. Cînd curgea sudoarea pe noi la antrenamente, cei de la pupa studiau chimia. Se grozăveau mereu față de noi : „savanții", cică. Iar eu să-l ajut pe caporalul Geană, fiindcă și el m-a ajutat... să intru la arest ! E un schimb cam ciudat, nu vă supărați.

— Asta vroiam să aflu, spuse Nicorescu privindu-l țintă. Ai o nemulțumire personală contra lui Geană, este?

— Știți, timpul e scurt... De ce nu m-aș antrena eu, în loc să pierd vremea cu alții ? Tragerea următoare...

— Te ascunzi după deget, Muntene ? Eu m-am gîndit la toate astea înainte de a veni la tine. Știu povestea cu antrenamentul, cu timpul, cu „savanții" și așa mai departe, dar mai știu că nu-i asta cauza principală. Vreau însă să-ți spun un lucru : ajutîndu-i pe cei de la pupa, nu-l ajuți pe caporalul Geană.

— Cum adică ? Ce, nu-i el comandantul...

— Este, dar tunul ăsta nu se află în lună, ci aici, pe dragorul 42. Iar ca dragorul să fie socotit o navă bună, trebuie să aibă tunari buni.

— Are, tovarășe maistru, tragerea a dovedit.

— A dovedit numai pe jumătate. De ce te faci că nu pricepi ? Caporalul Geană a greșit. Și-a luat răsplata. Dacă nu-i ajutați pe el și pe tunarii lui, s-ar putea să mai greșească o dată.

Costel ridică din umeri : „treaba lor".

— Caporalul Geană ia notă proastă la trageri... Te-ar satisface asta ?

— În măsura în care-i dă lăudăroșenia peste cap...

— Eşti aşa de meschin ? Tu, care ai dovedit atîta spirit tovărăşesc cînd a fost vorba de viaţa unui om ?... N-aş crede, Muntene.

Maistrul scoase un băţ de chibrit şi începu să rîcîie tacticos picătura de anticorosiv care-i căzuse pe vîrful pantofului. Părea că a uitat de prezenţa ostaşului, ba începu să fredoneze o melodie mult preferată de echipaj, care răsuna de zece ori pe zi în difuzorul din sala maşinilor. Costel Munteanu se uită în jurul lui. Sus, pe comandă, caporalul Drăgan lustruia gospodăreşte antena subţire şi lungă, ca o nuia de oţel, a staţiei pe ultrascurte ; dincolo de bord se auzea cum cineva raşcheta bordajul, pregătindu-l pentru o vopsea nouă ; undeva, sub punte, pîrîia un ciocan pneumatic de bătut nituri, iar pe cheu, lîngă un autocamion cu piese, maistrul Delcea se certa cu cineva. „Trebuie să le spun odată şi-odată, gîndi. Tot au s-o afle pîn' la urmă... şi povestea asta mi-o reamintesc toţi, la orice pas..."

— Cu spiritul tovărăşesc e altceva, tovarăşe maistru. Nu spun că nu-mi lipseşte ; ca dovadă, vă jur că o să-i ajut din răsputeri pe cei de la tunul pupa. Dar întîmplarea cu fruntaşul Samson... Toţi mă laudă, mă iau drept erou... Şi-au făcut o impresie bună despre mine, asta mă bucură. Totuşi nu-i adevărat, nu l-am salvat eu... Pur şi simplu m-a apucat de picior şi m-a tras la fund : credeam că se joacă. Văzînd că nu-mi dă drumul, m-am agăţat de barcă... Atîta tot. Nu se poate spune că eu, intenţionat...

— Ştiam, răspunse Nicorescu încet. Am văzut totul de sus, de pe comandă...

— Ştiaţi ! Strigă Costel pălind. Atunci...

— Atunci ce ? Ţi-a stricat cu ceva ? Ba dimpotrivă, cred că ţi-a folosit. Oamenii te-au privit cu alţi ochi, s-au purtat altfel cu tine, iar tu, la rîndul tău, ţi-ai schimbat purtarea...

— E adevărat, am luptat să mă schimb. Nu voiam să le dezmint părerea... N-am reuşit să ajung înger totuşi...

— Fără modestie Muntene. Ştii bine că în ultima vreme tuturora le place cum te porţi. În fond, asta-i esenţialul.

— Da, dar să fiu lăudat pentru o faptă care nu-mi aparţine ?

— Ești lăudat nu numai pentru aceea. E drept, mai ai scăpări, ca acum cu Geană, dar povestea țesută-n jurul tău te-a ridicat cu mult. S-a întîmplat cum prevedea secundul...

— Știe și dumnealui ?

— Cum să nu ! Era lîngă mine, pe punte...

— Ce mă fac eu ? murmură Costel cu obrajii arzînd. La primul bilanț o să mă ridic, să spun tot adevărul...

— N-are nici un rost, zise neted șeful mecanic. Și să-ți explic de ce. Ia spune, Muntene, dacă aveai timp să te gîndești, dacă observai la timp, dacă-ți dădeai seama că Samson e în pericol și salvarea lui depindea de tine, ai fi șovăit ?

Costel se aplecă puțin înainte, încordat :

— Mă socotiți un laș ?

— Nu, nicidecum. Dar dacă-ți spune conștiința că ai fi făcut totul ca să-ți salvezi tovarășul, ce mai vrei ? Oamenii din echipaj văd în tine un erou și se mîndresc cu tine. Rămîi eroul lor, fiindcă altfel i-ai dezamăgi. Și, mai presus de toate, ai grijă să nu-i dezamăgești de acum în colo. Un erou trebuie să fie consecvent cu el însuși, chiar și-n faptele cele mai mărunte. Ți-ar fi așa de greu să-i ajuți pe cei de la tunul pupa ?

Costel îl privi cu ochi strălucitori și nu răspunse. Maistrul Nicorescu se ridică și-și îndreptă cascheta.

— Trebuie să aducem motorul nou, spuse. După ce-l montăm, putem socoti treaba terminată...

— Pot s-ajut și eu cu ceva ?

— Nu-i nevoie, zîmbi șeful mecanic. De acuma e treabă de strictă specialitate, profanii n-au ce căuta acolo. Aveți și voi destulă treabă aici...

Zicînd „aici“, Nicorescu privi semnificativ spre pupa și plecă.

În fața tunului Holban refăcea inscripția albă de pe scut : cîteva cifre înscrise într-un cerc alb, rezumînd denumirea postului de luptă. Lucra atent, încordat, scoțînd limba ca preșcolarii care desenează o pisică și depărtîndu-se din cînd în cînd, ca să-și admire opera.

— Parc-ai picta-o pe Gioconda, rîse Costel apropiindu-se de el.

— Vorba, că te mînjesc pe nas, spuse Holban amenințîndu-l cu pensula îmbibată de vopsea. Unde naiba chiulești, cînd alții...

— Ai dat de greu, îl compătimi Costel. Cînd lucrezi și tu ceva nu mai vezi nici în stînga, nici în dreapta. Eram la doi pași de tine, am rînduit completul de rezervă... Mai bine spune, cum îi ajutăm pe alde Geană ăștia ?

— Ha, ha, te-ai pocăit, care va să zică ! Nu ți-am spus eu că n-are rost s-o faci pe nebunul ? Mai bine de mine, tac și-mi văd de treaba mea și trăiesc liniștit.

— Dac-ai fi în locul meu, ai înțelege, șopti Costel. Sînt om, am și eu sentimente...

— Sentimente, pufni Holban, scărpinîndu-se cu coada pensulei după ureche. Aici nu ține cu d-astea. A zis sergentul să-i ajutăm pe ăia ? Îi ajutăm și gata. Cu șefii să nu te pui niciodată, că tot al doilea ieși. Asta a fost totdeauna principiul meu...

— Principiul tău e să te-ntorci după cum bate vîntul, Holbane. În realitate, asta înseamnă că n-ai personalitate...

— Te-a găsit filozofia, zise celălalt cu dispreț. Dacă ar fi după mine...

— Cam multă vorbă, spuse locotenentul apropiindu-se. N-ai de lucru, Muntene, și-i ții în loc și pe alții ?

Costel simți fiorul acela primejdios care-i preceda totdeauna izbucnirile. Pînă acum lucrase, în timp ce Holban se mocăia de azi-dimineață să scrie cîteva litere pe tun, dar locotenentul n-avea de unde să știe asta și-l privea ca pe unul care trage chiulul. Se stăpîni cu greu și răspunse :

— Adineauri am terminat cu piesele de rezervă, tovarășe locotenent. Să spună Holban.

Dănilă privi întrebător spre Holban, care se uita absorbit la cutia cu vopsea, de parcă ar fi văzut acolo cine știe ce minune. „Ce să răspund ? El îl ceartă pe Munteanu că stă degeaba ; dacă-i spun că nu-i adevărat înseamnă că-l contrazic. Munteanu se lăuda cu personalitatea ; să-l văd pe unde scoate cămașa personalitatea asta a lui“... Locotenentul, văzînd că răspunsul întîrzie, se întoarse iarăși spre Costel :

— Să văd ce-ai lucrat, Muntene, o să mă conving singur dacă spui adevărul...

Ostaşul se lumină la faţă şi alergă să deschidă lada metalică, vopsită cenuşiu ca toate lucrurile de pe punte, bucurîndu-se că-şi poate dovedi dreptatea. Locotenentul văzu din prima privire că soldatul nu-l minţise, dar mai întîrzie puţin asupra lăzii, controlînd piesele şi întrebîndu-se ce să-i spună. Îl bănuise pe nedrept, iar verificarea aceasta era, într-un fel, jignitoare. „Totuşi eu sînt comandantul. Sînt dator să-l controlez cu exigenţă“... Scuza aceasta nu-l mulţumea. Educaţia oamenilor începuse să-l pasioneze, dar îşi dădea seama că pînă s-ajungă la stăpînirea unor căi sigure şi bune şi drepte trebuia să meargă pe dibuite, să comită mici nedreptăţi, să sufere înfrîngeri din care să tragă învăţăminte. Uneori rămînea seara la navă. Nu-l prea atrăgea cămăruţa lui încă goală şi neprimitoare, în care nu se hotăra să cumpere prea multe lucruri înainte de sosirea Mioarei. În asemenea seri, cînd totul se liniştea pe navă, iar el se culca cu mîinile sub cap în cuşeta îngustă, se îndoia grozav de el însuşi. Fiecare pas pe drumul meseriei de pedagog îl costa un preţ prea mare, se gîndea atunci. La anul, lucrînd în condiţii asemănătoare, cu alt contingent de oameni, în general asemănători cu cei de acum, va şti de la-nceput cum să se poarte. Dar pînă atunci, actualii subordonaţi aveau de suferit de pe urma stîngăciei lui. În asemenea seri locotenentul se compara cu un medic începător, care provoacă suferinţe bolnavilor, încercînd pe viu să afle metoda de a-i izbăvi de suferinţe. Se întreba ce vor fi gîndind despre el oamenii aceştia, ce forţă îi determină să-l asculte şi să se supună voinţei lui, chiar atunci cînd el le dă o indicaţie greşită sau ia o hotărîre care nu e cea mai bună. În asemenea seri, locotenentul îşi poruncea să gîndească profund înainte de a spune fie şi lucruri lipsite de însemnătate, să cîntărească cu greutăţi farmaceutice dreptatea pe care era chemat s-o împartă, să nu se ia după aparenţe şi să nu nedreptăţească pe nimeni, tocmai fiindcă oamenii aceştia au încredere în el şi n-ar protesta nici măcar cînd el ar comite o greşeală evidentă... Dar viaţa de fiecare zi îl punea în situaţii dintre cele mai diferite, parcă anume alese încît să-l pună în încurcătură...

— Bine, Muntene, văd că ai lucrat temeinic, spuse el, nemulţumit că trebuie să-şi recunoască făţiş bănuiala nedreaptă. Totuşi, ăsta nu-i un motiv ca să-i sustragi pe alţii de la lucru...

— Am înţeles, spuse Costel ostăşeşte.

Nemulţumirea locotenentului crescu. Ostaşul nu-şi îngăduie să-l contrazică, răspunde „am înţeles", dar asta nu spune mare lucru. De cîte ori nu primim răspunsul docil „am înţeles" cînd subordonatul e convins că n-ai dreptate şi în sinea lui te dezaprobă ?

— Ce-ai înţeles ? întrebă iritat Dănilă, spre uimirea ostaşului. Ce-ai înţeles, tovarăşe ? Ţi-am dat eu vreun ordin ?

— Mi-a venit aşa, automat, îndrăzni Costel. Aşa se zice...

— Automat ! Dar ce, eşti robot ? N-ai cap personal să judeci ? Trebuie să-ţi servească cineva ideile de-a gata, iar tu să spui „am înţeles" ?

Se întrerupse. Nu, nu spusese ce trebuia. Munteanu ar fi putut crede cu totul altceva, de pildă că lui, locotenentului Dănilă, nu-i plac formulele regulamentare. Ori adevărul este altul : soldatul spune cu prea mare uşurinţă, la tot pasul, „am înţeles", chiar şi atunci cînd nu înțelege de loc. Așteaptă să se ţină un om toată ziua după el şi să-i zică : nu face asta, fereşte-te de cealaltă, du-te afară la înviorare, asta-i în folosul tău, prostule, îţi pune sîngele în mişcare, îţi dă oxigen, îţi mlădiază muşchii, iar el răspunde „am înţeles", pleacă în fugă şi se piteşte în cel mai ascuns cotlon, unde nu-l poate găsi nimeni, într-o barcă răsturnată pe chei, în dosul bucătăriei, în magazia de dragaj sau după un morman de centuri de salvare ; consumă pentru asta de zece ori energia pe care ar trebui s-o consume la înviorare, iar cînd îl prinzi şi îl cerţi şi-i spui să nu se mai întîmple, răspunde iarăşi senin „am înţeles" şi a doua zi o ia de la capăt... Dar cum să-i explici toate astea lui Costel Munteanu şi altor cîteva zeci de-alde Costel Munteanu ? Cum să te faci înţeles de ei, înţeles în adevăratul sens al cuvîntului, fără a folosi numai puterea pe care ţi-o dă gradul şi funcţia de comandant, în faţa căreia soldatul răspunde totdeauna „am înţeles" ?

La toate acestea se gîndea locotenentul Dănilă pe cînd soldatul din faţa lui, în poziţie de drepţi, cu trupul ţeapăn şi cu supunerea oglindită pe faţă, aştepta urmarea. „Oare dacă i-aş ordona să sară în apă, să-mi aducă o mînă de nisip de la fundul mării, tot aşa ar răspunde ? Sînt sigur că da. E ostaş şi eu sînt comandantul lui..."

— Ascultă, Muntene, zise locotenentul cu blîndeţe, dispus să ia totul de la capăt şi să lămurească definitiv problema. Fiecare om are cap şi gîndeşte. De ce să aştepţi la tot pasul îndemnuri, observaţii, de ce să fii împins de la spate ? Omul trebuie să manifeste iniţiativă... Se întrerupse, puţin descumpănit de privirea fixă, concentrată, a soldatului. „Nici acum n-am nimerit-o gîndi. Totuşi trebuie să merg pînă la capăt..." Uite, să-ţi dau un exemplu. Vezi foarte bine cît avem de lucru, ştii că ne grăbim, cu toate astea, dacă ţi-ai terminat de făcut ceea ce erai obligat să faci, nu te-ai gîndit să mergi colo, la motorişti, să le dai o mînă de ajutor...

— Raportez că l-am întrebat pe tovarăşul maistru. Dînsul spunea că n-am la ce ajuta acum. E treabă de specialitate...

— Aşa ?

Locotenentul se întoarse brusc şi plecă. „Plecarea asta e mai curînd o fugă, o fugă în urma unei greşeli, dar ce naiba altceva aş fi putut să fac ? Cred că se uită după mine şi se miră : ce l-a apucat pe locotenentul nostru, de ce s-a agăţat de mine ?... I-am făcut o nedreptate, şi asta pentru că mi s-a părut ceva, că m-am lăsat dus de o impresie superficială..."

Dar Costel Munteanu nu se simţea nici pe departe nedreptăţit. El îi făcu cu ochiul lui Holban şi-i zise victorios:

— Ai văzut, măi, că dreptatea învinge totdeauna ? Ca şi atunci cu băutura din parc, ştii tu. Ai tăcut şi de data asta ca un laş. Dacă erai în locul meu, ai fi pus capul în pămînt, să nu-l contrazici pe şef. Iar el ar fi rămas cu impresia că tragem chiulul...

— Tot colţos ai rămas, Muntene, rîse Holban amestecînd cu pensula în cutia cu vopsea.

IV

Divizionul de dragoare rămase în larg toată săptămîna. Navele intrară în port sîmbătă dimineaţa şi comandantul divizionului, care petrecuse ultima noapte pe comandă alături de ceilalţi ofiţeri, se adresă lui Gheorghiu :

— Acuma, direct în oraş. Bem un coniac şi o cafea, pe urmă tragem un somn în lege...

— Ar fi şi timpul, spuse secretarul de partid mîngîindu-şi barba crescută peste noapte. Îmbătrînim, tovarăşe comandant.

— Cînd eram locotenent, veneam de la bal direct la navă, şi nu mă cunoştea nimeni că-s nedormit...

— Urît arată cheiul fără noi, spuse Gheorghiu îndreptîndu-şi binoclul către ţărm. Dar ce se întîmplă ? A venit maşina. De unde ştia şoferul că intrăm în port ?

— Mister, glumi comandantul ascunzîndu-şi mirarea.

După ce acostară, misterul se lămuri : comandantul divizionului era chemat de urgenţă la şedinţa consiliului politic.

— Ce să fac ? spuse el zîmbind. Bei cafeaua fără mine, tovarăşe Gheorghiu.

— Nu, nu plec. Vă aştept aici. Nu ne-am despărţit o săptămînă întreagă, şi tocmai acum să vă las singur ? Cafeaua poate să mai aştepte.

Comandantul îl ameninţă în glumă cu degetul şi se urcă în maşină, iar Gheorghiu intră în biroul specialiştilor, unde ofiţerii statului major se adunaseră pentru bilanţ.

— A mers bine şi de data asta, spuse şeful de stat major, un căpitan-locotenent înalt şi frumos. Planul se îndeplineşte punct cu punct şi oricine ar veni să ne examineze...

— Aveam şanse să declarăm toate navele fruntaşe, confirmă Nicoară. Dacă nu intra „nava doi“ în reparaţii...

Gheorghiu îşi scoase cascheta şi-şi îndreptă faţa către ventilatorul din capătul mesei, care vîntura zadarnic aerul fierbinte.

— Cald al naibii astăzi...

— Treizeci de grade la umbră, şi mai e pîn-la prînz...

— Vorbeaţi de „nava doi“, reluă Gheorghiu. Ei vor să încerce totuşi. Au de gînd să scurteze staţionarea în şantier.

— Tot degeaba, spuse şeful statului major, şi-şi turnă un pahar cu apă.

— Prima piedică e tragerea, adăugă Nicoară făcîndu-şi vînt cu un ziar. Au greşit-o atunci, la aplicaţie... Nu văd cum au s-o dreagă.

Specialistul în arme sub apă, căpitanul-locotenent Spirea, îl contrazise :

— Ar putea s-o dreagă. Numai dacă li se dă aprobarea să repete tragerea...

— Asta necesită pregătire, dom'le, spuse Nicoară. Nu-i ca la dragaj. Aici ai sucit ţeava cu un milimetru şi proiectilul se duce la dracu-n praznic. Cînd să-i mai pregăteşti ? Nu uita că sînt în revizie...

— Ori una, ori alta, adăugă şeful de stat major. Să-i lăsăm să-şi vadă de reparaţii liniştiţi. Ne prezentăm cu celelalte nave, nu-i destul ?

— E cea mai sănătoasă soluţie, spuseră ceilalţi.

Gheorghiu îşi aprinse o ţigară şi privi îngîndurat fîşiile albastre de fum atrase irezistibil de ventilator.

— Mă duc pe la ei, să văd cum stau. Şi să-i consolez la nevoie...

— De ce ? se miră şeful de stat major. Nu-i nici o tragedie. Le explicaţi că, din motive obiective, nava lor nu mai intră în examen.

Gheorghiu îşi aminti că în aceiaşi termeni îi vorbise şi el lui Florian. „Ce simplu pare cînd judeci lucrurile de la distanţă“, îşi zise. Spirea, specialistul în arme sub apă parcă-i ghici gîndul :

— Nici unul dintre noi, în locul lor, nu s-ar bucura prea mult. Oamenii au muncit luni de zile şi nici acum, în şantier, nu stau de pomană...

Secretarul comitetului de partid stinse ţigara pe jumătate fumată şi se ridică hotărît.

— Am plecat. Dacă vine tovarăşul comandant, să-mi trimită şi mie maşina la şantier...

„Nu poţi face toate lucrurile deodată, gîndi el pornind pe şoseaua asfaltată care mărginea golful. O navă-n reparaţie aproape că nu contează, cînd tot divizionul a ieşit bine..." Întîlni doi ostaşi ale căror chipuri îi părură cunoscute încă de departe. „Sînt de-ai lui Florian", gîndi, bucurîndu-se fără să ştie de ce. Marinarii îl salutară cu însufleţire şi dădură să treacă mai departe, dar îi opri cu un gest:

— Ce-i cu voi, Cristea ? Unde aţi plecat ?

— Mergem să luăm tahometrele de la verificat, spuse caporalul Cristea. După ce le instalăm, motoarele sînt gata de probă.

— Cum, tovarăşe, aşa repede ? Parcă era planificat să staţi în şantier trei săptămîni...

— Ce să facem trei săptămîni acolo, tovarăşe căpitan de rangul doi ? Ne aşteaptă marea, avem treburi mai importante.

— Ne-am ţinut de cuvînt, adăugă celălalt motorist. Am zis să scurtăm timpul de staţionare...

— Bravo, băieţi ! Daţi-i zor, dar aveţi grijă. Să n-aud că aţi făcut treabă de mîntuială. Calitatea...

— Se poate, tovarăşe rangul doi ? surîse Cristea. Doar sîntem de meserie. Şi dacă nu-i ceva în regulă, motorul se răzbună tocmai acolo, în larg...

— E limpede, făcu Gheorghiu. La revedere !

— Să trăiţi, tovarăşe căpitan de rangul doi !

Privi o clipă în urma lor şi se simţi mîndru.

Cînd trecu schela dragorului 42, găsi acolo atmosfera obişnuită a navelor în şantier : lîngă lansatorul de grenade antisubmarine se învîrtea un civil cu un şubler în mînă ; sus, pe comandă, cîţiva ostaşi montau catargul făcînd mare gălăgie la întinderea sarturilor ; de la motoare păcăni de cîteva ori un auxiliar care pornea, dar se oprea îndată...

— Bine-aţi venit pe la noi, îl salută Florian, şi Gheorghiu îi strînse mîna bucuros, ca după o despărţire îndelungată.

— Cum merge ? întrebă.

Comandantul dragorului 42 răspunse cu voioşie :

— Conform planului, cu mici decalări pe ici pe colo. Dar ceilalţi ? Cum a fost în larg ?

— Foarte bine, murmură Gheorghiu. Vor candida toate navele la titlu. Afară de voi, fireşte. După ce parcurgeţi etapa asta, în septembrie, întrunim iar comisia. Numai dacă nu vă răzgîndiţi... Ce strîngi din măsele, tovarăşe Florian ?

— Noi, tovarăşe Gheorghiu, nici nu ne gîndim să lăsăm treaba pentru toamnă. Dăm examen acuma, cu toate navele odată...

Din tambuchiul sălii maşinilor răsări capul lui Nicorescu. Văzînd că au un oaspete, şeful mecanic ieşi repede pe punte şi se apropie. Purta o salopetă neagră fără epoleţi, cu mînecile suflecate pînă la coate. Cînd Gheorghiu îi întinse mîna, el ezită :

— Iertaţi-mă, sînt plin de ulei...

Gheorghiu îi strînse rîzînd braţul puternic şi-l întrebă cum merge.

— Nu spun, că e secret militar, răspunse Nicorescu cu o glumă veche, folosită de cînd lumea în marină. Mai bine spuneţi dumneavoastră dacă ne primiţi la examinare...

— E complicat, oftă secretarul comitetului de partid. La divizion se spune că n-ar avea rost să riscăm, întîrzierea nu mai poate fi recuperată...

— Bine, dar noi n-am întrerupt pregătirea, stărui Florian. Au lucrat oamenii şi-n timpul liber...

— Îmi închipui. Cred că au slăbit cu toţii, spuse Gheorghiu mustrător. Nu mai ştiu de somn, de televizor, de sport...

Comandantul navei strînse iarăşi maxilarele.

— Nu-i chiar aşa, mormăi el. A fost o iniţiativă de masă pe care am încurajat-o. Ştiu că uneori am încălcat programul, dar vă garantez că s-a lucrat temeinic.

— Bine, tovarăşe Florian, dar etapa are un număr de ore de specialitate. O parte din ele le-aţi consumat cu revizia...

Florian îl privi cu mirare :

— Tovarăşe căpitan de rangul doi, vreau să vă întreb ceva, dar cinstit, ca de la om la om : sînteţi pentru, sau împotriva noastră ?

— Ce te aprinzi aşa ? rîse Gheorghiu. Ţi se pare că pun întrebări de încuietoare ? Atunci să-ţi explic : cînd o să vă susţin, îmi vor pune alţii întrebările acestea, şi trebuie să mă duc cu lecţia-nvăţată. Specialiştii vor face scandal că aţi redus orele de specialitate, că aţi trecut superficial peste probleme şi aşa mai departe. Trebuie să am argumente tari ca să-i conving...

— Atunci poftiţi sus, în comandă, spuse Florian. Să vă dau pe concret argumentele...

*

După vreo două ore, Gheorghiu plecă de la bord cu mulţumirea întipărită pe faţă. Maşina venise şi-l aştepta ; cînd se apropie de ea, şoferul deschise prevenitor uşa.

— Tovarăşul comandant s-a întors ?

— Nu, răspunse şoferul. A dat telefon după dumneavoastră la divizion şi m-a trimis aici. Vine şi dînsul peste vreo oră.

Maşina porni în goană de-a lungul cheiului şi secretarul închise o clipă ochii. Îşi simţea pleoapele arzînd, dar vizita la dragorul 42 şi lucrurile aflate acolo îi alungaseră celelalte semne ale oboselii. Ţinînd volanul cu o mînă, şoferul o întinse pe cealaltă şi deschise geamul din dreptul pasagerului său. Curentul de aer îi făcu bine ; secretarul îşi trecu palmele peste frunte, peste ochii înroşiţi şi cînd coborî din maşină se simţea excelent.

— Ar trebui să vă revizuiţi părerile în legătură cu ei, spuse intrînd în birou. Au scurtat la jumătate staţionarea în şantier, iar între timp au făcut şi pregătire.

Nicoară tocmai îşi aprindea ţigara şi-şi întrerupse gestul la jumătate. Ceilalţi ofiţeri se întoarseră spre secretar, dar nici unul nu spuse nimica.

— Nava doi vrea să dea examen la termenul fixat. Singurul lucru care-o încurcă e tragerea. Dacă s-ar repeta tragerea navală...

— Imposibil, spuse Nicoară. Ştiţi bine cît costă un proiectil.

— Economia pe care au făcut-o ei în şantier compensează proiectilele pe un an întreg, răspunse Gheorghiu domol.

— Şi dacă dau greş şi acum ?

— Controlează-i, vezi cum s-au pregătit, ajută-i. Ofiţerul lor cu artileria e tînăr, în primul an de ambarcare. Trebuia sprijinit mai mult. Nici acuma nu-i tîrziu. E-n joc onoarea artileriei...

— Onoarea artileriei ? Tocmai că n-aş vrea s-o pun în joc. Eu personal nu văd cum...

— Să nu pornim cu idei preconcepute, strigă Spirea care de obicei era foarte calm şi politicos. Dacă vrem neapărat să găsim cuiva nod în papură...

— Nu caut nod în papură, ripostă Nicoară, dar nici nu vreau să prezint la examen oameni slab pregătiţi. Fiecare are o răspundere, şi le ştie pe-ale lui.

Gheorghiu se apropie de el, domolindu-l prin simpla prezenţă, calmă şi liniştitoare.

— Tovarăşe Nicoară, de unde ştii că-s nepregătiţi, de vreme ce nu i-ai examinat ? Au restrîns orele de expuneri teoretice, au renunţat la demonstraţii şi explicaţii şi au făcut antrenament. Oamenii sînt entuziaşti, iar asta...

— Mă pricep niţel în materie de tunuri, făcu ironic specialistul cu artileria. Doar cu entuziasmul nu poţi face un tun slab să tragă bine. Rezultatul nu se măsoară după sentimente, ci după foaia de arbitraj !

Sosirea comandantului întrerupse discuţia. La intrarea lui, toţi se ridicară.

— Tovarăşi, am fost la şedinţa consiliului politic. S-au discutat măsurile pentru 23 August. Vedetiştii şi-au sporit angajamentul. Vor prezenta toate navele la examen ; comandantul lor, într-o pauză, mi-a spus că vor să aibă sută la sută nave de frunte...

Ceilalţi tăcură. Vestea era neaşteptată şi schimba oarecum şi situaţia.

— Şi noi am putea încerca... zise Spirea răsucind în mînă un manual de apărare antisubmarină.

— N-o să iasă nimic, mormăi Nicoară. Mai bine nu te avînţi decît să apari la bilanţ cu angajamentul neîndeplinit.

— Despre ce este vorba ? întrebă Muşatescu, deşi îşi dăduse seama care era obiectul discuţiei.

— Am fost la dragorul 42, tovarăşe comandant, spuse Gheorghiu. Oamenii de acolo au realizat lucruri frumoase. Au scurtat staţionarea în şantier şi au ţinut pasul cu planul de pregătire... Acuma vor să se prezinte la examen, conform angajamentului iniţial.

— Cu şanse minime, spuse Nicoară.

— Rămîne de văzut, ripostă Spirea.

— Şanse totuşi există, îl susţinu Gheorghiu.

Comandantul zîmbi şi făcu un semn cu mîna:

— Nu vă grăbiţi, tovarăşi. Cum să hotărîm soarta unui echipaj aşa, din birou? Facem altceva: luni lăsăm totul la o parte şi mergem la ei, în şantier. Ne convingem pe concret cum stau lucrurile, îi ajutăm la nevoie, iar după aceea o să ştim precis ce avem de făcut!

V

Cînd dragorul 42 ieşi în probe, pentru verificarea mecanismelor, Florian alcătui un plan bogat şi amănunţit, astfel ca fiecare minut al marşului să fie folosit din plin pentru recuperarea timpului petrecut în şantier. Înainte de plecare, el organiză un scurt bilanţ. Adunaţi la pupa, sub tenda albă, marinarii ascultau în tăcere cuvintele comandantului de divizion, care-i felicita pentru munca lor avîntată. Laudele comandantului le mergeau la inimă, dar ei se străduiau să nu arate acest lucru; numai cînd le spuse că după calculele inginerilor, economiile realizate prin reducerea staţionării în şantier şi executarea unor lucrări cu mijloace proprii se ridică la cîteva sute de mii de lei, surpriza tuturor fu atît de mare, încît începură să aplaude. Surîzînd, Muşatescu aplaudă şi el, apoi continuă:

— Fapta aceasta e frumoasă şi se înscrie cu cinste în cartea tradiţiilor divizionului nostru. Ea va fi consemnată în jurnalul unităţii, ca un exemplu de abnegaţie în îndeplinirea îndatoririlor ostăşeşti. Mulţumesc întregului colectiv de pe navă şi am convingerea că acest colectiv va reuşi şi mai departe să-şi îndeplinească hotărîrile. Eu am dat aprobarea să concuraţi la titlu o dată cu celelalte nave şi sper că n-am greşit... De altfel, vreau să mă conving personal de asta. Voi merge cu voi în larg. Se întoarse spre Gheorghiu, care stătea în dreapta lui: Aveţi ceva de spus?

— Nu, nimic deosebit. Doar că am luat legătura cu redacţia „Marinarii patriei“. Echipajul va fi fotografiat în gazetă, ca să afle toată marina despre fapta lor.

— Foarte bine. Tovarăşe Florian...

Comandantul navei învălui cu o privire rapidă întreg frontul. Pe puntea îngustă marinarii stăteau aliniaţi pe două rînduri, cu faţa spre centrul navei, frontul obişnuit pe care îl văzuse de sute de ori. La un pas de el, în dreapta şi-n stînga, întîlni chipurile cunoscute ale oamenilor săi : erau cam traşi la faţă, unii dintre ei mai palizi ca de obicei, dar privirile le străluceau.

— Ne-aşteaptă marea cu încercările şi greutăţile ei, spuse el încet şi limpede. Avem în restanţă cîteva activităţi importante : lansarea drăgii mecanice şi magneto-acustice, acţiunea navei în teren infectat radioactiv, exerciţii de vitalitate şi, bineînţeles, tragerea. Unele dintre ele le vom executa chiar azi, în timpul marşului de probă, ca să cîştigăm timp. Vă cer să depuneţi tot interesul, ca şi pînă acum. Îndeplinirea angajamentului e în mîinile noastre!

Cînd se dădu liber de la bilanţ, marinarii începură să comenteze cu însufleţire veştile. Şi erau, într-adevăr, veşti importante !

— Cîteva sute de mii, ce-s de colea ? zise mîndru sergentul Niţu, pe cînd se îndrepta spre prova.

— De-aş avea eu măcar un sfert din ei ! oftă Holban cu haz.

— Ce-ai face ?

— Mi-aş lua un „Fiat“ albastru şi aş plimba fetele cu el.

— Bună idee ! strigă Costel Munteanu. Dar pe fete le-ai întrebat dacă vor să vină cu tine ?

— Se cheamă că am trecut pragul, zise Niţu cu seriozitate. Rămîne să vedem ce fac alde Geană la tragere...

Îi ajutaseră cu sîrg pe cei de la pupa. Costel îşi petrecuse ceasuri întregi la tun cu Stere, făcuseră exerciţii pe ţintă mobilă — instalaseră pentru asta pe cheu doi stîlpi şi o sîrmă pe care se plimba macheta unui avion — şi Stere devenise tot mai îndemînatic. Un singur lucru nu aveau cum să realizeze acolo, în timpul antrenamentelor : balansul navei proprii, care era una din cauzele primei lor nereuşite...

— Ce ziceţi de asta, frăţioare, întrebă Geană apropiindu-se de tunarii din prova. Organizaţia noastră are cu ce se mîndri...

— Are, dar greul n-a trecut, spuse Niţu. Cînd mă gîndesc la tragere, am emoţii...

— Lasă, frăţioare, că de data asta merg la sigur. Să nu vă prindă mirarea dacă obţinem un rezultat mai bun decît al vostru. Oricum, ştie toată lumea că avem o pregătire teoretică mai solidă...

Niţu făcu un semn către ai lui : „Auziţi, măi, ce spune ăsta !“ apoi se apropie de urechea lui Geană, ca şi cum i-ar fi făcut o confidenţă :

— Domol, caporale, că avem memorie bună. Mai bine vorbeşte cu ei, să nu moţăie colo în larg. E mare de gradul trei, tocmai bună pentru antrenament...

— Ai dreptate, murmură Geană, gîndindu-se că marea de gradul trei reprezintă „punctul lui critic“, cînd nu se simte bine şi ar sta aşa culcat şi cu ochii închişi, să nu mai vadă linia orizontului bîţîindu-se. Numai că te-aş ruga ceva, Niţule. Ocupă-te de ei şi-n marşul ăsta, eventual să facem schimb. Recunosc că ai mai multă experienţă...

Poate că pe altul l-ar fi măgulit aceste cuvinte, dar Niţu înţelesese adevărata intenţie. „Eşti deştept, caporale, gîndi : în caz de nereuşită, vrei să te speli pe mîini : Niţu i-a instruit, şi cămaşa-i mai aproape decît haina ; poate n-a vrut omul să i-o luăm înainte, şi are dreptate, e un aspect pozitiv, tovarăşi, dragostea pentru postul de luptă pe care-l comandă... Nu, „frăţioare !“ E drept că-i mai comod să stai la adăpost de riscuri, ştiindu-ţi treaba rezolvată de altul, dar de data asta n-o să-ţi meargă...“ Se apropie iarăşi de urechea lui :

— Caporale, să-ţi spun un secret. La tragerea asta are şi comandantul de tun partea lui. Pe tine cine te antrenează ? Trebuie să faci şi tu exerciţii, fiindcă la tragere o să participi personal. Nu te fofila, caporale, că nu ţine !

— Ei, mă fofilez ! Ziceam şi eu aşa, frăţioare, să ne mai dai o mînă de ajutor. Nu-i un motiv să interpretezi greşit sau să mă ironizezi de faţă cu ostaşii...

„Cu tine nu mai termină omul niciodată, îşi spuse Niţu înciudat. Mîine-poimîine mă critici că încalc regulamentul, că îţi scad autoritatea în faţa soldaţilor. Se vede că n-ai învăţat destul din ultimele întîmplări..."

Dar caporalul Geană învăţa. Insuccesul la tragere îi mai scăzuse din siguranţa de sine pe care o afişa la tot pasul ; iar metoda lui, de a se ridica apăsînd pe altul, metodă pe care o aplica mai mult sau mai puţin conştient, avea tot mai puţini sorţi de izbîndă. I-o spusese, în alţi termeni, maistrul principal Nicorescu cu cîteva seri în urmă.

...Şeful mecanic ieşise pe punte, după obiceiul lui, să fumeze, şi caporalul hotărîse să profite de acest răgaz.

— Tovarăşe maistru, aş vrea să vă cer părerea într-o chestiune de importanţă vitală pentru mine.

— Te ascult, Geană.

— Ştiţi... aş vrea să-mi fac dosarul pentru intrarea în partid şi nu ştiu dacă e momentul potrivit...

Nicorescu se încruntă auzind ultimele cuvinte. „Momentul potrivit ! Oare omul ăsta vrea să se strecoare toată viaţa printre împrejurări favorabile şi nefavorabile ?" Îl compară în gînd cu un planorist care aşteaptă curentul de aer cel mai convenabil ca să mai facă un salt de cîteva sute de metri. În tinereţe, maistrul se ocupase de acest sport şi învăţase de la piloţii mai vechi că e o mare artă să prinzi momentul potrivit ca să cîştigi înălţime...

— Tovarăşe Geană, dorinţa ta e firească şi mă bucur aflînd că te îndrepţi către organizaţia de partid. Numai că nu-mi place cum pui problema. Momentul potrivit... Ştiu eu ? Oare dorinţa de intrare în partid depinde de momente ?

— Poate nu m-am exprimat prea clar, murmură Geană încurcat. Mă gîndeam că dac-aş face cererea acum, tovarăşii au în vedere rezultatele postului de luptă şi m-ar critica — pe bună dreptate, desigur — se grăbi el să adauge.

— Şi ţi-e teamă de critică ? Aştepţi să se uite situaţia asta ca să nu fii tras la răspundere în adunare ? Cine nu ştie să dea seamă de faptele lui, cine nu înţelege deplin rolul criticii şi autocriticii, înseamnă că nu-i destul de pregătit pentru a deveni comunist. Întrebarea — înţelegi Geană ? — întrebarea este nu dacă ai ales bine momentul, ci dacă eşti pregătit !

Caporalul trase cu coada ochiului în jur, să vadă dacă nu-i cineva prin preajmă, apoi se gîndi că într-adevăr n-a ales bine momentul pentru această discuţie.

— Tu nu eşti pregătit, tovarăşe Geană, reluă Nicorescu încet dar ferm. Nu, nu-i vorba dacă cunoşti Statutul şi dacă ai studiat documentele, ci de pregătirea ta interioară, sufletească. Ţii încă prea mult la propria ta persoană, te preocupă interesul tău mai mult decît soarta colectivului. Adu-ţi aminte că l-ai criticat pe Niţu nu o dată, şi nu pe drept. Tu eşti secretarul, ai o anumită autoritate în organizaţie. Oamenii te cred pe cuvînt. Te-ai întrebat ce gîndeau despre sergent atunci ? Poate le-ai zdruncinat încrederea în el...

— Nu, oftă caporalul. Au destulă încredere şi aşa ; ştie să lucreze cu ei, toţi îl ascultă...

— Atunci nu te-ai gîndit că zdruncini încrederea echipajului în tine, în propria ta capacitate de a aprecia lucrurile ?

Geană nu răspunse.

— Vezi, Geană ? La noi se spune adesea, şi pe bună dreptate : urmaţi exemplul comuniştilor, faceţi ca ei ! Ai fi dorit ca în adunare să-ţi urmeze şi alţii exemplul ? Să critice neprincipial, mînaţi de orgoliu ?

— Nu m-am gîndit la asta, tovarăşe maistru. Dar nu-i timpul trecut. Vă mulţumesc că mi-aţi arătat adevărul, că m-aţi ajutat să văd drumul cel bun...

„Oare e sincer ? se întreba Nicorescu ascultîndu-l. Oare vede într-adevăr drumul cel bun, sau spune aceste vorbe din oportunism ? Să-l cred, în numele încrederii în partea bună din firea omenească ?“

— Eşti liber să-ţi faci dosarul şi mîine dacă vrei. Nu te opreşte nimeni. Nimeni altcineva decît propria conştiinţă. Comunismul reprezintă tot ce are societatea noastră mai înaintat, mai bun, mai devotat interesului general. Întreabă-te singur în ce măsură ai aceste calităţi sau cît eşti de hotărît să le dobîndeşti. Cînd vei avea răspunsul clar, atunci să ştii că e *momentul potrivit !*

Geană îşi amintea deseori această discuţie. Şi-o aminti cu atît mai mult acum, lîngă tun, vorbind cu sergentul despre antrenamentele din larg.

— O să-ncerc să mă descurc, murmură el. Fiindcă acum trebuie să-mi iau revanşa acolo, în faţa ţintei !

— Aşa-mi placi, caporale, strigă Niţu. Mai multă încredere, mai mult curaj. Dă pildă oamenilor tăi, doar le eşti comandant !

Geană nu-l mai auzi. Pe navă răsunară soneriile de alarmă şi el alergă, împreună cu toţi ceilalţi, să-şi ocupe postul de manevră.

★

Comandantul divizionului şi specialiştii urmăreau cu interes tot ce se întîmplă pe navă. Echipajul se mişca repede, acţiona precis, nu se cunoştea că întrerupsese pregătirea. La incendiu şi la alarma chimică, la exerciţiul la lansarea drăgii, în fiecare împrejurare vedeau ca-ntr-un vîrtej chipurile hotărîte ale marinarilor : alergau cu furtunul de incendiu spre locul presupusului foc sau cu scînduri şi unelte pentru a astupa gura închipuită din bordaj ; îmbrăcau cu îndemînare echipamentul de protecţie antichimică ; mînuiau voiniceşte flotoarele grele ale drăgii ; îndreptau spre o ţintă nevăzută ţevile strălucitoare ale tunurilor...

— Îmi place, tovarăşe Florian, zise Muşatescu spre seară, cînd nava luase cursul către vest şi se apropia de port. Pentru exerciţiile de astăzi, echipajul merită calificativul „foarte bine“ şi asta fără nici un pic de indulgenţă, te rog să mă crezi !

— Indulgenţa mai mult le-ar strica, interveni Gheorghiu cu un zîmbet. Să nu se culce oamenii pe lauri...

Florian făcu un semn timonierului, privind semnificativ girocompasul :

— Cam mari abaterile de la drum. Sau asta-i pentru că ne apropiem de casă ?

Din spate, toţi văzură că urechile timonierului se înroşesc.

— Mi-a scăpat, tovarăşe comandant. Cîrma e mai fixă acum, lucrează fin şi simte orice mişcare... Pînă mă deprind cu ea.

— Bine, bine. Deprinde-te repede, că-i timpul scurt... Se întoarse spre comandantul divizionului : Aşa-i la ieşirea din şantier. Mecanismele îşi îmbunătăţesc performanţele...

— Asta-i bine, spuse Muşatescu. Înseamnă că s-a lucrat calitativ.

— Da, s-a lucrat calitativ, confirmară specialiştii care pînă atunci examinaseră cu grijă mersul tuturor agregatelor de la bord.

VI

Cu mîna strînsă pe maneta telegrafului maşinilor, Florian urmărea silueta mică a dragorului 41 care se vedea departe, în prova babord. Mult în urma lui, într-un bord şi-n altul, se opinteau voiniceşte în valuri flotoarele şi derivoarele drăgii.

— Pare a fi o flotă pitică, zîmbi admirativ fotoreporterul. Puteţi să daţi mai la dreapta, să iau o poză ? E tocmai bine, am soarele din spate...

Florian îl privi o clipă, crezînd că glumeşte, apoi se întoarse iarăşi spre prova, cu ochii la silueta „navei unu".

— Ar însemna să stricăm formaţia, explică el stînd cam cu spatele. Vino mai la dreapta, timonier. Vrei să dăm peste ei ? Vedeţi, tovarăşe reporter, dragajul ăsta are, şi el, un anumit dichis. Fiecare navă acoperă cu draga o fîşie de cîteva sute de metri, într-un bord şi-n altul. Toate fîşiile astea, adunate la un loc, formează o pasă, o porţiune de apă asigurată împotriva minelor. Dacă mă abat din drum, înseamnă că între fîşia mea şi a vecinului rămîne o porţiune nedragată... Se întrerupse, aruncînd o privire spre pupa, unde dragorul 43 înainta cu aceeaşi viteză, apoi se uită iarăşi înainte şi spuse secundului : N-am rămas cam în urmă ?

Andrei se aplecă asupra alidadei şi măsură unghiul :

— Puţin, tovarăşe comandant.

Mîna lui Florian făcu o mişcare scurtă pe maneta telegrafului, căruia îi răspunse un ţipăt gros de claxon. Indicatorul sări de la „jumătate" la „toată viteza", vuietul motoarelor crescu şi toţi cei de pe comandă simţiră cum nava se repede înainte. Andrei, aplecat mereu pe alidadă, urmărea descreşterea unghiului faţă de nava din prova.

După cîteva minute ridică mîna: „Destul!“ şi comandantul mută iarăşi telegraful la „jumătate viteză“.

Marşul acesta, în formaţie, constituia de fapt partea cea mai importantă a examenului: latura practică, acţiunea echipajului în larg, coordonată cu acţiunea celorlalte nave. Examinarea teoretică însemnase un mare succes — fiecare marinar primise calificativul „foarte bine“ — şi dacă şi în larg mergea totul bine, se putea spune că dragorul 42 şi-a îndeplinit angajamentul...

Pe fotoreporter îl pasiona tot ce se întîmpla pe bord. Venise de curînd la gazeta marinarilor, înainte de asta lucrase într-un laborator central şi specialitatea lui era să fotografieze tunuri şi maşini de luptă în marş. N-avusese prilejul să vadă nava mergînd în formaţie. Văzuse, în schimb, de atîtea ori, la paradă, coloane de tancuri într-o aliniere perfectă, autocamioane grele mergînd tot aşa, bară lîngă bară, cabină lîngă cabină; odată, la o repetiţie, se urcase într-o maşină, urmărea munca şoferului şi-şi închipuise că a aflat secretul alinierii: mişcarea fină a piciorului pe pedala de acceleraţie... Aici, la navă, e mult mai complicat, observă reporterul. Alinierea se controlează cu aparate, iar ca să corectezi o deviere îţi trebuie minute întregi. Abia acum preţui munca acestui om înalt şi spătos, a cărei misiune i se păruse la început grozav de simplă: să comande! Se apropie de el, prietenos şi plin de respect:

— Am făcut cîteva poze reuşite astăzi...

— Daţi-vă puţin mai aşa, că nu mai văd nava din stînga, îl rugă Florian.

Fotoreporterul sări înapoi şi se lovi de semnalizatorul care tocmai voia să urce pe puntea de semnalizare. Işi ceru stînjenit scuze şi călcă pe pantoful lui Andrei. Se scuză iarăşi, blestemînd în gînd strîmtoarea.

— Şi ce spuneaţi de poze? întrebă Florian după o clipă.

— Spuneam că am prins cîteva imagini bune. De pildă, la tunul pupa. Am apăsat pe declanşator exact cînd pleca proiectilul. Sînt tunari buni, nu-i aşa?

— Foarte buni, confirmă comandantul. Săptămîna trecută au luat examenul de „Subunitate de frunte“...

— Bravo lor, strigă reporterul şi-şi notă în carneţel „Trec. ex. S. F.“ Auzeam că nava dumneavoastră s-a angajat să devină fruntaşă pînă la 23 August...

— Toate navele din divizion s-au angajat...

— Toate? se entuziasmă ziaristul, scriind grăbit în carneţel. Interesant, foarte interesant...

— Noi am ieşit de curînd din şantier, adăugă Andrei.

— Ştiu, aţi scurtat timpul de reparaţii cu 50 la sută. De asta m-au şi trimis aici, fiindcă aveţi realizări importante...

O înclinare neaşteptată a navei îl făcu să scape creionul din mînă. „Robotul“ se grăbi să i-l ridice, punînd în treaba asta mult devotament: fusese şi el fotografiat, pe cînd trăgea cu mitraliera...

— Mulţumesc, spuse fotoreporterul şi întinse mîna după creion, dar o mişcare şi mai bruscă a navei îl făcu să-şi piardă iarăşi echilibrul.

— Ce-i asta, strigă Andrei frecîndu-şi fruntea lovită de marginea ascuţită a alidadei.

— Ce se vede, zise Florian vesel. A izbucnit din senin. Marea Neagră, ce vrei?... Semnalizator, unde te uiţi? Vezi că te cheamă nava-comandant...

Anghel, căţărat lîngă catarg, flutură în semn de răspuns steguleţele, apoi urmări comunicarea celuilalt semnalizator. Prin şuieratul vîntului, care creştea cu fiecare clipă, glasul lui se auzi apoi spart, întretăiat:

— Tovarăşe comandant, spune să ridicăm drăgile. Staţia meteo a dat avertismentul de furtună...

— Ei, fir-ar să fie! mormăi Andrei. Tocmai cînd mergea totul bine!

Florian ridică din umeri şi spuse semnalizatorului:

— Transmite: am înţeles, trec la executare. Tovarăşe Andrei, dă la posturile de ridicare a drăgii!

Soneriile răsunară pe toată nava, chemînd echipajul la manevră. Florian urmări o clipă forfota oamenilor pe punte, apoi se întoarse spre reporter:

— Ridicarea drăgii e o operaţie grea, la care participă tot echipajul. Cablul drăgii are două braţe, care se înfăşoară pe vinci, iar flotoarele sînt, cum ştiţi, agăţate pe cablu. Oamenii trebuie să lucreze simultan în ambele borduri, să scoată flotoarele cîte două din apă, să le protejeze de izbituri ; uneori un flotor scapă din cange, atunci trebuie să întorci vinciul, să dai drumul puţin la cablu, dar cu ocazia asta se slăbeşte şi celălalt braţ, tocmai cînd flotorul prins pe el e lîngă bordaj... Dacă nu eşti atent, te trezeşti cu mîna sub parîmă, şi parîma asta trage cîteva tone...

Fotoreporterul nu mai avea glas să-şi exprime admiraţia. Se gîndi că-i mai înţelept să-şi aducă blitz-ul din cabină, doar nu găseşte oricînd prilejul să fotografieze asemenea muncă. Coborî cu greutate de pe comandă, fiindcă atît vîntul, cît şi balansul navei crescuseră deodată, şi întîrzie cîteva minute în cabină. Fu un mare efort să deschidă geamantanul, să cotrobăie prin el stînd aplecat, un balans mai puternic îl făcu să se lovească de marginea cuşetei, simţi o greaţă ciudată, în clipa aceea îşi jură să nu mai calce niciodată pe puntea unei nave, dar îşi rectifică îndată hotărîrea cînd ieşi din nou pe punte, furat de frumuseţea aspră, bărbătească a muncii echipajului. Începuse să se întunece, iar la pupa răsuna glasul locotenentului Dănilă care conducea manevra de ridicare a drăgii. „O să fac o poză nemaipomenită, îşi zise fotoreporterul. Manevra drăgii pe timp de noapte, şi cu furtună pe deasupra, în condiţii meteo grele, chiar aşa o să-i dau titlul ; locotenentul ăsta tînăr este un băiat frumos, pare atotputernic în asemenea clipe, cînd dirijează cu glasul şi cu fluieratul forfota îndrăcită ; zeci de oameni muncesc pe un spaţiu de cîţiva metri pătraţi, şi muncesc, nu glumă, iar valurile astea-s aşa de spectaculoase — de n-ar stropi obiectivul, să strice frumuseţe de poză —, riscantă meserie, era cît p-aci să zbor peste bord, nava cît e ea de mare saltă ca o coajă de nucă ; am dat lovitura, dacă prind matahala asta cît un viţel cînd iese din apă, cu valul plescăind în ea, face osteneala, ce s-o mai regizez, doar nu stă nimeni acuma să-şi dea panglicile de la beretă într-o parte sau să-şi îndrepte gulerul ; oricum, nu-l pot poza pe ăsta aşa, stînd pe vine de parcă pescuieşte guvizi — uite, drăcie, am scăpat momentul cel mai tare, las' că vine altul, stai aşa băiete, acuma nu mişca !“...

— Am pierdut un flotor, strigă Dănilă. Stere, fugi şi raportează comandantului !

Ostaşul salută şi plecă în fugă. Fotoreporterul privi nedumerit spre Dănilă, care-şi pierduse măreţia acum, stînd supărat pe punte în lumina săracă a amurgului, cu ostaşii pe lîngă el, inactivi, cu braţele atîrnînd, într-o aşteptare dezolată. Florian veni în fugă să afle ce s-a întîmplat.

— Raportez că am pierdut un flotor, tovarăşe comandant. Nu, nu-s ostaşii de vină, n-apucaseră să-l desfacă, valurile i-au rupt parîma... Uitaţi-vă, au rămas numai cheile de împreunare... L-a luat marea, asta e.

Un dinamometru pus între maxilarele comandantului ar fi indicat o apăsare neobişnuit de mare, dar era întuneric, nimeni nu observă zbaterea ritmică a obrajilor, comandantul chibzuia în tăcere, iar locotenentul, aşteptînd hotărîrea lui, îşi storcea placid mîneca de la veston îmbibată cu apă.

— Da, l-a luat marea... rosti încet Florian.

Parcă răspunzîndu-i, MAREA înălţă deodată un val uriaş, care se năpusti fără veste din beznă ; mai întîi puntea tremură uşurel, luîndu-şi avînt, apoi începu să urce vertiginos, pînă cînd oamenii simţiră că li se înmoaie genunchii sub apăsare. Suişul încetă brusc şi începu coborîrea, mai mult o prăbuşire, în care trupul devenea uşor ca fulgul şi tălpile păreau gata să se desprindă de sprijinul, şi aşa nesigur, al punţii. Pe urmă, o cascadă neagră şi rece se prăvăli bubuind şi clocotind, şi-n clipa următoare oamenii simţiră cum îngheaţă, de parcă ar fi stat goi în bătaia vîntului de miazănoapte. Valul trecu şi cîţiva ostaşi scuipară, înjurînd în gura mare, speriaţi şi îndîrjiţi, uitînd de prezenţa comandantului.

Comandantul era un om ca şi ei.

Era mic în faţa naturii ca şi ei.

Simţea frigul şi amărăciunea ca şi ei.

Purta haine şiroind de apă ca şi ei.

— Continuaţi ridicarea drăgii, ordonă Florian. Vocea lui acoperi şuierul vîntului şi el redeveni COMANDANT.

Plecă apoi spre prova şi în urma lui, electromotorul vinciului începu din nou să huruie, cu sunetul unui tramvai care demarează, iar glasul locotenentului dirijă iarăşi munca aceea încordată :

— Trage !... Stop !... Ţine-l cu cangea !... Trage !...

Fotoreporterul porni în urma comandantului, hotărît să nu mai repete experienţa cu alt val uriaş : oricît de bine ferise aparatul de năvala apei, făcîndu-i scut cu pieptul său, probabil că intraseră cîteva picături înăuntru.

— Eu nu-s pregătit pentru filmări submarine, strigă el în urechea comandantului, în timp ce treceau pe lîngă cămaşa maşinilor.

— E apă. Se spală, îl încurajă Florian, deşi ştia bine ce se întîmplă cu un mecanism delicat în care intră apă de mare...

Sus, pe comandă, Andrei dirija mersul motoarelor după cerinţele manevrei. De la pupa, Dănilă cerea mereu : jumătate înainte, stop, babordul încet înainte... Măsura din ochi distanţa pînă la luminiţa ce sclipea departe, în stînga. Dragorul 41 ridica şi el draga şi-şi menţinea constant poziţia pe mare... Încă nu-i totul pierdut, gîndi secundul. Numai dacă...

— Asta ne mai trebuia, spuse comandantul, descheindu-şi din mers haina udă. Curier ! Fugi şi adu-mi altă haină din cabină. Să-l chemăm şi pe Nicorescu...

Şeful-mecanic sosi în grabă, încă năduşit de căldura motoarelor. Din hainele lui se răspîndea un miros de motorină arsă.

— Despre ce este vorba ? întrebă el mirat. Noi, acolo, jos, habar n-avem ce se petrece...

— Am pierdut un flotor, îi explică comandantul. Peste o oră urma să înceapă exerciţiul de apărare contra atacului nuclear, cu tot divizionul. Dacă ne întoarcem să căutăm flotorul, nu mai luăm parte la exerciţiu. Şi cu asta, ieşim din examen...

— Pentru un afurisit de flotor ! izbucni Andrei îndesîndu-şi cascheta pe ochi. Mai bine l-am plăti din buzunar!

— Abia acuma putem spune că lupta e pierdută, zise încet Nicorescu.

Andrei se apropie mai mult de comandant :

— Şi... dacă l-am lăsa acolo ? S-a dus şi gata. În caz real ce-am face ? Am orbecăi pe mare după el ?

— Acuma nu-i caz real, replică Florian. Pentru o ambiţie de-a noastră nu putem părăsi materialul aşa...

Nicorescu își privi palmele pline de unsoare, le șterse de salopetă și murmură :

— Un flotor pierdut... Cred că nici nu ne-ar considera îndeplinit dragajul. Alții ce fac în cazuri de-astea ?

— N-a lăsat încă nimeni flotoare pierdute pe mare, spuse Florian printre dinții încleștați.

— E limpede, tovarășe comandant, zise Andrei. Trebuie să-l căutăm.

— Da. Timonier, ai ținut bine drumul ? Altfel, umblăm toată noaptea de colo-colo.

— Am mers conform ordinului, tovarășe comandant. Drum 340 de grade. De cînd am început ridicarea drăgii au trecut 20 de minute...

— Tovarășe Andrei, să treci totul pe hartă. După ce ridicăm draga, pornim înapoi. Ține seama de vînt și de curenți. Iar eu o să raportez la nava-comandant...

. . . .

Stația rămăsese pe recepție continuă. Toate navele lucrau pe aceeași frecvență, în ultrascurte, iar în difuzorul de pe comandă se auzeau convorbirile dintre comandanți. Convorbiri la care dragorul 42 nu putea decît să asiste...

— Albatrosul 3, ia locul lui Albatrosul 2. Peste zece minute executăm „Furtuna".

— Sînt Albatrosul 3, am înțeles. Trec la executare.

— Sînt Albatrosul 1, lovitura mi-a distrus elicele. Albatrosul 4 să mă remorcheze. Am incendiu la bord...

Acolo, aproape de orizont, divizionul de dragoare făcea față „atacului nuclear". Explozia provoca diferite avarii, navele se ajutau reciproc...

— Iar noi încălzim marea cu elicele, bombăni Andrei. Căutăm acul în carul cu fîn... Curier ! Mergi și dă ordin lui Munteanu să-și ia mantaua de ploaie și să treacă de veghe în prova. Ne apropiem de locul unde am pierdut flotorul... Se întoarse spre comandant : Munteanu are ochi buni. Asta nu înseamnă ca observatorii să caște gura, adăugă el uitîndu-se supărat spre puntea de semnalizare. Anghele, proiectoru-i gata ?

— Gata, tovarășe locotenent major.

— Bine, aprinde-l și luminează marea !

O sabie de lumină ţîşni albă spre cer, apoi coborî încet pînă deasupra apei, scoţînd din întuneric valurile înalte, care păreau încremenite.

— Mai încet, strigă Andrei iarăşi. Dacă-l plimbi aşa de repede, nu poţi vedea nici un transatlantic !

— Nimic ? întreba Florian din clipă-n clipă.

— Nimic, tovarăşe comandant !

— Continuăm cercetarea !

Minutele treceau.

— Nimic ?

— Nimic...

La prova, în bătaia aspră a vîntului, Costel Munteanu se străduia să ţină ochii larg deschişi. Trecuseră două ore de cînd începuseră căutarea, şi în lumina proiectorului care mătura neobosit întunericul nu apăreau decît valuri şi iar valuri. Marea era pustie ca la începuturile lumii ; raza proiectorului se reflecta palid pe cerul opac, învăluit în nori care păreau să atingă coamele talazurilor ; furtuna împrăştia coamele albe, le risipea în mici explozii, trecerea proiectorului le făcea să dispară iarăşi în bezna din care ieşiseră pentru o clipă, dar prezenţa lor se simţea şi aşa, pe nevăzute, în vuietul şi bubuitul tonelor de apă prăbuşite peste apă, în boarea sărată pe care vîntul o spulbera, o ducea cu el, o depunea pe obraji, pe buzele şi aşa înăsprite, pe pleoapele înfierbîntate de încordare.

— Nimic ?

— Nimic...

„Niciodată nu se întîmplă cum am dori, gîndea Costel Munteanu, încordîndu-şi privirea spre pustiul negru pe care-l străpungea-n răstimpuri strălucirea dureroasă a proiectorului. De ce s-a rupt flotorul tocmai astăzi ? Doar am controlat cu mîinile noastre fiecare capăt de parîmă, centimetru cu centimetru. Ce fenomen s-a petrecut în bucăţica aceea de sîrmă împletită, de ce a cedat tocmai acolo şi tocmai *astăzi ?* Putea să se rupă la probă, sau peste două săptămîni, cînd întîmplarea n-ar mai fi avut atîta importanţă. Întîmplarea ! Acelaşi element care se amestecă de-atîtea ori în viaţa noastră, dîndu-ne peste cap planurile cele mai sigure ! De ce nu ne scoate ea în cale flotorul ? Doar şi-a împlinit menirea, ne-a dejucat un proiect scump tuturora, cel puţin să nu ne mai chinuie aşa, ceasuri de-a rîndul... Te pomeneşti că tocmai acum trece pe lîngă noi, ascuns între două valuri, şi-l căutăm zadarnic. Iar marea e aşa de întinsă... Şi lumina asta...

— Uite-l ! răcni Costel spre comandă, apoi raportă după regulament : Tribord, patruzeci şi cinci de grade, corp plutitor !

Proiectorul trecuse deja de flotor. O clipă de neatenţie, între cele două ore de veghe încordată... Semnalizatorul tresări şi începu să mişte proiectorul încet, pipăind parcă marea, în direcţia indicată, pînă cînd prinse în raza lui, la cîteva cabluri mai încolo, la tribord, mogîldeaţa de metal roşu ca focul, care aci urca pe coama unui val, aci dispărea ca să reapară iarăşi, legănîndu-se ridicol.

— Cîrma tribord ! ordonă comandantul. Micşoraţi viteza !

Nava întoarse scurt spre dreapta, continuîndu-şi înaintarea impetuoasă în virtutea inerţiei ; fu un moment cînd pluti paralel cu valul ce se înclină atît de mult, încît păru că atinge apa cu vîrful catargului, şi în momentul acela pe navă se întîmplară cîteva lucruri neprevăzute.

Motoriştii, care n-aveau cum să ştie ce se petrece sus, se treziră azvîrliţi peste dihăniile fierbinţi şi trepidînde ; cîteva sticle de apă minerală, lăsate libere în cambuză, se făcură zob ; un sertar uitat descuiat în cabina maiştrilor sări din locul lui ca o torpilă şi se opri în mijlocul încăperii ; pantofii fotoreporterului lunecară de lîngă cuşetă spre uşă, cu un fîşîit prevestitor de rele, iar fotoreporterul care tocmai aţipise, crezu că vasul se scufundă şi alergă pe punte numai în maiou şi chiloţi, strîngînd o pernă în braţe şi aşteptînd, ca prin romane, strigătul căpitanului : „Să se salveze cine poate !“

Atmosfera de afară în loc să-l liniştească, îl sperie şi mai tare : era beznă pe toată nava, numai de sus, de la comandă, văpaia albă a proiectorului stătea aţintită undeva, pe mare ; cineva striga după o cange şi reporterul se gîndi, absurd, la piraţi ; se auzi apoi glasul lui Andrei răcnind : „Prinde-l, Delcea ! Ai numai o secundă, dacă-l scapi, se duce dracului !“ Privi apoi în direcţia razei de lumină şi înţelese. Alergă jos să-şi ia aparatul şi să-şi îmbrace pantalonii, bucuros că nu l-a observat nimeni...

Cînd reveni, cu aparatul pregătit, surprinse o frîntură de dialog :

— Cine-a descoperit flotorul ?

— Soldatul Munteanu, tovarăşe maistru.

— Bravo lui. Are ochi de marinar !...

Fotoreporterul îşi notă în minte „Munteanu“ şi se duse la culcare. Mîine, cînd s-o potoli vijelia şi ploaia, o să-i tragă o poză straşnică lui Munteanu ăsta, care are ochi de marinar. Avea să-l pună tot acolo, la prova, la postul de veghe, dar cu bereta frumos aşezată pe frunte, cu panglicile fluturînd în vînt şi cu corpul aplecat înainte, aproape în prelungirea binoclului. Că aşa cum arăta acum, înfăşurat în mantaua de ploaie ca un paznic de noapte, nu prea era fotogenic...

VII

Conştient de dreptatea lui, Florian se duse a doua zi la comandantul divizionului. Îl găsi înconjurat de ofiţerii statului major, discutînd măsurile pentru Ziua Marinei.

— Ia loc, îi spuse pe un ton neutru căpitanul de rangul 2 Muşatescu. Deci varianta-ntîi : dacă bate estul, lansăm ancora din prova lui 41 şi legăm navă de navă...

— Dacă-mi permiteţi, mă interesează ce-a spus comisia, îl întrerupse Florian.

Comandantul divizionului îl privi o clipă, apoi se uită iarăşi pe planul mare din faţa lui, fără să răspundă.

— De ce n-ai răbdare, tovarăşe Florian ? întrebă Gheorghiu. Pînă la 23 August mai e aproape o lună. Iar acum, vezi bine că nu e timp. Trebuie să ne ocupăm dispozitivul pentru Ziua Marinei...

Florian privi spre ceilalţi ofiţeri, parcă cerîndu-le ajutor.

— Înţeleg, spuse el politicos, dar vreau să clarific lucrurile. O simplă întîmplare n-ar trebui să influenţeze aprecierea, cînd e vorba despre un echipaj întreg...

— Ai avut ghinion, asta-i, îl compătimi Spirea. Şi doar le-am controlat la ieşirea din şantier. Materialul corespunde, n-are defecte, nici semne de uzură prematură... Cine ştie cum, un proces de corodare interioară... N-ai cum să-l prevezi. Eu iscălesc cu dragă inimă procesul-verbal. Parîmele sînt întreţinute bine, unse corect...

— Atunci să dăm la analiză capătul rupt, stărui Florian. O fi vreun defect de fabricaţie, să nu se întîmple şi altă dată...

— Ce analiză dom'le ? făcu sarcastic Nicoară, specialistul cu artileria. Mai bine să vorbim cu comisia, să se milostivească...

— Eu caut dreptate, nu milă, spuse tăios comandantul dragorului 42.

— Tovarăşe, ripostă specialistul cu artileria, vă rog să...

Gheorghiu se apropie de ei şi spuse împăciuitor :

— Ei, gata, nu vă înfierbîntaţi. Nervii n-au nici un rost acum. Tovarăşe Florian, de ce te frămînţi ? Preşedintele comisiei e un om cu judecată, ştie despre ce este vorba şi nu cred că va nedreptăţi pe cineva.

Comandantul divizionului ridică fruntea :

— Fii amabil şi anunţă pe toţi comandanţii să fie gata de plecare. Peste o oră ridicăm ancora şi ieşim în avanport, să ne ocupăm locurile.

— Am înţeles. Permiteţi să mă retrag !

— N-ar trebui ţinut aşa, în nesiguranţă, spuse Gheorghiu după plecarea lui Florian. Omul se frămîntă, pe drept cuvînt...

— Ce să fac ? Să vorbesc eu în locul comisiei ? Mi-am spus părerea, dar preşedintele n-a zis nici da, nici ba...

★

Ancora dragorului 42 căzu în apă cu un zgomot asurzitor. Maistrul Delcea stopă vinciul, asigură lanţul şi se uită nemulţumit în jur :

— Pavel, lansează barca. Facem vizita bordajului şi retuşăm pe unde trebuie. Să mai vină vreo doi cu tine ! Trebuie spălate pavilioanele pentru marele pavoaz, iar becurile de la pavoazul electric... Unde-i electricianul ? Drăgan, vino şi tu încoace. Hai, marinari, că ne facem de rîs tocmai acum !

În asemenea împrejurări, maistrul Delcea devenea stăpînul absolut al navei. El dirija toate lucrările mărunte și migăloase care țin de eleganța marinărească, imperiul șefilor de echipaj de pe toate navele lumii. O adevărată întrecere domnește de veacuri între șefii de echipaj și fiecare privește cu dispreț opera celorlalți, străduindu-se ca el să fie totdeauna inegalabil. Iar marinarii de pe dragorul 42 știau prea bine ce înseamnă ținuta marinărească a navei și îndeplineau fără murmur toate treburile mărunte, unele aparent inutile, sau cu rezultat greu vizibil, la care îi punea maistrul Delcea...

Costel Munteanu lucră cot la cot cu ceilalți pentru gătirea navei de sărbătoare. El spălă pavilioanele de diferite culori care urmau să se întindă între catarge, de la prova la pupa — marele pavoaz, cum i se spune pe nave — dădu o mînă de ajutor la verificarea și montarea sutelor de becuri pentru pavoazul electric, lucră cu pensula și cu pasta de lustruit metale, făcînd să strălucească ramele de alamă ale hublourilor, ajută lui Pavel să retușeze linia de plutire, dădu cu var lanțul ancorei, lustrui cu sîrg puntea de la prova, unde în fiecare noapte apăreau reflexe roșiatice — și-n tot acest răstimp ardea de nerăbdare să vadă Ziua Marinei ca participant activ, iar nu ca simplu spectator, cum o urmărise în alți ani de pe cheiul Galaților. Îi scrisese și Grațielei, invitînd-o aici „dacă sănătatea îi va permite". Ea se scuzase că nu poate veni și îi ura succes, bănuind că soțul ei are un rol important în desfășurarea acestei serbări...

Cu trei zile înainte începură repetițiile, urmărite cu interes de miile de spectatori ocazionali — oameni veniți la mare într-o lună de vîrf a verii. Aici nu mergea ca la teatru ; repetițiile se desfășurau sub ochii tuturor, în amfiteatrul uriaș pe care-l forma avanportul ; nu puteai trage cortina și nici ascunde vreo surpriză de ochii curioșilor...

Șalupa deghizată în balenă, de la bordul căreia Neptun avea să salute echipajele, trecu prin fața navelor și o dată motorul ei se defectă chiar în mijlocul bazinului și balena rămase imobilă, cu un Neptun care gesticula și striga supărat spre hazul marinarilor, pînă veni altă șalupă s-o remorcheze ; unul dintre participanții la ștafeta marinărească se îmbolnăvi de guturai și trebui înlocuit ;

o vedetă fu cît pe-aici să spintece barca de cauciuc a unor pescari amatori, răsărită, naiba ştie cum, chiar în mijlocul bazinului... În sfîrşit, veni sîmbăta, ziua repetiţiei generale. După repetiţie, comandantul divizionului dragoare fu chemat la nava oficială. Deşi drumul pînă acolo putea fi parcurs în cîteva minute cu barca, o şalupă veni special după el şi acest fapt nu trecu neobservat printre marinari. Şalupa se întoarse în curînd şi opri la bordul fiecărui dragor ; de fiecare dată, comandantul întindea o hîrtie ofiţerului de cart şi striga, acoperind zgomotul motorului pus în plin :

— Dă-o comandantului !

Florian luă hîrtia din mîna lui Dănilă, o citi dintr-o aruncătură de ochi şi porni în grabă spre pupa, unde echipajul se afla încă la front, din timpul repetiţiei. Comandă „drepţi“ şi începu să citească cu glas triumfător ordinul comandantului diviziei : În urma concluziilor comisiei de examinare, toate navele divizionului de dragoare erau declarate „navă de frunte“. Se aduceau în mod deosebit mulţumiri echipajului dragorului 42 care, lucrînd în condiţii deosebite, a reuşit să-şi îndeplinească la timp planul pregătirii de luptă şi a trecut cu succes examenul. Florian citi întreg ordinul, inclusiv semnătura şi data, dar ultimele cuvinte îi fură acoperite de urale. Răsunară urale şi pe celelalte nave : Ordinul fusese citit de toţi comandanţii, iar spectatorii de pe chei care începuseră să se risipească, se apropiară din nou, crezînd că urmează alt capitol al repetiţiei...

★

A doua zi, fotoreporterul se trezi în zori. Se bărbieri cu o grijă de ginere şi-şi luă costumul de zile mari, cu cămaşă albă şi cravată. Pe la opt, începu să umble prin bazin cu o şalupă, la bordul căreia se aflau confraţi de-ai lui, reporteri de cinema şi televiziune. Toţi fotografiau pe întrecute navele ancorate în bazin, cu steguleţele festive fluturînd mărunt în adierea brizei. Curînd începură să sosească maşinile oficiale şi operatorii cerură să fie aduşi pe dig. Nava amiral, albă ca o lebădă, se popula treptat. La nouă fără cîteva minute, peste întregul port răsună un semnal lung de trompetă, repetat îndelung de difuzoare: soseau conducătorii de partid și de stat.

*

Dragorul 42 se legănă ușor cînd nava de comandament trecu prin fața divizionului, la revista navală. Se auzi glasul ministrului Forțelor Armate, amplificat de stațiile radio și de megafoane:

— Vă felicit cu prilejul Zilei Marinei Republicii Socialiste România!

— Ura! strigară prelung marinarii de pe navele dragoare.

Costel Munteanu simți cum i se umezesc ochii. Făcea și el parte din această masă de oameni, al cărei glas la unison zbura peste orizont. Comandantul suprem al armatei și soldatul Munteanu se găsiră o clipă față-n față, și lui Costel i se păru că în clipa aceea ministrul se uită anume la el și-i citește în ochi hotărîrea, bucuria, triumful: el, soldatul de marină, putea să raporteze că-și face datoria așa cum cere patria.

Dar totul dură numai o clipă. Pe sutele de chipuri anonime, văzute de-a lungul bordurilor, ministrul citi aceeași hotărîre, aceeași bucurie, același triumf!

. . . .

După revista navală se citi Ordinul ministrului și se intonă Imnul de Stat, al cărui ritm îl subliniau salve de tun. Avioane supersonice trecură, asurzind o clipă asistența și dispărură lăsînd în urmă surpriza și un vuiet pătrunzător. După salutul aviației, sirenele începură să șuiere, iar Neptun măreț în mantia lui azurie, ținînd vertical tridentul pe spinarea balenei, apăru în bazin. Salutat de sirene, zeul mării se urcă pe tronul înălțat anume pe nava-bază sportivă și deschise jocurile marinărești.

Publicul urmări cu încîntare tot ce se petrecea. La un semnal, sute de înotători săriră de pe nava bază și curînd se aliniară pe apa liniștită a bazinului, formînd inițialele R.S.R. și P.C.R. După înotători, un elicopter lansă cîțiva scafandri autonomi care făcură o demonstrație reușită; în capătul bazinului țîșni spre cer o rachetă verde și bărcile militare luară startul, apropiindu-se de nava-amiral într-o cursă îndrăcită...

Şeful statului major al diviziei, care coordona desfăşurarea serbării, privi cu nesaţ ramele ce spulberau cu putere apa.

— Trag frumos, mai frumos ca la repetiţie, spuse el ofiţerului de transmisiuni care-l seconda.

Bărcile se apropiau ; curînd se auzi limpede foşnetul apei lovite de rame, apoi glasul maistrului Delcea, care-şi îndemna vîslaşii cu strigătul intrat de mulţi ani în tradiţie :

— Sus ! Lung pe spate... Sus !

— Ce glas de pirat bătrîn ! rîse încet, contraamiralul. Şi doar i-am spus la repetiţie să nu mai strige...

Dar peste cîteva clipe, ofiţerul de transmisiuni îl auzi cum murmură şi el, în ritm cu arcuirea elegantă a ramelor :

— Sus ! Lung pe spate... contraamiralul îşi luă seama, privi spre ofiţerul de lîngă el, care se prefăcea că n-a auzit nimic, rîse din nou şi ordonă : Daţi semnal prin radio să vină iolele. Şi să se pregătească jocurile marinăreşti !

★

Seara, printre miile de bărbaţi şi femei care admirau de pe faleză jocurile de artificii, carnavalul bărcilor, navele conturate de şiraguri vii de lumină, se aflau un tînăr locotenent de marină şi o fată blondă, cu părul strîns într-un coc înalt.

— Ce frumos e aici la voi ! şopti ea privind cu încîntare în jur.

— La NOI ! accentuă locotenentul Dănilă.

— La noi, se corectă Mioara şi glasul ei semăna a cîntec.

VIII

Dragorul 42 ieşise din port în zorii zilei şi rămăsese în derivă în faţa portului. Urma să se facă un exerciţiu de căutarea submarinului. În aşteptarea semnalului de plecare, echipajul se adunase în jurul unui aparat de radio, să asculte buletinul de ştiri. După ştirile principale, crainica anunţă: „Urmează rubrica noastră de realizări în cinstea zilei de 23 August..." În clipa aceea, zbîrnîitul soneriilor de de alarmă lovi auzul tuturor ca un şuvoi fierbinte.

— De acuma urmează realizările noastre, strigă maistrul Nicorescu aruncînd peste bord ţigara abia aprinsă. Ne-aşteaptă marea, tovarăşi! Să lucrăm la nivelul unei nave de frunte!

Porni grăbit spre compartimentul motoare. Porniră în fugă cu toţii la posturile lor. După cîteva secunde, la comandă începură, ca de obicei, să sosească rapoartele. Andrei asculta cu atenţie glasurile zbîrnîind prin portavoci, apoi se îndreptă spre comandant:

— Nava gata de marş şi luptă!

Florian apucă maneta telegrafului cu o mişcare deprinsă de ani: „Toată viteza înainte!".

Trepidaţia motoarelor principale cutremură întreg corpul navei. Dragorul 42 se năpusti înainte ca o săgeată, lăsînd în urmă un clocot alb care devenea tot mai străveziu, se transforma într-un val cu vîrful ascuţit, vîrful scădea treptat, cîştigînd în lăţime, devenea un val obişnuit şi se pierdea în alte valuri, în miile de valuri, în eterna frămîntare a mării fără margini.

Primul talaz din prova lovi în plin afetul tunului, într-o explozie albă şi sărată, prevestind vrăjmăşia cu care marea se împotrivea oamenilor. Costel Munteanu ştia că acesta e abia începutul, că vor urma alte încercări, înfrîngeri şi victorii, în viaţa aceasta aspră dar atît de frumoasă.

— Ne-aşteaptă marea! strigă el fericit.

Coperta:
TIA PELTZ

Redactor responsabil: E. GROZEA
Tehnoredactor: M. NICOLAE

Dat la cules 01.03.1968. Bun de tipar 04.06.1968. Apărut 1968. Hîrtie offset B 80 g/m². Format 840×1080. Coli editoriale 17,54. Coli de tipar 19. B. 125. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 1363 la
Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București
Republica Socialistă România.

Lei 8

EDITURA
MILITARĂ